SUBIECTE EXAMENE

Dumitru Ivănuş
Ion Toma

LIMBA ROMÂNĂ

Admitere în liceu 1978-1997

- enunţuri
- cerinţe
- rezolvări
- îndrumări

Niculescu

Despre carte

Volumul continuă seria de lucrări care cuprind subiecte date la examenele de admitere în liceu.

Cele peste 80 de seturi, cuprinzând 300 de subiecte date în ultimele două decenii, foarte diverse tematic şi tipologic, sunt rezolvate integral, iar acolo unde apar aspecte mai dificile, se realizează şi un comentariu lămuritor.

Ansamblul de subiecte avute la dispoziţie este analizat din punct de vedere al structurii şi evoluţiei într-o secvenţă introductivă. Pe această bază, se formulează recomandări pentru candidaţii la examene, în legătură cu modul în care trebuie să se pregătească şi să se abordeze diversele tipuri de cerinţe incluse în subiecte.

Despre autori

Dumitru Ivănuş şi **Ion Toma** sunt doctori în filologie şi titulari, în calitate de universitari la disciplinele gramatică, respectiv fonetică-fonologie, lexicul şi stilistica limbii române contemporane. Au publicat separat şi împreună, lucrări ştiinţifice şi didactice de lingvistică (lexicologie, morfologie, sintaxă, dialectologie, toponimie, limbă literară) în edituri (Academiei, Ştiinţifică şi Enciclopedică, Didactică şi Pedagogică, Niculescu) şi reviste (Studii şi cercetări lingvistice, Limba română, Cercetări de lingvistică, Limbă şi literatură, Anuar de lingvistică şi istorie literară, Arhivele Olteniei, Forum, Universitas) cunoscute. În ultimii ani au iniţiat şi susţinut o campanie de analiză de specialitate şi îndrumare metodică cu privire la cultivarea şi didactica limbii, din perspectiva diverselor examene şi concursuri, dar şi a exprimării corecte şi frumoase.

Scanned with OKEN Scanner

Dumitru Ivănuş Ion Toma

LIMBA ROMÂNĂ

SUBIECTE DATE LA ADMITEREA ÎN LICEU 1978-1997

NICULESCU

Scanned with OKEN Scanner

© **Editura Niculescu SRL, Bucureşti, 1998**
Adresa: 78182 – Bucureşti, sect. 1,
str. Octav Cocărăscu 79, Tel./Fax: 666 7213
Redactor coordonator: *Cecilia Simion*
Corectură: *Florica Buzinschi*
Procesare computerizată: *Silvia Popa, Marcel Stanciu*
Tipărit în România
ISBN 973-568-212-5

Scanned with OKEN Scanner

I. REPERE METODICE: TIPOLOGIA SUBIECTELOR, DIFICULTĂȚI, ÎNDRUMĂRI

În ultimul timp au fost publicate numeroase lucrări didactice auxiliare manualelor de limba română, cele mai bune cuprinzând teste, subiecte, exerciții, întrebări și răspunsuri din diverse compartimente ale obiectului de studiu, îndeosebi din gramatică. Fiecare autor a încercat să includă în aceste aplicații cât mai mult din materia de gimnaziu și liceu, în cele mai diverse și mai actuale modalități de verificare/evaluare a cunoștințelor și deprinderilor. A fost folosită în acest scop experiența didactică nemijlocită, la clasă sau la ședințele de meditații, dar și o anumită doză de previziune relativ la orientările propunerilor de subiecte pentru concursurile de admitere în învățământul liceal.

Autorii acestei cărți și-au propus să ofere candidaților la astfel de concursuri, îndrumătorilor acestora și, în general, elevilor și profesorilor din învățământul preuniversitar tabloul complet al subiectelor date la admiteri pe parcursul a două decenii. Acesta constituie portofoliul cel mai amplu, mai divers și mai intim ancorat în tendințele docimologice actuale, pe baza căruia poate fi realizată atât o pregătire/verificare generală la limba română, cât și o îndrumare specială în toate compartimentele limbii, în utilizarea anumitor algoritmi de rezolvare, vizând concursul de admitere sau examenul de capacitate. Pentru a crea aceste disponibilități, s-a ales un interval de timp reprezentativ (cuprinzând un număr de ani înainte de 1990, pe stilul „vechi" al concursurilor, și câțiva ani după 1990, când au fost aduse unele inovații sistemului evaluativ), subiectele au fost grupate pe ani, pe localități și pe sesiuni (vară, toamnă). Întrucât programa școlară pentru gimnaziu la limba română și manualele alcătuite pe baza acesteia (de-abia anul acesta au fost introduse manuale alternative pentru clasa a V-a) nu s-au schimbat notabil în ultimele două decenii, iar tipurile de subiecte date la admiterea în liceu nu au suferit transformări semnificative, valoarea de material de lucru a subiectelor date în această perioadă la concursurile de admitere este incontestabilă.

Cele peste 50 de subiecte date la concursul de admitere în liceu, în ultimii douăzeci de ani, constituie un eșantion reprezentativ pentru analiza docimologică. Concluziile acestei analize pot servi atât la perfecționarea examenelor de admitere, cât și la optimizarea procesului de predare - învățare a limbii române în învățământul preuniversitar.

Din această perspectivă, apreciem ca foarte utilă desprinderea câtorva tendințe privind conținutul tematic al subiectelor și modul de formulare a cerințelor, precum și combinarea lor în seturi cât mai diverse tipologic și mai relevante pentru evaluare.

A. În ceea ce privește conținutul tematic, subiectele sunt: *de analiză lingvistică elementară și de construcție lingvistică.*

1. *Subiectele de analiză lingvistică elementară* au o arie de folosire foarte largă. Practic, toate seturile de subiecte date la admiterea în licee includ cel puțin câte o cerință de acest tip.

a) *Analiza sintactică a frazei,* prioritară, prin tradiție, în concursurile de admitere, își menține poziția dominantă. Cerința este formulată de cele mai multe ori lapidar *(faceți analiza frazei, să se analizeze sintactic fraza* etc.), poate fi și detaliată *(analizați sintactic fraza și alcătuiți schema; subliniați predicatele, delimitați propozițiile și arătați felul lor; subliniați cu o linie propoziția regentă și cu două linii propozițiile subordonate; delimitați propozițiile, arătați felurile propozițiilor coordonate și subordonate; să se*

Scanned with OKEN Scanner

delimiteze propoziţiile rescriindu-se fiecare în parte, să se arate felul lor şi raporturile dintre ele, la subordonate indicându-se şi cuvântul determinat; analizaţi sintactic fraza, arătând felurile propoziţiilor şi raporturile dintre ele, faceţi schema frazei; să se analizeze sintactic textul: sublinierea predicatelor, încercuirea elementelor de relaţie, delimitarea şi identificarea propoziţiilor, exprimarea raporturilor dintre ele prin schema frazei). Se observă că diferenţele dintre subiectele formulate analitic constau nu numai în nivelul de detaliu cerut, ci şi în extensiunea analizei, etapele acesteia, succesiunea şi modul lor de soluţionare. Instructive în acest sens sunt cuvintele pivot ale cerinţelor, care prezintă o mare diversitate, nu întotdeauna sinonimică (diferenţierea priveşte îndeosebi detalierea şi maniera analizei): *analizaţi, arătaţi, caracterizaţi, delimitaţi, despărţiţi, exprimaţi, împărţiţi, încercuiţi, identificaţi, indicaţi, precizaţi, rescrieţi, reproduceţi, stabiliţi, subliniaţi.*

Dintre numeroasele dificultăţi ce pot interveni în analiza sintactică a frazei, prezentăm în continuare câteva, întâlnite mai frecvent.

Una dintre cele mai dificile probleme o constituie funcţia pronumelor relative de parte de propoziţie şi de element subordonator în frază. În exemplele de la paginile următoare sunt prezentate aspecte ale concordanţei şi, mai ales, ale neconcordanţei dintre funcţia sintactică din propoziţia respectivă şi forma pe care pronumele relativ o capătă în calitate de element subordonator care depinde, ca formă, de regimul elementului regent.

În alte construcţii, pronumele relativ introduce o propoziţie subordonată, dar funcţia lui sintactică de parte de propoziţie este într-o subordonată care urmează. Pentru a înţelege fenomenul acesta de împletire a regentei cu subordonata - cunoscut în rândurile specialiştilor ca *incidentă legată* -, plecăm de le exemple în care, în loc de pronume relative, se află pronume interogative.

Astfel, în enunţurile:

a) „Cine crezi că vine la voi diseară?"

cine este subiect al verbului *vine* din P 1, fraza trebuind a fi segmentată astfel:

„**Cine** [1]/*crezi* [2]/ (că) *vine* la voi diseară. [1]/"

b)" Al cui crezi că este acest copil?"

pronumele interogativ „cine" în G. este nume predicativ al verbului copulativ *este* din P 1, fraza trebuind a fi segmentată astfel:

„Al cui [1]/ *crezi* [2]/ (că) *este* acest *copil?* [1]/"

c) „Pe cine crezi că l-am văzut astăzi?"

cine, precedat de prepoziţia *pe,* este complement direct al verbului *am văzut* din P 1 în care este reluat prin forma neaccentuată *l-*, pentru că fraza poate fi segmentată astfel:

„Pe cine [1]/ *crezi* [2]/ (că) l-*am văzut* astăzi?[1]/"

d) „Cui crezi că îi spui tu nimicuri?"

- pronumele interogativ *cine* în dativ este complement indirect al verbului *spui* din P 1, în care este reluat prin forma neaccentuată *îi,* iar fraza trebuie segmentată astfel:

„Cui [1]/ *crezi* [2]/ (că) îi *spui* tu nimicuri? [1]/

e) „De cine mai pot să fiu ajutat?"

pronumele interogativ *cine* în Ac. precedat de prepoziţia *de* este complement de agent al verbului *să fiu ajutat,* fraza trebuind să fie segmentată astfel:

„De cine [1]/ mai *pot* [2]/ (să) *fiu ajutat*?" [3]/

În exemplele:

f) „În faţa căruia crezi că am stat?"

g) „Din cauza căruia crezi că am pierdut meciul?"

Scanned with OKEN Scanner

h) „În ciuda căruia crezi că totuşi m-am prezentat la concurs?"

- pronumele interogativ *cine* în genitiv, precedat de locuţiunile prepoziţionale *în faţa, din cauza* şi *în ciuda*, este complement de loc al verbului *am stat* (ex. f), complement de cauză al verbului *am pierdut* (ex. g) şi complement concesiv al verbului *m-am prezentat* (ex. h), cele trei fraze trebuind să fie segmentate astfel:

f) „În faţa căruia [1]/ *crezi* [2]/ (că) *am stat*?"[1]/

g) „Din cauza căruia [1]/ *crezi* [2]/ (că) *am pierdut* meciul?"[1]/

h) „În ciuda căruia [1]/ *crezi* [2]/ (că) totuşi *m-am prezentat* la concurs?"[1]/

Constatăm că în toate cele şapte exemple de mai sus (a-g) pronumele interogative anticipă verbul regent din propoziţia principală, dar, funcţia lor este uşor de observat. De aceea, sunt uşor de transferat pe lângă verbul din subordonată, pronumele interogativ nefiind obligat sintactic să ocupe acea poziţie, neavând nici funcţie sintactică de parte de propoziţie şi nici de element introductiv al vreunei subordonate în care să fie inclus verbul regentei.

Situaţia se scimbă total, când pronumele interogative din exemplele citate, dar şi din altele asemănătoare, devin relative, adică sunt nevoite să introducă o propoziţie subordonată, iar funcţia să o aibă într-o propoziţie subordonată care urmează.

Astfel, în enunţurile:

a.1) „*Spune*-mi [1]/ **cine** *crezi* [2]/ (că) *vine* la noi diseară?"[3]/ pronumele relativ *cine* introduce completiva directă P2, dar are funcţie de subiect al verbului *vine* din P3; iar în fraza a.2) „*Spune*-mi [1]/ **cine** *crezi* [2]/ (că) *vrea* [3]/ (să) *vină* la noi astă-seară. [4]/", pronumele „cine" introduce CD nr. 2, dar e subiect al verbului (*să*) *vină* din P4;

b.1) „*Habar nu am* [1]/ *(al cui) crezi* [2]/ (că) *este* acest **copil**" [3]/

pronumele relativ *cine* în genitiv introduce completiva indirectă P2, dar are funcţie de nume predicativ al verbului copulativ *este* din P3, iar în fraza:

b.2) „*Habar nu am* [1]/ *(al cui) crezi* [2]/ (că) *trebuie* [3]/ *(să) fie* acest *copil*"[4]/

pronumele *cine* în genitiv („al cui") introduce CI numărul 2, dar este nume predicativ al verbului copulativ *să fie* din P4;

c.1) „*Nu* mi-*ai spus* [1]/ (pe cine) *crezi* [2]/ (că) l-*am văzut* astăzi." [3]/

pronumele relativ *cine* în acuzativ, precedat de prepoziţia *pe*, introduce completiva directă P2, dar are funcţie de complement direct al verbului *am văzut* din P3, în care, de altfel, este reluat prin pronumele personal *l-*, formă neaccentuată;

d.1) „*Se ştie* [1]/ (cui) *crezi* [2]/ (că) îi *spui* tu minciuni." [3]/

pronumele relativ *cine* în dativ introduce subiectiva P2, dar este complement indirect al verbului *spui* din P3, în care este reluat prin pronumele *îi*, forma neaccentuată;

e.1) „**Întrebarea** *este* [1]/ (de cine) mai *pot* [2]/ *(să) fiu ajutat."* [3]/

pronumele relativ *cine* în acuzativ, precedat de prepoziţia simplă *de*, introduce predicativa P2, dar are funcţie de complement de agent al verbului *să fiu ajutat* din P3;

f.1) „Te-*am întrebat* [1]/ (în faţa căruia) *crezi* [2]/ (că) *am stat."* [3]/

pronumele relativ *care* în genitiv precedat de locuţiunea prepoziţională *în faţa*, introduce CD nr. 2, dar este complement circumstanţial de loc al verbului *am stat* din P3, iar în fraza:

f. 2) „Te-*am întrebat* [1]/ (în faţa căruia) crezi [2]/ (că) *era bine* [3]/ *(să) fi stat."* [4]/ pronumele relativ *în faţa căruia* (*care* în genitiv, precedat de locuţiunea prepoziţională) introduce CD nr. 2, dar este complement circumstanţial de loc al verbului *să fi stat* din P4;

g. 1) „*Nu-mi dau seama* [1]/ (din cauza căruia) *crezi* [2]/ (că) *am pierdut* meciul."[3];

g. 2) „*Nu-mi dau seama* [1]/ (din cauza căruia) *crezi* [2]/ (că) *trebuie* [3]/ *(să) fi pierdut* meciul."[4]/ -pronumele relativ *care* în genitiv, precedat de locuţiunea

Scanned with OKEN Scanner

prepoziţională *din cauza,* introduce CI nr. 2, dar este complement circumstanţial de cauză al verbului *am pierdut* din P 3 (ex. g. 1) sau al verbului *să fi pierdut* din P 4 (ex. g. 2).

h. 1) *„Te întreb* [1]/ (în ciuda căruia) *crezi* [2]/ (că) totuşi, *m-am prezentat* la concurs." [3]/;

h. 2) *„Te întreb* [1]/ (în ciuda căruia) *crezi* [2]/ (că) *trebuia* [3]/ *(să) mă fi prezentat* totuşi la concurs." [4]/ - pronumele relativ *care* în genitiv, precedat de locuţiunea prepoziţională *în ciuda,* introduce C.D. nr. 2, dar este complement circumstanţial concesiv al verbului *m-am prezentat* din P. 3 (ex. h. 1) sau al verbului *să mă fi prezentat* din P. 4 (ex. h. 2).

Complexitatea deosebită a analizei sintactice a frazei şi numărul mare de precauţii (criterii), posibile confuzii etc., de care trebuie ţinut seama au impus formularea unui *algoritm* special al *analizei frazei,* pe care-l prezentăm în continuare într-o formă detaliată.

I. Lectura textului: orice text are o „muzică" specifică pe care nu oricine i-o poate descifra la prima vedere. Aşa cum un text muzical nu este cântat perfect la prima vedere, tot aşa nici în descifrarea textului literar nu ne putem avânta fără să facem o lectură atentă, uneori chiar de mai multe ori, pentru a sesiza legăturile dintre cuvinte, reluările, anticipările, intercalările etc.

II. Identificarea (prin sublinierea sau notarea unor simboluri) **predicatelor** (cu ajutorul întrebării generale *Ce se spune despre...?)* şi a **subiectelor** (cu ajutorul întrebării *Cine...?,* eventual *Ce...?);* cei mai mulţi dintre profesori recomandă elevilor numai parţial această cerinţă, adică **recunoaşterea predicatelor.**

Operaţia aceasta este pe cât de importantă, pe atât de pretenţioasă, pentru că nu e suficient să se sublinieze predicatul, ci trebuie să fie subliniat corect, să se ţină seama de valoarea morfologică a cuvântului sau a grupului de cuvinte care-l reprezintă (verb, locuţiune, expresie, interjecţie, adverb predicativ). Astfel, în stabilirea predicatelor, este necesar să se precizeze imediat caracteristicile morfosintactice ale cuvintelor care îndeplinesc această funcţie:

a. verbe predicative personale sau locuţiuni verbale personale ale căror **subiecte** sunt **incluse** *(citeşti, vorbim)* sau **subînţelese** *(merge, o ia la sănătoasa).* Cea mai spinoasă problemă o constituie recunoaşterea unor grupuri de cuvinte ca locuţiuni verbale. Unele dintre aceste grupuri sunt poate **expresii** sau **îmbinări libere** de cuvinte; optând pentru locuţiuni verbale, există implicaţii de natură sintactică: 1. sunt predicate verbale (dacă au verbul la modul personal); 2. sunt regente pentru o specie de subordonată sau pentru alta etc. Unele grupuri de cuvinte sunt mai mult sau mai puţin clar locuţiuni verbale: *„...să-şi ceară voie/ să..." (să... =* **C.I.**); „infirmierele *nu băgară de seamă/ că..." (că =* **C.D.**); *„îşi va da seama/ că..." (că... =* **C.I.**); *avea chef, avea poftă, teamă n -ai, să prindă... inimă, să stea de vorbă* etc. Altele sunt expresii: *să ceară* iertare, *să dăm* autoritate campaniilor noastre, *are* amabilitatea, *n -am* răbdare, *să ia* de nevastă etc.

b. **verbe predicative** sau **locuţiuni verbale impersonale** cu subiect nedeterminat: *ninge, plouă, s -a spus* (la radio) sau cu subiect ori subiectivă, putând fi grupate astfel:

- **reflexive impersonale:** *a se cuveni, a se întâmpla, a se crede, a se părea* etc. („Se întâmplă/ *(să)...";* „Părându -i -se? *(că)...;* propoziţiile *să..., că....* sunt **SB**);
- **reflexive pasive** cu regim de subiectivă: *a se construi, a se zice, a se spune, a se descoperi* etc. („S-a descoperit/ (că)...");
- **pasive impersonale:** (îţi) *este dat,* (i)*-a fost scris,* (v)*-a fost ursit* etc. (I-*a fost sortit*[1]*/ (să)...*[2]/2 = **SB**);

Scanned with OKEN Scanner

- **active impersonale** cu formă afirmativă sau negativă, multe dintre acestea provenite din active personale;

- **însoţite de un pronume personal în dativ** (pronumele are funcţie de complement indirect): *a (nu)-i plăcea, a (nu)-i conveni, a (nu)-i veni etc.* („Îmi place/ *(să)*... = SB);

- **însoţite de un pronume personal în Ac.** (pronumele are funcţie de complement direct): *a (nu)-l interesa, durea, pasiona, bucura* etc. („Mă interesează [1]/ (cât) ştiţi". [2]/ propoziţia 2 = SB);

- **neînsoţite de pronume personale:** *a trebui, a rezulta, a reieşi, a urma.* („De aici rezultă [1]/ (că) vom rezolva toate frazele din manual" [2]/ propoziţia 2 = SB);

c. verbe copulative la un mod personal: *a fi, a deveni, a ieşi, a se face, a ajunge, a rămâne, a se preface, a părea, a însemna* etc. Teoria morfosintactică a acestor cuvinte este prezentată la predicat şi la subordonata **PR**, aşa că nu mai insistăm aici;

d. expresii verbale impersonale, ale căror subiecte sunt fie verbe la infinitiv ori supin, fie o propoziţie **SB**. Expresiile sunt alcătuite dintr-un verb copulativ *a fi* sau *a părea* cu valoare impersonală şi un nume predicativ exprimat prin adverb ori locuţiune adverbială: *este (ar fi, va fi, să fie, să fi fost), pare, a părut, bine, rău, posibil, imposibil, greu, uşor, de prisos, de mirare, fără importanţă, cu neputinţă, cu putinţă, mai presus* (de tine) etc.:

„Este uşor a greşi."
P SB

„Este mai greu [1]/ (să) recunoşti greşeala".[2]/

„Pare de prisos [1]/ (să) continuăm discuţia". [2]/

Atragem aici atenţia asupra faptului că nu trebuie confundate expresiile verbale impersonale, care au funcţie de predicat nominal, alcătuit dintr-un verb copulativ *a fi* la mod personal şi dintr-un nume predicativ exprimat prin adverb sau locuţiune adverbială, cu un predicat tot nominal, dar alcătuit dintr-un verb copulativ *a fi* personal şi un nume predicativ exprimat prin adjectiv; greşeala ar fi dublă: 1. de natură morfologică şi 2. de grup regent al unor părţi de propoziţie sau subordonate diferite:

P CI

„El *este sigur* [1]/ (că) *pleacă."* [2]/ (**CI** este cerută de adjectivul *sigur* cu funcţie de nume predicativ);

P SB

„Este sigur [1]/ (că) *pleacă."* [2]/

Expresiile verbale impersonale nu trebuie confundate, de asemenea, cu grupurile de cuvinte alcătuite din verbul *a fi* predicativ şi substantive cu funcţie de subiect ale acestui verb: *este **linişte**, este **ger**, este **cazul**, este **voie**, este **nevoie**,* altele sunt însoţite şi de un pronume personal în cazul dativ, care este, din punct de vedere logic, subiect: îmi este ***dor***, îţi este ***foame***, îi este ***frig***, vă este ***lene*** etc. Aceste grupuri sunt urmate de alte subordonate decât cele subiective, adică de **CI**, de **AT** etc.:

P CI

„Lui îi *este teamă* [1]/ *(să) plece* pe întuneric". [2]/

P AT

„Ar fi cazul [1]/ *(să) fim atenţi* la substantivul <<cazul>>". [2]/

e. adverbe predicative sau **locuţiuni adverbiale predicative:** *fireşte, bineînţeles, desigur, poate, pesemne, fără îndoială, cu siguranţă* etc. Pentru ca acestea să fie predicate verbale, prima condiţie este să fie urmate de una din conjuncţiile *că, să*. Sunt, de asemenea, predicative în propoziţii incidente. Dacă nu este îndeplinită această condiţie, aceste adverbe sau locuţiuni sunt, în propoziţia regentă, complemente de mod ale unor verbe:

Scanned with OKEN Scanner

P Sb

„*Poate* [1]/ că *va veni*". [2]/ (*poate* este predicat verbal)

„Poate *va veni*". [1]/ (*poate* este complement circumstanțial de mod în propoziția principală independentă).

Se poate observa că aceste adverbe sau locuțiuni adverbiale predicative nu admit ocurența verbului copulativ impersonal *a fi* cu care formează o eventuală expresie verbală impersonală, în care adverbul să fie nume predicativ. Situația aceasta se întâmplă însă în cazul altor adverbe: *sigur, posibil, firesc* (nu *firește!*), *extraordinar* etc. care, dacă sunt urmate de conjuncțiile *că, să* (elementele de relație pentru subiectivele care urmează), capătă valoare predicativă, având funcția de nume predicativ al cărui verb copulativ *este, ar fi* etc. este subînțeles:

P SB

„(Este) *posibil* [1]/ *(să) aibă* dreptate". [2]/

f. interjecții cu valoare predicativă, care exprimă: un îndemn *(hai, haide, haideți, hăis, nani* etc.), o adresare (*iată, iacă, iacătă,* nu și *ia)* sau care imită (onomatopee: *poc, bâldâbâc, zbrr etc.)*. Atenție mai mare va trebui să avem la onomatopee: dacă în propoziție există un verb, aceste cuvinte nu au valoare predicativă; exprimând o caracteristică a acțiunii au o funcție de complement de mod:

„El *poc!* una în spinare". – *poc* este predicat verbal;

„El *poc!* îmi *dădu* una". – poc („cu zgomot") este complement de mod al verbului *dădu.*

În concluzie, candidații trebuie să știe că orice propoziție are un predicat ori un **indice de predicativitate (intonație, pauză** - care subînțeleg un predicat; „La tunuri!" este propoziția care subînțelege *Treceți!* prin intonația exclamativă; „El - poet." este o propoziție al cărei verb copulativ *a fi, a părea* etc. este subînțeles prin pauză, care aici este indice de predicativitate). Unele predicate sunt **subînțelese,** altele însă **par subînțelese:** este cazul în care sunt negate, într-o propoziție, alte părți decât predicatele sau verbele copulative personale:

„El era un om înalt, nu frumos." (adverbul *nu* pune în opoziție cuvintele *înalt* și *frumos,* care sunt atribute adjectivale, în singura propoziție, ale substantivului *om). „El nu era gras, ci slab,"; „...nu era beat, ci* numai *cu chef"* - adverbul *nu* pune în opoziție două nume predicative ale unui singur verb copulativ cu care formează un singur predicat nominal. Ultimele două propoziții sunt negative ca formă, dar afirmative ca înțeles.

Unele verbe copulative au deci mai multe nume predicative, ele alcătuiesc un singur predicat nominal cu nume predicativ multiplu și ar fi o greșeală să apară predicate nominale câte nume predicative ar avea același verb copulativ, subînțelegându-se acolo unde lipsește: *„Ea este frumoasă, cochetă, elegantă, elegantă și... veselă."* [1]/

Alteori, se confundă participiile verbelor de conjugat ale diatezei pasive cu numele predicative și este considerat un singur predicat nominal (cu nume predicativ multiplu exprimat prin participii), când, de fapt, sunt două sau mai multe predicate verbale în care *verbul auxiliar* (nu *copulativ) a fi* este subînțeles:

„Elevii au fost întâmpinați, [1]/ *transportați,* [2]/ *cazați."* [3]/

Referitor la analiza predicatelor, menționăm că pot apărea și alte **dificultăți:**

- Verbul *a putea* este predicativ personal și formează singur predicatul verbal al unei propoziții, fiind urmat de un complement direct (exprimat mai ales prin verb sau locuțiune verbală la infinitiv) sau de o completivă directă. Dificultatea constă în aceea că verbul la infi... - fo..... ...ori cu pronumele reflexiv neaccentuat în dativ sau acuzativ care este așezat înaintea verbului *a putea* și, de aceea, predicatul este luat

Scanned with OKEN Scanner

împreună cu pronumele reflexiv (verbul *a putea* fiind considerat reflexiv personal, nu activ personal), ba chiar cu verbul sau locuțiunea verbală următoare:

„...mă puteam repezi", în care predicatul este *puteam* (nu *mă puteam* sau chiar *mă puteam repezi)* urmat de *(a) mă repezi,* verb la infinitiv reflexiv cu funcție de complement direct al verbului *puteam:* „nu mă putui opri" *(nu putui* regent pentru complementul direct *(a) mă opri);* „...un om/ (de care) *să se poată agăța* învinuirile" *(să poată* este predicat verbal, *(a) se agăța* este complement direct, iar *învinuirile* este subiect și pentru predicat și pentru infinitiv);

„Mi-am putut da seama" este o sintagmă în care predicatul verbal este *am putut* (diateza activă), iar *(a)-mi da seama* este locuțiune verbală cu funcție de complement direct.

- Verbul *a putea* cu forma *poate* (persoana a III-a, singular, indicativ prezent) are și formă reflexivă cu pronumele *se* în acuzativ, fiind reflexiv impersonal: *„Se poate discuta"* în care *(a) se discuta* este subiect exprimat prin infinitiv. Bineînțeles, nu trebuie confundat verbul *poate* cu adverbul de mod (uneori, predicativ) *poate:*

P S

„Poate[1]*/* (că) *venim."*[2]*/*

- Verbul *a avea* este predicativ și are uneori sensul „a putea" (este socotit un auxiliar de modalitate, predicativ însă); când este urmat de un conjunctiv, acesta introduce o CD, dar, dacă nu este un conjunctiv, grupul de cuvinte următor este alcătuit dintr-un conectiv gramatical (pronume, adjectiv, adverb relativ) și un verb la infinitiv care formează o construcție cu funcție de complement direct al verbului *a avea* (construcția infinitivală relativă respectivă poate fi dezvoltată și cu alte cuvinte cu funcție de părți ale verbului la infinitiv):

„...nu ai ce lua...", în care *ce lua* este complement direct dezvoltat, alcătuit din *lua,* complement direct al verbului *ai* („poți" lua), iar *ce* este complement direct al verbului la infinitiv *lua.*

În secvențele de fraze citate mai jos (extrase din subiectele propuse în 1990), dorind să identificăm predicatele și subiectele, descoperim de la început propozițiile subiective ale unor predicate:

„îi *era greu* (predicat nominal - exprimat prin expresie verbală impersonală) *să se hotărască"* (propoziție subiectivă); *„s-ar putea* (verb cu sens pasiv) */ să-i fure, /* să-i ceri" *(propoziții subiective);* *„bine ar fi fost* (predicat nominal - expresie verbală impersonală) */ să fi trimes"* (propoziție subiectivă); *„pesemne* (predicat verbal) */ că nu găsea fata, adică una... și de aceea era posomorât"* (propoziții subiective); *„ar fi absurd* (predicat nominal - expresie verbală impersonală) */ să se presupună* (propoziție subiectivă - verb reflexiv pasiv impersonal) */ că scriitorii sunt niște automați"* (propoziție subiectivă); *„se cade* (predicat verbal - verb impersonal) */ o istorie... să fie puțin retrogradă"* (propoziție subiectivă); *„nu* totdeauna *e plăcut* (predicat nominal - expresie impersonală) */ să te vezi așa"* (propoziție subiectivă); „și-mi *vine* (predicat verbal - verb impersonal) */ să râd"* (propoziție subiectivă), „îmi *pare* (predicat verbal - verb impersonal) */ că mă cuprinde o vrajă dulce"* (propoziție subiectivă); *„să-ți mai scriu despre D.* (propoziție subiectivă) */ mi-ar fi greu"* (predicat nominal - expresie verbală impersonală); *„adevărat să fie* (predicat nominal - expresie verbală impersonală) */ că înseamnă ceva acele slove"* (propoziție subiectivă); „dar *nu-i totuna* (predicat nominal) */ leu să mori..."* (propoziție subiectivă); „că-*i* tot *aceea* (predicat nominal) */ de te razimi de o umbră / sau de crezi...",* (propoziții subiective), *„e în interesul* (predicat nominal) lui */ să mă îndrumeze acolo"* (propoziție subiectivă) etc.

Alteori, descoperim subiecte mai greu de sesizat mai târziu, dacă am evita această etapă: *„Se vor face* (predicat verbal - verb reflexiv cu sens pasiv) cuvenitele împliniri"

Scanned with OKEN Scanner

(subiect); *„să i se pună* în față (predicat verbal - verb reflexiv pasiv) **o oglindă" (subiect);** *„se încep* (predicat verbal - reflexiv pasiv) **muncile"** (subiect); *„îmi era* (predicat verbal) **milă** (subiect) de el"; „mai *e* (predicat verbal) **vorbă?"** (subiect); „mii de lei / **ce** se cuveneau" (ce = subiect); „știam / **ce**-l așteaptă" (ce = subiect). Nu orice predicat are subiectul exprimat, existând chiar expresii verbale impersonale fără subiective: „i-*a fost penibil*" etc.

III. Identificarea conectivelor gramaticale ale frazei (sau identificarea elementelor de relație):

a): **- care leagă: conjuncții și locuțiuni conjuncționale coordonatoare:**

- copulative: *și; nici; precum și, nu numai..., ci și; nu numai..., dar și; și..., și; nici..., nici;*

- adversative: *dar, iar, însă, ci, și, or, numai că;*

- disjunctive: *ori; sau; fie; ori..., ori; sau..., sau; fie..., fie; ba..., ba;*

- conclusive: *deci, așadar, prin urmare, în concluzie, or;*

b) **- care introduc** propoziții subordonate:

- conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *că, să, dacă, de, ca să, ca... să, fiindcă, întrucât, deoarece, căci, încât, deși, până, cum că, precum că, în timp ce, în vreme ce, o dată ce, până să, până ce, după ce, fără să, fără ca să, fără ca... să, cu cât, după cât, pe cât, după cum, ca și cum, ca și când, pentru că, așa că, astfel că, astfel încât, așa încât, din cauză că, de vreme ce, din moment ce, pentru ca să, pentru ca... să, în caz că, cu toate că, măcar că, măcar de, măcar dacă, chiar dacă, chiar de, chiar să* etc. *Atenție:* grupurile *așa cum, acolo unde, atunci când, atât cât* trebuie separate în **adverbe** corelative *(așa, acolo, atunci, atât)* care aparțin regentei și în adverbe **relative**. *(cum, unde, când, cât)* care introduc subordonatele circumstanțiale imediat următoare:

- pronume sau **adjective relative:**

- simple: *care, cine, ce, cât, câtă, câți, câte, al câtelea, a câta:*

- compuse: *cel ce, ceea ce, cei ce, cele ce.*

Atenție la grupurile *cel care, cea care, cei care, cele care* sau *tot ce, toți care* etc., în care relativ este numai pronumele *care* sau *ce,* iar celelalte pronume *cel, cea, cele* (demonstrative), *tot, toți* (nehotărâte, considerate adjective substantivizate) aparțin propoziției precedente, fiind elementele regente pentru propozițiile subordonate atributive care urmează imediat:

P AT

„A spus adevărul doar **cel**[1]/ **(care)** *a fost acolo".* [2]/

P AT P

„Celui[1]/ **(care)** *știe*[2]/ i *se dă* **notă** foarte mare". [1]/

- există și o formă populară *de* cu sensul „care":

P AT

„Am citit cartea [1]/ (de) (= pe care) mi *-ai recomandat-o".* [2]/

- pronume sau **adjective nehotărâte compuse** cu *ori-: oricare, orișicare, oricine, orișicine, orice, orișice, oricât, orișicât, oricâtă, orișicâtă, oricâți, orișicâți, oricâte, orișicâte; al oricâtelea, a oricâta;*

- adverbe relative: *unde, când, cum, cât, încotro, precum, ce;*

- adverbe nehotărâte compuse cu *ori-: oriunde, orișiunde, oricând, orișicând, oricum, orișicum, oricât, orișicât, oriîncotro;*

- alte adverbe: *parcă, decât* (devenite conjuncții).

Conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale pun doar probleme de recunoaștere în text ca elemente de relație; toate celelalte conective gramaticale subordonatoare prezintă dificultăți nu numai în ceea ce privește statutul morfologic al cuvântului sau al grupului

Scanned with OKEN Scanner

de cuvinte (este pronume relativ sau este adjectiv relativ, este adverb relativ ori nehotărât), ci şi în ceea ce priveşte funcţia sintactică în subordonata pe care o introduce (mai rar, în altă subordonată decât în cea pe care o introduce). Astfel, pronumele relative simple (excepţie *cine)* sunt fie pronume, fie adjective, iar *ce* este alteori adverb relativ:

P CD

„Nu ştiu [1]/ **(ce)** *s -a întâmplat".*[2]/ (**ce** este pronume relativ în P_2, cu funcţie de subiect în subordonată);

P CD

„Nu ştiu [1]/ de (ce) om *să mă feresc".* [2]/ *(ce* este adjectiv relativ în Ac., cu funcţie de atribut adjectival în subordonată);

P CD

„**Tu** *ştii*[1]/ (ce) *frumoasă s -a făcut* **Maria**?" [2]/ *(ce* este adverb de mod relativ cu funcţie de complement de mod în subordonată).

Elevii trebuie să fie atenţi pentru a observa că nu orice pronume care stă lângă un substantiv este adjectiv relativ: substantivul şi pronumele fac parte din propoziţii diferite, nu din aceeaşi propoziţie, asfel încât relativul să se acorde în gen, număr şi caz şi să devină adjectiv:

P AT P

„Omul [1]/ (**care**) *vine*[2]/ te *cunoaşte".*[1]/ (**care**) este pronume relativ - substituie substantivul **omul** - şi este subiect al subordonatei pe care o introduce);

P CD

„Am văzut[1]/ pe (care) stradă *stai".*[2]/ (*care* este adjectiv relativ în Ac. şi este atribut adjectival care determină substantivul *stradă* din aceeaşi subordonată);

P CD

„Nu ştiu[1]/ (a cui) *fată eşti* **tu**"(*a cui* este pronume relativ - nu se acordă cu substantivul *fată* care este în N., de fapt pronumele *cine,* indiferent de caz, nu devine niciodată adjectiv - şi este atribut pronominal genitival în propoziţia pe care o introduce).

Rareori, pronumele relativ are rolul de a introduce o subordonată, iar funcţia lui sintactică aparţine unei subordonate următoare:

„...gospodine,[1]/ (**care**) *trebuie*[2]/ (*să*) *fi fugit...* prin pădure". [3]/ - *care* introduce propoziţia nr. 2 AT, dar este subiect al predicatului regent din propoziţia nr. 3 (care este SB a verbului *trebuie* din propoziţia nr. 2).

Şi adverbele relative pun probleme uneori. De cele mai multe ori au funcţie sintactică în propoziţia pe care o introduc:

P CD

„Nu ştiam[1]/ (cum) *să procedez".* [2]/ (*cum* este complement de mod);

P CD

„Ştiam[1]/ (*cum*) *eşti".* [2]/ (*cum* este nume predicativ).

Alteori însă, fiind echivalente cu conjuncţii sau locuţiuni conjuncţionale subordonatoare, nu au funcţie sintactică în propoziţia subordonată şi nici în altă propoziţie, ci au rolul de a introduce, ca orice conjuncţie; este vorba despre *cum* (cauzal „pentru că" sau temporal „îndată ce, imediat ce"), despre *unde* (cauzal „pentru că"), *când* (condiţional „dacă"), concesiv „deşi", cauzal, fiindcă):

CT P

„(Cum) *veniră,* [1]/ *se făcură* **toţi** *o apă şi-un pământ".* [2]/

P CZ CD

„Nu a învăţat la fizică, [1]/ (unde) *ştia* [2]/ (că) *are* notă".[3]/

Într-o frază, pot sta unul lângă altul chiar şi trei elemente de relaţie: unul coordonator şi două subordonatoare; ele aparţin la două subordonate sau la trei

Scanned with OKEN Scanner

propoziţii (una principală şi două subordonate):

P CZ CZ CT

„*Citesc*[1]/ (deoarece) îmi *place*[2]/ (şi) (deoarece), [4]/ (când) *sunt liber,*[3]/ *am* mai mult timp."[4]/

CT CZ

„Şi, [3]/ (deoarece), [2]/ (când) *am timp* liber, [1]/ *citesc mai mult,* [2]/ *mă simt* minunat"[3]./

Locul conectivelor gramaticale este aproape numai la începutul subordonatelor sau al propoziţiilor principale. Excepţiile se referă la conjuncţiile *însă, dar* care pot apărea şi în interiorul sau la sfârşitul propoziţiei, ba chiar în interiorul altei propoziţii subordonate:

CZ P

„(Cum)[1]/ (însă)[2]/ *nu am* timp, [1]/ *nu* mai *plec."* [2]/

Alte excepţii privesc pronumele *care* în genitiv, când este atribut pronominal genitival care determină un substantiv, de obicei prepoziţional, din aceeaşi subordonată:

A

„*Casa,* [1]/ de pe acoperişul (căreia) te *-am privit cândva,*[2]/ *a dispărut."*[1]/

În sfârşit, atragem atenţia asupra faptului că nu sunt relative, deci nu trebuie încercuite, anumite pronume şi adjective, adverbe interogative sau conjuncţia *să,* în propoziţii principale interogative sau exclamative, imperative (sau, aşa cum am discutat, formează o construcţie infinitivală relativă cu funcţie de complement direct sau de subiect dezvoltat).

IV. Delimitarea şi numerotarea propoziţiilor. Propoziţiile sunt **principale** şi **secundare,** sunt **regente** pentru una sau mai multe subordonate sau **subordonate** faţă de o anumită regentă (ori chiar faţă de două regente), sunt **suficiente** sau **insuficiente** ca înţeles. Unele propoziţii sunt **dislocate** (având intercalate diferite propoziţii), aşa că atenţie la „muzicalitatea" textului, adică la legătura sintactică dintre cuvinte care uneori pot fi aşezate înaintea altor cuvinte (adică sunt anticipate):

„Unde[3]/ ziceai [1]/ (că) trebuie [2]/ (să) pleci?" [3]/

„*Elevii clasei a VIII-a* [2]/ trebuie [1]/ (să) se maturizeze." [2]/

Propoziţiile subordonate trebuie să aibă un conectiv gramatical subordonator. Acesta poate fi subînţeles: 1. dacă propoziţia este coordonată cu altă subordonată precedentă, sau 2. dacă subordonata este în raport de juxtapunere (sau parataxă) cu regenta: vezi condiţionale juxtapuse, cauzale juxtapuse, concesive juxtapuse:

CŢ P CV P

„*Ai* carte, [1]/ *(dacă) ai* parte".[2]/; „*Mănânci,* [1]/ tot *nu te saturi."* [2]/

În numerotarea propoziţiilor, este bine să ţinem seama, în primul rând, de locul predicatelor (exprimate sau subînţelese, acestea din urmă marcate în text prin ⌜). Când însă o propoziţie subordonată determină un regent care nu este predicat în propoziţia regentă, ci subiect, atribut, complement etc., numerotarea începe tot de la cuvântul regent şi continuă cu subordonata:

P CŢ

„*Aş* mai *citi,* [1]/(dacă) *aş avea* cărţi." [2]/ (numerotarea este făcută în ordinea apariţiei predicatelor);

CŢ P

„(Dar), [2]/ (dacă) *aş veni,* [1]/ *aş pleca* imediat." [2]/ (numerotarea este făcută tot în funcţie de locul predicatelor, conjuncţia *dar* nu este element regent al vreunei subordonate);

CD P

„Văzând [1]/ (că) *e greu.* [2]/ *a plecat."*[1]/;

Scanned with OKEN Scanner

„Câinele [1]/ (*care*) *latră,* [2]/ *nu mușcă.*" [1]/ (numerotarea, în ultimele două fraze, s-a făcut în ordinea element regent - subordonată).

V. Stabilirea felului propozițiilor (principale sau diferite specii de subordonate): sub textul în care s-au efectuat toate cele patru operații menționate până acum, vom scrie unul sub altul toate numerele propozițiilor, iar în dreptul fiecărui număr vom menționa felul propozițiilor după înțeles și, în paranteză, numărul regentei, dacă propoziția respectivă este subordonată; de asemenea, la propozițiile coordonate, vom preciza și relația de juxtapunere sau joncțională.

În stabilirea felului unei propoziții subordonate pot apărea dificultăți mai mari sau mai mici. Pentru a nu greși, este bine ca elevii să aibă cunoștințe sigure despre corespondența dintre o propoziție subordonată și partea de propoziție corespunzătoare.

Propozițiile subordonate dintr-o frază îndeplinesc funcția unor părți de propoziție ale regentei, fiind identificate și denumite după această funcție. Denumirile propozițiilor secundare subordonate corespund denumirilor părților de propoziție corespunzătoare, cu excepția predicativei care corespunde numai numelui predicativ, nu întregului predicat nominal sau unui predicat verbal.

Corespondența dintre propozițiile subordonate și părțile de propoziție corespunzătoare privește **definițiile, termenul determinat, modul de identificare, clasificările interne, subspeciile,** uneori chiar și **felul construirii** celor două categorii sintactice. Astfel, în propoziția: „A plecat până la magazin.", complementul circumstanțial de loc determină verbul *a plecat,* răspunde la întrebarea *(până unde* a plecat?), este exprimat prin substantivul *magazin* precedat de prepoziția compusă *până la;* în fraza: „A plecat până unde l-am trimis.", propoziția circumstanțială de loc *până unde l-am trimis* determină același verb *(a plecat),* răspunde la aceeași întrebare *(până unde* a plecat?), este introdusă prin adverbul relativ *unde* precedat de prepoziția *până.*

De asemenea, în propoziția: „De asta a venit la noi, pentru a mă invita la teatru." și în fraza corespunzătoare: „De asta a venit la noi, pentru ca să mă invite la teatru.", complementul circumstanțial de scop *(pentru a mă invita)* și propoziția circumstanțială de scop (*pentru ca să mă invite la teatru*) răspund la aceeași întrebare *(Cu ce scop...?)* adresată aceluiași cuvânt determinat (verbul *a venit*), au cuvinte comune în elementele de legătură *(pentru* + infinitivul - la complementul circumstanțial de scop - și *pentru ca să,* locuțiune conjuncțională formată din prepoziția *pentru* și conjuncția *ca să* - la propoziția subordonată circumstanțială de scop). Corespondența dintre subordonată și partea de propoziție corespunzătoare se reflectă și asupra unor **elemente corelative identice:** locuțiunea adverbială *de asta* cu aceeași funcție sintactică (complement circumstanțial de scop) pe lângă verbul din propoziția sa, respectiv, pe lângă verbul din regentă. Se observă că verbul *a veni* are în propoziție două complemente de scop *(de asta..., pentru a invita),* iar, în frază, are o subordonată circumstanțială de scop și un complement de scop care, acesta din urmă, anunță (sau este în corelație cu) subordonata circumstanțială de scop. Corelativul *de asta* impune obligatoriu și o punctuație pentru celălalt complement de scop din propoziție sau pentru propoziția de scop din frază, adică prezența virgulei în fața lor. Dacă nu ar fi corelativul exprimat, aici, printr-o locuțiune adverbială de scop, atât la partea de propoziție, cât și la propoziția corespunzătoare, virgula nu ar trebui pusă.

Corespondența dintre o propoziție subordonată și partea de propoziție corespunzătoare permite **transformări** reciproce prin **contragerea** propozițiilor subordonate în părți de propoziție (corespunzătoare) și prin dezvoltarea sau **expansiunea** părților de propoziție în propoziții subordonate corespunzătoare (prin introducerea unui predicat și a unui element de relație). Pentru ca fenomenul contragerii

Scanned with OKEN Scanner

și cel al dezvoltării să fie echivalente, e necesar ca unitățile sintactice în discuție să aibă aceeași funcție și aproximativ aceeași formă. Astfel, există contrageri greoaie, nespecifice, neechivalente. În fraza: „Nu se știe *cine vine.*", propoziția subiectivă subliniată este contrasă printr-un subiect exprimat prin verb la infinitiv *a veni,* încât propoziția rezultată „Nu se știe a veni." nu mai este echivalentă ca înțeles cu fraza. Este corect: „Nu se știe *nimic.*" sau „Nu se știe acest *lucru.*" „În fraza: *„După ce a plecat la țară,* ea nu s-a mai interesat de noi.", temporala subliniată poate fi corect contrasă într-un complement de timp exprimat prin verb la gerunziu (*„Plecând* la țară, ea...") sau printr-un substantiv precedat de prepoziția *după* (*După plecarea* la țară, ea..."), deși, la ultima contragere, se observă că substantivul *țară* precedat de prepoziția *la* este atribut substantival prepozițional. Altă contragere ne-ar conduce la un atribut adjectival (care determină pronumele *ea*) cu nuanță circumstanțială de timp (care determină verbul *nu s-a interesat): „Plecată* la țară, ea...".

Și transformările sau expansiunile unor părți de propoziție în propozițiile subordonate corespunzătoare pot fi greoaie, echivalente cel mult pe plan formal. Astfel, subiectul *Maria* din propoziția: „Maria citește mult." este transformat în subiective ca:

„Cine este Maria / citește mult."

„Pe cine o cheamă Maria / citește mult." în loc de:

„Cine vrea / citește mult."

Alături de cele două fenomene discutate, contragerea și expansiunea, de un real folos la analiza propozițiilor subordonate circumstanțiale este **recunoașterea elementelor corelative.** Unele elemente de relație subordonatoare (conjuncții, locuțiuni conjuncționale, adverbe relative) se folosesc cu un corelativ adverbial în propoziția regentă. Acest corelativ apare într-o regentă „anunțând" o propoziție subordonată circumstanțială și având, *de obicei,* aceeași funcție sintactică, întrucât determină același cuvânt din propoziția regentă, ca și subordonata la care se referă.

Corelativele adverbiale (adverbe sau locuțiuni adverbiale) pot fi antepuse sau postpuse față de elementul relativ introductiv. Menționăm mai multe corelative în cadrul tuturor speciilor de subordonate circumstanțiale, întrucât, din observațiile noastre, am constatat că acestea nu se cunosc sau se confundă cu elemente de relație, astfel încât unii elevi încercuiesc elemente corelative în locul celor de relație. Pentru a evita confuzia, vom pune în paranteze elementele de relație, lăsând în afară corelativele.

- circumstanțiale de loc:

(unde)..., acolo — acolo.... (unde)
(de unde)..., de acolo — acolo / (unde)

- circumstanțiale de timp,

(când)..., atunci — atunci..., (când)
(cum)..., cum — atunci / (când)
(după ce)..., și (adverb) „imediat"

- circumstanțiala de mod:

(cât)..., atât — (cu cât)...., cu atât (mai)
(pe cât)..., pe atât — așa..., (cum)
la fel / (cum) — așa / (cum)
(de ce)..., de ce — (de ce)..., de aceea; de aia

- circumstanțiala de cauză:

(de vreme ce), (pentru că)..., de aceea; de aia
(o dată ce)
(din moment ce)..., apoi; atunci
(dacă)

Scanned with OKEN Scanner

- **circumstanţiala de scop:**

înadins (pentru ca să)..., de aceea; de aia
dinadins..., (ca să)
într-adins

- **circumstanţiala condiţională:**

(dacă)..., apoi; atunci

- **circumstanţiala concesivă:**

(deşi)
(cu toate că)..., tot, totuşi, cu toate acestea
(chiar dacă)..., (că)..., şi tot, şi totuşi, şi încă

- **circumstanţiala consecutivă:**

astfel, aşa, atât, în aşa fel, până într-atât..., (încât)
destul, prea..., (pentru ca să, ca să, să)..., (astfel încât), (aşa încât), (astfel că).

La aproape toate frazele analizate de noi, am recomandat o singură soluţie, chiar dacă ne-a tentat şi altă interpretare. La altele am recomandat, totuşi, două sau trei soluţii. Astfel, apar şi texte care cuprind propoziţii subordonate predicative suplimentare, pe care elevii nu le-au studiat, conform programei. Pentru a înţelege dubla referire a acestei subordonate (la predicat şi subiect, la predicat şi complement), trebuie, în această situaţie, să acceptăm trei răspunsuri ca valabile:

a. PRS (predicativă suplimentară), conform **GA;**

b. CM, care răspunde la întrebarea *cum* adresată verbului (predicat sau nu) care are lângă el un complement direct, iar propoziţia următoare nu mai poate fi luată **CD;**

c. CD. Pentru această interpretare, menţionăm că unii specialişti consideră pronumele personale în acuzativ neaccentuate drept anticipări ale subiectelor din propoziţia subordonată în propoziţia regentă sub formă de complement direct:

„(Cum) *o* văzu[1]/ (că) l-a cunoscut[2]/ (şi) -i zâmbeşte[3]/..." - este interpretată ca având forma următoare:

„(Cum) văzu[1]/ (că) *ea* l -a cunoscut[2]/ (şi)-i zâmbeşte[3]/...", deci propoziţiile 2 şi 3 pot fi considerate **CD.**

VI. Alcătuirea schemei topice a frazei: în care numerele propoziţiilor principale pot fi încadrate în pătrate, iar cele ale subordonatelor - în cerculeţe, sau numerele propoziţiilor principale ori subordonate pot apărea neîncadrate. Trebuie menţionate relaţiile de subordonare pe schemă şi pot fi notate simbolurile **P** pentru principală, iar **SB, PR, CD, CT** etc. pentru subordonate în dreptul fiecărui număr; pot apărea, în schemă, şi elementele subordonatoare. În orice caz, este bine ca propoziţiile subordonate de acelaşi rang sau ordin să apară pe acelaşi plan, iar propoziţiile incidente să fie menţionate sub schemă.

2. Câteva dificultăţi, precum şi algoritmul analizei morfosintactice sunt însă specifice şi le prezentăm în continuare:

Problemele dificile sunt cele legate de cazuri şi funcţii sintactice. Substantivele precedate de prepoziţii şi de locuţiuni prepoziţionale stau în trei cazuri: genitiv, dativ şi acuzativ.

Astfel, genitivul este cerut de prepoziţii ca: *împotriva, contra, asupra* etc. şi de locuţiuni prepoziţionale ca: *în faţa, din cauza, în ciuda, de-a lungul* etc. Substantivele precedate de aceste prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale stau fără nici o excepţie în genitiv:

„Lupta *împotriva* minciunii şi (**atenţie!**) a murdăriei este grea."

Tot în genitiv stau şi părţile de vorbire care substituie substantivul:

- pronumele: *contra lui, împotriva cui, din cauza aceluia, în faţa alor mei* etc.;

Scanned with OKEN Scanner

- numeralele (cu valoare substantivală): *contra celor doi, împotriva amândurora, din cauza primului* etc.;
- adjectivele substantivate: *contra celor tari, împotriva celui leneș, din cauza celui mai leneș* etc.
- verbele la participiu substantivate: *contra celor loviți, din cauza celor răniți, în fața celor uciși* etc.

Când prepozițiile și locuțiunile prepoziționale cu regim de genitiv sunt urmate de pronume personale și, mai rar, de reflexive, forme neaccentuate, în dativ posesiv, aceste pronume sunt, normal, în dativ, dar sunt excepții de la cazul genitiv cerut de aceste prepoziții și locuțiuni prepoziționale. De asemenea, pronumele posesive *meu, mea, tău, ta, său, sa, nostru, noastră, vostru, voastră* devin adjective posesive în acuzativ, excepții de la genitiv. De aceea, cerințe de tipul:

A. „Alcătuiți enunțuri în care pronumele personale, formă neaccentuată, în dativ, să fie:

1. nume predicativ;
2. atribut pronominal în dativ;
3. complement indirect;
4. complement circumstanțial de loc;
5. complement circumstanțial de timp;
6. complement circumstanțial de cauză;
7. complement circumstanțial condițional;
8. complement concesiv."

B. „Alcătuiți enunțuri în care adjectivul pronominal posesiv să fie:

1. nume predicativ;
2. atribut pronominal prepozițional;
3. complement indirect;
4. complement circumstanțial de loc;
5. complement circumstanțial de timp;
6. complement circumstanțial de cauză;
7. complement condițional;
8. complement concesiv."

sunt foarte ușor de rezolvat, dacă ținem seama de cele menționate mai sus:

A. 1. Noi nu suntem *împotriva-ți.*

împotriva-ți = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a II-a, singular, dativ posesiv (=ta), precedat de prepoziția *împotriva,* excepție de la cazul genitiv, nume predicativ, care formează un predicat nominal împreună cu verbul copulativ *(nu) suntem;*

2. Cărțile *din fața-i* sunt noi.

din fața-i = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, dativ posesiv (= sa), precedat de locuțiunea prepozițională „din fața", excepție de la genitiv, atribut pronominal prepozițional.

3. a) Ei luptă *împotriva-mi (împotriva-ți, împotriva-i etc.)*

împotriva-mi = pronume personal, forma neaccentuată, persoana I, singular, dativ posesiv (= mea), precedat de prepoziția *împotriva,* excepție de la genitiv, complement indirect;

Notă: Putem construi un enunț și cu pronume reflexiv în dativ:

b) Ei iau vina *asupra-și.*

asupra-și = pronume reflexiv, forma neaccentuată, persoana a III-a, plural, cazul dativ posesiv (= lor), precedat de prepoziția *asupra,* excepție de la genitiv, complement indirect;

Scanned with OKEN Scanner

4. Ei stau *în faţa-i (în juru-ţi, înainte-ne* etc.).

în faţa-i = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, dativ posesiv (= **sa**), precedat de locuţiunea prepoziţională *în faţa,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial de loc;

5. Voi aţi sosit la şcoală *înainte-mi (înainte-i* etc.)

înainte-mi = pronume personal, forma neaccentuată, persoana I, singular, dativ posesiv (= **mea**), precedat de prepoziţia *înaintea,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial de timp;

6. Ea plânge *din cauza-ţi (din pricina-mi* etc.).

din cauza-ţi = pronume personal, forma neaccentuată, persoana a II-a, singular, dativ posesiv (= **ta**), precedat de locuţiunea prepoziţională *din cauza,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial de cauză;

7. *În locu-vă (în locu-ţi, în locu-i* etc.), aş pleca.

în locu-vă = pronume personal, forma neaccentuată, persoana a II-a, plural, dativ posesiv (= **vostru**), precedat de locuţiunea prepoziţională *în locul,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial condiţional;

8. *În ciuda-ţi (în pofida-i* etc.), totuşi voi veni.

în ciuda-ţi = pronume personal, forma neaccentuată, persoana a II-a, singular, dativ posesiv (= **ta**), precedat de locuţiunea *în ciuda,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial concesiv.

B. 1. Noi nu suntem *împotriva ta (contra voastră* etc.)

împotriva ta = adjectiv pronominal posesiv, persoana a II-a, singular, acuzativ, precedat de prepoziţia *împotriva,* excepţie de la genitiv, nume predicativ, formează predicatul nominal împreună cu verbul *(nu) suntem;*

2. Cărţile *din faţa ta* sunt noi.

din faţa ta = adjectiv pronominal posesiv, persoana a II-a, singular, acuzativ, precedat de locuţiunea prepoziţională *din faţa,* excepţie de la genitiv, atribut pronominal prepoziţional;

3. Ei luptă *împotriva mea (împotriva ta, împotriva sa* etc.)

împotriva mea = adjectiv pronominal posesiv, persoana I, singular, acuzativ, precedat de prepoziţia *împotriva,* excepţie de la genitiv, complement indirect.

4. Ei stau *în jurul nostru (în faţa sa, înaintea sa* etc.)

în jurul nostru = adjectiv pronominal posesiv, ţine locul mai multor posesori, persoana I, are formă de masculin, singular, acuzativ, precedat de locuţiunea prepoziţională *în jurul,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial de loc;

5. Ei au sosit la şcoală *înaintea voastră (înaintea mea, înaintea ta* etc.)

înaintea voastră = adjectiv pronominal posesiv, ţine locul mai multor posesori de persoana a II-a, are formă de feminin, singular, precedat de prepoziţia *înaintea,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial de timp;

6. Ea plânge *din cauza ta (din pricina mea* etc.)

din cauza ta = adjectiv pronominal posesiv, ţine locul unui singur posesor de persoana a II-a, are formă de feminin, singular, acuzativ, precedat de locuţiunea prepoziţională *din cauza,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial de cauză;

7. *În locul vostru (în locul tău, în locul său* etc.), aş pleca.

în locul vostru = adjectiv pronominal posesiv, ţine locul mai multor posesori de persoana a II-a, are formă de masculin, acuzativ, precedat de loĉuţiunea prepoziţională *în locul,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial condiţional;

8. *În ciuda sa (în pofida ta, în ciuda voastră* etc.), totuşi voi veni.

în ciuda sa = adjectiv pronominal posesiv, ţine locul unui singur posesor, persoana a III-a, are formă de feminin, singular, acuzativ, precedat de locuţiunea prepoziţională *în ciuda,* excepţie de la genitiv, complement circumstanţial concesiv.

Scanned with OKEN Scanner

Cerința de mai sus, de a alcătui enunțuri în care genitivul să îndeplinească cele opt funcții sintactice, poate fi - și este - extinsă la cele cinci părți de vorbire menționate:

1) *Nume predicativ*

Noi suntem *împotriva minciunii.* (= substantiv)
împotriva lor, acelora. (= pronume)
împotriva celor doi. (= numeral cu valoare substantivală)
împotriva celor leneși (= adjectiv substantivat)
împotriva celor îmbogățiți pe nedrept. (= verb la participiu substantivat)

2. *Atribut prepozițional:*

Îmi place statuia *din fața blocului (acelora, celor doi, celor harnici, celor lăudați).*

3. *Complement indirect:*

Ei luptă *împotriva minciunii (împotriva oricui, împotriva amândurora, împotriva celor leneși, împotriva celor îmbogățiți).*

4. *Complement circumstanțial de loc:*

Ei stau *în fața clasei (în fața alor mei, în fața celor doi, în fața celui frumos, în fața celui ucis).*

5. *Complement circumstanțial de timp:*

Tu ai sosit la școală *în urma profesorilor (în urma acelora, în urma amândurora, în urma celor harnici, în urma celor bătuți* etc.)

6. *Complement circumstanțial de cauză:*

Eu plâng *din cauza bătăii (din cauza lui, din cauza ambilor, din cauza celor răi, din cauza celor uciși)*

7. *Complement circumstanțial condițional:*

În locul colegilor (în locul dumitale, în locul celor doi, în locul celor leneși, în locul celor bătuți), aș pleca imediat.

8. *Complement circumstanțial concesiv:*

În ciuda greutăților (în ciuda acelora, în ciuda celui de al doilea, în ciuda celor mai leneși, în ciuda celor îmbogățiți), totuși voi veni la timp.

Pronumele relative și cele nehotărâte compuse cu *ori-* în genitiv, formate cu prepoziții și locuțiuni prepoziționale, îndeplinesc și alte funcții sintactice, pe care substantivele nu le-ar putea avea. Astfel, în exemplele:

a) 1. *„Plânge*[1]*/* **din cauza cui** l-*a bătut.”* [2]*/*
2. *„Plânge*[1]*/* **din cauza a ce** i s-a întâmplat.[2]*/*

b) *„Stau* [1]*/* **în fața cui** ne-*a ajutat”.*[2]*/*

c) „El *se ridică*[1]*/* **împotriva oricui** îl nedreptățește.”*/*

pronumele relative *cine, ce* și pronumele nehotărât *oricine* în genitiv, precedate de locuțiunile prepoziționale *din cauza, în fața* și de prepoziția *împotriva,* sunt subiecte (ale verbelor din P 2), excepție de la cazul nominativ, întrucât pronumele relative *cine, ce* introduc o cauzală (ex. a 1, a 2) și o circumstanțială de loc (ex. b), iar pronumele nehotărât *oricine* introduce o completivă indirectă.

În enunțurile:

a) *Plânge*[1]*/* (din cauza a ce) *a spart.*[2]*/*

b) *Stă* [1]*/* (în fața a ce) *citește.*[2]*/*

c) Ei *protestează*[1]*/* (împotriva a ce) *citește* **ea.** [2]*/*

pronumele relativ *ce* în acuzativ cu sens de genitiv, precedat de locuțiunea prepozițională *din cauza, în fața* sau de prepoziția *împotriva,* este complement direct al verbului din P 2, excepție de la modalitatea de exprimare a complementului direct, întrucât pronumele relativ *ce* introduce o cauzală ex. a) o circumstanțială de loc (ex. b) și o completivă indirectă (ex. c).

Scanned with OKEN Scanner

Cazul dativ este cerut de puține prepoziții: *datorită, grație, mulțumită, contrar, conform, aidoma, asemenea, potrivit,* deci în total opt. Ultimele, provenite din adverbe de mod comparative, sunt considerate de unii specialiști chiar adverbe de mod, nu prepoziții.

Între funcțiile părților de vorbire în dativ, precedate de niște prepoziții, includem numele predicativ și complementul circumstanțial de cauză, ultimul fiind contestat de mulți specialiști, în primul rând, ca o greșeală de exprimare și, în al doilea rând, ca funcție sintactică amintită.

Numele predicativ este precedat de prepozițiile *asemenea* și *aidoma:*

„Noi suntem *aidoma părinților (aidoma acelora, aidoma celor doi, aidoma celor buni, aidoma celor lăudați.)",* iar complementul circumstanțial de cauză este format cu prepozițiile *datorită, grație, mulțumită,* în construcții negative: „Nu a ajuns la timp *datorită zăpezii (datorită ție, datorită celor doi, datorită celor răi, datorită celor rătăciți)".* În acest ultim exemplu, se observă că *datorită zăpezii, datorită ție* etc. sunt complemente cauzale care ar fi trebuit exprimate cu ajutorul locuțiunilor prepoziționale cu regim de genitiv. „Nu a ajuns la timp *din cauza zăpezii (din cauza alor tăi* etc.)".

În mod greșit se consideră că și construcțiile negative cu prepozițiile *datorită, mulțumită* sunt complemente indirecte sau chiar complemente instrumentale, echivalente cu formele afirmative: „A reușit (să schieze) *datorită zăpezii."* (complement indirect/instrumental), iar „Nu a ajuns la timp *datorită zăpezii." (complement de cauză).*

Pronumele relative și nehotărâte compuse cu *ori-* în dativ îndeplinesc și alte funcții sintactice: subiect și complement direct. Astfel, în enunțurile:

a) Îi *dau* [1]/ **cui** *vine.* [2]/

b) *Plâng* [1]/ **datorită cui** *nu vine.*[2]/

c) *Am reușit* [1]/ **grație cui** m-a *ajutat.*[2]/

cui, datorită cui și *grație cui* sunt subiecte pentru verbele din P 2, excepție de la cazul nominativ al subiectului, pentru că pronumele *cine* introduce o completivă indirectă (ex. a), o cauzală (ex. b) sau o circumstanțială instrumentală (ex. c).

În enunțurile:

a) „*Plânge*[1]/ (datorită a ce) *a spart.* [2]/

b) „*Fac* și **eu** [1]/ (aidoma a ce) *faci* și **tu**." [2]/

datorită a ce și *aidoma a ce* (pronume relative în Ac. cu sens de dativ) sunt complemente directe pentru verbele din P 2, excepții de la modalitatea de exprimare a complementului direct, pentru că pronumele *ce* introduce o cauzală (ex. a) și o modală (ex. b).

Analiza morfologică poate fi prezentată printr-un **algoritm descriptiv** pentru fiecare parte de vorbire în parte:

Substantivul

- clasificare (comun - propriu, simplu - compus), genul, numărul (singular, plural, defectiv de număr, colectiv), cazul (precedat sau nu de prepoziție, locuțiune prepozițională, articol posesiv-genitival, adverb de mod comparativ: *ca, decât),* formă articulată sau nearticulată, funcția sintactică, valoarea stilistică.

Adjectivul

- clasificare - propriu-zis sau provenit dintr-o parte de vorbire (variabil, cu una sau două terminații la singular - invariabil, simplu - compus), acordat în gen, număr și caz, gradul de comparație, formele articulate (cu articol hotărât sau demonstrativ-adjectival), funcția sintactică, valoarea stilistică.

Numeralul

- clasificare (cardinal: propriu-zis, multiplicativ, distributiv, colectiv, adverbial, fracționar - ordinal, simplu - compus), valoarea (substantivală, adjectivală, adverbială),

Scanned with OKEN Scanner

genul, numărul, cazul (la valoarea substantivală şi adjectivală), formele articulate (cu articol hotărât sau adjectival - demonstrativ), funcţia sintactică.

Pronumele

- clasificare (pronume... sau adjectiv pronominal..., simplu-compus, accentuat-neaccentuat, de apropiere-depărtare-identitate etc.), persoana, numărul, genul, cazul (precedat de prepoziţie, locuţiune prepoziţională, articol posesiv-genitival, adverb de mod comparativ), funcţia sintactică (în propoziţie sau de element subordonator - în frază).

Verbul

- clasificare (predicativ-nepredicativ, copulativ ori auxiliar, personal-impersonal, neregulat, defectiv), conjugarea, diateza (cu câteva repere privind forma, cazul şi, eventual, funcţia pronumelui reflexiv), tranzitivitatea, modul, timpul, persoana, numărul, funcţia sintactică, valoarea stilistică).

Adverbul

- clasificare (loc, timp, mod, cauză, scop, condiţional, concesiv, consecutiv, simplu-compus; predicativ; relativ etc.), gradul de comparaţie, funcţia sintactică (în propoziţie sau de element subordonator - în frază - ori fără funcţie sintactică).

3) Deşi problema rolului semnelor de punctuaţie le poate părea unora simplă, putând fi soluţionată ad-hoc, „la inspiraţie", ea se dovedeşte deseori în practică foarte dificilă, cu atât mai mult cu cât, în şcoală, punctuaţia nu se face, de regulă, ca un capitol de sine stătător, ci se găseşte „risipită" în secvenţele în care sunt studiate diversele părţi de propoziţie, propoziţii şi unele părţi de vorbire sau categoriile lor. O recapitulare pe această temă şi aplicaţii speciale sunt, de aceea, strict necesare. Subiectele teoretice şi cele aplicative rezolvate de noi, destul de numeroase şi de diverse, sperăm să fie, de asemenea, utile.

Aspectele de vocabular sunt din ce în ce mai des întâlnite în seturile de subiecte, prin cerinţe de analiză lexicală, de regulă combinată cu alte feluri de cerinţe, în primul rând cu construcţia lexicală. Speţele obişnuite vizează recunoaşterea unor cuvinte din text aparţinând sferelor specifice ale vocabularului (neologisme, arhaisme, regionalisme) sau identificarea şi explicarea modului de alcătuire a unor cuvinte formate în limba română (prin derivare, compunere sau schimbarea valorii gramaticale): *explicaţi modul de formare a cuvintelor..., să se identifice şi să se explice cuvintele derivate şi compuse din text; extrageţi derivatele din textul dat şi arătaţi mijloacele lor de derivare; explicaţi formarea cuvântului... şi definiţi fiecare component al său; scoateţi cuvintele (din text) formate în limba română şi explicaţi modul de formare şi elementele alcătuitoare; să se facă analiza lexicală a cuvântului...; recunoaşteţi şi rescrieţi neologismele care există în text, însă fără a le însoţi de explicaţii semantice sau etimologice; extrageţi rădăcina din cuvintele..., analizaţi următoarele cuvinte derivate...* etc.

Dificultatea identificării cuvintelor care aparţin **fondului principal lexical** sau uneia dintre sferele vocabularului (arhaisme, regionalisme, neologisme etc.) are la origine cunoştinţele deficitare ale elevilor în domeniul istoriei vocabularului şi lipsa de criterii sigure în acest sens. Însuşirea cu atenţie a teoriei şi exemplelor din manuale pe această temă (a se vedea şi subiectele rezolvate de noi) poate oferi o bună bază pentru soluţionarea unor astfel de cerinţe. Accentuăm, în legătură cu **fondul principal lexical** (numit şi **lexic/ vocabular de bază** sau **lexic/ vocabular fundamental**) asupra **uzului general** (la nivelul tuturor categoriilor de vorbitori) şi **cotidian** al cuvântului, asupra **polisemantismului** şi **familiei lexicale bogate**, care sunt criterii la îndemâna candidatului în momentul desfăşurării probei. În ceea ce priveşte **arhaismele**, criterii de sprijin pot fi prezenţa cuvintelor în cronici şi înlocuirea lor cu sinonime neologice

Scanned with OKEN Scanner

(ca și ieșirea din uz a realităților denumite), iar în ceea ce privește **neologismele** asemănarea semantică și formală cu termeni corespondenți din limbile occidentale (în primul rând din franceză) este o probă orientativă utilă (mai ales dacă termenul are o pereche moștenită din latină: *drept - direct, subțire - subtil* etc.) O asemenea raportare este utilă și pentru distincția dintre un neologism împrumutat și un cuvânt format în limba română (dificilă mai ales în cazul derivatelor).

a) Analiza fonetică apare sporadic, direct, sub forma cerinței precizării și explicării fenomenelor fonetice din anumite cuvinte, indirect, ca justificare (motivare) a semnelor sau a unor opțiuni ortografice: *explicați folosirea semnelor ortografice și de punctuație în textul de mai jos; motivați folosirea liniuțelor de unire din text; explicați ortogramele folosite în propozițiile date; motivați folosirea cratimei din text; precizați felul sunetelor din cuvântul...; arătați diftongii, triftongii și hiaturile din textul dat.*

Problema semnelor ortografice este asociată nu numai celei privind semnele de punctuație, cum am arătat anterior, ci și unor cerințe gramaticale implicite sau explicite: *motivați de ce se scriu împreună sau separat cuvintele întruna / într-una..., faceți analiza morfologică a cuvintelor legate prin cratimă și explicați rolul cratimei.*

Câteva dificultăți în analiza fonetică: distingerea fenomenului vocalic de cel semivocalic în grupurile *ui, iu* (în *iureș, iute,* semivocala precedă vocala, pe când în *verzui, argintiu,* semivocala este pe poziția secundă); fluctuații ale uzului între diftong și hiat *(eo* și *eu* din *deodată, bojdeucă,* prevăzute în îndreptare ca diftongi, sunt rostite de mulți vorbitori ca hiat); confundarea semnelor ortografice cu cele de punctuație; omiterea unora dintre funcțiile ortografice, mai ales când un semn de ortografie are mai multe funcții (exemplară fiind, din această perspectivă, **cratima**).

b) *Analiza stilistică* apare foarte rar. Cerința tradițională privește identificarea și comentarea figurilor de stil din textele date.

Așadar, exercițiile de recunoaștere / identificare, explicare și analiză a fenomenelor fonetice, lexicale, gramaticale sau stilistice cuprind un evantai larg de cerințe, eșalonate pe diverse grade de complexitate: de la simpla identificare până la descrierea detaliată a caracteristicilor, la explicarea acestora și la corelarea cu alte categorii de fapte și ajungând la comentarii cu privire la conținutul textului.

Tabloul subiectelor de analiză lingvistică elementară, prezentat mai sus, conduce la formularea câtorva recomandări privind pregătirea pentru rezolvarea rapidă și precisă a unor astfel de cerințe. Exercițiile de recunoaștere și analiză a fenomenelor lingvistice trebuie practicate în legătură cu toate capitolele și noțiunile din programă, în diverse formule de complexitate (de la simpla identificare până la descrierea detaliată a caracteristicilor fiecărui fenomen). Deprinderile pe această linie consolidează complexitatea și precizia cunoștințelor teoretice și constituie o bază indispensabilă pentru altfel de aplicații, în primul rând pentru construcția lingvistică și compoziții de diferite genuri. Ele se dobândesc prin exersarea sistematică, pe teste diverse și bine concepute, după sau în legătură cu însușirea riguroasă a tabloului teoretic al materiei respective. Prin diversitatea și profesionalismul cu care au fost întocmite, subiectele prezente în culegerea noastră oferă material de exersare / testare pentru orice nivel / etapă de pregătire și pentru orice categorie de candidați la admitere.

2. *Subiectele de construcție/ creație lingvistică* reprezintă aplicații de mai mare dificultate a cunoștințelor, situându-se în tronsonul final al traseului evaluării performanței lingvistice. Este cea mai complexă și mai diversă dintre etapele acestui traseu. De altfel, este întâlnit, deocamdată, rar la admiterea în învățământul superior. Atitudinea activă cerută candidaților transpare din cuvintele folosite pentru

Scanned with OKEN Scanner

formularea cerințelor: *adăugați, alcătuiți, completați, găsiți, exemplificați, formulați, introduceți, înlocuiți, modificați, rescrieți, reformulați, transcrieți, transformați* etc.

a. În *fonetică*, cerințele de acest tip se întâlnesc rar și de cele mai multe ori sub forme simple: despărțirea în silabe a unor cuvinte pe baza regulilor (și, mai ales, a excepțiilor) din acest domeniu și marcarea locului cuvenit al accentului sau alegerea formei corect accentuate: *despărțiți în silabe următoarele cuvinte...; precizați regula după care se despart în silabe următoarele cuvinte...; scrieți cu litere:* 14, 15, 16, 18, 24; *despărțiți aceste cuvinte în silabe, marcați locul corect al accentului în următoarele cuvinte...; precizați prin rescriere care dintre cele două variante accentuate este admisă de normele în vigoare...; rescrieți următoarele cuvinte, marcându-le corect accentul.* Cerințele acestea se află, de fapt, la granița dintre analiza și construcția lingvistică. În aceeași zonă de tranziție se situează și numeroasele exerciții de scriere / transcriere/ rescriere / selectare a formelor corecte ale unor cuvinte / grupuri de cuvinte sau de folosire corectă a semnelor ortografice (de regulă, împreună cu cele de punctuație): *să se arate, prin rescriere, care sunt formele verbale corecte, și deci potrivite, în următoarele contexte..., textul următor este transcris fără semnele necesare de punctuație și de ortografie: puneți acolo unde trebuie aceste semne; rescrieți forma literară (corectă) din următoarele perechi...; să se corecteze greșelile de ortografie din enunțurile de mai jos; enunțurile de mai jos conțin greșeli de ortografie sau de exprimare: identificați-le și scrieți corect fiecare enunț; să se indice forma corectă, prin rescrierea propozițiilor considerate fără greșeli; subliniați forma corectă; stabiliți forma corectă de la următoarele cuvinte; anulați formele incorecte; construiți propoziții cu următoarele ortograme.* Majoritatea acestor texte / enunțuri / cuvinte conțin și probleme de lexic și de gramatică. Uneori se precizează acest lucru chiar prin cerință: *să se rescrie următoarele texte, corectându-se toate greșelile pe care le conțin (indiferent de natura lor); corectați abaterile de la normele limbii literare din următorul text.*

Dificultățile în abordarea problemelor fonetice sunt multiple și nu privesc în mod special „construcția" sau „analiza". Prezentăm câteva mai importante: **multifuncționarea cratimei** și unele situații (rostirea împreună a două cuvinte sau părți de cuvinte, elidarea unuia sau a mai multor sunete, diftongarea unor hiaturi, despărțirea în silabe, marcarea cuvintelor compuse nesudate complet); despărțirea în silabe după ureche, nu după regulile și excepțiile prevăzute în îndreptar (greșeli mai frecvente se înregistrează în cazul excepțiilor privind despărțirea grupurilor consonantice și în cazul aplicării regulii morfologice, care domină orice regulă fonetică); marcarea accentului corect se face după uz, nu după formă (variantele incorecte *ántic, butelíe, cólaps, doctoríță, gheișă, glasvánd, háltíeră, prevédere* etc. sunt în anumite medii, mai frecvent folosite decât formele corecte *antíc, butelíe, coláps, doctoríță, ghéișă, glásvand, hálteră, prevedére* etc.); scrierea / transcrierea / selectarea formelor corecte ale unor cuvinte / grupuri de cuvinte, incluzând punerea sau schimbarea semnelor ortografice într-un text greșit ortografiat.

Pentru soluționarea unora dintre dificultățile semnalate, nu este suficientă însușirea unor reguli, ci învățarea (memorarea) formelor corecte și a soluțiilor recomandate din dicționarele sau îndreptarele ortografice. Situațiile pentru care bunul simț lingvistic nu e suficient sunt mult mai numeroase decât se crede în general. De multe ori, nici explicațiile accesibile elevilor nu sunt posibile. Este cazul formelor corecte *adaos, adăugare, analoagă, berbec, cearșaf, cercevea, circumferință, ciucure, conclusiv, conteiner,* față de variantele lor incorecte *adaus, adăogire, analogă, berbece, cearceaf, giurgiuvea, circomferință, ciucur, concluziv, containăr* etc.

b. *Construcția lexicală* necesită un grad mai ridicat de cunoștințe și deprinderi în raport cu analiza lexicală. Caracterul mai complex și mai dificil al exercițiilor de acest tip le face deosebit de eficiente pentru evaluarea pregătirii.

Scanned with OKEN Scanner

Cea mai des întâlnită problemă de construcție lexicală este formarea unor *familii de cuvinte,* pornindu-se de la un cuvânt de bază indicat de propunător sau ales de candidat. Exercițiile de acest tip solicită, de multe ori, și explicarea modului de formare a membrilor familiei respective. Termenii de bază sunt substantive *(copil, dor, mână, moș, pământ, piatră, sat, viață* etc.), verbe *(a bate, a citi, a înțelege, a privi, a studia, a ști, a trece* etc.) sau adjective *(bun, cald, drept, dulce, lung, tânăr* etc.): *alcătuiți familia lexicală / de cuvinte a cuvântului / substantivului / verbului / adjectivului etc...; indicați familia lexicală a cuvântului... și explicați modul de formare a fiecărui termen; să se identifice familiile lexicale ale cuvintelor... și să se precizeze procedeul prin care a fost format fiecare cuvânt; explicați noțiunea de familie lexicală; stabiliți familia lexicală a verbului... (minimum zece cuvinte)!* Uneori se indică numai formarea și /sau explicarea derivatelor ori, mai rar, a compuselor (stabilindu-se, eventual, numărul acestora): *ce derivate cunoașteți de la cuvintele subliniate...; faceți derivatele de la cuvintele... și arătați modul în care le-ați derivat; formați derivate (cu sufixe și prefixe) de la cuvintele...; formați câte două derivate de la toate verbele din text; formați derivate substantivale cu cel puțin cinci sufixe diferite; formulați cu ajutorul prefixului „des - ” și „dez -” derivate de la următoarele cuvinte...,dați exemple de cuvinte compuse...; enumerați trei sufixe verbale și dați câte două exemple pentru fiecare sufix; extrageți rădăcinile din cuvintele...* În câteva cazuri se solicită exemple de conversiune: *ilustrați prin exemple schimbarea valorii gramaticale a cuvintelor...; dați în propoziții patru exemple de schimbare a valorii morfologice a cuvintelor.* Ca și în acest ultim exemplu, alcătuirea unor cuvinte noi poate fi asociată cu introducerea acestora în enunțuri: *găsiți trei cuvinte care pot forma fiecare: un compus, un derivat și un cuvânt cu altă valoare morfologică; folosiți cuvintele obținute prin cele trei mijloace de îmbogățire a vocabularului în enunțuri, precizând valoarea lor morfologică; formulați derivate de la următoarele cuvinte...; alcătuiți contexte cu derivatele rezultate; alcătuiți propoziții cu valorile morfologice ale cuvântului „a”; construiți enunțuri în care cuvintele... să aibă valori morfologice diferite; exemplificați în propoziții valorile morfologice diferite ale cuvintelor...*

Asemănătoare cu exercițiile de mai sus sunt cele în care se cere formarea unor construcții frazeologice *(indicați cinci locuțiuni sau expresii cu verbul „a face”: formulați câte două expresii în care să intre cuvintele...)* și utilizarea lor în enunțuri *(construiți cinci enunțuri în care verbul „a lua” să facă parte dintr-o expresie frazeologică / locuțiune verbală).*

Numeroase sunt subiectele care prevăd evidențierea prin definiție și / sau prin contexte a sensului / sensurilor unor cuvinte sau îmbinări frazeologice: *dați o definiție de felul celor din dicționarele explicative pentru următoarele cuvinte...; care este sensul expresiilor...; alcătuiți enunțuri pentru a evidenția valorile polisemantice ale cuvintelor...; se dau cuvintele... să se alcătuiască pentru fiecare dintre ele propoziții în care cuvintele să aibă sensuri diferite (pot fi folosite și expresii); construiți două propoziții în care verbul „a se petrece” să aibă și alte înțelesuri decât cele din text; construiți patru enunțuri care să ilustreze caracterul polisemantic al verbului „a ține”; precizați sensul acestuia în fiecare enunț; explicați modul de formare și sensul cuvântului subliniat; dați o definiție de dicționar pentru următoarele cuvinte...; găsiți cinci contexte substantivale care să ilustreze diferitele sensuri ale adjectivelor...; alcătuiți enunțuri care să ilustreze sensul următoarelor cuvinte...; alcătuiți enunțuri - fraze din care să reiasă sensul fiecăreia dintre următoarele expresii frazeologice...; se dau cuvintele...; explicați-le sensul și încadrați-le în propoziții; demonstrați polisemantismul verbului „a ține”, în cinci propoziții, cu indicarea sensului; alcătuiți nouă contexte în care să figureze următoarele cuvinte....; să se precizeze sensul din text al verbului „a crăpa”;*

Scanned with OKEN Scanner

să se construiască alte enunțuri (cel puțin cinci) cu același verb întrebuințat cu sensuri diferite și în construcții diferite; să se facă precizările și comentariile necesare la fiecare enunț construit etc.

Cele mai multe exerciții de semantică se referă la *sinonime* și la *antonime: folosiți cel puțin cinci sinonime ale cuvântului... în enunțuri corespunzătoare; să se indice patru sinonime lexicale sau frazeologice (așadar, prin simple cuvinte sau prin combinații stabile de cuvinte) pentru sensurile verbului predicativ „a fi" din următoarele contexte...; găsiți sinonime pentru următoarele unități frazeologice...; exemplificați în propoziții sinonimia cuvântului...; găsiți câte un sinonim pentru următoarele cuvinte...; introduceți în propoziții cinci sinonime ale verbului..., cu funcții sintactice diferite; indicați două sinonime care ar putea înlocui, în text, cuvântul „imensă"; găsiți sinonime pentru patru cuvinte din a doua propoziție a textului și introduceți-le în enunțuri; explicați ce se înțelege prin cuvinte sinonime; alegeți cinci cuvinte și stabiliți-le sinonimele; dați antonimele cuvintelor...; grupați câte două sinonimele și antonimele existente între următoarele cuvinte...; găsiți antonimele pentru cinci verbe din text; indicați antonimele cuvintelor subliniate; dați câte trei exemple de antonime și de paronime.* Frecvent se solicită o anumită categorie de sinonime (neologice, frazeologice etc.): *indicați câte un sinonim neologic pentru următoarele cuvinte...; formați cu ajutorul substantivului... patru locuțiuni diferite ca valoare morfologică și introduceți-le în enunțuri; indicați câte un sinonim pentru fiecare locuțiune; grupați adjectivele de mai jos în perechi sinonimice construite dintr-un neologism și un termen din fondul vechi al limbii.*

În câteva subiecte se cere indicarea, definirea sensului și / sau folosirea în enunțuri a *omonimelor: rescrieți acele cuvinte din seria de mai jos care au omonime...; indicați cele două forme ale următoarelor cuvinte și alcătuiți câte o propoziție pentru fiecare dintre ele; dați exemple de cinci serii omonimice; alcătuiți propoziții în care să se folosească omonimele verbelor...; arătați, în context, alcătuind scurte propoziții, deosebirile semantice dintre cuvintele și grupurile de cuvinte cu aceeași formă sonoră* etc.; *indicați cele două forme de plural ale următoarelor cuvinte și alcătuiți câte o propoziție cu fiecare dintre ele:...* etc.

Mult mai des și mai divers sunt folosite în cerințe *paronimele: construiți 20 de enunțuri în care să apară corect folosite următoarele paronime...; alcătuiți câte o propoziție pentru fiecare dintre cuvintele următoare:...; indicați, prin rescriere, care este paronimul potrivit în următoarele contexte / combinații sintactice...; dați trei exemple de paronime și alcătuiți propoziții cu fiecare dintre ele; să se construiască exemple cu următoarele cuvinte:...* etc.; *cum se numesc cuvintele din seriile de exemple de mai sus? alcătuiți enunțuri prin care să ilustrați sensurile următoarelor perechi de cuvinte:...; indicați paronimele următoarelor cuvinte...; explicați sensul următoarelor paronime, construiți propoziții...*

Sferele vocabularului sunt reprezentate aproape exclusiv prin neologisme, combinate, în cerințe, cu alte aspecte lexicale, cum am constatat anterior, sau separate: *selectați patru neologisme din text și introduceți-le în propoziții; să se identifice neologismele din text; selectați neologismele din text și introduceți-le în propoziții elaborate de dumneavoastră.*

Problemele deosebite puse de rezolvarea unor cerințe de construcție / selecție / combinare lexicală se datoresc nu atât dificultății în sine a fenomenelor respective, cât marii lor diversități, în condițiile unei atenții cu totul insuficiente acordate vocabularului în învățământul preuniversitar. Destul de multe situații necesită precauții metodologice cu care elevii nu sunt obișnuiți din școală. De exemplu, *„antediluvian, contraindica, extraordinar* sunt împrumuturi, deși pot fi analizate la fel cu *antevorbitor,*

Scanned with OKEN Scanner

contragreutate, extraşcolar (care sunt formate în româneşte). Pe lângă consultarea dicţionarului, care este singurul criteriu sigur de introducere într-una sau în alta dintre categorii, este utilă compararea cu corespondentul din limba franceză (componentele cuvintelor constituite în limba română au formă diferită faţă de franceză). Unii candidaţi omit din familiile lexicale cuvintele formate prin schimbarea valorii gramaticale *(drept - dreptul)*, prin adăugarea unor prefixe negative (*drept - nedrept)* sau a sufixelor moţionale *(elev- elevă)*.

Dintre numeroasele dificultăţi privind semantica lexicală, menţionăm: definirea sensului unor cuvinte, îndeosebi neologisme; respectarea principiului compatibilităţii semantice în îmbinarea unităţilor lexicale; disocierea între omonime şi cuvintele polisemantice; definirea şi / sau utilizarea în contexte „diagnostice" a paronimelor, distincţia între sinonimele unui cuvânt în general şi sinonimele unui cuvânt cu referire la unul din sensurile sale (de regulă, sensul din text); sesizarea unor îmbinări greşite sau nerecomandate (pleonasmul, contradicţia în termeni etc.).

Performanţa în acest domeniu poate fi îmbunătăţită prin utilizarea sistematică, sub îndrumarea profesorului sau singur, a dicţionarelor de diferite feluri (explicativ, de neologisme, de sinonime, de omonime, de paronime, de pleonasme etc.). **Abilitatea lexicală**, mai mult decât deprinderea privind analiza gramaticală, depinde decisiv de exerciţiul individual.

Construcţia gramaticală reprezintă cea mai complexă modalitate de verificare a abilităţii lingvistice a candidaţilor. Ea presupune cunoştinţe şi deprinderi lexicale, ortografice, de punctuaţie şi, desigur, gramaticale. Exerciţiile care domină numeric în cadrul acestui tip prevăd formularea unor propoziţii / fraze / enunţuri după o schemă total sau parţial (numărul de propoziţii, tipurile de propoziţii, mijloacele de legătură, tipurile de predicate sau subiecte, raporturi sintactice etc.) prestabilită: *alcătuiţi fraze cu propoziţii subordonate introduse prin „să" (subiectivă, completivă directă, completivă indirectă, condiţională, concesivă şi consecutivă); alcătuiţi şase propoziţii cu predicatele exprimate prin verbe predicative şi şase propoziţii cu aceleaşi verbe, având însă statutul de verbe copulative; formaţi propoziţii în care cuvântul „o" să aibă valorile morfologice cunoscute; alcătuiţi o frază după următoarea schemă; alcătuiţi o frază după schema de mai jos şi explicaţi la ce se reduce în acest caz propoziţia principală regentă; alcătuiţi două fraze cu câte o propoziţie subordonată care să aibă ca element regent acelaşi verb; alcătuiţi enunţuri în care substantivul... să aibă, pe rând, funcţiile sintactice de subiect, nume predicativ, complement direct, complement indirect; alcătuiţi nouă propoziţii cu subiecte exprimate prin diferite părţi de vorbire; construiţi câte o frază pentru fiecare tip de propoziţie introdusă prin „cum"; construiţi propoziţii în care să apară complementele circumstanţiale de mod exprimate prin: locuţiuni adverbiale, numerale şi substantive; alcătuiţi câte o propoziţie cu un atribut pronominal exprimat prin pronume demonstrativ în Ac, şi cu un complement exprimat prin pronume posesiv în D.; construiţi o frază cu un complement de cauză şi o subordonată consecutivă; construiţi o frază după schema: o principală regentă şi trei subordonate diferite dependente de ea.* Elemente ale paradigmei unor părţi de vorbire, puse în relaţie cu funcţiile lor sintactice, sunt cerute în contexte date sau care urmează să fie construite: *realizaţi structura morfologică (morfematică) a următoarelor cuvinte; construiţi enunţuri în care cuvântul* **oricine** *să aibă cel puţin cinci valori sintactice; conjugaţi verbul* **a avea** *la conjunctiv; formulaţi trei propoziţii în care verbul „a învăţa" să fie folosit la modul indicativ, timpurile: prezent, trecut (una dintre forme), viitor (una dintre forme); formulaţi propoziţii în care substantivul ... (cu sau fără articol hotărât) să îndeplinească funcţiile sintactice de: subiect, nume predicativ, atribut, complement direct; folosiţi corect articolul posesiv-genitival în următoarele construcţii şi scrieţi*

Scanned with OKEN Scanner

forma de genitiv-dativ a următoarelor substantive...; alcătuiți o propoziție în care o locuțiune prepozițională să ceară cazul genitiv și o propoziție în care să existe un numeral multiplicativ; formulați propoziții în care: un atribut adjectival să se exprime prin adjectiv pronominal posesiv în cazul genitiv; un atribut pronominal prepozițional să se exprime prin pronume demonstrativ în cazul genitiv etc.

„Topul" problemelor de construcție gramaticală îl reprezintă cele care solicită, exclusiv sau nu, *transformarea* unor construcții după modele sau pe baza unor condiții fixate de propunător: *contrageți ultimele patru propoziții în părțile de propoziție corespunzătoare; introduceți într-o propoziție două gerunzii cu funcții sintactice diferite și transformați-le apoi în subordonate corespunzătoare; să se transforme părțile de propoziție subliniate în subordonate corespunzătoare și să se arate felul lor; contrageți (transformați) din propoziție în parte de propoziție subordonata subiectivă din text; transformați vorbirea directă în vorbirea indirectă; contrageți prima propoziție secundară și ultima.*

Exercițiile de corectare a unor forme sau construcții greșite sau de selectare a variantelor corecte vizează mai ales aspecte gramaticale: *rescrieți următoarele versuri populare corectând greșelile de ortografie introduse în text; corectați abaterile de la normele limbii literare din textul de mai jos; să se rescrie următorul text, corectându-se toate greșelile pe care le conține (indiferent de natura lor); să se arate, prin rescriere, care sunt formele verbale corecte (și deci potrivite) din următoarele contexte; arătați care dintre cele două forme sau construcții subliniate este corectă și rescrieți-o pe aceasta păstrând enunțurile de mai jos; rescrieți forma corectă din următoarele perechi; enunțurile de mai jos conțin greșeli de limbă; identificați-le, arătați de ce natură sunt și scrieți corect fiecare enunț; să se indice forma corectă, prin rescrierea propozițiilor considerate fără greșeli; există în text erori de construcție gramaticală sau de punctuație? dacă da, corectați-le reformulând fragmentul în care apar; se dau patru exemple: corectați-le pe cele greșite; descoperiți greșeala și rescrieți forma corectă; cum e corect și de ce?; transcrieți următorul text în româna literară actuală, făcând schimbările necesare; corectați greșelile de acord din text.*

Construcția pe baza unor cerințe de stil și compoziție este mai rar întâlnită, fiind, în cele mai multe cazuri, încorporată construcției gramaticale și/sau lexicale: *elaborați un set din zece propoziții sau fraze despre activitatea de elev, folosind și următoarele semne de punctuație: virgula, semnul exclamării, două puncte; alcătuiți un text din cel mult zece fraze despre patrie, utilizând în cadrul textului fraze în care să fie cuprinse câte unul din următoarele tipuri de propoziții subordonate...; alcătuiți o scurtă compoziție (care să nu depășească zece propoziții sau fraze) despre patrie; utilizați în compunerea voastră următoarele cuvinte și expresii (cu sens propriu sau figurat)...; folosiți opt termeni din familia de cuvinte a substantivului... într-o scurtă compoziție; compuneți o scurtă scrisoare în care să folosiți și verbele... la modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, singular.*

Un număr redus de subiecte solicită alcătuirea unor compoziții de un anumit tip (de regulă, scrisori) pe o temă dată; *redactați o scrisoare de felicitare; alcătuiți o scurtă compunere în care să redați un dialog (o discuție) între doi colegi sau între două persoane cunoscute care nu s-au văzut de mult timp; alcătuiți o scrisoare prin care vă felicitați un prieten, cu prilejul zilei de naștere; alcătuiți în circa o jumătate de pagină, o scrisoare de mulțumire, respectând cerințele acestui tip de compunere; relatați și comentați, în maximum o pagină, un eveniment sportiv recent.*

Pentru a fi în situația de a rezolva operativ și performant problemele de construcție lingvistică, știut fiind că acestea solicită atât cunoștințe teoretice amănunțite, cât și deprinderi de creare a unor structuri comunicative de diferite niveluri, elevii trebuie să

Scanned with OKEN Scanner

posedę din şcoala generală un tablou bine sistematizat al materiei, cu multiple corelaţii între compartimente şi fenomene, concretizat în formule aplicative tipice. Acest lucru se poate realiza prin însuşirea noţiunilor împreună cu complexitatea ipostazelor lor practice, exersându-se crearea, pe baza restricţiilor prestabilite, a numeroase forme, îmbinări, enunţuri, comunicări, compoziţii în care aceste noţiuni să-şi găsească funcţionalitatea.

Pe de altă parte, existenţa unor subiecte teoretice cu finalizare aplicativă, a unor exerciţii practice cu bază teoretică, a unor cerinţe de analiză combinate cu selecţia sau construcţia lingvistică etc. dă un răspuns clar discuţiilor privind necesitatea predominanţei în programele şcolare şi în procesul didactic a problemelor teoretice sau practice, de analiză sau de construcţie; toate aceste ipostaze sunt la fel de utile, măsura în care fiecare ipostază e folositoare fiind dată de necesitatea asigurării interdependenţei cu celelalte ipostaze. În concluzie, nu teorie sau practică, analiză sau construcţie, ci teorie prin/pentru practică şi analiză prin/pentru construcţie.

Combinarea subiectelor în seturi este foarte importantă pentru aria problematicii verificate prin acestea şi pentru tipul de cunoştinţe sau deprinderi evaluate. Se înregistrează în acest sens un proces de restructurare docimologică de la o ediţie a admiterii la alta, care conturează o tendinţă didactică demnă de semnalat.

Structura cea mai frecventă întâlnită cuprinde 2 - 4 subiecte: analiza unei fraze, analiza morfosintactică a unor cuvinte sau grupuri de cuvinte, indicate de propunător, la care se adaugă 1 - 2 din următoarele cerinţe: recunoaşterea / găsirea / indicarea sinonimelor (antonimelor, paronimelor, omonimelor, sensurilor) unor cuvinte şi, eventual, folosirea lor în enunţuri, alcătuirea familiilor unor cuvinte şi explicarea modului de formare a fiecărui membru, motivarea utilizării semnelor ortografice şi / sau de punctuaţie din text, construirea unor propoziţii de diferite feluri (cu anumite compoziţii şi / sau anumite funcţii sintactice), introduse prin anumiţi relatori, contragerea sau expansiunea unor părţi din unităţile sintactice analizate. Variaţiile în jurul acestui model sunt numeroase şi greu de grupat în submodele.

În ultimul timp, se înregistrează o tendinţă de adaptare a sistemului practicat la admitere în unele facultăţi: seturi cuprinzând multe probleme de detaliu, de regulă aplicative, din aproape toate compartimentele (îndeosebi lexic, morfologie, sintaxă, ortografie şi punctuaţie) în care se solicită analiza, recunoaşterea, găsirea unor fenomene, construcţia, transformarea, caracterizarea unor structuri / enunţuri. Formulările cerinţelor detaliază condiţiile şi restricţiile prestabilite pentru fenomenele de limbă solicitate, rezolvarea presupunând distingerea rapidă şi nuanţată, în analiză sau în construcţie, a situaţiilor, formelor, îmbinărilor lingvistice.

Clasificarea simplificată a seturilor de subiecte ar putea lăsa impresia unor diversităţi reduse, fapt care nu corespunde realităţii. Între extremele tipologice comentate (3 - 4 subiecte mari, compacte, şi 10-15 precise şi foarte diverse) există o gamă largă de variante, specificul manifestându-se deopotrivă în accentuarea unora sau altora dintre compartimente, în tipurile de exerciţii adoptate, în maniera de formulare a cerinţelor etc.

Ultimele ediţii ale admiterii evidenţiază tendinţa de dezvoltare a subiectelor complexe alcătuite din cerinţe numeroase şi diverse, sistemul grilă nefiind deocamdată folosit în cadrul concursului de admitere în licee.

Pentru rezolvarea acestor tipuri de subiecte, algoritmii tradiţionali ai meditatorilor nu mai asigură obţinerea unor calificative competitive, întrucât, problemele simple, rutiniere (şi, de aceea, previzibile) din care s-ar putea acumula un punctaj consistent, au fost în mare parte înlăturate. Rezolvarea cu atenţie a subiectelor date la ediţiile trecute poate, de aceea, reprezenta un ajutor preţios. Acestui scop i-a fost dedicată ampla retrospectivă cuprinsă în lucrarea de faţă.

Scanned with OKEN Scanner

II. SUBIECTE DATE LA EXAMENELE DE ADMITERE ÎN LICEE
1978-1997

SESIUNEA IUNIE 1978

BACĂU

A_1 Se dă textul:

„Întrebarea care se pune este dacă pasiunea declarată pentru eroi şi *dorinţa de a se conforma întocmai adevărului* istoric nu duc la abolirea spiritului critic".

Valeriu Râpeanu

Cerinţe:

a) analiza sintactică a frazei şi întocmirea schemei;
b) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate.

CLUJ

A_2 Se dă textul:

„Şi, deşi eram încredinţat că în cele din urmă biruinţa va cumpăni spre partea Pisicuţii, mă hotărâi totuşi să intru la mijloc în această epopee măreaţă şi crâncenă ce se desfăşura ochilor mei".

Calistrat Hogaş, *În munţii Neamţului*

Cerinţe:

a) să se întocmească schema frazei, indicându-se felul propoziţiilor;
b) să se precizeze subiectul fiecărei propoziţii;
c) să se identifice atributele, precizându-se felul lor şi pe cine determină.

SESIUNEA IUNIE 1979

BOTOŞANI

B_1 1. Construiţi cinci fraze în care conjucţia *să* să introducă următoarele subordonate: subiectivă, predicativă, completivă directă, completivă indirectă şi finală.

2. Arătaţi felul propoziţiilor din fraza:

„Dacă ar fi fost prevăzător, spunea Maxim, şi dacă noi care ne învârtim pe la regiune şi pe la raion l-am fi sfătuit la timp ce trebuie să facă şi cum e bine să-şi organizeze munca, ar fi putut ocoli încurcătura asta, fără prea multă bătaie de cap".

Ion Lăncrănjan, *Cordovanii*

Scanned with OKEN Scanner

3. Explicați ortografia și punctuația din textul de mai sus.
4. Explicați și exemplificați folosirea semnului exclamării.

BRAȘOV

B_2 1. Subliniați forma corectă a cuvintelor din exemplele de mai jos:

Eminescu este originar / original din Botoșani.

Într-o scrisoare adresată unui prieten folosim un ton familiar. / familial.

2. Dați exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *cum* și arătați felul lor.

CARAȘ-SEVERIN

B_3 1. Alcătuiți o frază în care să apară cinci tipuri de subordonate.
2. Explicați și argumentați valorile verbului *a fi* în propoziție și în frază.

CLUJ

B_4 Se dă fraza:

„Lipan dezmierda mai mult pe fată, care era mai mare și avea numele Minodora, iar pe flăcăuaș îl chema Gheorghiță, și maică-sa îl ocrotea și-l apăra de câte ori în ochii lui Lipan erau nouri de vreme rea".

Mihail Sadoveanu, *Baltagul*

Cerințe:

a) să se indice felul predicatelor și prin ce sunt exprimate acestea;
b) să se întocmească schema frazei arătându-se felul propozițiilor;
c) să se analizeze sintactic ultima propoziție din frază.

CONSTANȚA

B_5 1. Alcătuiți două fraze, fiecare cu câte două propoziții: într-una din fraze să existe o propoziție subordonată subiectivă introdusă prin conjuncția *să*, iar în cealaltă o propoziție subordonată completivă directă introdusă tot prin conjuncția *să*.

2. Retranscrieți textul următor, punând semnele de punctuație necesare:

„Când ajunseră în poiană Măriuca arătă cu degetul uite căpița unde a ascuns mama pe Păunaș".

Gala Galaction, *La Vulturi!*

GALAȚI

B_6 Să se întocmească schema frazei următoare și să se analizeze sintactic și morfologic cuvintele subliniate:

„Acolo unde *nu* e lege, nu e nici slobozenie și acolo unde legea e pentru unii și ceilalți *sunt scutiți* de sub ascultarea ei, slobozenia a pierit și fericirea e stinsă".

Alecu Russo

Scanned with OKEN Scanner

B_7 Se dă textul:

„Noi n-am lunecat peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas,
Stă frunza în codri ciulită
Să dea, de-i primejdie, glas".

Ana Blandiana, *Doina*

Cerințe:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;
b) faceți schema grafică a frazei;
c) dați câte un sinonim pentru fiecare din cuvintele: *glorie, primejdie, glas;*
d) motivați rolul virgulelor din text.

HUNEDOARA

B_8 1. Dați câte două exemple de sinonime, omonime și antonime. Alcătuiți cu ele propoziții.

2. Analizați sintactic și morfologic textul:
A-i înfrunta pe dușmani înseamnă să ai curaj.

IALOMIȚA

B_9 Se dă textul:

„Alt om mi-a spus c-ai stat la pat bolnavă.
Eu nu știu cum să cred atâtea vești,
Când din scrisori eu văd precum matale
Din zi în zi mereu întinerești".

Nicolae Labiș, *Mama*

Cerințe:

a) delimitați propozițiile, stabiliți felul lor și raporturile dintre ele;
b) analizați sintactic și morfologic ultimele două versuri.

B_{10} Se dă textul:

„Nu știa nici Lie, *care se întorsese singur acasă,* îngrijat și uimit, dar cu strașnică poruncă de la stăpân să nu crâcnească nimic nimănui de cele ce văzuse și auzise".

Mihail Sadoveanu, *Neamul Șoimăreștilor*

Cerințe:

a) delimitați propozițiile, stabiliți felul lor și raporturile sintactice dintre ele;
b) explicați folosirea punctuației;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

Scanned with OKEN Scanner

SATU MARE

B_{11} Se dă textul:

„Ei au căzut cu fața la dușmani,
Dar nu sunt morți, căci *inima lor* bate
De dincolo de moarte și de ani
De-a pururi pentru noi și libertate."

Eugen Jebeleanu, *Pe lespedea eroilor*

Cerințe:

a) delimitați propozițiile, precizați felul lor și faceți schema frazei;
b) precizați felul predicatelor;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

SĂLAJ

B_{12} 1. Subliniați cuvintele și expresiile cu sens figurat din textul de mai jos; precizați efectele stilistice obținute prin ele:

„Cineva trase parcă, în lături, perdeaua neguroasă a norilor și, în întunericul cel mai de deasupra al cerurilor, o poartă de senin se deschise spre adâncimile umbrelor albastre și o stea cu lumină tremurătoare își cumpăni sfioasă parcă chipul său peste adâncuri."

Calistrat Hogaș, *Singur*

2. Scrieți câte trei sinonime pentru fiecare din cuvintele: *uriaș, falnic, aprig, temerar.*

VASLUI

B_{13} Faceți analiza sintactică a frazei și analiza sintactico-morfologică a textului subliniat:

„Când mă deșteptai a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn, *băgai de seamă că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine,* căci se părea că se înălțase pe ceruri, în vârful degetelor și, de peste întărituri, se uita furiș la mine tocmai în fundul peșterii".

Calistrat Hogaș, *În munții Neamțului*

VÂLCEA

B_{14} Faceți analiza gramaticală a frazei și a cuvintelor subliniate din textul următor:

„Ar fi fost cuminte să se abată în dreapta sau în stânga și să se ascundă în pădurea care stăpânea pretutindeni deopotrivă de întunecos; dar Păunaș se deșteptase și începuse să plângă și i se părea Agripinei că numai *vuietul pârâului acoperea destul de bine țipetele lui".*

Gala Galaction, *La Vulturi!*

B_{15} Faceți analiza gramaticală a frazei și analiza cuvintelor subliniate din textul următor:

„Aș fi vrut să-i pun din nou în vedere că nu trebuia să intre și să rămână la

Scanned with OKEN Scanner

mine când nu sunt acasă, dar mi s-a părut *că mânia mea i-ar sfărâma nervii*, că l-ar deprima *ca o insultă nemeritată*".

Camil Petrescu

B_{16} Faceți analiza gramaticală a frazei și analiza cuvintelor subliniate din textul următor:

„Pesemne că de atâția ani de când *trăia bine*, Aristide ajunsese să creadă că și *alții* o duceau tot așa și că *nu le priau două mese* una după alta, cum i-ar fi priit *lui*".

Marin Preda

BUCUREȘTI

B_{17} Se dă textul:

„Chiar dacă visurile noastre de atunci s-ar fi împlinit, cred că n-am fi fost fericiți decât foarte puțină vreme, ca omul care a fost multă vreme flămând și se satură o singură dată".

Titus Popovici

Cerințe:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;
b) delimitați propozițiile și indicați felul fiecăreia;
c) analizați sintactic și morfologic prima propoziție;
d) identificați și analizați adverbele din text.

SESIUNEA IUNIE 1980

ALBA

C_1 1. Dați patru exemple de neologisme și alcătuiți câte o propoziție cu ele.

2. Găsiți câte două sinonime pentru cuvintele *imens, flamură, strămoș, patrie* și alcătuiți propoziții cu ele.

C_2 1. Analizați sintactic și morfologic propoziția:

„Lie venea în frunte ducând de căpăstru calul căpitanului".

Mihail Sadoveanu, *Neamul Șoimărești lor*

2. Dați trei exemple de cuvinte polisemantice și alcătuiți cu ele propoziții care să ilustreze sensul lor.

ARAD

C_3 1. Explicați sensul expresiilor:

a ține — *frânele țării*
casă deschisă
sfat
a se ține cu nasul pe sus

și formați cu fiecare propoziții sau fraze.

Scanned with OKEN Scanner

2. Se dă textul:

„Trageți cu urechea la doinele care se aud în desișul codrilor și veți înțelege îndată ce comoară de simțire se ascunde în sufletul poporului nostru".

Cerințe:

a) delimitați propozițiile din frază;
b) arătați felul lor;
c) întocmiți schema frazei;
d) analizați sintactic și morfologic propoziția nr. 2.

BACĂU

C_4 Se dă textul:

„*Dacă ajunge la stână*, poate să cadă și să moară".

Gala Galaction, *La Vulturi!*

Cerințe:

a) analiza sintactică a frazei și schema;
b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate.

BISTRIȚA-NĂSĂUD

C_5 1. Se dă textul:

„Surâseră, vrând parcă să spună *că e bună gluma* acuma, după ce ai trecut pe lângă moarte, să te apuci să faci instrucție".

Marin Preda, *O oră din august*

Cerințe:

a) analizați sintactic fraza;
b) analizați sintactic și morfologic propoziția subliniată din text.

2. Construiți propoziții cu următoarele sinonime: *titan, gigant, colos.*

3. Precizați ce procedeu artistic folosește poetul George Coșbuc în versurile de mai jos:

„Într-o sălbatică splendoare";
„Plutea-ntr-acest imens senin";
„Ca-n horă dup-un vesel cânt".

BOTOȘANI

C_6 1. Arătați felul propozițiilor din fragmentul de mai jos și analizați sintactic și morfologic fragmentul subliniat:

„Aș vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
Mi-e inima de lacrimi plină,
Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, și-o să mă-ngrop și eu".

George Coșbuc, *Vara*

Scanned with OKEN Scanner

2. Explicați semnele ortografice și de punctuație din textul de mai sus.

BRAȘOV

C_7 1. Transformați părțile de vorbire subliniate în propoziții subordonate și arătați ce modificări s-au produs:

a) El se pregătește *pentru concurs.*

b) Dorința-mi este *de a reuși.*

c) Hotărî *a face o călătorie.*

2. Analizați sintactic fraza de mai jos și sintactico-morfologic cuvintele subliniate în text:

„Și, *fiindcă Pisicuța, din iarba înaltă în care stătea înmormântată* până la gât, sforăia *deznădăjduit,* mă dusei s-o dezleg din pripon și s-o aduc între întărituri".

Calistrat Hogaș, *Singur*

CLUJ

C_8 1. Alcătuiți o scurtă compunere în care să folosiți patru termeni tehnici, identificându-i prin subliniere.

2. Se dă fraza:

„Și-n mâna care ține ciocanul cu putere,
Își bate pururi pulsul o inimă de frate,
Ce crede și iubește și speră în tăcere".

Vasile Voiculescu, *Imn muncii*

Cerințe:

a) delimitarea frazei în propoziții, indicarea felului propozițiilor și întocmirea schemei;

b) indicarea subiectului în fiecare propoziție.

C_9 1. Alcătuiți o scurtă compunere în care să folosiți patru termeni științifici, identificându-i prin subliniere.

2. Indicați funcția sintactică a cuvintelor din următoarea propoziție și alcătuiți schema propoziției:

„Un văl străveziu, țesut din fire limpezi de lumină trandafirie și cer albastru, acoperea imensitatea solemnă a nesfârșitului..."

(Calistrat Hogaș, *Singur*

3. Explicați, pe baza cunoștințelor voastre gramaticale, de ce nu se poate alcătui o frază după următoarea schemă:

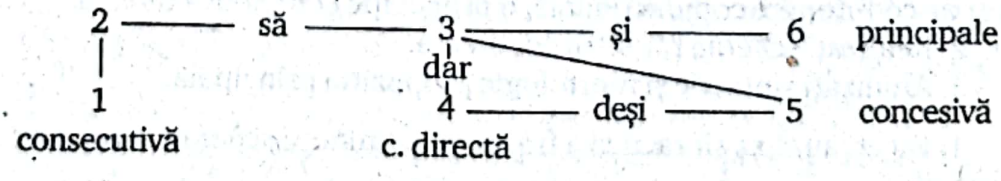

C_{10} 1. Se dă propoziția:

„Un văl străveziu, țesut din fire limpezi de lumină trandafirie și cer albastru, acoperea imensitatea solemnă a nesfârșitului".

Calistrat Hogaș, *Singur*

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe:

a) să se indice funcția sintactică a cuvintelor și să se întocmească schema propoziției;

b) să se realizeze un scurt comentariu stilistic pe baza cunoștințelor gramaticale și literare;

2. Alcătuiți o frază cu cel puțin patru propoziții dintre care una să fie subordonată circumstanțială consecutivă. Motivați semnele de punctuație folosite.

CONSTANȚA

C_{11} 1. Dați câte un sinonim pentru fiecare din cuvintele: *falnic, temerar, solitar, straniu, a conecta, candoare.*

2. Completați spațiile punctate cu propozițiile necesare și arătați ce fel de subordonată a introdus de fiecare dată conjuncția *dacă.*

Nu se știe dacă. . . . . .
Întrebarea dacă. . . . . și-a pus-o și el.
Dacă. . . . . ai satisfacții.
Și dacă. . . . . , tot n-ai fi ajuns la timp.
Pentru orice elev întrebarea este dacă. . . . . .
Nu știu dacă. . . . . .

COVASNA

C_{12} 1. Analizați fraza întocmind schema raporturilor dintre propoziții:

„Nu se gândise îndeajuns, nu-și putuse închipui că omul poate să învingă pustiul, orice Sahară, că nisipurile africane erau veșnice și că apa, într-adevăr, avea odată și odată să le dea viață.

Dumitru Radu Popescu, *Mări sub pustiuri*

2. Transcrieți corect textul:

„Văvorîntovărășioamenideaimeipânăntârglasoroca".

Mihail Sadoveanu, *Neamul Șoimărești*

C_{13} 1. Alegeți un cuvânt și formați-i familia.

2. Unuia dintre componenții familiei găsiți-i sinonimul pe care îl veți introduce într-o propoziție.

3. La rândul ei această propoziție va fi introdusă într-o frază în care una dintre propoziții se va afla în raport de subordonare temporală față de regentă.

C_{14} 1. Alcătuiți o frază care să conțină o propoziție principală, două subiective în raport de coordonare conjuncțională, o propoziție completivă directă.

2. Realizați schema raporturilor create.

3. Analizați sintactic și morfologic propoziția principală.

C_{15} 1. Faceți analiza sintactică a frazei, întocmind și schema raportului creat între propoziții:

„Și de-o fi să mor
În câmp de mohor,
Să-i spui lui vrâncean
Și lui ungurean

Scanned with OKEN Scanner

Ca *să mă îngroape*
Aice pe-aproape,
În strunga de oi
Să fiu tot cu voi".

Miorița

2. Analizați sintactic și morfologic textul subliniat.

C_{16} 1. Realizați analiza sintactică a frazei și stabiliți raportul existent între propoziții:
„Degeaba încerca el să-i spună că Sahara e o regiune doar părăsită de om, pentru o vreme, că toate pustiurile sunt neadevărate, că apa există în orice parte a pământului, ca și viața, și nu poate nimeni s-o facă să sece".

Dumitru Radu Popescu, *Mări sub pustiuri*

2. Subliniați forma corectă a cuvintelor de mai jos și explicați ortografia lor: *dezbatere - desbatere; dezcărcare - descărcare; a răzfoi - a răsfoi; îmbogățire - înbogățire; înnot - înot; a înnopta - a înopta.*

C_{17} 1. Realizați analiza sintactică a frazei cu reprezentarea grafică a raporturilor dintre propoziții:
„Îmi venea *să țip de bucurie,* dar am plecat, ca *să nu-i supăr* și să nu-i stingheresc".

Ioan Slavici, *Budulea Taichii*

2. Analizați sintactic și morfologic părțile subliniate în text.

C_{18} 1. Formulați propoziții cu paronimele cuvintelor: *familiar, maistru, orar, originar, solidar.*

2. Despărțiți în propoziții, arătați felurile lor, întocmiți schema relațională. Analizați apoi sintactic și morfologic cuvintele subliniate din textul următor:
„După ce strânse și pecetlui scrisoarea, chemă un fecior de-i aduse o căruță, *pe care o opri la portița din dos a grădinii* ca să nu afle nimeni ce voia să facă pentru că, dacă s-ar fi întâmplat să fie văzut de cineva, planurile ar fi fost descoperite și negreșit că ar fi pierdut tot ce agonisise".

Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi și noi*

C_{19} 1. Alcătuiți trei propoziții în care cuvântul *a câștiga* (flexionat după situație) să capete, pe rând, alt sens.

2. Analizați sintactic textul:
„Mai târziu, o coțofană
Fără ocupație
A adus o veste-n goană..."

George Topârceanu, *Rapsodii de toamnă*

DÂMBOVIȚA

C_{20} 1. Alcătuiți trei fraze în care conjuncția *că* să introducă propoziții diferite.

2. Comentați sensul cuvintelor subliniate din textul:
„Numai în fața cerului, mai sus decât brazii cei înalți, vulturii pluteau neobosit *scăldându-și aripile în lumină".*

Gala Galaction, *La Vulturi!*

Scanned with OKEN Scanner

DOLJ

C_{21} 1. Alcătuiți o frază după următoarea schemă. Subliniați predicatele și precizați felul lor.

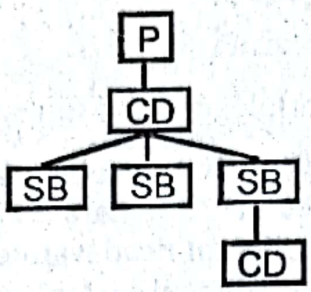

2. Găsiți omonimele cuvintelor: *păr, fus, port* și alcătuiți cu fiecare dintre ele scurte propoziții.

HUNEDOARA

C_{22} 1. Se dă fraza:

„*Când* mă deșteptai a doua zi... *băgai de seamă* că soarele fusese cu mult mai harnic *decât mine,* căci *se părea* că se înălțase pe ceruri, în vârful *degetelor* și (de peste întărituri) se uita *furiș* la mine tocmai în fundul peșterii".

Calistrat Hogaș, *Singur*

Cerințe:

a) analiza sintactică a frazei;
b) analiza sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate.

2. Dată fiind propoziția regentă „Citește", construiți, pe lângă ea, tipuri de subordonate posibile și precizați-le.

3. Explicați, prin analiză sintactică și morfologică, folosirea semnelor de ortografie și de punctuație din textul:

„Lovi-o-ar moartea de vorbă, de care nu te mai saturi, Ilie!"

Marin Preda, *Moromeții*

IALOMIȚA

C_{23} 1. Analizați fraza de mai jos (determinarea propozițiilor, felul lor):

„Cine le spusese lor chestia asta, sau dacă pentru chestia asta fusese trimis, nimeni nu știa, da' un oltean din baterie, servant la tunul meu, așa a înțeles, că suntem luați drept niște fricoși, care nu știm să luptăm, și l-a apucat o furie, așa, calculată, oltenească, de care nu mi-am dat seama decât prea târziu".

Marin Preda, *O oră din august*

2. Dați exemple de subordonate (patru feluri) introduse prin *dacă*.
3. Explicați înțelesul cuvintelor: *straniu, a se resemna,* și alcătuiți propoziții cu ele.

MARAMUREȘ

C_{24} Explicați sensul următoarelor cuvinte: *nostalgie, teluric, paradox, reverie, tandrețe.*

Scanned with OKEN Scanner

MUREȘ

C_{25} Analizați sintactic fraza de mai jos și sintactico-morfologic cuvintele subliniate:

„Țineau foarte tare la el, așa cum sunt în stare să țină țăranii unii la alții în armată, pe care de altfel o consideră a lor".

Marin Preda, *O oră din august*

PRAHOVA

C_{26} Se dă următoarea frază:

„Oiță bârsană,
De ești *năzdrăvană*
Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să-i spui lui vrâncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aice pe-aproape,
În *strunga* de oi,
Să fiu tot cu voi".

Miorița

Cerințe:

a) explicați semnele de ortografie și de punctuație;
b) faceți analiza sintactică a frazei folosind schema relațională;
c) indicați sinonimele cuvintelor subliniate.

C_{27} Se dă fraza următoare:

„Sălbatecul vodă e-n zale și-n fier
Și zalele-i zuruie crunte:
Gigantică poart-o cupolă pe frunte,
Și vorba-i e tunet, *răsufletul* ger,
Iar barda-i din stânga ajunge la cer,
Și vodă-i un munte".

George Coșbuc, *Pașa Hassan*

Cerințe:

a) explicați semnele de ortografie și de punctuație;
b) faceți analiza sintactică a frazei folosind schema relațională;
c) indicați sinonimele cuvintelor subliniate.

SUCEAVA

C_{28} Se dă textul:

„Eu îți vorbesc ție ca să ai o idee, chiar și aproximativă, de toate câte s-au întâmplat atunci și ca să-ți amintești mereu că, *de n-ar fi fost oameni ca insul* pe care l-ai văzut sus la tribună vorbind despre drepturile *noastre*, lucrurile nu s-ar fi schimbat, ci ar fi rămas *cum au fost și mai înainte*.

Marin Preda

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe:

a) delimitați propozițiile și indicați felul lor;
b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

C_{29} Se dă textul:
„Dacă învingi momentul acela când îți trece prin cap că e zadarnic să te mai ascunzi, îți merge mintea scânteie... *Dacă nu ești tare în secunda aceea,* te zăpăcești și spui tot, chiar dacă din gură taci".

Marin Preda

Cerințe:

a) delimitați propozițiile și indicați felul fiecăreia;
b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

TELEORMAN

C_{30} 1. Alcătuiți o frază formată din cel puțin patru propoziții.
2. Formulați expresii în care să intre cuvintele: *ochi, inimă, bun* – exemplu: „A umple ochii".

C_{31} Se dă fraza:
„Această știre era destul de veche și Dănilă o spunea Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat și mâhnit în inimă-i că veștile cele mari pe care le aștepta nu mai veneau deloc".

Gala Galaction, *La Vulturi!*

Cerințe:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;
b) despărțiți textul în propoziții și identificați felul fiecăreia;
c) motivați rolul virgulei din text.

VRANCEA

C_{32} Se dă textul:
„Și fiindcă Pisicuța ar fi fost în stare să smulgă priponul și să se ia după mine, apoi mă dusei și dezrădăcinând în munte o stâncă uriașă ce-mi căzu la îndemână o răsturnai peste capătul priponului ieșit afară din pământ".

Calistrat Hogaș, *Singur*

Cerințe:

a) delimitați propozițiile, precizați felul lor și faceți schema frazei;
b) să se precizeze subiectul fiecărei propoziții.
2. Dați patru exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *unde* și arătați felul lor.

C_{33} 1. Scrieți câte un sinonim pentru fiecare din cuvintele: *biruință, mijloc, măreț, crâncen, falnic, mărunt.*
2. Dați patru exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *unde* și arătați felul lor.

Scanned with OKEN Scanner

C_{34} 1. Se dă textul:

„Şi deşi eram încredinţat că în cele din urmă biruinţa va cumpăni spre partea Pisicuţii, mă hotărâi totuşi să intru la mijloc în această epopee măreaţă şi crâncenă ce se desfăşura ochilor mei".

Calistrat Hogaş, *Singur*

Cerinţe:

a) să se facă analiza sintactică şi schema frazei;
b) să se precizeze subiectul fiecărei propoziţii;
c) analiza atributelor din text.

2. Daţi şase exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *cum* şi arătaţi felul lor.

BUCUREŞTI

C_{35} Se dă textul:

„Se vedeau pietrele *pe fundul apei,* acolo pe unde ar fi trebuit să curgă apa, dacă n-ar fi secat".

Dumitru Radu Popescu, *Mări sub pustiuri*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi identificaţi felul fiecăreia;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate din textul frazei;
d) alcătuiţi fraze în care adverbul relativ *unde* (cu sau fără prepoziţii înainte) să introducă o propoziţie atributivă, una completivă directă şi una completivă indirectă;
e) explicaţi rolul virgulelor în frază.

SESIUNEA IUNIE 1981

D_1 Se dă textul:

„Nu ştiu cum se cheamă satul acesta, dar ştiu că pretutindeni pe unde m-ai dus, unde s-a vorbit românește, este pământul Patriei mele."

Barbu Delavrancea

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi arătaţi felul lor;
c) explicaţi semnele de punctuaţie folosite în textul dat.

2. Alcătuiţi fraze în care adverbul relativ *unde* să introducă, pe rând, o propoziţie subordonată atributivă, o propoziţie subordonată completivă directă, o propoziţie subordonată completivă indirectă, o propoziţie subordonată predicativă.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1982

E_1 Analizați sintactic fraza de mai jos și sintactico-morfologic cuvintele subliniate: *Harap-Alb,* pentru că ești așa de bun și *te-ai ostenit* de ne-ai făcut *adăpost,* vreau să-ți fac și eu un bine în viața mea; na-ți aripa *asta* și când îi avea nevoie de *mine,* aprinde-o și eu îndată am să-ți vin întru ajutor."

Ion Creangă

SESIUNEA IULIE 1983

ARAD

F_1 Transcrieți textul:

„Când am sosit la Iași, cel dintâi gând al lui a fost să mă ducă la Copou și apoi la Socola, ca să-mi arate vederile ce se deschideau spre lunca Bahluiului și să mă plimbe prin crângurile de prin împrejurime, ca să mă-ncânt și eu de frunzișul pișcat de brumă și să iau parte la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vânt, care fâșâie la tot pasul".

Ioan Slavici

Cerințe:

a) analizați sintactic fraza prin delimitarea și numerotarea propozițiilor și alcătuiți schema raporturilor dintre propoziții;

b) motivați folosirea liniuțelor de unire din textul dat;

c) folosiți corect articolul posesiv genitival:

„Slova era... băiatului, iar vorbele... baciului Alexe".

Mihail Sadoveanu

ARGEȘ

F_2 Transcrieți textul:

„Când mă deșteptai a doua zi, numai după o clipă parcă de somn, băgai de seamă că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine, căci se părea că se înălțase pe ceruri, în vârful degetelor și, de peste întărituri, se uita furiș la mine tocmai în fundul peșterii".

Calistrat Hogaș

Cerințe:

a) subliniați predicatele:

b) delimitați propozițiile și precizați felul lor;

c) alcătuiți propoziții sau fraze care să conțină cuvintele (grupurile de cuvinte): *întruna, într-una, ai, a-i, cei, ce-i;* motivați de ce se scriu împreună sau separat.

Scanned with OKEN Scanner

BIHOR

F_3 Transcrieți textul:

„- Ați auzit, *oameni buni,* grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomșei *s-a petrecut* din lumea asta ș-a venit în scaunul țării Alexandru-Vodă, pe care și noi l-am ajutat și i-am luat apărarea".

Mihail Sadoveanu

Cerințe:

a) explicați semnele de ortografie și punctuație;
b) analizați sintactic, morfologic și stilistic cuvintele subliniate.

BOTOȘANI

F_4 Transcrieți textul:

„Niciodată nu mi-o închipuiam astfel, și trebuie să recunosc că-i stă bine și că șoselele acestea, panglici negre care urcă și coboară dealurile de calcar, își au de asemenea poezia lor".

Geo Bogza

Cerințe:

a) alcătuiți schema frazei:
b) analizați sintactic prima propoziție;
c) folosiți cel puțin cinci sinonime ale cuvântului *etern* în enunțuri corespunzătoare.

BRAȘOV

F_5 Transcrieți textul:

„Noi n-am lunecat peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas,
Stă frunza în codri ciulită
Să dea, de-i primejdie, glas".

Ana Blandiana

Cerințe:

a) analizați sintactic versurile și alcătuiți schema gramaticală;
b) precizați felul subordonatelor introduse prin conjuncția *să* în construcțiile:
Vreau să reușesc în viață.
E necesar să muncim.
Pare să știe carte.
Mă gândeam să vin și eu.
c) folosiți în enunțuri cel puțin două sinonime ale cuvintelor: *tulbure, glorie, glas.*

DOLJ

F_6 Transcrieți textul:

„Știu c-ai depășit adesea dreptul dat de o solie;
C-ai căutat, aci, să zdruncini scaunul din temelie;

Scanned with OKEN Scanner

Că te-ai dus chiar pân-acolo, să dai mână de-ajutor
Ucigașilor ce-asupră-mi încercat-au un omor".

Alexandru Davila

Cerințe:

a) subliniați predicatele;
b) delimitați propozițiile, numerotați-le și precizați felul lor;
c) explicați scrierea corectă a cuvintelor din text: *c-ai,* față de *cai; ce-asupră-mi încercat-au un omor.*

NEAMȚ

F_7 Transcrieți textul:
„De piatră de-ai fi fost, și nu se putea să nu-ți salte inima de bucurie *când auzeai uneori* în puterea nopții pe Mihai scripcarul din Humulești umblând tot satul cu câte-o droaie *de flăcăi* după dânsul și cântând".

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

Cerințe:

a) delimitați propozițiile și indicați prin numerotare felul lor;
b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

TIMIȘ

F_8 Transcrieți textul:
„De-ar fi știut că va călători toată noaptea, tot nu s-ar fi dat bătut.
Oricât încercam noi să-l oprim și oricum căutam să-l convingem că exagerează, el mergea neabătut înainte".

Cerințe:

a) delimitați propozițiile și indicați felul lor;
b) explicați semnele de ortografie și de punctuație;
c) alcătuiți o frază în care conjuncția *să* introduce o propoziție completivă indirectă.

BUCUREȘTI

F_9 1. Se dă textul:
„Și s-așază toți la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul,
Lin vioarele răsună, iară cobza ține hangul".

Mihai Eminescu

Cerințe:

a) subliniați predicatele și arătați felul lor;
b) despărțiți textul în propoziții și indicați felul lor;
c) explicați semnele de punctuație.

Scanned with OKEN Scanner

2. Alcătuiți trei fraze, în care adverbul relativ *cum* să introducă o propoziție subordonată subiectivă, o propoziție subordonată predicativă și o propoziție subordonată completivă directă.

3. Scrieți forma de genitiv și dativ a următoarelor patru substantive: *mamă, bunică, patrie, scânteie.*

4. Alcătuiți o propoziție în care o locuțiune prepozițională să ceară cazul genitiv și o propoziție în care să existe un numeral multiplicativ.

SESIUNEA IUNIE 1984

BRAȘOV

G_1 1. Se dă textul:

„Socrul roagă-n capul mesei să poftească să se pună
Nunul mare, mândrul soare, și pe nună, mândra lună,
Și s-așază toți la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul,
Lin vioarele răsună, iară cobza ține hangul."

Mihai Eminescu

Cerințe:

a) analiza sintactică a frazei;
b) motivarea semnelor de ortografie și de punctuație;
c) analiza sintactico-morfologică a textului subliniat.

2. Alcătuiți diferite fraze în care conjuncția *dacă* să introducă două propoziții subiective, două propoziții predicative, două propoziții completive directe, două propoziții condiționale, două propoziții atributive.

BUZĂU

G_2 Se dă textul:

„Când auzeam noi pe moș Luca pomenind cu drag de casă și când mai vedeam cum rămân satele și locurile frumoase în urmă, și tot altele necunoscute se înfățoșează înainte-ne, *supărarea noastră creștea la culme*".

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

Cerințe:

a) delimitarea propozițiilor și precizarea felului lor;
b) identificarea predicatelor și indicarea felului lor;
c) analiza sintactică și morfologică a textului subliniat.

CLUJ

G_3 Analizați sintactic propoziția:

„Miei albi fugeau către izvor."

2. Alcătuiți o frază după următoarea schemă: 1, 3, 5 – principale, 2, 4 – atributive; 6, 7 – consecutive, 8 – temporală.

Scanned with OKEN Scanner

COVASNA

G_4 Se dă textul:

„Știu c-ai depășit adesea dreptul dat de o solie;
C-ai cătat, aci, să zdruncini scaunul din temelie;
Că te-ai dus, chiar pân-acolo să dai mână de-ajutor
Ucigașilor ce-asupră-mi încercat-au un omor."

Alexandru Davila

Cerințe:

a) analizați sintactic versurile și alcătuiți schema relațională;
b) faceți analiza sintactică și morfologică a primului vers;
c) explicați folosirea semnelor de ortografie și de punctuație în textul dat.

G_5 Se dă textul:

„Sărmanu-ngenunchează pe iarba ce străluce,
Își pleacă fruntea albă, smerit își face cruce
Și pentru totdeauna sărută ca pe-o moaște
Pământul ce tresare și care-l recunoaște".

Vasile Alecsandri

Cerințe:

a) faceți analiza sintactică a frazei;
b) explicați folosirea semnelor de ortografie și de punctuație din textul: „Pe mulți tătari cuprins-ai de-ai morții reci fiori";
c) faceți analiza sintactică și morfologică a acestei propoziții.

IALOMIȚA

G_6 Se dă textul:

„El repetă, fiindcă voia să devină o amintire plăcută, dacă devenea amintire".

Dumitru Radu Popescu

Cerințe:

a) analiza predicatelor;
b) stabilirea felului propozițiilor.

2. Alcătuiți exemple în care conjuncția *dacă* să introducă două tipuri de subordonate.

IAȘI

G_7 1. Să se realizeze analiza sintactică a frazei următoare:

„Când vuia în sobă tăciunele aprins care se zice că face a vânt și a vreme rea, sau când țiuia tăciunele despre care se zice că te vorbește cineva de rău, mama îl mustra acolo, în vatra focului, și-l buchisea cu cleștele, să se mai potolească dușmanul".

Ion Creangă

Scanned with OKEN Scanner

2. Alcătuiți două fraze în care să introduceți expresiile *a duce cu vorba, a se duce într-un suflet.*

HUNEDOARA

G_8 Transcrieți textul:

„Și fiindcă Pisicuța ar fi fost în stare să smulgă priponul și să se ia după mine, apoi mă dusei și, dezrădăcinând în munte o stâncă uriașă ce-mi căzu la îndemână, o răsturnai peste capătul priponului ieșit afară din pământ".

Calistrat Hogaș

Cerințe:

a) subliniați predicatele;
b) delimitați propozițiile;
c) precizați felul lor;
d) analizați sintactic și morfologic cuvintele:
Pisicuța, priponul, mă dusei, ce, la îndemână.

MARAMUREȘ

G_9 Se dă textul:

„Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri aminte".

Mihai Eminescu

Cerințe:

a) subliniați cu o linie propoziția regentă și cu două linii propoziția subordonată;
b) motivați utilizarea liniuței de unire în cele trei situații din text;
c) analizați sintactic și morfologic expresia *aduceri aminte.*

MEHEDINȚI

G_{10} a) Alcătuiți patru propoziții sau fraze în care să apară câte un sinonim al cuvântului *falnic:*

b) Se dă textul:

„Și-nălțând a doua oară sabia, răcni așa de cumplit, încât mazurii, înfricoșați, smuciră frâiele și se năpustiră pe poartă".

Mihail Sadoveanu

Cerințe:

a) analiza sintactică a frazei prin delimitarea și numerotarea propozițiilor;
b) precizarea felului lor;
c) schema frazei;
d) analiza sintactică și morfologică a ultimei propoziții.

Scanned with OKEN Scanner

OLT

G_{11} 1. Precizați ce fel de propoziții introduc *că* și *de* în frazele următoare (analizați frazele):

a) Este bine că îți alegi cu grijă cărțile pe care le citești.
b) Părerea lui este că primăvara aceasta va fi ploioasă.
c) N-a știut niciodată că este atât de bolnav.
d) Se plângea mereu că este un om de neînțeles.
e) Alergau cu toții astfel că nu te puteai ține după ei.
f) Părerea că numai oamenii grași sunt sănătoși este cu totul greșită.
g) Țipa așa de tare că se auzea la vecini.
h) De nu ți-e teamă de frig, poți pleca și așa subțire îmbrăcată.
i) Mergea la mare de se trata de reumatism.

2. Alcătuiți propoziții sau fraze care să conțină cuvintele (grupurile de cuvinte): *niciodată* și *nici o dată; întruna* și *într-una; cea* și *ce-a; al* și *a-l; cei* și *ce-i* și motivați de ce se scriu împreună sau separat.

SATU MARE

G_{12} Transcrieți textul:

„Dar el știa că nu e așa, fiindcă văzuse și strigase, printre explozii care îl copleșeau, acele comenzi care câștigă o luptă".

Marin Preda

Cerințe:

a) delimitați propozițiile;
b) arătați felul propozițiilor coordonate și subordonate;
c) alcătuiți o propoziție în care cuvântul *explozie* să fie folosit cu sens figurat;
d) arătați ce figură de stil ați obținut astfel.

G_{13} Transcrieți textul:

„Și după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors înapoi chiar atunci, de nu eram dați în seama lui moș Luca, de care ne rușinam ca și de părinții noștri".

Ion Creangă

Cerințe:

a) delimitați propozițiile;
b) arătați felul propozițiilor coordonate și subordonate;
c) găsiți o altă expresie în care să apară cuvântul *seama* și folosiți-o ca predicat într-o regentă;
d) arătați ce fel de subordonată cere această regentă.

SIBIU

G_{14} Se dă textul:

„Erau doi și *prin zgomotul exploziilor prima lui împușcătură nu atrăsese atenția* celui de-al doilea, care își dăduse seama prea târziu că rămăsese singur".

Marin Preda

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe:

a) analiza frazei;
b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate.

TIMIȘ

G_{15} Analizați sintactic fraza:
„Când am auzit că ei pleacă, am zis că mă duc și eu cu dânșii, iară Huțu, văzând că voiesc să merg, m-a luat și pe mine și eram foarte vesel căci era băiat de tot hazul, știa să facă o mulțime de pozne și ne așteptam să întâlnim pe drum sania noastră, care să ne ducă până la Cocorăști".

Ioan Slavici

2. Alcătuiți o frază după schema de mai jos:
1 - subiectivă;
2 - principală regentă;
3 - subordonată predicativă;
Explicați la ce se reduce în acest caz propoziția principală regentă.

BUCUREȘTI

G_{16} 1. Se dă textul:
„Nu știu cum se cheamă satul *acesta,* dar știu că pretutindeni pe unde m-ai dus, unde s-a vorbit românește, este pământul Patriei mele...".

Barbu Delavrancea

Cerințe:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;
b) delimitați propozițiile și identificați felul fiecăreia;
c) analizați sintactic și morfologic cuvântul subliniat.
2. *a)* formulați propoziții în care substantivul *muncă* (cu sau fără articol hotărât) să îndeplinească funcțiile sintactice de: *subiect, nume predicativ, atribut, complement direct;*
b) enumerați trei prepoziții care cer cazul dativ, construiți o propoziție cu una dintre acestea;
c) formulați trei propoziții în care verbul *a învăța* să fie folosit la modul indicativ, timpurile: prezent, trecut (una din forme), viitor (una din forme).

SESIUNEA IUNIE 1985

BRAȘOV

H_1 *a)* Alcătuiți o frază din propoziția dată, transformând părțile de propoziție subliniate în subordonate. Analizați fraza, stabilind felul propozițiilor:
„Liniștindu-ne, toți începurăm *a lucra* cu mult entuziasm, *spre a termina* sarcina *încredințată."*
b) Explicați semnele de punctuație din textul dat:

Scanned with OKEN Scanner

„Agripina le răspunse gâfâind:
– Turcii, dragii mamei, de care vă spunea bunicul!"

BRĂILA

H_2 Se dă textul:

„N-am mai trecut de mult prin sat și-mi spune
Un om ce de pe-acasă a venit
Cum c-a-nflorit la noi mălinul
Și c-ai albit, mămucă, ai albit".

Nicolae Labiș, *Mama*

Cerințe:

a) sublinierea predicatelor;
b) delimitarea propozițiilor, felul acestora și schema frazei;
c) analiza morfosintactică a primei propoziții;
d) explicarea semnelor de punctuație și de ortografie din ultimul vers;
e) formulați un exemplu în care cuvântul *noi* să aibă altă valoare morfologică decât cea din textul de mai sus;
f) formulați o frază în care adverbul *cum* introduce alt fel de subordonată decât cea din textul dat.

CONSTANȚA

H_3 Se dă textul:

„Mai mult chiar, dacă se ține seama de întinsul teritoriu romanizat *de pe ambele maluri ale Dunării,* pare mai simplu să se admită că procesul de diversificare a limbii latine începuse mai de timpuriu".

Ion Coteanu, *Morfologia numelui în protoromână*

Cerințe:

a) delimitarea propozițiilor și felul lor;
b) identificarea predicatelor și felul lor;
c) analiza sintactică și morfologică a textului subliniat.

COVASNA

H_4 Precizați ce fel de propoziții subordonate introduc elementele de relație *că* și *de* în următoarele fraze:

a) E bine că îți alegi cu grijă prietenii.
b) Părerea că *numai* din cărți te poți instrui *nu mai* este actuală.
c) Mă gândeam că pot învăța mai mult.
d) De nu ți-e teamă de un rezultat nemulțumitor, poți participa la concurs.
e) Citea așa de repede, de nu se înțelegea nimic.

2. Explicați gramatical ortografierea diferită a cuvântului (grupului de cuvinte) *numai* și *nu mai* din textul *b)* și faceți analiza sintactică și morfologică a propoziției principale din același text.

Scanned with OKEN Scanner

GIURGIU

H_5 Se dă textul:

„Cel mai cuminte lucru e să chemi pe oameni într-o duminică la dumneata, să le spui că te-ai hotărât să-ți îngrijești singur de treburi".

Duiliu Zamfirescu

Cerințe:

a) analiza sintactică a frazei:

b) să se construiască două propoziții în care verbul *a fi* să aibă alte valori decât cea din textul dat.

IALOMIȚA

H_6 Se dă textul:

„Și una e să mori la datorie, când te izbește un glonț sau o schijă, și alta e să fii legat de un stâlp și *să te execute plutonul de execuție*".

Marin Preda

Cerințe:

a) stabiliți felul propozițiilor din textul de mai sus;

b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate;

c) într-una dintre propozițiile unei fraze alcătuite de voi folosiți verbul *„să fi legat"*.

Analizați predicatul propoziției respective.

MARAMUREȘ

H_7 1. Înlocuiți punctele cu propoziția regentă potrivită fiecărei subordonate date, respectând cerința din paranteză:

a) . . . . . că mâine va pleca (CD)

b) . . . . . cui ți-a împrumutat-o (CT).

c) Când ieșeam de la școală . . . . . (CT).

d) . . . . . ca să-mi scriu temele din vreme (CS).

2. Transformați subordonata de la punctul *c)* în complementul corespunzător.

3. Explicați ortogramele întâlnite în propozițiile date.

MEHEDINȚI

H_8 1. Alcătuiți o propoziție după schema următoare, folosind cuvintele date în continuarea acestei scheme la formele lor de nominativ sau de infinitiv, în conformitate cu cerințele comunicării ce rezultă:

CT	+	SB	+	PR	+	CD	+	AT	+	AT
adv.		p.		v.		s.		s.		adj.

(sintactic, astăzi, de, exercițiu, noi, analiză, a face).

2. Analizați sintactic următoarea frază:

„Șusteru nu înțelese pe dată ce i se spune, *parcă îi luase mințile*, și când se desmetici, celălalt era departe, se pierdea pe sub arcadele podului vopsit în roșu, dispărea ca o nălucă, în fulgerările apei morților".

Fănuș Neagu

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe:

a) analiza sintactică și morfologică a primei propoziții;
b) contragerea propoziției subliniate.

VÂLCEA

H_9 Se dă textul:

„Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere.
Unde-s doi, puterea crește
Și dușmanul nu sporește".

Vasile Alecsandri

Cerințe:

a) indicați felul propozițiilor și alcătuiți schema;
b) explicați folosirea semnelor ortografice și de punctuație întâlnite în text.

BUCUREȘTI

H_{10} 1. Se dă textul:
„În ziua *aceea* nu era nici un nor *deasupra,* și uriașii munți, care atâtea zile frământaseră și sloboziseră, din coamele lor zbârlite până la cer, ploile, trăsnetele și șuvoaiele, erau acum blajini, tihniți...".

Gala Galaction

Cerințe:

a) subliniați predicatele și precizați felul lor;
b) delimitați propozițiile și identificați felul fiecăreia;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.
2. Analizați sintactic cuvintele subliniate din următoarea propoziție: *„Ei au căzut* luptând pentru cei mulți...".

Eugen Jebeleanu

H_{11} Se dă textul:
„Dați-mi mie de bună voie *moșia voastră,* căci eu mi-am pus obrazul pentru voi și v-am cerut iertare *de la Vodă".*

Mihail Sadoveanu

Cerințe:

a) delimitați propozițiile și precizați felul acestora;
b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate;
c) alcătuiți propoziții cu sinonimele substantivului *drapel.*

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1986

I_1 1. Se dau versurile:

„Simt cum distinct *în adânc*
Stropii *de cântec* se strâng,
Acolo vibrează o strună
Și-*o lume* întreagă răsună".

Nicolae Labiș

Cerințe:

a) arătați prin ce sunt exprimate, în ce caz sunt și ce funcție sintactică au cuvintele subliniate;

b) treceți adverbul *puternic* la toate gradele de comparație, folosind cuvintele *strună* și *vibrează*.

2. Elaborați un text din zece propoziții sau fraze despre activitatea de elev,folosind și următoarele semne de punctuație: virgula, semnul exclamării, semnul întrebării, două puncte.

SESIUNEA IUNIE 1987

J_1 Se dă textul:

„Noi suntem semințe și pământul e al nostru,
știm cel mai bine locul și patima și rostul,
știm cel mai bine legea și mersul înainte,
suntem, după nevoie, și lacrimă și dinte."

Nichita Stănescu

Cerințe:

1. Enunțați ideea principală a versurilor date.

2. Arătați care sunt semnele de punctuație în textul dat și explicați de ce s-a folosit fiecare.

3. Alcătuiți două propoziții în care, pe rând, fiecare din cuvintele date să fie subiecte și atribute: *semințe, patimă, pământ, rost, lege*. Subliniați cu o linie subiectele și cu două linii atributele din fiecare propoziție elaborată.

J_2 1. Se dau versurile:

„Patria e cerul cu soare, e cerul cu nori,
E cerul cu lună și e cerul cu stele,
Patria – sunt oamenii aceștia,
Frații mei, surorile mele,
Țărâna străbunilor mei.
Patria mea e poporul acesta
În mijlocul căruia am răsărit,

Scanned with OKEN Scanner

Ca o trestie subțire, ca un stâlp mai apoi
Și-am ajuns la bătrânețe stejar."

Zaharia Stancu, *Patria*

Cerințe:

a) enunțați ideea principală a versurilor date;

b) arătați care sunt semnele de punctuație și de ortografie întrebuințate în text și explicați de ce s-a folosit fiecare dintre ele;

c) alcătuiți câte două propoziții în care, pe rând, fiecare din cuvintele date să fie subiecte și atribute: *patrie, străbun, popor, oameni, stejar.* Subliniați cu o linie subiectele și cu două linii atributele din fiecare propoziție elaborată.

SESIUNEA IUNIE 1988

K_1 1. Scrieți trei sinonime ale cuvântului *mândru* și alcătuiți cu ele propoziții.

2. Alcătuiți fraze în care pronumele relativ *care* să introducă diferite propoziții subordonate și să aibă următoarele funcții sintactice: subiect, atribut, complement direct, complement indirect.

K_2 1. a) Enunțați sentimentele dominante exprimate în următoarea strofă din poezia *Vara,* de George Coșbuc, și relevați principalele mijloace artistice utilizate de poet:

„Priveam fără de țintă-n sus
Într-o sălbatică splendoare,
Vedeam Ceahlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea-n soare,
De pază țării noastre pus.
Și *ca o taină* călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Și n-avea aripi să mai zboare!
Și tot văzduhul era *plin*
De cântece ciripitoare."

b) analizați sintactic și morfolologic cuvintele subliniate din strofa de mai sus;

c) alcătuiți câte o propoziție cu fiecare dintre cuvintele următoare: *taină, a pluti, plin, cântec.* (Este admisă orice formă gramaticală pentru fiecare dintre acestel cuvinte.)

2. *a)* alcătuiți un text din cel mult zece fraze despre patrie. Utilizați în cadrul textului fraze în care să fie cuprinse câte unul din următoarele tipuri de propoziții subordonate: subiectivă, circumstanțială de loc, circumstanțială de timp și circumstanțială consecutivă;

b) delimitați aceste propoziții subordonate în cadrul frazelor;

c) explicați de ce ați utilizat sau de ce nu ați utilizat virgula între aceste propoziții subordonate și regentele lor.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1989

L_1 Se dă textul:

„Agripina... s-ar fi trântit întreagă în omătul ce fierbea la nodurile Iablanicioarei şi-ar fi secat şuvoiul dintr-o sorbire, dar mai avea atâta minte să cugete că ar fi rămas pe loc trăsnită, copiii s-ar fi prăpădit şi osteneala ei de până atunci ar fi fost de prisos."

Gala Galaction, *La Vulturi!*

Cerinţe:

a) faceţi analiza frazei arătând felul propoziţiilor şi raporturile dintre ele;
b) faceţi analiza morfologică a cuvintelor care au rol de predicat.

L_2 1. Se dau versurile:

„Nu zicem rău *de nimeni, stăpâni* peste pământ.
Noi suntem în picioare, sub noi strămunii sunt.
De-aceea poate-n libertate *să lucească,*
deasupra noastră, universala boltă albastră."

Nichita Stănescu, *Noi*

Cerinţe:

a) arătaţi în ce constă valoarea acestor versuri, referindu-vă la idei şi la mijloacele artistice prin care sunt exprimate;

b) analizaţi morfologic cuvintele subliniate din textul de mai sus, indicând şi funcţia lor sintactică;

c) explicaţi semnele ortografice şi de punctuaţie din versurile de mai sus.

2. *a)* alcătuiţi o scurtă compunere (care să nu depăşească zece propoziţii sau fraze) despre patrie. Utilizaţi în compunerea voastră şi următoarele cuvinte şi expresii (cu sens propriu sau figurat): *ţărână, văzduh, popor, gură de rai, vibraţie, bucurie, glie, baladă;*

b) compunerea să conţină şi două atribute: unul adjectival exprimat printr-un adjectiv şi unul substantival exprimat printr-un substantiv în cazul acuzativ cu prepoziţie. Subliniaţi cele două atribute;

c) alcătuiţi:

- o propoziţie care să conţină un complement circumstanţial de cauză;
- o propoziţie care să conţină un complement circumstanţial de scop;
- o propoziţie care să conţină un complement indirect.

Subliniaţi-le! Transformaţi fiecare dintre aceste propoziţii în câte o frază în care complementul de cauză, complementul de scop şi complementul indirect să fie înlocuite prin propoziţiile subordonate corespunzătoare. Delimitaţi aceste subordonate.

SESIUNEA IULIE 1990

M_1 Se dă textul:

„Când mă deşteptai a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn, *băgai de seamă* că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine, căci se părea că se înălţase *pe*

Scanned with OKEN Scanner

ceruri, în vârful degetelor şi, de peste întărituri, se uita furiş la mine tocmai *în fundul peşterii".*

Calistrat Hogaş, *Singur*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;
d) contrageţi prima propoziţie subordonată în partea de propoziţie corespunzătoare;
e) alcătuiţi două fraze în care adverbul relativ *când* să introducă o propoziţie subordonată predicativă şi, respectiv, o propoziţie subordonată atributivă.

M_2 Se dă textul:
„Când auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi când mai vedeam cum rămân satele şi locurile frumoase *în urmă* şi tot *altele* necunoscute se înfăţoşează *înainte-ne,* supărarea *noastră* creştea la culme".

Ion Creangă

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile frazei şi precizaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Observaţie:
Întrucât în Suplimentul revistei „Tribuna învăţământului", de unde a fost extras subiectul, nu figurează nici un cuvânt subliniat, ne-am luat libertatea de a indica unele cuvinte a căror analiză presupune un anume grad de dificultate.
d) indicaţi două sinonime ale cuvântului *supărare* şi alcătuiţi propoziţii sau fraze cu ele.

M_3 Se dă textul:
„A fi patriot nu e un merit, e o datorie. Numai cine nu socoate iubirea de ţară drept o datorie e în stare să se laude cu ea".

George Topârceanu

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele, delimitaţi propoziţiile din text şi identificaţi felul acestora;
b) contrageţi ultima propoziţie în partea de propoziţie corespunzătoare;
c) construiţi patru fraze în care să se afle propoziţii subordonate predicativă, atributivă, completivă directă şi circumstanţială de scop, introduse prin conjuncţia subordonatoare *să;*
d) alcătuiţi trei propoziţii sau fraze în care verbul *a socoti* să aibă sensuri diferite.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1990

M_4 Se dă textul:

„Împăraţi *pe care* lumea nu putea să-*i* mai încapă,
Au venit şi-*n ţara* noastră de-au cerut pământ şi apă".

Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate;
d) alcătuiţi o frază în care conjuncţia *de* să introducă un alt fel de propoziţie subordonată;
e) alcătuiţi familia de cuvinte a substantivului *pământ.*

M_5 Se dă textul:

„Când mama nu mai putea *de oboseală* şi se lăsa câte oleacă *ziua* să se odihnească, noi *băieţii* tocmai atunci ridicam casa în slavă".

Ion Creangă *Amintiri din copilărie*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Observaţie:

Întrucât în Suplimentul revistei „Tribuna învăţământului", de unde a fost luat subiectul, nu figurează nici un cuvânt subliniat, ne-am luat libertatea de a indica unele cuvinte a căror analiză presupune un anume grad de dificultate.

SESIUNEA IULIE 1991

N_1 Se dau textele:

1 (a) „Cu îndrăzneală apucă mâna lui Tudor, îl trase spre el şi îl privi în ochi.
- Nu eşti tu, *zise el scurt,* dintr-ai lui Ionaşcu care au pribegit peste Nistru?
- Sunt Tudor, *feciorul lui Ionaşcu,* răspunse mişcat Şoimaru, dintre toţi pribegii, eu singur mă întorc înapoi.
- Atuncea eu îţi sunt moş drept, frate cu tatăl tău..., strigă bătrânul. Uită-te la mine şi mă cunoaşte!
- Te cunosc, moşule Mihu! îngână Şoimaru".

Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*

Cerinţe:

a) transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă;
b) indicaţi felul construcţiilor subliniate şi motivaţi punctuaţia.

Scanned with OKEN Scanner

2 (b) „De la holdele din Bărăgan
Cu spicul greu atârnând sus
În vârful înaltelor lănci
Pierdute cândva de oastea lui Darius
Am ştiut că tot ce ne calcă pământul
Devine paşnică recoltă".

Marin Sorescu, *Astfel*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvântul *atârnând* şi transformaţi această parte de propoziţie într-o subordonată corespunzătoare;
d) alcătuiţi cinci fraze în care să fie următoarele propoziţii subordonate introduse prin acelaşi element de relaţie – conjuncţia *că:* subiectivă, atributivă, indirectă, cauzală şi consecutivă.
e) ilustraţi prin exemple alte trei sensuri ale verbului *a călca;* precizaţi aceste sensuri.

N_2 Se dă textul:
„În ziua aceea nu era nici un nor deasupra şi uriaşii munţi care atâtea zile frământaseră şi sloboziseră din coamele lor zbârlite până la cer ploile, trăsnetele şi şuvoaiele erau acum blajini".

Gala Galaction, *La Vulturi!*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul lor;
c) analizaţi sintactic şi morfologic următoarele cuvinte din text: *aceea, munţi, sloboziseră, şuvoaiele, blajini;*
d) alcătuiţi două fraze în care pronumele relativ *care* să introducă o propoziţie subordonată subiectivă şi, respectiv, o propoziţie subordonată atributivă.

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1991

N_3 Se dau textele:
1. „Când auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi când mai vedeam cum rămân satele şi locurile frumoase în urmă, şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înainte-ne, supărarea noastră creştea la culme! Pentru fiecare fântână, pârău, vâlcică, dumbravă şi alte locuri drăgălaşe ce lăsam în urmă-ne scoteam câte un suspin adânc din piepturile noastre! Şi după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors înapoi chiar atunci, de nu eram daţi în seama lui moş Luca, de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri".

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe:

a) rescrieți acest text, trecând verbele și pronumele (adjectivele pronominale) de la persoana I la persoana a III-a.

2. „Pârcălabe, vreau poporul *meu* să fie înștiințat
De unirea și-nrudirea *care*-aci s-au încheiat
Ca să pomenească *țara,* ca pe-o zi de praznic mare,
Ziua când din letopiseț și-a șters anii de-nchinare".

Alexandru Davila, *Vlaicu-Vodă*

Cerințe:

a) subliniați predicatele și indicați felul lor;
b) delimitați propozițiile și precizați felul lor;
c) contrageți cea de-a treia propoziție subordonată din textul dat în partea de propoziție corespunzătoare;
d) construiți patru fraze în care să fie următoarele propoziții subordonate: subiectivă, predicativă, atributivă și completivă indirectă, toate introduse prin conjuncția *să;*
e) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate.

SESIUNEA IULIE 1992

O_1 Se dau textele:

1. „Și, după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors chiar atunci, de nu eram dați în seama lui moș Luca, de care ne rușinam ca și de părinții noștri".

Ion Creangă

Cerințe:

a) subliniați predicatele și indicați felul lor;
b) delimitați propozițiile și precizați felul acestora;
c) construiți două fraze, în care pronumele relativ *ce* să introducă alte două propoziții subordonate diferite; arătați felul lor;
d) alcătuiți două fraze cu câte o propoziție subordonată care să aibă ca element regent același verb – *a se întoarce* – (diferite față de cea din text).

2. „*Ați auzit,* oameni buni, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomșei s-a petrecut din lumea *asta* și-a venit în scaunul țării Alexandru-Vodă *pe care* și noi l-am ajutat și l-am apărat..."

Cerințe:

a) justificați, pe baza cunoștințelor de gramatică, folosirea virgulelor în textul dat;
b) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate;
c) alcătuiți o propoziție în care cuvântul *asta* să-și schimbe valoarea gramaticală față de cea din text;

Scanned with OKEN Scanner

d) construiți două propoziții în care verbul *a se petrece* poate avea și alte înțelesuri decât cel din text.

O_2 Se dă textul:

„Îi bătea și nu-i ieșea *din gură* nici un cuvânt care să-l justifice față de trupă și față de el însuși, cum ar fi de pildă ideea că *armata* e o școală a asprimii și a încercărilor *grele...*"

Marin Preda, *O oră din august*

Cerințe:

a) analiza sintactică a frazei;
b) analiza morfosintactică a cuvintelor subliniate;
c) exemplificați în propoziții polisemia cuvântului *gură.*

SESIUNEA AUGUST-SEPTEMBRIE 1992

O_3 Se dă textul:

„Împărați *pe care* lumea *nu putea* să-i mai încapă
Au venit și-n țara noastră de-un cerut pământ și apă –"

Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*

CERINȚE:

a) identificați predicatele și precizați felul lor;
b) delimitați propozițiile și precizați felul lor;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate;
d) contrageți ultima propoziție printr-o parte de propoziție corespunzătoare;
e) alcătuiți familia lexicală a substantivului *pământ;*
f) construiți două propoziții subordonate introduse prin conjuncția subordonatoare *de* și precizați felul lor.

O_4 *1.* Indicați sinonimele adjectivului *uriaș* și alcătuiți propoziții cu trei dintre ele;
2. alcătuiți trei fraze în care adverbul relativ *când* să introducă diferite tipuri de subordonate învățate;
3. indicați valorile gramaticale ale verbului *a fi* și exemplificați-le în propoziții.

SESIUNEA IULIE 1993

P_1 1. Se dă textul:

„- Mă rog domnule, dacă ești bun și nu te superi... cu cine am onoarea?
- Eu?... Eu sunt inspectorul cutare...
- Hm! Și domnu Trandafir se uita cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector. Nu, fără șagă!... Dar *celălalt* domn?...
- Celălalt e domnul ministru!

Scanned with OKEN Scanner

– Asta e *prea-prea;* şi Domnu începu a râde cu hohot.
Ei, ştii că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos!
– Cum, *dumneata* crezi că glumesc?"

Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*

Cerinţe:

a) transformaţi vorbirea directă în vorbirea indirectă;
b) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

2. Se dă fraza:
„Nu ştiu cum se cheamă satul acesta, dar ştiu că pretutindeni pe unde m-ai dus, unde s-a vorbit româneşte, este pământul Patriei mele,..."

Barbu Delavrancea, *Patrie şi patriotism*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul acestora;
c) alcătuiţi o frază în care adverbul relativ *cum* să introducă o propoziţie subordonată circumstanţială de cauză;
d) scrieţi două sinonime pentru substantivul *pământ;*
e) daţi antonimele cuvintelor: *pretutindeni; a vorbi.*

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1993

P_2 *1. Citiţi textul: „Am încredere,* dom' colonel, i-am răspuns **eu,** *îmi dau seama* (că) ne-aţi salvat vieţile, (dar) *nu ştim (ce) s-a întâmplat* cu pistolarul.

Cerinţe:

a) stabilirea predicatelor şi felurile lor;
b) delimitarea propoziţiilor şi felurile lor;
c) analiza morfologică şi sintactică a cuvintelor subliniate;
d) contragerea ultimei propoziţii a frazei în partea de propoziţie corespunzătoare şi precizarea felului acesteia;
2. Daţi sinonimele cuvintelor:
drum, a se osteni, laudă
3. Daţi antonimele cuvintelor:
pace, bătrân, a veni.

SESIUNEA IULIE 1994

R_1 1, 2 (subiecte de literatură - n.n.)
3. Se dă textul:
„Această **ştire** *era* destul de *veche* (şi) **Dănilă** o *spunea* Agripinei, încă o dată, la

Scanned with OKEN Scanner

începutul lui mai, supărat şi mâhnit în inimă-i (că) **veştile** cele mari (pe care) le *aştepta nu* mai *veneau* deloc".

Gala Galaction, *La Vulturi!*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;

b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele;

c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *această, spunea, le;*

d) formaţi familia lexicală a cuvântului *veste* cu ajutorul prefixelor şi sufixelor;

e) construiţi două enunţuri în care cuvântul *inimă* să fie folosit cu sens propriu şi cu sens figurat;

f) daţi sinonimele cuvintelor: *uriaş, splendoare, imens;*

g) contrageţi ultima propoziţie a frazei în partea de propoziţie corespunzătoare, precizaţi felul părţii de propoziţie;

h) alcătuiţi o frază în care conjuncţia *că* să introducă o propoziţie subordonată atributivă:

i) arătaţi care sunt valorile morfologice ale verbului *a fi* şi construiţi enunţuri pentru fiecare:

j) alcătuiţi câte o propoziţie cu un atribut pronominal exprimat prin pronume demonstrativ în Ac., şi cu un complement exprimat prin pronume posesiv în D;

k) explicaţi titlul nuvelei „La Vulturi!" de Gala Galaction (subiect de literatură - n.n.)

SESIUNEA AUGUST 1994

R_2 1, 2 (subiecte de literatură - n.n.)

3. Se dă textul:

„(Dar) **Păunaş** *se deşteptase* (şi) *începuse (să) plângă (şi) i se părea* Agripinei (că) numai **vuietul** pârâului *acoperea* destul de bine ţipetele lui."

Gala Galaction, *La Vulturi*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;

b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele;

c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *să plângă, vuietul, lui,* din fraza dată;

d) daţi sinonimele cuvintelor:
veşnic, splendoare, aprig, prieten;

e) daţi antonimele cuvintelor:
linişte, pretutindeni, a ridica, vesel;

f) alcătuiţi o frază în care conjuncţia *că* să introducă o propoziţie subordonată circumstanţială de cauză.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IULIE 1995

S_1 1. Caracterizaţi personajul Tudor Şoimaru din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de Mihail Sadoveanu.

2. Comentaţi versurile:

„Fraţi buni ai frunzelor din codru,
Copii ai mândrei bolţi albastre
Sfinţiţi cu roua suferinţii
Ţărâna plaiurilor noastre!
Din casa voastră, unde-n umbră
Plâng doinele şi râde hora
Va străluci odată vremii
Norocul nostru, -al tuturora."

Octavian Goga, *Plugarii*

3. Daţi un exemplu de personificare din basmul „*Greuceanu*".

4. Se dă textul:

„**Împăraţi** (pe care) **lumea** *nu putea* (să-i mai *încapă*
Au venit şi-n ţara noastră (de)-*au cerut* pământ şi apă."

Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;

b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele;

c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele:
nu putea, noastră;

d) formaţi familia lexicală a cuvântului *pământ* (cel puţin cinci derivate);

e) scrieţi două sinonime pentru substantivul *pământ* şi un sinonim pentru verbul *a cere;*

f) despărţiţi în silabe cuvintele: *exemplu, fiindcă, jertfă, inegal, punctuaţie;*

g) precizaţi, prin rescriere, care este paronimul utilizat corect în exemplele următoare:
zăcământ *petrolier/petrolifer*
greutăţi *familiale/familiare*
pericol *iminent/eminent*
păcat *original/originar*;

h) alcătuiţi o frază în care să fie o propoziţie subordonată predicativă introdusă prin conjuncţia *să;*

i) formulaţi două enunţuri în care cuvântul *de* să aibă alte valori morfologice decât cea din text; precizaţi-le;

Notă: în text *de* este conjuncţie subordonatoare.

j) alcătuiţi câte o propoziţie în care complementul direct să fie exprimat prin numeral cardinal şi prin adjectiv cu valoare substantivală.

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA AUGUST 1995

S_2 1. Caracterizați personajul Nică din opera literară „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă.

2. Comentați versurile:

„Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată."

Alexe Mateevici, *Limba noastră*

3. Dați un exemplu de repetiție din poezia „Scrisoarea III" de Mihai Eminescu.

4. Se dă textul:

Aș vrea să plâng de fericit,
Că *simt* suflarea ta divină,
Că *pot să văd ce-ai plăsmuit!*

George Coșbuc, *Vara*

Cerințe:

a) subliniați predicatele și indicați felul lor;

b) delimitați propozițiile și precizați felul acestora, indicând raporturile sintactice stabilite;

c) analizați sintactic și morfologic cuvintele:
aș vrea, suflarea, ta, ce;

d) indicați câte un sinonim pentru cuvintele:
moșie, a plăsmui, suflare, divin;

e) despărțiți în silabe cuvintele:
exemplu, funcționar, inegal, punctuație, subiect;

f) precizați, prin rescriere, paronimul corect în exemplele următoare:
bazin *carbonier/carbonifer*
reuniune *familiară/familială*
răspuns *oral/orar;*

g) alcătuiți o frază în care conjuncția *că* să introducă o atributivă;

h) precizați valorile morfologice ale cuvântului *o* și alcătuiți enunțuri pentru fiecare;

i) construiți enunțuri în care cuvântul *fericit* să fie, pe rând, adjectiv și adverb, îndeplinind în ambele situații funcția de nume predicativ.

SESIUNEA IULIE 1996

T_1 1. Caracterizați-l pe Dan, personajul principal din poemul „Dan, căpitan de plai" de Vasile Alecsandri.

2. Explicați titlul romanului „Neamul Șoimăreștilor" de Mihail Sadoveanu, referindu-vă la capitolele studiate.

3. Dați un exemplu de metaforă din poezia „Plugarii" de Octavian Goga.

Scanned with OKEN Scanner

4. Se dă textul:

Şi (fiindcă) **Pisicuţa**, din iarba înaltă în care *stătea* înmormântată până la gât, *sforăia* deznădăjduit, *mă dusei s*-o *dezleg* din pripon şi *s*-o *aduc* între întărituri.

Calistrat Hogaş, *Singur*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor.

b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele;

c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele:
în care, înaltă, -o;

d) indicaţi câte un sinonim pentru următoarele cuvinte:
a înmormânta, deznădăjduit, a dezlega;

e) formaţi familia lexicală a cuvântului *înalt* (cel puţin cinci derivate);

f) despărţiţi în silabe cuvintele:
înainte, răsplată, deznădăjduit, inacceptabil, conjuncţie;

g) precizaţi, prin rescriere, care este paronimul utilizat corect în exemplele următoare:

transcriere literară / literală, zonă petrolieră / petroliferă, locuinţă temporală / temporară, original / originar din Craiova, băi termice / termale;

h) alcătuiţi două fraze în care conjuncţia *să*, pe rând, să introducă o propoziţie subordonată atributivă şi o propoziţie subordonată circumstanţială concesivă.

i) alcătuiţi două enunţuri în care cuvântul *deasupra* să aibă valori morfologice diferite; precizaţi aceste valori.

SESIUNEA AUGUST 1996

T_2 1. Caracterizarea Agripinei din opera literară „La Vulturi!" de Gala Galaction.

2. Comentaţi versurile:

„Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre."

Alexe Mateevici, *Limba noastră*

3. Daţi un exemplu de enumeraţie din fragmentul „Ardealul" de Nicolae Bălcescu.

4. Se dă textul:

„ – Oiţă bârsană,
(De) *eşti năzdrăvană*
(Şi) (de)-*a fi (să) mor*
În câmp de mohor,
Să-i *spui* lui vrâncean
Şi lui ungurean
(Ca *să*) mă *îngroape*
Aice pe-aproape,
În strunga de oi,
(Să) fiu tot cu voi;

Scanned with OKEN Scanner

În dosul stânii
(Să)-mi *aud* cânii."

Miorița

Cerințe:

a) subliniați predicatele și indicați felul lor;

b) delimitați propozițiile și precizați felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele;

c) analizați sintactic și morfologic cuvintele:

a fi , mă;

d) explicați mecanismul de formare a cuvintelor:

oiță, vrâncean, ungurean;

e) precizați sensul cuvintelor:

bârsană, mohor, strungă;

f) construiți două enunțuri în care cuvântul *a îngropa* să fie folosit cu sens propriu și figurat;

g) scrieți câte un sinonim neologic pentru:

a muri, a îngropa;

h) formulați câte două enunțuri în care cuvintele *de, tot* să aibă alte valori morfologice decât cele din text; precizați-le;

i) identificați locuțiunea prepozițională din textul de mai sus; scrieți locuțiunea adverbială corespunzătoare acesteia;

j) alcătuiți o frază în care să existe o propoziție subordonată completivă indirectă introdusă prin conjuncția *să.*

5. Despărțiți în silabe cuvintele:

conștiință, suplu, punctuație.

SESIUNEA IULIE 1997

T_1 *(varianta 1)* 1. Povestiți întâmplările din opera literară „La Vulturi!" de Gala Galaction; precizați momentele subiectului acestei nuvele.

2. Comentați versurile:

„Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi isvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde și suspină-n flori molatic,
Când coboară-n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuibar rotind de ape, peste care luna zace."

Mihai Eminescu, *Călin (File din poveste)*

3. Dați un exemplu de inversiune din poezia „Vara" de George Coșbuc.

4. Se dă textul:

„- Vezi ce bine-i șade lui – *zice mam-mare* – cu costumul de marinel?
-Mamițo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?
- Da cum?

Scanned with OKEN Scanner

- Marinal...
- Ei! Ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat."

Ion Luca Caragiale, *D-l Goe...*

Cerinţe:

a) transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă;
b) indicaţi felul construcţiei subliniate şi motivaţi punctuaţia acesteia.

5. Se dă textul:

„- Spune-i şi d-ta băietului, omule, ce se cuvine, ca să-şi ieie nădejdea şi să-şi caute de drum".

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

Cerinţe:

a) subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor;
b) delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele;
c) analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *omule, ce, se cuvine;*
d) formaţi familia lexicală a cuvântului *om* (cel puţin cinci derivate);
e) scrieţi câte un sinonim neologic pentru: *a spune, nădejde, drum;*
f) indicaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi* în textul de mai sus;
g) construiţi trei enunţuri în care pronumele personal de politeţe *dumneata* să fie, pe rând, nume predicativ, atribut pronominal genitival, complement direct;
h) alcătuiţi o frază în care pronumele relativ *ce* să introducă o propoziţie completivă indirectă.

6. Despărţiţi în silabe cuvintele: *greşeală, impetuos, dezaprobare, atlas.*

T_2 (varianta 2) 1. Povestiţi întâmplările cuprinse în capitolul „Crucea răzeşilor" din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de Mihail Sadoveanu.

2. Comentaţi versurile:

„Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi isvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde şi suspină-n flori molatic,
Când coboară-n ropot dulce din tăpşanul prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuibar rotind de ape, peste care luna zace."

Mihai Eminescu, Călin (file din poveste)

3. Daţi un exemplu de hiperbolă din poezia „Paşa Hassan" de George Coşbuc.

4. Se dă textul:

„- Mă rog, domnule, dacă eşti bun şi nu te superi... cu cine am onoarea?
- Eu?... Eu sunt inspectorul cutare...
- Hm! Şi domnu Trandafir se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector. Nu, fără şagă!... Dar celălalt domn?...
- Celălalt e domnul ministru!

Asta e prea-prea; şi Domnu începu a râde în hohot.

Scanned with OKEN Scanner

- Ei, știi că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos!
- Cum, dumneata crezi că glumesc?"

Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*

Cerințe:

a) transformați vorbirea directă în vorbire indirectă;
b) arătați cum s-a format cuvântul *neîncrezător.*
5. Se dă textul:
„Tot ce-i putem da este plumbul din pusce, pe care i-l vom trimite noi de pe ziduri, fără să se mai ostenească să vie înăuntru."

Cerințe:

a) subliniați predicatele și indicați felul lor;
b) delimitați propozițiile și precizați felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele;
c) analizați sintactic și morfologic cuvintele: *plumbul, pe care;*
d) formați familia lexicală a cuvântului *zid* (cel puțin patru derivate);
e) scrieți câte un sinonim neologic pentru cuvintele: *a da, a trimite;*
f) formulați câte două enunțuri în care cuvintele *tot, vie* să aibă alte valori morfologice decât cele din text; precizați-le;
g) scrieți trei locuțiuni verbale de la verbul *a da*; precizați sensul acestora;
h) alcătuiți o frază în care pronumele relativ *ce* să introducă o propoziție subordonată completivă indirectă.

6. Despărțiți în silabe cuvintele: *impetuos, dezechilibru, examen, aglomerație.*

SESIUNEA AUGUST 1997

T_5 1. Precizați portretul moral al țăranului român, așa cum se desprinde din poezia „Plugarii" de Octavian Goga.
2. Comentați următorul fragment din opera literară „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă:
„Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul, în care se oglindește cu mâhnire Cetatea Neamțului de atâtea veacuri! Dragi-mi erau tata și mama, frații și surorile, și băieții satului, tovarășii mei din copilărie, cu cari, în zilele geroase de iarnă, mă desfătam pe gheață și la săniuș, iar vara, în zile frumoase de sărbători, cântând și chiuind, cutreieram dumbrăvile și luncile umbroase, prundul cu știoalnele, țarinile cu holdele, câmpul cu florile și mândrele dealuri, de după care-mi zâmbeau zorile în zburdalnica vârstă a tinereții!"
3. Dați un exemplu de personificare din poemul „Dan, căpitan de plai" de Vasile Alecsandri.
4. Se dă textul:
„Și s-așază toți la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul,
Lin vioarele răsună, iară cobza ține hangul."

Mihai Eminescu, *Călin (file din poveste)*

Scanned with OKEN Scanner

Cerințe:

a) subliniați predicatele și indicați felul lor;

b) delimitați propozițiile și precizați felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele;

c) analizați sintactic și morfologic cuvintele: *toți, anii, lin;*

d) indicați, printr-un singur cuvânt, sinonimele următoarelor locuțiuni: *a ține hangul, în față, a băga de seamă, în floarea vârstei, mort-copt;*

e) despărțiți în silabe cuvintele: *cobză, instinctiv, istorie, dezafecta, inițial;*

f) precizați, prin rescriere, care este paronimul utilizat corect în exemplele următoare: răspuns *oral/orar,* zonă *petrolieră/petroliferă, virtuos/virtuoz* al pianului, carieră *literată/literară,* plecat *temporal/temporar.*

g) indicați două forme de plural ale substantivului *masă* și alcătuiți propoziții cu acestea;

h) alcătuiți o frază în care o propoziție circumstanțială de timp să fie introdusă cu ajutorul adverbului relativ *cum.*

Scanned with OKEN Scanner

III. REZOLVAREA SUBIECTELOR

SESIUNEA IUNIE 1978

BACĂU

A_1 1. În textul:

„Întrebarea[1]/ (care) *se pune*[2]/ *este*[1]/ (dacă) pasiunea declarată pentru eroi şi dorinţa de a se conforma întocmai adevărului istoric *nu duc* la abolirea spiritului critic."[3]/

Valeriu Râpeanu

a) analiza sintactică a frazei:

P1 - *întrebarea... este* = propoziţie principală, regentă pentru P2 şi P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, simplă, afirmativă;

P2 - *care se pune* - propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *întrebarea* din P1, introdusă prin pronumele relativ *care;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *dacă pasiunea declarată pentru eroi şi dorinţa de a se conforma întocmai adevărului istoric nu duc la abolirea spiritului critic* - propoziţie subordonată predicativă, răspunde la întrebare *ce (este),* determină verbul copulativ *este* din P1 cu funcţia sintactică de predicat nominal incomplet, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată.

Schema frazei:

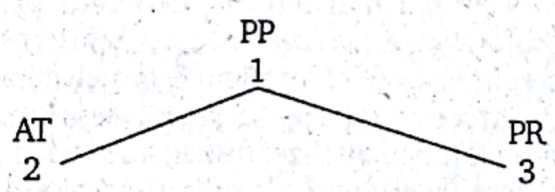

Îndrumări: Pentru a realiza analiza sintactică a unei fraze trebuie să parcurgem următoarele etape:

a. citirea atentă a textului până la asigurarea înţelegerii depline a conţinutului său;

b. sublinierea predicatelor şi, eventual, a subiectelor din text; n-am procedat şi la sublinierea subiectelor, considerând suficientă punerea în evidenţă a predicatelor, întrucât, oricum, subiectele neexprimate nu pot fi reliefate astfel, iar în stabilirea statutului de subiectivă al unei subordonate ţinem cont de natura morfologică a termenului regent; acest mod de analiză este indicat şi de manualul clasei a VIII-a;

c. încercuirea elementelor relaţionale de la nivelul frazei cu atenţie deosebită la cele coordonatoare care pot stabili raportul respectiv şi în cadrul unei propoziţii;

d. marcarea prin √ a lipsei unui predicat sau a unui element subordonator; considerăm că nici această operaţiune nu este obligatorie, deoarece felul unei subordonate căreia îi lipseşte elementul relaţional se stabileşte, de obicei, prin coordonarea ei cu o altă propoziţie de acelaşi fel;

Scanned with OKEN Scanner

e. delimitarea frazei în propoziții și numerotarea lor ținând seama de faptul că:

- într-o propoziție există un singur predicat;
- înaintea unui cuvânt încercuit delimităm și numerotăm, deoarece cu el începe o nouă propoziție: în unele situații relativul se află în interiorul propoziției; *„Nu știu[1]/ alții (cum) sunt..."*
- observăm eventualele intercalări, care au ca urmare o propoziție discontinuă (întreruptă), sau cazurile de împletire a regentei cu subordonata; optăm pentru numerotarea în ordinea elementelor relaționale.

Atenție!

- Un element coordonator și unul subordonator alăturate și așezate la începutul frazei se despart întotdeauna.
- Două elemente subordonatoare alăturate se despart întotdeauna, indiferent de locul pe care-l ocupă în frază.
- Un element coordonator și unul subordonator alăturate și așezate în interiorul frazei se despart numai dacă înaintea celui coordonator nu se află o propoziție subordonată de același fel cu cea introdusă prin elementul subordonator alăturat.

f. stabilirea felului propozițiilor și a raporturilor existente între ele, precizând:

- felul propoziției și dacă este regentă;
- regenta fiecărei subordonate; de obicei prima subordonată din frază are ca regentă prima propoziție principală din text;
- întrebarea la care răspunde subordonata;
- pe cine, din regentă, determină subordonata (termenul ei regent); ea poate să depindă de un cuvânt, de un grup de cuvinte sau de întreaga regentă;
- prin ce se introduce subordonata;
- raportul de coordonare, felul lui și prin ce se realizează acesta;
- felul propoziției, socotită ca propoziție independentă;

g. întocmirea schemei relaționale.

Observații: 1. Considerăm că acest mod de a arăta felul propozițiilor și raporturile dintre ele este cel mai indicat, deoarece prin precizările făcute se argumentează logic și soluția dată. De asemenea, credem că este necesar ca propozițiile să fie transcrise în întregime, iar felul lor să nu fie precizat prin abrevieri, pentru a se evita unele confuzii, deoarece nu toți specialiștii folosesc același mod de abreviere.

2. Pentru însușirea tehnicii analizei frazei, a se vedea și:

Aurel Nicolescu, *Analize gramaticale*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Editura Ion Creangă, București, 1978, p. 76-82; 163-172.

Alexandrina Novac, Iancu Coleașă - *Culegere de fraze analizate sintactic*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973, p. 5-15.

Dumitru Ivănuș *„Sintaxă și morfologie"*, „Cartea Nouă", Craiova, 1991, p. 9-20.

3. În stabilirea corectă a felului subordonatei trebuie să ținem cont de:

- întrebare;
- natura termenului regent;
- elementul subordonator specific (când există);
- posibilitatea substituirii unui element subordonator plurifuncțional cu unul specific:
- elementul corelativ (când există);
- posibilitatea contragerii subordonatei în partea de propoziție corespunzătoare.

b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

dorința - parte componentă a subiectului multiplu *pasiunea și dorința*, exprimat

Scanned with OKEN Scanner

prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a*;

de a se conforma - atribut verbal exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza reflexivă, folosit la un mod nepredicativ (nepersonal) - infinitiv, timpul prezent, precedat de prepoziția compusă *de a;*

Observație: Clasificarea verbelor în *predicative și nepredicative* (copulative și auxiliare) se face pe baza criteriului semantic (după înțeles): verbele predicative au înțeles de sine stătător, iar cele nepredicative nu au înțeles de sine stătător. Același criteriu, cel semantic, operează și în situația clasificării verbelor în *personale* și *impersonale*, la care se adaugă criteriul morfologic, deoarece verbele impersonale ca înțeles (acțiunea nu poate fi atribuită unei persoane) sunt unipersonale ca formă (au formă pentru persoana a III-a singular).

Clasificarea modurilor în *predicative (personale) și nepredicative (nepersonale)* se realizează pe baza criteriilor morfologic și sintactic.

Așa cum precizează Mioara Avram în *Gramatica pentru toți*, Editura Academiei, Buc., 1986, p. 159, „noțiunile de mod predicativ și nepredicativ nu trebuie confundate cu acelea de verb predicativ și nepredicativ". De aceea, considerăm că, după înțeles, un verb rămâne predicativ sau copulativ, indiferent la ce fel de mod se află. De exemplu, un verb copulativ, din cauza absenței sensului, nu formează singur o parte de propoziție, chiar dacă este la un mod nepredicativ (nepersonal): *Fiind mai ușoară,* a ajuns mai repede.

C. circ. de cauză

întocmai - complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod compus, fără grad de comparație;

adevărului - complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, dativ, articulat cu articolul hotărât enclitic *-lui.*

CLUJ

A_2 În textul:

„(Și),[3]/ (deși) **eram încredințat**[1]/ (că) în cele din urmă *biruința* **va cumpăni** spre partea Pisicuții,[2]/ **mă hotărâi** totuși[3]/ **(să) intru la mijloc** în această epopee măreață și crâncenă [4]/ *(ce)* **se desfășura** ochilor mei."[5]/

Calistrat Hogaș, *În munții Neamțului*

a) schema frazei și felul propozițiilor:
P1 - concesivă (3)
P2 - completivă indirectă (1)
P3 - principală
P4 - completivă indirectă (3)
P5 - atributivă (4)

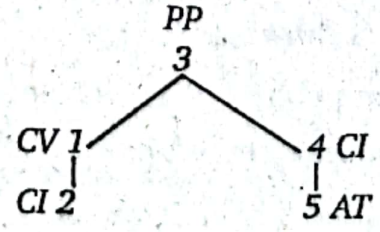

Observații: 1. De data aceasta am procedat și la sublinierea subiectelor,

Scanned with OKEN Scanner

precum și la delimitarea propozițiilor în funcție de ordinea predicatelor, pentru a dovedi că și acest procedeu este posibil și că el nu afectează cu nimic corectitudinea analizei frazei.

2. Pentru acest mod de delimitare, vezi D. D. Drașoveanu, M. Zdrenghea, P. Dumitrașcu, *Analize gramaticale și stilistice*, ediția a II-a, Editura Științifică, Buc., 1966; N. Anghelescu Temelie, Adrian Gh. Popescu, *Dificultăți ale analizei gramaticale*, Editura Științifică și Enciclopedică, Buc., 1976; Dumitru Ivănuș, Ion Toma, *Limba română. Manual preparator pentru bacalaureat, admitere în licee și facultăți*, Editura Niculescu, București, 1993, vol. I.

3. Deoarece subiectul a cerut numai întocmirea schemei, indicându-se felul propozițiilor, n-am mai transcris fiecare propoziție și nici n-am mai argumentat felul și raporturile dintre ele. Abrevierile au fost folosite numai în schemă.

b) subiectul fiecărei propoziții:

P1 - subiect inclus;

P2 - *biruința* - subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N., articulat cu articolul hotărât enclitic – *a*;

P3 - subiect inclus;

P4 - subiect inclus;

P5 - *ce* (epopeea) = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, feminin, singular, N.

Observație: În stabilirea genului și a numărului pronumelor relative care introduc propoziții subordonate atributive, procedăm la substituirea lor cu substantivul al cărui loc îl țin. Substantivul respectiv se află în regentă și este determinat de atributivă.

c) să se identifice atributele, precizându-se felul lor și pe cine determină:

Pisicuții - atribut substantival genitival, determină substantivul *partea;*
această - atribut adjectival, determină substantivul *epopee;*
măreață - atribut adjectival, determină substantivul *epopee;*
crâncenă - atribut adjectival, determină substantivul *epopee;*
mei - atribut adjectival, determină substantivul *ochilor.*

SESIUNEA IUNIE 1979

BOTOȘANI

B_1 **1.** Cinci fraze în care conjuncția *să* introduce următoarele subordonate:

Subiectivă:
Trebuie[1]**/ (să) mergi** acolo.[2]/
1 = PP; 2 = SB (1)

Predicativă:
Datoria elevului **este**[1]**/ (să) învețe.**[2]/
1 = PP; 2 = PR (1)

Completivă directă:
El **dorește**[1]**/ (să) organizeze** o excursie.[2]/
1 = PP; 2 = CD (1)

Completivă indirectă:
Se gândește[1]**/ (să) se pregătească** temeinic.[2]/
1 = PP; 2 = CI (1)

Scanned with OKEN Scanner

Finală:
A venit la mine[1]/ (să)-i împrumut o carte.[2]/
1 = PP; 2 = CS (F) (1)

Observaţii: a. Conjuncţia *să* mai poate introduce:
Atributivă: *A venit* vremea[1]/ *(să) mergi la examen.*[2]/
Condiţională: *(Să) mă fi ascultat,*[1]/ reuşea.[2]/
Concesivă: *(Să)-l pici cu lumânarea*[1]*,*/ şi tot nu recunoaşte.[2]/
Consecutivă: E atâta de subţire[1]/ *(să) o tai c-un fir de păr.*[2]/
b. La construirea unor feluri de subordonate (SB, PR, CD, CI, CS, AT), trebuie să avem în vedere natura morfologică a elementului regent, întrebarea şi posibilitatea contragerii lor în partea de propoziţie corespunzătoare.

La alte tipuri de subordonate (CV, CNS), construirea lor corectă presupune cunoaşterea elementelor corelative şi a conectivelor specifice, verificând apoi prin substituirea conjuncţiei *să* cu unul din elementele subordonatoare specifice.

Şi în cazul condiţionalei introduse prin conjuncţia *să,* modul de verificare a corectitudinii formulării este înlocuirea lui *să* prin conjuncţia *dacă*, deşi aceasta nu este un conectiv specific.

2. Felul propoziţiilor din fraza:
„(Dacă) **ar fi fost prevăzător**[1]/, **spunea** Maxim,[2]/ (şi) (dacă) noi[3]/ (care) **ne învârtim** pe la regiune şi pe la raion[4]/ **l-am fi sfătuit** la timp[3]/ (ce) **trebuie**[5]/ **(să) facă**[6]/ (şi) (cum) **e bine**[7]/ **(să)-şi organizeze** munca,[8]/ **ar fi putut** ocoli încurcătura asta, fără prea multă bătaie de cap.[9]/

Ion Lăncrănjan, *Cordovanii*

P1 - *dacă ar fi fost prevăzător* - propoziţie subordonată condiţională, răspunde la întrebare *cu ce condiţie*, determină verbul *ar fi putut* din P9, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă;* enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

P2 - *spunea Maxim* - propoziţie principală incidentă; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

P3 - *şi dacă noi... l-am fi sfătuit la timp* - propoziţie subordonată condiţională, regentă pentru P4, P5 şi P7, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie,* determină verbul *ar fi putut* din P9, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă,* coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *care ne învârtim pe la regiune şi pe la raion* - propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină pronumele personal *noi* din P3, introdusă prin pronumele relativ *care*, enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

P5 - *ce trebuie* - propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am fi sfătuit* din P3, introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă.

Observaţii: a. P5 este completivă directă, deoarece determină un verb cu dublă tranzitivitate: *a sfătui ceva pe cineva.*

b. pronumele relativ *ce* nu are funcţie sintactică de subiect, deoarece verbul *trebuie* este impersonal şi nu acceptă, în acelaşi timp, şi subiect, şi o propoziţie subiectivă. *Ce* are funcţie sintactică de complement direct pe lângă verbul *să facă* din P6. Avem, în această situaţie, un caz de împletire a regentei cu subordonata.

Scanned with OKEN Scanner

P6 - *să facă* - propoziţie subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *trebuie* din P5, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată; (vezi observaţia b).

P7 - *şi cum e bine* - propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am fi sfătuit* din P3, introdusă prin adverbul relativ *cum*, coordonată copulativ cu P5 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

P8 - *să-şi organizeze munca* - propoziţie subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *e bine* din P7, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

P9 - *ar fi putut ocoli încurcătura asta fără prea multă bătaie de cap* - propoziţie principală, regentă pentru P1 şi P3; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

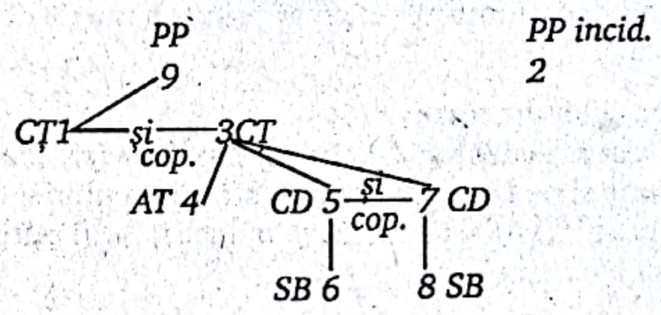

3. Explicarea ortografiei şi punctuaţiei din textul de mai sus:

a) ghilimelele (semnele citării) s-au folosit înainte de şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;

b) primele *două virgule* izolează o propoziţie principală incidentă de restul frazei;

c) l-am - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi fără omiterea unei vocale; *l* = pronume personal formă neaccetuată; *am* = verbul auxiliar *a avea,* care intră în alcătuirea modului condiţional-optativ, timpul perfect;

d) să-şi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu omiterea vocalei *î:să* = conjuncţie simplă subordonatoare; *(î)şi* pronume reflexiv, formă neaccentuată;

Observaţie: cele două reguli anterioare se pot enunţa şi astfel: cratima marchează legătura dintre două părţi de vorbire diferite cu (fără) omiterea vocalei.

În ceea ce ne priveşte, considerăm că prima variantă trebuie folosită când cratima se află în interiorul unei silabe, iar a doua variantă, când segmentarea silabică corespunde cratimei: *aducându-se.*

e) ultima virgulă desparte un complement circumstanţial de mod *(fără... bătaie de cap)* de verbul determinat, insistându-se asupra lui.

f) punctul marchează sfârşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative.

4. Explicarea şi exemplificarea folosirii semnului exclamării.

Semnul exclamării (!) marchează grafic intonaţia afectivă a unei fraze şi a unei propoziţii exclamative, a unei interjecţii sau a unor vocative.

El se foloseşte:

a) după o propoziţie exclamativă sau o expresie cu valoarea unei propoziţii exclamative:

Scanned with OKEN Scanner

- Ce frumos este afară (!)
- Minunat (!)

b) după o frază care conține o propoziție exclamativă:

Ce fermecător trebuie să fi fost (!)

c) după o propoziție incidentă exclamativă:

„Iar Caraiman... apoi las' pe el (!) - credeai că-i apucat de friguri".

Mihail Sadoveanu

d) după interjecții:

Vai! ce nenorocire...

e) după substantive în cazul vocativ:

Mihai (!) ce faci acolo?

Pentru a se marca creșterea gradată a caracterului emotiv al comunicării se folosesc mai multe semne de exclamare:

„– Ionel (!) Ionel (!!) Ionel (!!!) Du-te dincolo, mamă;...

Ion Luca Caragiale, *Vizită*

Când însoțește o propoziție interogativă exclamativă, semnul exclamării se alătură semnului întrebării:

Ai merge și tu la teatru (?!)

Pentru alte situații de folosire a semnului exclamării, vezi și *Îndreptarul ortografic, ortoepic și de punctuație*, ediția a V-a, 1996, p. 59-63; G. Beldescu, *Ortografie, ortoepie, punctuație*, Buc., 1982, p. 88-90; *Gramatica Academiei*, II, Buc., 1966, p. 487-488, Sergiu Drincu, *Semne ortografice și de punctuație în limba română*, Buc., 1983, p. 118-123.

BRAȘOV

B_2 **1.** Sublinierea formei corecte a cuvintelor din exemplele de mai jos:

Eminescu este *originar* din Botoșani.

Într-o scrisoare adresată unui prieten folosim un ton *familiar.*

2. Adverbul relativ *cum* poate introduce următoarele specii de subordonate:

a) subiectivă:

Nu se știe[1]/ (cum) **a ajuns** acolo.[2]/

1 = PP; 2 = SB (1)

b) predicativă:

El **a rămas**[1]/ (cum) îl **știi.**[2]/

1 = PP; 2 = PR (1)

c) atributivă

M-**a impresionat** *felul*[1]/ (cum) **vorbește.**[2]/

1 = PP; 2 = AT (1)

d) completivă directă:

Nu știe[1]/ (cum) **să procedeze.**[2]/

1 = PP; 2 = CD (1)

e) completivă indirectă:

Se miră[1]/ (cum) a **reușit** această performanță[2]/.

1 = PP; 2 = CI9 (1)

f) temporală:

(Cum) îl **văzu,** [2]/ îl și **recunoscu.** [2]/

1 = CT(2); 2 = PP

g) modală:

(Cum) îți **vei așterne**[1],/ așa **vei dormi.**[2]/

1 = CM (2) ; 2 = PP

Scanned with OKEN Scanner

h) cauzală:

(Cum) **nu cunoaşteţi** drumul[1],/ vă **puteţi** rătăci[2]./

1 = CZ (2) ; 2 = PP

i) concesivă:

(Cum) **o dai,**[1]/ tot **n-o nimereşti**[2]./

1 = CV (2); 2 = PP

Observaţie: În construirea frazelor cu SB, PR, AT, CD, CI introduse prin adverbul relativ **cum** avem în vedere întrebarea, elementul regent şi posibilitatea contragerii lor în partea de propoziţie corespunzătoare.

La celelalte subordonate (CT, CM, CZ, CNS, CV), la aceste elemente se adaugă introducerea corelativului şi posibilitatea înlocuirii conectivului *cum* printr-un element subordonator specific.

Cum temporal şi *cum* cauzal sunt conjuncţii, fără funcţie sintactică.

CARAŞ-SEVERIN

B_3 **1.** Frază în care apar cinci tipuri de subordonate:

(Ceea ce) **m-a uimit**[1] *(este)*[2] (că) *băiatul* [3] / (despre care) **ţi-am vorbit** [4]/ **n-a reuşit**[3] / **(să)-şi îndeplinească** idealul propus[5], (deşi) **îşi dorea** foarte mult lucrul acesta[6]./

Observaţie: Întrucât dintr-o frază nu poate lipsi propoziţia principală, fraza alcătuită astfel are cel puţin şase propoziţii. Ea poate să conţină şi mai multe tipuri de subordonate sau chiar subordonate de acelaşi tip, coordonate sau nu între ele.

După ce alcătuim fraza, trebuie să verificăm, prin analiza ei, dacă am respectat cerinţele subiectului.

P 1 = SB (2)
P 2 = PP
P 3 = PR (2)
P 4 = AT (3)
P 5 = CD (3)
P 6 = CV (3)

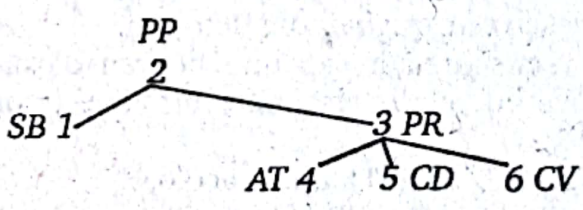

2. Explicarea şi argumentarea valorilor verbului *a fi* în propoziţie şi în frază.

În propoziţie, verbul *a fi* are următoarele valori:

a) verb predicativ, când are înţeles de sine stătător şi formează, singur, predicat verbal:

- *personal,* când are înţelesul de *a exista, a se găsi, a se afla, a trăi* etc.

El **este** în clasă (verb personal cu funcţie sintactică de predicat verbal).

impersonal, când are înţelesul de *a trebui, a se întâmpla, a fi necesar.*

Ce-**o fi**? („s-o întâmpla") verb predicativ impersonal cu funcţie sintactică de predicat verbal.

b) verb copulativ, când nu are înţeles de sine stătător şi intră în alcătuirea predicatului nominal împreună cu un nume predicativ:

- *personal:*

El *este elev.*
vb. nume
cop. pred.
Predicat nominal

Scanned with OKEN Scanner

- *impersonal* (în expresii verbale impersonale):

Este **greu de tot.**
vb. nume predic.
cop.
Predicat nominal

c) auxiliar, când ajută la formarea unor moduri și timpuri compuse și a diatezei pasive:

- indicativ, viitor anterior:
  Va *fi* venit și el.
- conjunctiv, perfect:
  Să *fi* mers toți acolo.
- condițional-optativ, perfect:
  Aș *fi* citit și eu această carte.
- infinitiv, perfect:
  A *fi* mers este un verb la modul infinitiv.
- diateza pasivă, toate modurile și timpurile:
  El **este** *lăudat* de diriginte.
  aux. part. c. de agent
  d. pasivă
  pred. vb.

În frază, verbul *a fi* are următoarele valori:

a) verb predicativ (în același condiții):

- *personal:*

El **este**[1]/ (unde) **l-ai trimis.**[2]/
vb.
pred.

impersonal, când are înțelesul de *a trebui, a se întâmpla, a fi necesar* și îi urmează o subiectivă:

SB
(Dacă) **este**[1]/ („trebuie") *(să)* **pleci**[2]/, **anunță-mă**[3]./

b) copulativ (formează un predicat nominal incomplet urmat de o propoziție subordonată predicativă):

- *personal:*

PR
Plăcerea lui **este**[1]/ **(să) citească**[2]./

CLUJ

B_4 „Lipan **dezmierda** mai mult pe fată[1]/ (care) **era mai mare**[2]/ (și) ⌈ **avea numele** Minodora[3]./ (iar) pe flăcăuaș îl **chema** Gheorghiță[4]/, (și) maică-sa îl **ocrotea**[5]/ (și)-l **apăra** [6]/ (de câte ori) în ochii lui Lipan **erau** nouri de vreme rea[7]."/

Mihail Sadoveanu, *Baltagul*

$\sqrt{care}$

a) felul predicatelor și prin ce sunt exprimate:

dezmierda = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular;

era mai mare = predicat nominal alcătuit din:

era = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, singular;

Scanned with OKEN Scanner

mai mare = nume predicativ, exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu o terminație, feminin, singular, N. (prin acord cu subiectul), gradul comparativ de superioritate;
avea numele = predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală predicativă, personală, intranzitivă *(se numea)*, alcătuită din:
avea = verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;
numele = substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-le;*
chema = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular;

Observație: Verbul *chema* e sinonim cu *a striga, a se numi* și îi urmează elementul predicativ suplimentar *Gheorghiță;* subiectul este nedeterminat.
ocrotea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a V-a, diateza activă, indicativ, imperfect, persoana a III-a, nr. singular;

apăra = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular;
erau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV, diateza activă, indicativ, imperfect, persoana a III-a, nr. plural.

b) Schema frazei și felul propozițiilor:

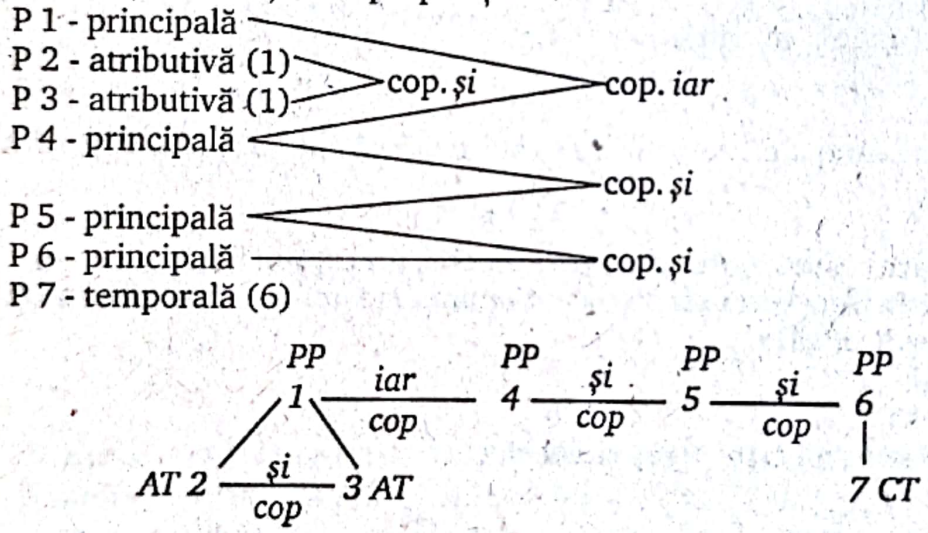

c) analiza sintactică a ultimei propoziții din frază:

Observații:

1) Analiza sintactică presupune și analiza morfologică, deoarece părțile de propoziție se exprimă prin părți de vorbire, iar acestea din urmă nu devin părți de propoziție decât în cadrul unui enunț. Așa se explică și faptul că în studierea părților de vorbire se precizează și funcțiile lor sintactice, întrucât cele două părți ale gramaticii - morfologia și sintaxa - se află într-o strânsă interdependență.

2) Analiza sintactică a propoziției începe cu predicatul, se continuă cu subiectul și apoi se analizează celelalte părți de propoziție fie în ordinea din text, fie în funcție de determinanți. Analiza sintactică poate fi făcută însă și în ordinea apariției lor în textul respectiv.

erau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a V-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. plural;

Scanned with OKEN Scanner

nori = subiect simplu, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, plural, N, nearticulat;
de câte ori = complement circumstanțial de timp exprimat prin locuțiune adverbială de timp, care în frază are și rol subordonator de locuțiune conjuncțională ce introduce CT;
în ochii = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, masculin, plural, Ac., articulat cu articolul hotârât enclitic *-i*, precedat de prepoziția simplă *în;*
lui Lipan = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv propriu simplu, masculin, singular, G., articulat cu articolul hotărât proclitic *lui;*
de vreme = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de;*
rea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *vreme* - feminin, singular, Ac., grad pozitiv.

CONSTANȚA

B_5 Subiectivă:
Este bine[1]**/ (să) asculți** sfatul părinților[2]**/.**
1 = PP; 2 = SB (1).
Completivă directă:
Colega mea **vrea** [1]**/ (să) plece** la țară[2]**./**
1 = PP; 2 = CD (1).
2. Retranscrierea textului cu semnele de punctuație necesare:
„Când ajunseră în poiană, Mărioara arătă cu degetul:
- Uite căpița unde a ascuns mama pe Păunaș!"

Gala Galaction, *La Vulturi!*

Precizări:
a) Virgula s-a folosit după o propoziție temporală așezată înaintea regentei.
b) Două puncte s-au folosit după un verb de declarație subînțeles *(zise)* și înaintea vorbirii directe.
c) Linia de dialog s-a folosit pentru a marca începutul vorbirii unei persoane care participă la convorbire: urmează replica lui Dănilă: „– ... L-o fi ascuns în altă parte, fata bunicului!?" După linia de dialog se scrie cu majusculă.
d) Semnul exclamării s-a folosit la sfârșitul unei fraze care conține o propoziție imperativă exclamativă: *Uite căpița...*

GALAȚI

B_6 Schema frazei și analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:
„Acolo[1]/ (unde) **nu e** lege[2]**,/ nu e** nici slobozenie[1]/ (și) acolo[3]/ (unde) legea **e pentru unii**[4]/ (și) unde ceilalți **sunt scutiți** de sub ascultarea ei[5]**,/** slobozenia **a pierit**[3]/ (și) fericirea **e stinsă**".[6]/

Alecu Russo

P 1 - principală
P 2 - circumstanțială de loc (1) — *cop.* și
P 3 - principală
P 3 - circumstanțială de loc (3)
P 5 - circumstanțală de loc (3) — *advers.* și
P 6 - principală coordonată copulativ cu P 3 prin conjuncția și

Scanned with OKEN Scanner

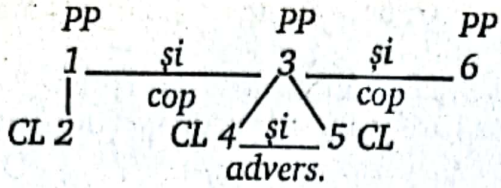

nu e = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, forma negativă.

Observație: Verbul *a fi* este predicativ, deoarece arată existența: „Acolo unde *nu există* lege".

sunt scutiți = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal („a absolvi", „a cruța", „a ierta"), diateza pasivă, intranzitiv la diateza pasivă - dar tranzitiv la forma activă -, indicativ prezent, persoana a III-a, plural.

B_7 În textul:

„Noi **n-am lunecat** peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas,[1]/
Stă frunza în codri ciulită[2]/
(Să) dea[3],/ (de)-**i** primejdie,[4]/ **glas.**[3]/"

Ana Blandiana, *Doină*

a) sublinierea predicatelor și felul lor:

n-am lunecat - predicat verbal;

stă = predicat verbal;

să dea... glas = predicat verbal (locuțiune verbală = „a glăsui", „a vorbi, a anunța, a înștiința"; fig. „a foșni, a fremăta, a exprima, a exterioriza");

-i = predicat verbal (arată existența)

b) Felul propozițiilor: schema grafică a frazei:

P 1 - principală
P 2 - principală
P 3 - finală (de scop) (2)
P 4 - condițională (3)

juxt

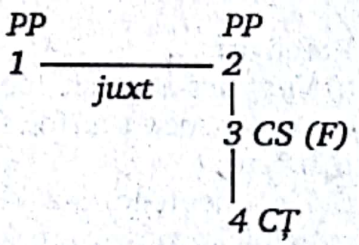

c) sinonime pentru cuvintele:

glorie - onoare, mărire, slavă (adusă unei persoane sau unui eveniment); faimă, renume; persoană de valoare;

primejdie - pericol, necaz, supărare, amenințare; risc; situație, împrejurare care amenință liniștea, securitatea sau existența cuiva;

glas - voce, grai; cântec, ciripit, timbru, ton.

d) explicarea virgulelor din text:

- *prima virgulă* desparte două propoziții principale coordonate prin juxtapunere;
- celelalte două virgule marchează intercalarea finalei în regenta sa.

HUNEDOARA

B_8 1. Exemple (câte două) de sinonime, omonime și antonime, cuprinse apoi în propoziții:

sinonime (cuvintele cu formă diferită și înțeles identic sau aproape identic).

vorbă = cuvânt;

Vorba ei domoală și cuminte le umplea sufletul de bucurie. Din cauza supărării n-am mai scos nici un *cuvânt*.

Scanned with OKEN Scanner

zăpadă = nea, omăt;

Zăpada s-a așternut pretutindeni.

Un covor strălucitor de *nea* acoperea întinderile.

Creta este albă ca *omătul.*

Alte sinonime:

forță - putere;

a spune - a zice, a istorisi, a informa;

a gândi - a chibzui, a medita, a cumpăni, a cântări;

praf - colb, pulbere, țărână.

Omonime (cuvintele cu formă identică și înțeles total diferit).

lin - adjectiv sau adverb: *domol, încet, liniștit, ușor:*

Un freamăt *lin* trecea din ram în ram..." (adj.)

Mihai Eminescu

„*Lin* viorile răsună..." (adv.)

Mihai Eminescu

- substantiv: specie de pește:

Vecinul meu a pescuit un *lin.*

- substantiv: vas pentru struguri:

El a pus, grabnic, strugurii în *lin.*

O broască orăcăia pe malul lacului.

- substantiv: mecanism de închidere a ușii:

Cheia s-a blocat în *broască.*

Alte omonime:

somn - stare de repaus:
- specie de pește

vie - substantiv: plantație de viță de vie:
- adjectiv: „în viață";
- verb (formă populară - a veni): *(să) vie* (conjunctiv)

port - substantiv: - îmbrăcăminte;
- loc de ancorare a vaselor;
- verbul *a purta* (prezent, persoana I)

ban - monedă;
- funcție dregătorească (în trecut).

Observație: Omonimele se pot confunda ușor cu cuvintele polisemantice. Se deosebesc prin aceea că sensul omonimelor este total diferit, putând avea și valori morfologice diferite, pe când cuvintele polisemantice au sensuri apropiate, având cel puțin un element comun.

Același cuvânt poate fi, în baza criteriilor enunțate anterior, atât omonim cu alt cuvânt, cât și polisemantic.

Ex. *masă - omonim:*

A pus caietul pe *masă.* (mobilier)

O masă de oameni se îndreaptă spre gară. (mulțime)

masă - polisemantic

Farfuria este pe *masă.* (mobilier)

Masa a fost servită. (mâncarea)

A fost acolo *masă* mare. (ospăț)

După *masă* pleacă în oraș (după ora mesei).

Scanned with OKEN Scanner

Pentru aceste probleme vezi Manualul pentru clasa a VII-a, pag. 6-8, și *Sinteze de limba română,* Buc., 1984, p. 18, 21-22.

Antonime (cuvinte cu formă diferită și înțeles opus).

nicăieri - pretutindeni:

Te-am căutat *pretutindeni.*

Nu te-am găsit *nicăieri.*

sus- jos:

Pe *sus* se zăreau cârduri de cocori.

Jos, lângă râu, copiii se jucau.

Alte antonime:

mare - mic

scund - înalt

bine - rău

a intra - a ieși

Observație: Antonimele se pot forma și prin derivare cu prefixe negative:

drept - nedrept; egal - inegal.

Un cuvânt poate să aibă mai multe antonime, în funcție de sensul său:

drept - nedrept
- strâmb
- stâng

2. Analiza sintactică și morfologică a textului:

A-i înfrunta pe dușmani **înseamnă** [1]/ **(să) ai** curaj.[2]/

P 1 - *a-i înfrunta pe dușmani înseamnă* - propoziție principală, regentă a P 2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *să ai curaj* - propoziție subordonată predicativă, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul copulativ *înseamnă,* introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

PP
1
|
2 PR

a... înfrunta = subiect simplu exprimat prin verb predicativ, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, folosit la un mod nepredicativ (nepersonal) - infinitiv, timpul prezent;

-i = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, nr. plural, genul masculin, Ac., anticipă complementul direct *pe dușmani;*

pe dușmani = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, nr. plural, Ac. precedat de prepoziția *pe,* nearticulat; anticipat prin forma neaccentuată, în Ac., a pronumelui personal *-i;*

înseamnă = predicat nominal incomplet exprimat prin verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, indicativ, prezent, persoana a III-a, singular, îi urmează o propoziție subordonată predicativă cu funcție de nume predicativ;

să ai = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a II-a, diateza activă, conjunctiv, prezent, persoana a II-a, singular;

curaj = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac., nearticulat.

Scanned with OKEN Scanner

B_9 „Alt om mi-**a spus**[1]/ (c)-**ai stat** la pat bolnavă[2]./
Eu **nu știu**[1]/ (cum) **să cred** atâtea vești[2],/
(Când) din scrisori eu **văd**[3]/ (precum) matale
Din zi în zi mereu **întinerești**".[4]/

N. Labiș, *Mama*

a) delimitarea propozițiilor, felul lor și raporturile dintre ele:
Fraza *I:*

P1 - *alt om mi-a spus* = propoziție principală, regentă a P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *c-ai stat la pat bolnavă* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a spus* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Fraza II

P1 - *eu nu știu* = propoziție principală, regentă a P2 și P3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P2 - *cum să cred atâtea vești* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *(nu) știu* din P1, introdusă prin adverbul relativ *cum*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afimativă, dezvoltată;

P3 - *când din scrisori eu văd* = propoziție subordonată circumstanțială cauzală, cu nuanță temporală, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *nu știu* din P1, introdusă prin adverbul relativ *când* (substituibil cu locuțiunea conjuncțională *de vreme ce)*, regentă pentru P4;

P4 - *precum matale din zi în zi mereu întinerești* - propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *văd* din P3, introdusă prin adverbul relativ *precum*.

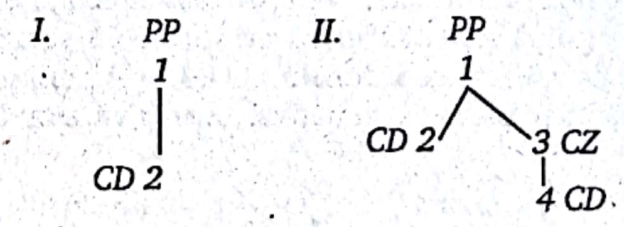

b) analiza sintactică și morfologică a ultimelor două versuri:

când = adverb relativ de timp simplu, cu valoarea unei conjuncții sau locuțiuni conjuncționale subordonatoare cauzale, de aceea este și fără funcție sintactică; unii specialiști îl consideră însă complement de timp:

din scrisori = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, plural, Ac, nearticulat, precedat de prepoziția simplă *din:*

eu = subiect simplu exprimat prin pronume personal, persoana I, nr. singular, N.;

văd = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana I, nr. singular;

precum = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb relativ de mod compus, introduce o completivă directă;

matale = subiect simplu exprimat prin pronume (personal) de politețe, formă populară, persoana a II-a, singular, N.;

Scanned with OKEN Scanner

din zi în zi = complement circumstanțial de timp exprimat prin locuțiune adverbială de timp;
mereu = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, fără grad de comparație;
întinerești = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, indicativ, prezent, persoana a II-a, nr. singular.

B_{10} „**Nu știa** nici Lie[1],/ (care) **se întorsese** singur acasă, îngrijat și uimit, dar cu strașnică poruncă de la stăpân[2]/ **(să) nu crâcnească** nimic nimănui[3]/ (de cele ce) **văzuse**[4] **(și) *V* auzise**"[5]
√ de cele ce

Mihail Sadoveanu

a) delimitarea propozițiilor, felul lor și raporturile sintactice dintre ele:
P1 - *nu știa nici Lie* = propoziție principală, regentă a P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;
P2 - *care se întorsese singur acasă, îngrijat și uimit, dar cu strașnică poruncă de la stăpân* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *Lie* din P1, introdusă prin pronumele relativ *care;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P3 -*să nu crâcnească nimic nimănui* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P4 și P5, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *poruncă* din P2, introdusă prin conjuncția *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;
P4 -*de cele ce văzuse* = propoziție subordonată completivă indirectă, răspunde la întrebarea *de(spre) ce,* determină verbul *să nu crâcnească* din P3, introdusă prin pronumele relativ compus *cele ce* precedat de prepoziția *de,* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P5 - *și auzise* = propoziție subordonată completivă indirectă, răspunde la întrebarea *de(spre) ce*, determină verbul *să nu crâcnească* din P3, se subînțelege elementul subordonator *de cele ce*, coordonată cu P4 prin conjuncția copulativă *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

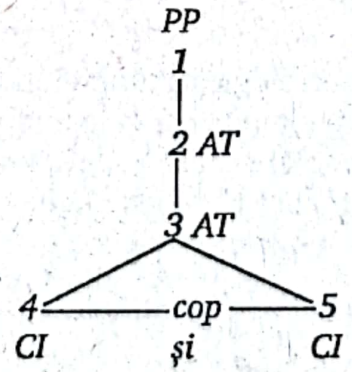

Observație: Nu toți specialiștii acceptă ca elemente subordonatoare formele compuse ale pronumelor relative, considerând prima parte *cel, ceea, cei, cele* drept pronume demonstrative, urmate de relativul *ce. Gramatica Academiei* (p. 160) acceptă doar forma *ceea ce* datorită valorii ei neutre.

În ceea ce ne privește acceptăm formele compuse *cel ce, ceea ce, cei cei, cele ce,* deoarece sunt prevăzute de manualul clasei a VII-a (p.52).

Scanned with OKEN Scanner

Neacceptând aceste forme, ultimele două propoziţii ale frazei analizate ar fi atributive coordonate copulativ, având ca termen regent pronumele demonstrativ *cele:*

„...(să) nu crâcnească nimic de cele[3]/ (ce) **văzuse**[4]/ (şi) **auzise.**[5]"

b) explicaţia folosirii punctuaţiei:

- *ghilimelele (semnele citării)* s-au folosit înainte şi după un fragment extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *prima virgulă* desparte o propoziţie atributivă explicativă de regenta ei;
- *a doua virgulă* desparte două complemente circumstanţiale de mod (sau elemente predicative suplimentare), *singur şi îngrijat,* coordonate prin juxtapunere;
- *a treia virgulă* desparte două complemente circumstanţiale de mod, *uimit şi cu... poruncă,* coordonate adversativ prin conjuncţia *dar;*
- *punctul* marchează sfârşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative.

c) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

- *care* = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, masculin, singular, N., în frază introduce AT nr. 2;

se întorsese = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv - la diateza activă e tranzitiv - regulat, conjugarea a III-a, diateza activă pronominală - cu pronumele reflexiv în Ac. complement direct (considerat de unii specialişti morfem al diatezei reflexive) - indicativ, mai mult ca perfect, persoana a III-a, nr. singular;

singur = complement circumstanţial de mod propriu-zis (element predicativ suplimentar) exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, genul masculin, nr. singular, cazul N, fără grad de comparaţie;

acasă = complement circumstanţial de loc exprimat prin adverb de loc, compus.

SATU MARE

B_{11} „Ei **au căzut** cu faţa la duşmani[1],/
(Dar) **nu sunt morţi**[2],/ (căci) inima lor **bate**
De dincolo de moarte şi de ani
De-a pururi pentru noi şi libertate[3]."

Eugen Jebeleanu

a) delimitarea propoziţiilor, felul lor şi schema frazei:

P1 - *ei au căzut cu faţa la duşmani* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *dar nu sunt morţi* = propoziţie principală, regentă penru P3, coordonată adversativ cu P1 prin conjuncţia *dar;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P3 - *căci inima lor bate de dincolo de moarte şi de ani de-a pururi pentru noi şi libertate* = propoziţie subordonată circumstanţială cauzală, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *din ce cauză,* determină verbul *(nu) sunt (morţi),* introdusă prin conjuncţia subordonatoare *căci;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

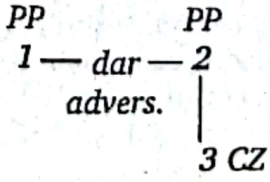

Scanned with OKEN Scanner

b) felul predicatelor:
au căzut = predicat verbal;
nu sunt morți = predicat nominal;
bate = predicat verbal;

c) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:
inima = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a*;
lor = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, masculin, G;
de-a pururi = complement circumstanțial de timp exprimat prin locuțiune adverbială de timp.

SĂLAJ

B_{12} 1. Sublinierea cuvintelor și expresiilor cu sens figurat în text, precizarea efectelor stilistice obținute prin ele:

„Cineva trase parcă, în lături, *perdeaua neguroasă a norilor* și, întunericul cel mai de deasupra al cerurilor, *o poartă de senin limpede* se deschise spre *adâncimile umbrelor albastre* și *o stea* cu lumini *tremurătoare își cumpăni sfioasă*, parcă, *chipul* său peste adâncuri."

C. Hogaș, *Singur*

perdeaua neguroasă a norilor = desimea, împrăștierea norilor pe bolta cerească, nori posomorâți, întunecați, amenințători (*perdeaua* = metaforă, *neguroasă* = epitet);
o poartă de senin = loc îngust, porțiune îngustă, mărginită de *nori* (metaforă);
limpede = luminos, cristalin, curat (epitet al substantivului *senin);*
adâncimile umbrelor albastre = infinit, nemărginire, absolut (metaforă);
tremurătoare = care vibrează, care freamătă, care unduiește (epitet al substantivului *lumină*); personifică substantivul *stea;*
își cumpăni sfioasă... chipul = a apărut șovăitoare, lipsită de îndrăzneală, rușinoasă, timidă, rezervată, pe bolta cerească (personificare ce conține și epitetul cu rol personificator *sfioasă);*

În acest fragment, Calistrat Hogaș descrie momentul înseninării de după furtună. Descrierea este realizată în planuri succesive: perdeaua de nori care dispare, apariția seninului și infinitatea cadrului cosmic. Deși dominată încă de întuneric, atmosfera începe să devină luminoasă (*„adâncimile umbrelor albastre", „poartă de senin limpede", „lumină tremurătoare"*), imaginile vizuale fiind realizate cu ajutorul metaforelor și al epitetelor.

Peisajul este surprins în mișcare, în devenirea sa la o nouă stare și de aceea natura pare animată, autorul folosind în acest scop personificarea și epitetul (*„o stea cu lumină tremurătoare își cumpăni sfioasă, parcă, chipul", „o poartă de senin... se deschise"*). Fenomenul de trecere de la o stare la alta a naturii este evidențiat prin prezența antitezelor *neguroasă, întuneric - lumină; nori - senin; umbre -lumină.*

Epitetele „(lumină) *tremurătoare*" și „(își cumpăni) *sfioasă*" pun în evidență șovăiala, lipsa de îndrăzneală a elementelor naturii personificate de a înlocui potopul prăpăditor de mai înainte.

O dată cu înseninarea atmosferei, autorul redevine optimist și entuziast, sentimente ce se vor accentua pe măsură ce lumina va birui întunericul de pretutindeni.

2. Trei sinonime pentru fiecare din cuvintele: *uriaș, falnic, aprig, temerar.*
uriaș - subst.: titan, gigant, colos, matahală, namilă, huidumă; adj.: colosal, enorm, fabulos, gigantic, imens;

Scanned with OKEN Scanner

falnic - grandios, impozant, impresionant, impunător, maiestuos, măreț, semeț, splendid, magnific, arătos, mândru, trufaș, orgolios, încrezut;
aprig - iute, înfocat, înflăcărat, impetuos, nestăpânit, violent, cumplit, puternic, copleșitor, devastator, focos, aspru, dârz, crunt, neînduplecat, înverșunat;
temerar - curajos, cutezător, îndrăzneț, neînfricat, viteaz, brav.

VASLUI

B_{13} Analiza sintactică a frazei și analiza sintactico-morfologică a textului subliniat:
„(Când) **mă deșteptai** a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn[1]/ **băgai de seamă**[2]/ (că) soarele **fusese** cu mult **mai harnic** decât mine[3]/ (căci) **se părea**[4]/ (că) **se înălțase** pe ceruri, în vârful degetelor[5]/ (și) √ , de peste întărituri, **se uita** furiș la mine tocmai în fundul peșterii"[6]./

C. Hogaș

√că

P1 - *când mă deșteptai a doua zi numai după o clipă, parcă, de somn* = propoziție subordonată circumstanțială de timp (temporală), răspunde la întrebarea *când*, determină locuțiunea verbală *băgai de seamă* din P2, introdusă prin adverbul relativ *când*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P2 - *băgai de seamă* = propoziție principală, regentă pentru P1 și P3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P3 - *că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină locuțiunea verbală *băgai de seamă* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P4 - *căci se părea* = propoziție subordonată circumstanțială de cauză (cauzală), regentă pentru P5 și P6, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină predicatul *(zic că) fusese mai harnic* din P3, introdusă prin conjuncția subordonatoare *căci*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P5 - *că se înălțase pe ceruri, în vârful degetelor* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *se părea* din P4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P6 - *și, de peste întărituri, se uita furiș la mine tocmai în fundul peșterii* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *se părea* din P4, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P5 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

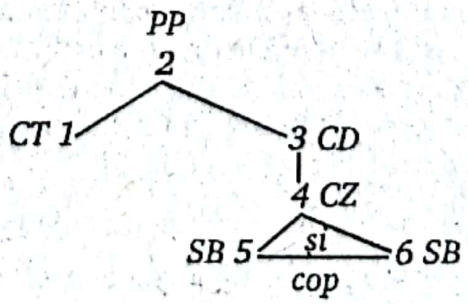

Observație: La întrebarea *ce* răspund trei feluri de subordonate: SB, PR, CD. În această situație felul subordonatei se stabilește în funcție de natura morfologică a cuvântului determinat:

Scanned with OKEN Scanner

- *subiectiva* are ca regentă o propoziție fără subiect și determină:
a) un verb impersonal la orice diateză;
b) o expresie verbală impersonală;
c) un adverb sau locuțiune adverbială predicativ(ă);
d) un verb personal fără subiect.
- *predicativa* are ca regentă o propoziție cu subiect (chiar neexprimat) și determină un verb copulativ;
- *completiva directă* are ca regentă o propoziție cu subiect (chiar neexprimat) și determină un verb predicativ tranzitiv.

băgai de seamă = predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală predicativă, tranzitivă, formată din:
băgai = verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, indicativ, perfect simplu, persoana I, nr. singular;
de seamă = substantiv comun simplu, feminin, defectiv de plural, Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de;*
că = nu are funcție sintactică, conjuncție subordonatoare simplă, introduce o propoziție subordonată completivă directă;
soarele = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-le;*
fusese... mai harnic = predicat nominal alcătuit din:
fusese = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul singular;
mai harnic = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu subiectul *soarele* - masculin, singular, N., gradul comparativ de superioritate;
cu mult = complement circumstanțial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod, precedat de prepoziția *cu;*
decât mine = complement circumstanțial de mod comparativ exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, numărul singular, cazul Ac., precedat de adverbul de mod comparativ *decât* cu valoare de prepoziție.
Observație: *(cu) mult* este un adverb de mod la fel ca și *(cu) puțin* precedat de prepoziția *cu*; grupurile *cu mult, cu puțin* sunt considerate frecvent locuțiuni adverbiale de mod - oricum sunt complemente de mod.
Ar fi deci o greșeală dacă ar fi considerate adverbe de mod fără funcție sintactică, elemente ale unui așa-zis superlativ absolut (echivalent cu *foarte...)*

VÂLCEA

B_{14} Analiza gramaticală a frazei și a cuvintelor subliniate în text:
„**Ar fi fost cuminte**[1]**/ (să) se abată** în dreapta ori în stânga[2]/ (și) **să se ascundă** în pădurea[3]/ (care) **stăpânea** pretutindeni, deopotrivă de întunecos[4],/ (dar) Păunaș **se deșteptase**[5]/ (și) **începuse**[6]/ **(să) plângă**[7]/ (și) i **se părea** Agripinei[8]/ (că) numai vuietul pârâului **acoperea** destul de bine țipetele lui.“[9]/

Gala Galaction, *La Vulturi*

P1 - *ar fi fost cuminte* = propoziție principală, regentă a P2 și P3; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P2 - *să se abată în dreapta ori în stânga* - propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *ar fi fost cuminte* din

Scanned with OKEN Scanner

P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *și să se ascundă în pădure* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *ar fi fost cuminte* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* coordonată copulativ cu P2 prin conjuncția *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *care stăpânea pretutindeni, deopotrivă de întunecos* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *pădurea* din P3, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă,dezvoltată;

P5 - *dar Păunaș se deșteptase* = propoziție principală, coordonată adversativ cu P1 prin conjuncția *dar;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P6 - *și începuse* = propoziție principală, regentă a P7, coordonată copulativ cu P5 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P7 - *să plângă* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *începuse* din P6, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P8 *și i se părea Agripinei* = propoziție principală, regentă a P9, coordonată copulativ cu P6 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P9 - *că numai vuietul pârâului acoperea destul de bine țipetele lui* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *se părea* din P8, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

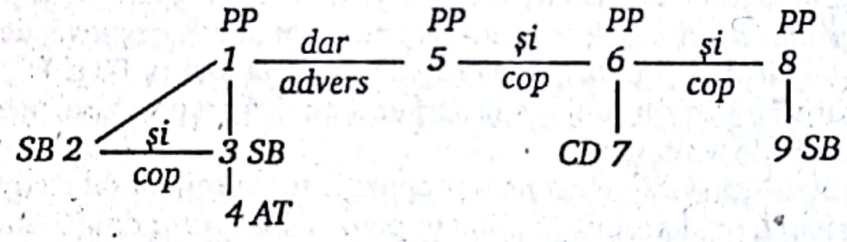

vuietul = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l;*

pârâului = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul G., articulat cu articolul hotârât enclitic *-lui;*

acoperea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

destul (de) = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, fără grad de comparație, urmat de prepoziția simplă de legătură *de* (determină adverbul *bine);*

bine = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, grad pozitiv (determină verbul *acoperea).*

țipetele = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-le;*

lui = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul G.

Observație: - *(al, a, ai, ale) lui, ei, lor* sunt întotdeauna pronume personale în G sau D;

- *(al) său, (a) sa, (ai) săi, (ale) sale* sunt pronume sau adjective pronominale posesive.

Scanned with OKEN Scanner

B_{15} Analiza gramaticală a frazei și analiza cuvintelor subliniate în textul:

„Aș fi vrut[1]/ (să)-i pun din nou în vedere[2]/ (că) **nu trebuie[3]/ (să) intre[4]/** și (să) **rămână** la mine[5]/ (când) **nu sunt** acasă[6]/, (dar) mi **s-a părut**[7]/ (că) mânia mea **i-ar sfărâma** nervii[8]/, (că) **l-ar deprima** ca o insultă nemeritată[9]./

Camil Petrescu

P1 - *aș fi vrut* = propoziție principală, regentă pentru P2; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *să-i pun din nou în vedere* = propoziție subordonată completivă directă, regentă a P3, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *aș fi vrut* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *că nu trebuie* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P4 și P5, răspunde la întrebarea *ce*, determină locuțiunea verbală tranzitivă *să pun în vedere* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P4 - *să intre* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul impersonal *trebuie* din P3, introdusă prin conjuncția *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P5 - *și să rămână la mine* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *trebuie* din P3, introdusă prin conjuncția *să,* coordonată copulativ cu P4 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *când nu sunt acasă* = propoziție subordonată circumstanțială temporală, răspunde la întrebarea *când,* determină verbul *să rămână* din P5, introdusă prin adverbul relativ *când;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P7 - *dar mi s-a părut* = propoziție principală, regentă pentru P8 și P9, coordonată adversativ cu P1 prin conjuncția *dar*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P8 *că mânia mea i-ar sfărâma nervii* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *s-a părut* din P7, introdusă prin conjuncția *că;* enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P9 - *că l-ar deprima ca o insultă nemeritată* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *s-a părut* din P7, introdusă prin conjuncția *că,* coordonată prin juxtapunere cu P8; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

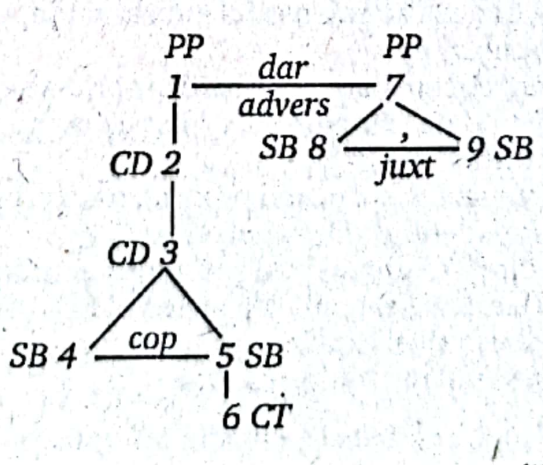

că = nu are funcție sintactică; conjuncție subordonatoare simplă, introduce o propoziție subordonată subiectivă;

Scanned with OKEN Scanner

mânia = subiect simplu exprimat prin substantiv, numărul singular, feminin, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a;*

mea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *mânia* - feminin, singular, N., -, persoana I, un singur posesor.

Observaţii: 1. Chiar dacă, în mod greşit, am interpreta cuvântul *mea* ca pronume personal în cazul G, trebuie să avem în vedere că pronumele personal de persoana I nu are cazul G.

2. Pronumele posesiv este singurul pronume care ţine locul atât al posesorului, cât şi al obiectului posedat. De aceea se acordă cu obiectul posedat în gen, număr şi caz, iar cu posesorul în persoană şi număr;

Cărţile **elevului** sunt noi.
ob. posedat posesor -
Ale sale şunt noi.

ale sale - pronume posesiv, persoana a III-a, un posesor, mai multe obiecte posedate, genul feminin, cazul N., subiect.

Când stă pe lângă substantivul ce denumeşte obiectul posedat, pronumele posesiv devine adjectiv pronominal posesiv, acordându-se cu acesta în gen, număr şi caz.

Cărţile - sale - sunt noi.
adj. pron.
posesiv

Adjectivul pronominal posesiv, ca orice adjectiv pronominal, are o singură funcţie sintactică: atribut adjectival (face excepţie când se analizează împreună cu o prepoziţie sau o locuţiune prepoziţională cu regim de genitiv).

i = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul D.; are şi valoare de D. posesiv pe lângă substantivul *nervii* („săi"), cu funcţie de atribut pronominal în D.;

ar sfărâma = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

nervii = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitiv *-i;*

ca o insultă = complement circumstanţial de mod comparativ exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul nehotărât proclitic *o*, precedat de adverbul de mod comparativ *ca*, cu valoare de prepoziţie;

nemeritată = atribut adjectival exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu negativ, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul *insultă* - feminin, singular, Ac., gradul pozitiv;

B_{16} 1. Analiza gramaticală a frazei şi analiza cuvintelor subliniate în textul:

„**Pesemne**[1]/ (că) de atâţia ani[2]/ (de când) **trăia** bine,[3]/ Aristide **ajunsese**[2]/ (să) **creadă**[4]/ (că) şi alţii o **duceau** tot aşa[5]/ (şi) (că) **nu le priau** două mese una după alta[6],/ (cum) **i-ar fi priit** lui.[7]/

Marin Preda

P1 - *pesemne* = propoziţie principală, regentă pentru P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Scanned with OKEN Scanner

P2 - *că de atâția ani... Aristide ajunsese* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P3 și P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină adverbul predicativ *pesemne* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *de când trăia bine* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ani* din P2, introdusă prin adverbul relativ *când* precedat de prepoziția simplă *de*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *să creadă* = propoziție subordonată predicativă, regentă pentru P5 și P6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *ajunsese* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P5 - *că și alții o duceau tot așa* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul tranzitiv *să creadă* din P4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *și că nu le priau două mese una după alta* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P7, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *să creadă* din P4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P5 prin conjuncția *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P7 - *cum nu i-ar fi priit lui* = propoziție subordonată circumstanțială modală, răspunde la întrebarea *cum*; determină verbul *priau* din P6, introdusă prin adverbul relativ *cum;* enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată.

Schema frazei

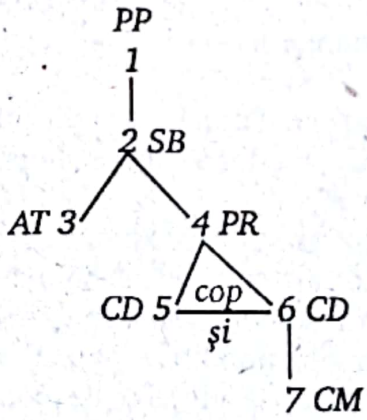

trăia = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

bine = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, gradul pozitiv;

alții - subiect simplu exprimat prin pronume nehotărât simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N.;

nu... priau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a V-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul plural, formă negativă, cu adverbul de mod de negație *nu;*

le = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul plural, cazul D.;

Scanned with OKEN Scanner

două = atribut adjectival exprimat prin numeral cardinal propriu-zis simplu cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *mese*; feminin, plural, N.;
mese = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., nearticulat.
lui = complement indirect, anticipat prin forma neaccentuată de dativ a pronumelui personal, exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul D.

Observații: În această situație *lui* este pronume personal, deoarece înlocuiește substantivul *Aristide*. Cuvântul *lui* mai poate fi:
articol hotărât proclitic:
Cărțile *lui* Mihai sunt noi.
- interjecție:
Lui, lui, lui! răsuna pe văi sunetul cavalului.

BUCUREȘTI

B_{17} **1.** În textul:
„(Chiar dacă) visurile noastre de atunci **s-ar fi împlinit**[1]**,/ cred**[2]**/** (că) **n-am fi fost fericiți,** decât foarte puțină vreme, ca omul (care) **a fost** multă vreme **flămând**[4]**/** (și) √ **se satură** o singură dată.[5]/"

(Titus Popovici)

√*care*
a) sublinierea predicatelor și felul lor:
s-ar fi împlinit = predicat verbal;
cred = predicat verbal;
n-am fi fost fericiți = predicat nominal;
a fost... flămând = predicat nominal;
se satură = predicat verbal.
b) delimitarea propozițiilor și felul fiecăreia:
P1 - *chiar dacă visurile noastre de atunci s-ar fi împlinit* = propoziție subordonată circumstanțială concesivă, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt?,* determină predicatul nominal *n-am fi fost fericiți* din P3, introdusă prin locuțiunea conjuncțională specifică *chiar dacă*; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P2 - *cred* = propoziție principală, regentă pentru P3, enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P3 - *că n-am fi fost fericiți decât foarte puțină vreme, ca omul* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P1, P4 și P5, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul tranzitiv *cred* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că;* enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;
P4 - *care a fost multă vreme flămând* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care;* determină substantivul *omul* din P3, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P5 - *și se satură o singură dată* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *omul* din P3, se subînțelege elementul subordonator *care*, coordonată copulativ cu P4 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

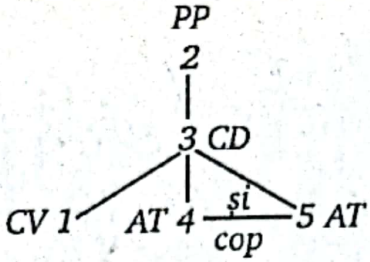

c) analiza sintactică și morfologică a primei propoziții:

chiar dacă = nu are funcție sintactică, locuțiune conjuncțională subordonatoare specifică concesivei (alcătuită din adverb și conjuncție subordonatoare);

visurile = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitiv - *le*;

noastre = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *visurile* -neutru, plural, N., -, persoana I, mai mulți posesori.

Observații: 1. Cuvântul *noastre* este adjectiv pronominal posesiv datorită acordului în gen, număr și caz cu substantivul determinat *visurile,* acord dovedit și prin faptul că între cele două părți de vorbire nu se află nici prepoziție, nici articolul posesiv (genitival) cu forma *alor,* pentru G sau D plural.

Numai în următoarele situații, cuvântul *noastre* ar fi pronume posesiv cu funcție sintactică de atribut pronominal prepozițional sau atribut pronominal genitival:

Cartea *de la ale noastre (de la ai noștri)* este interesantă. (cazul Ac.)

Cartea *alor noastre (alor noștri)* este interesantă. (G)"

2. În analiza adjectivului pronominal posesiv mai precizăm și persoana și numărul posesorilor, deoarece, chiar dacă stă pe lângă substantivul ce denumește obiectul posedat, acest pronume mai ține și locul posesorului cu care se acordă în persoană și număr. Tocmai faptul că adjectivul pronominal posesiv înlocuiește posesorul - un nume în cazul G - creează falsa impresie că se află în acest caz.

de atunci = atribut adverbial exprimat prin adverb de timp simplu, fără grad de comparație, precedat de prepoziția simplă *de;*

s-ar fi împlinit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, diateza reflexivă - cu pronumele *se* în Ac., - intranzitiv, la diateza reflexivă, dar tranzitiv la diateza activă, conjugarea a IV-a, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul plural.

d) identificarea și analiza adverbelor din text:

chiar = adverb de mod simplu, fără grad de comparație, fără funcție sintactică, intră în alcătuirea locuțiunii conjuncționale subordonatoare *chiar dacă;*

(de) *atunci* = adverb de timp simplu precedat de prepoziția simplă *de*, fără grad de comparație, funcție sintactică de atribut adverbial;

n(u) = adverb de mod simplu, fără grad de comparație, nu are funcție sintactică, neagă predicatul *am fi fost fericiți* cu care se ia împreună;

decât = adverb de mod compus (sinonim cu *doar, numai)*, nu are funcție sintactică;

ca = adverb de mod simplu (comparativ), fără grad de comparație, nu are funcție sintactică, are valoarea unei prepoziții cu regim de Ac.;

foarte = adverb de mod simplu, fără grad de comparație, nu are funcție sintactică, intră în alcătuirea gradului superlativ absolut al adjectivului *puțină.*

Scanned with OKEN Scanner

SESIUNEA IUNIE 1980

ALBA

C_1 1. Patru exemple de neologisme cuprinse apoi în câte o propoziție:

Observație: Prin neologisme înțelegem atât cuvintele împrumutate din alte limbi, cât și pe cele create în limba română prin mijloace proprii acesteia: derivare, compunere etc.

reverie - visare

Privind frumusețea de basm a peisajului, îl cuprinse o stare de tulburătoare *reverie*.

straniu - ciudat

Atunci, încearcă acel sentiment *straniu* al omului inutil în astfel de împrejurări.

elegiac - trist, jalnic

Criticul remarcase tonul *elegiac* al unora dintre poeziile lui Octavian Goga.

egidă - ocrotire, protecție, îndrumare, îngrijire

Concursul s-a desfășurat sub *egida* Societății de Științe Filologice din România.

2. Câte două sinonime pentru cuvintele *imens, flamură, strămoș, patrie,* cuprinse apoi în propoziții.

imens - mare, întins, nesfârșit, nemărginit, enorm, gigantic, colosal, vast.

Un câmp *nesfârșit* se întindea până la orizont.

Pe una dintre platforme se zărea un rezervor *enorm*.

flamură - steag, drapel, stindard.

Dorobanții ridicaseră *stindardul* pe crâncena redută.

Steagul românesc flutură pe unul dintre catargele din fața sediului O.N.U.

strămoș- străbun, înaintaș, străbunic

Înaintașii noștri întemeiaseră sate în văile râurilor.

Străbunii au luptat pentru eliberarea țării.

patrie - țară, glie, moșie, vatră

Țara noastră a fost așezată în calea tuturor răutăților.

Ei s-au jertfit pentru eliberarea *gliei*.

C_2 1. Analiza sintactică și morfologică a propoziției:

„Lie venea în frunte ducând de căpăstru calul căpitanului".

Mihail Sadoveanu, *Neamul Șoimărești*lor

venea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular;

Lie = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu, simplu, masculin, singular, N., nearticulat;

în frunte = complement circumstanțial de loc exprimat prin locuțiune adverbială (alcătuită din prepoziție + substantiv);

ducând = complement circumstanțial de mod propriu-zis (element predicativ suplimentar) exprimat prin verb predicativ, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, folosit la un mod nepredicativ (nepersonal) - gerunziu;

de căpăstru = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de;*

calul = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l;*

Scanned with OKEN Scanner

căpitanului = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, nr. singular, cazul G., articulat cu articolul hotărât enclitic *-lui.*

2. Trei exemple de cuvinte polisemantice; propoziții care ilustrează sensul lor.

Observație: În funcție de sensul lor, cuvintele sunt monosemantice și polisemantice. Cuvintele monosemantice au un singur sens, iar cuvintele polisemantice au mai multe sensuri apropiate, având cel puțin un element comun. Acestea din urmă nu trebuie confundate cu omonimele care au sensuri total diferite.

a bate

A bătut cu degetul în geam. *(a lovit)*
Ramurile *bat* în geam. *(ating)*
Ștefan cel Mare *s-a bătut* cu turcii. *(s-a luptat, s-a războit)*
El i-*a bătut* la Vaslui. *(a învins)*
Luna îmi *bate* în fereastră. *(strălucește)*
Turiștii *bat* drumurile țării. *(străbat, colindă)*

limpede

Prin albia râului curge repede o apă *limpede* și rece. *(lipsită de impurități)*
El privea uimit cerul *limpede* al amiezii. *(senin)*
Glasul lui *limpede* se auzea din camera de alături. *(clar, sonor, armonios)*
El are o minte *limpede*. *(lucidă)*

angajare

La această firmă se fac noi *angajări*. *(încadrare în serviciu)*
Angajarea lui în realizarea acestui obiectiv nu era plenară. *(implicarea)*
Era posibilă și *angajarea* trupelor noastre în luptă. *(intrarea)*

Observații: Pentru aspecte ale polisemiei, vezi Angela Bidu-Vrânceanu, Narcisa Forăscu, *Cuvinte și sensuri*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 39 ș.u.

ARAD

C_3 1. Explicarea sensului expresiilor:

a ține frânele țării - a conduce, a stăpâni, a guverna;
a ține casă deschisă - a primi bucuros și des mulți oaspeți;
a ține sfat - a se sfătui, a delibera;
a se ține cu nasul pe sus - a fi obraznic, încrezut, pretențios.

Cât timp Ștefan cel Mare *a ținut frânele țării*, turcii n-au mai fost invincibili.
Boierul *ținea casă deschisă* și celor nevoiași.
Tudor *ținu sfat* cu răzeșii săi.
De când reușise, *se ținea cu nasul pe sus.*

Observații: Pentru alte expresii cu verbul *a (se) ține,* vezi DEX, p. 986-988.

2. În textul:

„**Trageți cu urechea** la doinele[1]/ (care) **se aud** în desișul codrilor[2]/ (și) **veți înțelege** îndată[3]/ (ce) comoară de simțire **se ascunde** în sufletul poporului nostru[4].“/

a) delimitarea propozițiilor din frază;
b) felul lor;

P1 - *trageți cu urechea la doinele* = propoziție principală, regentă pentru P2; enunțiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P2 - *care se aud în desișul codrilor* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *doinele* din P1, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P3 - *și veți înțelege îndată* = propoziție principală, regentă pentru P4, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncția *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P4 - *ce comoară de simțire se ascunde în sufletul poporului nostru* - propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul tranzitiv *veți înțelege* din P3, introdusă prin adjectivul pronominal relativ *ce*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

c) schema frazei:

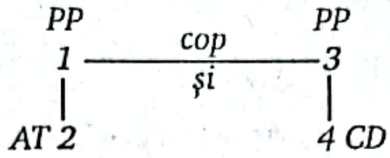

d) analiza sintactică și morfologică a propoziției numărului 2:

se aud = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, diateza reflexivă - cu pronumele reflexiv *se* în Ac., morfem al diatezei reflexive - intranzitiv la diateza reflexivă, dar tranzitiv la diateza activă, regulat, conjugarea a IV-a, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural;

care („doinele") = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, nr. plural, cazul N., introduce AT nr. 2;

în desișul = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l*, precedat de prepoziția simplă *în;*

codrilor = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul G., articulat cu articolul hotârât enclitic *-lor.*

BACĂU

C_4 În textul:

„(Dacă) **ajunge** la stână[1],/ **poate**[2]/ **(să) cadă**[3]/ (și) **(să) moară**[4]."/

Gala Galaction

a) analiza sintactică a frazei și schema:

P1 - *dacă ajunge la stână* = propoziție subordonată circumstanțială condițională cu nuanță temporală, răspunde la întrebările *cu ce condiție, când?*, determină verbul *poate* din P2, introdusă prin conjuncția *dacă* (= *după ce, când):* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *poate* = propoziție principală, regentă pentru P1, P3 și P4; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *să cadă* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *poate* din P2, introdusă prin conjuncția *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *și să moară* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *poate* din P2, introdusă prin conjuncția *să,* coordonată copulativ prin conjuncția *și* cu P3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

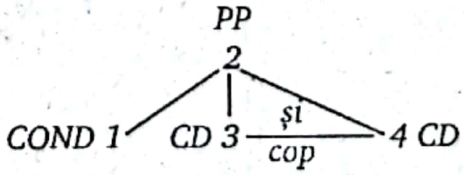

b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

dacă = nu are funcție sintactică, deoarece este conjuncție subordonatoare care introduce o subordonată condițională cu nuanță temporală;

ajunge = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat,

Scanned with OKEN Scanner

conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, nr. singular;

(ea, Agripina) - subiect subînțeles;

la stână = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *la*.

Observații: Verbele de mișcare *a ieși, a merge, a veni* etc., ca și verbele copulative, sunt intranzitive.

Fac excepție verbele *a trece* („a traversa"), *a ajunge* („a prinde din urmă") care sunt tranzitive cu acest sensuri.

BISTRIȚA-NĂSĂUD

C_s În textul:

„**Surâseră** vrând parcă[1]/ **(să) spună**[2]/ *(că)* ***e bună gluma***[3],/ acuma[4]"/ (după ce) **ai trecut** pe lângă moarte[5]/, **(să) te apuci**[4]/ **(să) faci** instrucție."[6]/

Marin Preda, *O oră din august*

a) analiza sintactică a frazei:

P1 - *surâseră vrând parcă* = propoziție principală, regentă pentru P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *să spună* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vrând* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatore *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *că e bună gluma* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *acuma... să te apuci* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P5 și P6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *gluma* din P3, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *după ce ai trecut pe lângă moarte* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, răspunde la întrebarea *când,* determină verbul *să te apuci* din P4, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *după ce;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *să faci instrucție* - propoziție subordonată completivă indirectă, răspunde la întrebarea *de ce*, determină verbul *să te apuci* din P4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

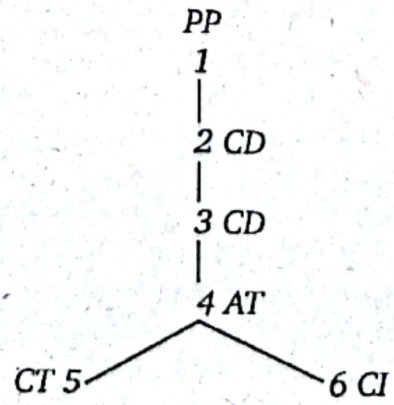

Scanned with OKEN Scanner

b) analiza sintactică și morfologică a propoziției subliniate în text:

că = nu are funcție sintactică; conjuncție subordonatoare simplă, introduce o completivă directă;

e bună = predicat nominal alcătuit din:

e = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

bună = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu subiectul *gluma* - feminin, singular, N., grad pozitiv;

gluma = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a*.

2. Propoziții construite cu următoarele sinonime: *titan, gigant, colos.*

Mihail Sadoveanu este un *titan* al prozei literare românești.

Acest *gigant* industrial este mare consumator de energie.

Sfinxul este un *colos* nebiruit încă de trecerea timpului.

Observații: Sinonimele date sunt substantive și nu trebuie confundate cu derivatele lor adjectivale *titanic, gigantic, colosal.*

3. Procedee artistice folosite de poetul George Coșbuc în versurile de mai jos:

„Într-o sălbatică splendoare",
„Plutea-ntr-acest imens senin".
„Ca-n horă dup-un vesel cânt."

Procedeul artistic comun celor trei versuri este inversiunea:

„*sălbatică* splendoare";
„într-*acest imens* senin";
„dup-un *vesel* cânt."

Trei dintre cele patru cuvinte aflate în inversiuni (*sălbatică, imens, vesel)* sunt epitete adjectivale.

Poetul a folosit inversiunea pentru a insista asupra caracteristicilor (însușirilor) exprimate de epitete.

Epitetelor li se adaugă, în ultimul exemplu, și comparația „ca-n horă".

BOTOȘANI

C_6 1. Felul propozițiilor din fragmentul de mai jos:

„**Aș vrea**[1]/ **(să) plâng** de fericit[2]/
(Că) **simt** suflarea ta divină[3],/
(Că **pot**[4]/ **(să) văd**[5]/ (ce)-**ai plăsmuit**[6]/
Mi-e inima de lacrimi plină[1]/
(Că)-n ea **s-au îngropat** mereu
Ai mei[2]/, (și)- √ **o să mă-ngrop** și *eu*[3]/

G. Coșbuc, *Vara*

√*că*

Fraza I

P1 - *aș vrea* = propoziție principală, regentă pentru P2; enunțiativă optativă, exclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *să plâng de fericit* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P3 și P4, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *aș vrea* din P1, introdusă

Scanned with OKEN Scanner

prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *că simt suflarea ta divină* = propoziție subordonată cauzală, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *să plâng* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *că pot* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P5, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *să plâng* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P3 prin juxtapunere; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P5 - *să văd* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *pot* din P4, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P6 - *ce-ai plăsmuit* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *să văd* din P5, introdusă prin pronumele *ce*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Fraza a II-a

P1 - *mi-e inima de lacrimi plină* = propoziție principală, regentă pentru P2 și P3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *că-n ea s-au îngropat mereu ai mei* = propoziție subordonată cauzală, răspunde la întrebarea *din ce cauză,* determină adjectivul *plină* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *și-o să mă-ngrop și eu* = propoziție subordonată cauzală, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *plină* din P1, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată copulativ prin conjuncția *și* cu P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observații: Conjuncția *să* din expresia *o să mă îngrop* intră în alcătuirea viitorului popular perifrastic. Subordonata cauzală nu se introduce prin conjuncția *să*.

Analiza sintactică și morfologică a fragmentului subliniat:

mi = complement indirect (atribut pronominal în dativ) exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, numărul singular, cazul D. posesiv;

e... plină = predicat nominal alcătuit din:

e = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, nr. singular;

plină = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu subiectul *inima* - feminin, numărul singular, cazul N, grad pozitiv;

inima = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a;*

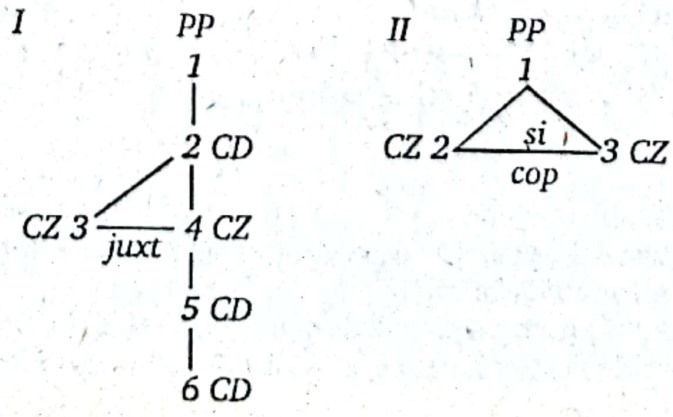

Scanned with OKEN Scanner

de lacrimi = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de.*

2. Explicarea semnelor ortografice și de punctuație din textul de mai sus:

- **ghilimelele sau semnele citării** s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- **prima virgulă** desparte o propoziție cauzală de regenta ei;
- **a doua virgulă** desparte două propoziții cauzale coordonate prin juxtapunere;
- *ce-ai* - **cratima** marchează rostirea într-o singură silabă a două părți de vorbire diferite (două cuvinte întregi) fără omiterea unei vocale: *ce* - pronume relativ; *ai* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
- **semnul exclamării** s-a folosit la sfârșitul unei fraze care are în alcătuirea ei o propoziție enunțiativă exclamativă (P1);
- *mi-e* - **cratima** marchează rostirea înr-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite) fără omiterea unei vocale: *mi* - pronume personal, formă neaccentuată; *e* - verb copulativ, formă scurtă;
- **a treia virgulă** desparte o propoziție subordonată cauzală de regenta ei;
- *că-n* - **cratima** marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite), cu omiterea vocalei *î : că* = conjuncție subordonatoare; (î)n = prepoziție simplă;
- *s-au* - **cratima** marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite) cu omiterea vocalei *e : s(e)* = pronume reflexiv; *au* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus,
- **ultima virgulă** desparte două propoziții subordonate cauzale coordonate copulativ prin conjuncția *și*, insistându-se asupra celei de a doua cauzale;
- *și-o* - **cratima** marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite), fără omiterea unei vocale: *și* = conjuncție coordonatoare; *o* = verb auxiliar care intră în alcătuirea viitorului popular perifrastic;
- *mă-ngrop* - **cratima** marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvânt întreg și a începutului altui cuvânt (*mă-n)* cu omiterea vocalei *î : mă* = pronume reflexiv; *(î)ngrop* = verb;
- **semnul exclamării** s-a folosit la sfârșitul unei fraze care are în alcătuirea ei și o propoziție enunțiativă exclamativă (P1).

Observație: Deși cele două cauzale din ultima frază sunt coordonate copulativ prin conjuncția *și*, folosirea virgulei are o valoare afectivă, accentuând asupra stării sufletești a poetului.

BRAȘOV

C, 1. Transformarea părților de vorbire subliniate în propoziții subordonate și exemplificarea modificărilor produse:

a) El se pregătește *pentru concurs*; compl. circ. de scop.

El **se pregătește**[1]**/ (să) participe** la concurs.[2]/

1 = PP; 2 = CS (1)

Au apărut un predicat și un element subordonator, producându-se astfel *predicativizarea.* A dispărut elementul relațional de la nivelul propoziției (prepoziția *pentru),* fiind înlocuit cu unul specific frazei (conjuncția subordonatoare *să).*

b) Dorința-mi este *de a reuși.* (nume predicativ)

Dorința-mi **este**[1]**/ (să) reușesc.**[2]/

1 = PP; 2 = PR (1)

Scanned with OKEN Scanner

A apărut un predicat prin trecerea verbului de la infinitiv la un mod predicativ (personal) - conjunctiv.

A apărut şi un element relaţional specific frazei: conjuncţia subordonatoare *să*, care a înlocuit prepoziţia *de*, element relaţional propriu propoziţiei.

c) Hotărî *a face o călătorie.*

c. direct

Hotărî[1]/ (să) facă o călătorie.[2]/

(loc. verbală)

1 = PP; 2 = CD (1)

A apărut un predicat prin trecerea locuţiunii verbale de la infinitiv la modul conjunctiv. A apărut şi un element subordonator - conjuncţia *să*.

2. Analiza sintactică a frazei de mai jos şi sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate în text:

„(Şi)[1]/ (fiindcă) Pisicuţa, din iarba- înaltă[2]/ (în care) **stătea** înmormântată până la gât[3],/ **sforăia** deznădăjduit[2],/ **mă dusei**[1]/ **(s)-o dezleg** din pripon[4]/ (şi) **(s)-o aduc** între întărituri.“[5]/

C. Hogaş, *Singur*

P1 - *şi... mă dusei* = propoziţie principală, regentă pentru P2, P4 şi P5; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *fiindcă Pisicuţa, din iarba înaltă... sforăia deznădăjduit* = propoziţie subordonată cauzală, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *mă dusei* din P1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *fiindcă;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

P3 - *în care stătea înmormântată până la gât* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *iarba* din P2, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziţia simplă *în;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *s-o dezleg din pripon* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală), răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *mă dusei* din P1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *s(ă);* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *şi s-o aduc între întărituri* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *mă dusei* din P1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *s(ă)*, coordonată copulativ cu P4 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

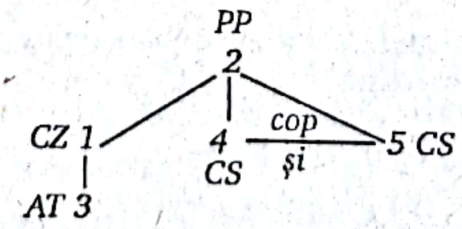

fiindcă = nu are funcţie sintactică; conjuncţie subordonatoare simplă, introduce o cauzală;

Pisicuţa = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a;*

din iarba = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a*, precedat de prepoziţia *din;*

Scanned with OKEN Scanner

înaltă - atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *iarba* - feminin, singular, Ac., gradul pozitiv;

în care („în iarba") = complement circumstanțial de loc exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *în*, în frază introduce o AT;

stătea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular;

înmormântată = complement circumstanțial de mod propriu-zis (element predicativ suplimentar), exprimat prin verb la participiu cu formă adjectivală - genul feminin, numărul singular, cazul N.;

deznădăjduit = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, provenit din adjectiv, grad pozitiv.

CLUJ

C_s 1. Scurtă compunere în care se folosesc patru termeni tehnici, indentificați prin subliniere.

Pregătire de drum

A sosit sezonul estival. După un an de muncă, oamenii vor merge în concediu la munte sau la mare. Și noi ne pregătim pentru acest eveniment.

Tata își pregătește, ca întotdeauna, autoturismul pentru deplasarea pe care o vom face la Mamaia. Mai întâi a înlocuit, în atelier, toți *segmenții* de la *pistoanele* motorului. Apoi, a schimbat conținutul din *baia de ulei* pentru a asigura o ungere mai bună a întregului mecanism.

Tata nu pleacă niciodată fără a verifica *sistemul de direcție, sistemul de iluminare* și *sistemul de frânare.* De asemenea, nu-i lipsesc niciodată setul de *bujii* și roata de rezervă.

Cu mașina astfel pregătită, putem pleca fără grijă la mare. Nu ne putem dori decât drum bun și vreme frumoasă.

Indicații:

În tratarea acestui subiect trebuie să avem în vedere și respectarea cerințelor generale ale unei compuneri:

- concordanța dintre titlu și conținut;
- cele trei părți ale compunerii și raportul dintre ele (introducerea și încheierea constituie 1/3 din lucrare);
- corectitudinea și claritatea exprimării și proprietatea termenilor;
- unitatea și fluența ideilor;
- așezarea în pagină (alineatele);
- ortografia și punctuația etc.

2. În fraza:

„(Și)-n mâna[1]/ (care) **ține** ciocanul cu putere[2],/
Își bate pururi pulsul o inimă de frate[1]/
(Ce) **crede**[3]/ (și) √ **iubește**[4]/ (și) √ **speră** în tăcere[3]"/

V. Voiculescu, *Imn muncii*

√ ce

Scanned with OKEN Scanner

a) delimitarea frazei în propoziții, indicarea felului propozițiilor și întocmirea schemei:

P1 - *și-n mâna... își bate pururi pulsul o inimă de frate* = propoziție principală, regentă pentru P2, P3, P4 și P5; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *care ține ciocanul cu putere* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *mâna* din P1, introdusă prin pronumele relativ *care;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *ce crede* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *inimă* din P1, introdusă prin pronumele relativ *ce*; propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *și iubește* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *inimă* din P1, se subînțelege pronumele relativ *ce*, coordonată copulativ cu P3 prin conjuncția *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P5 - *și speră în tăcere* = propoziție subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *inimă* din P1, se subînțelege pronumele relativ *ce*, coordonată copulativ cu P4 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

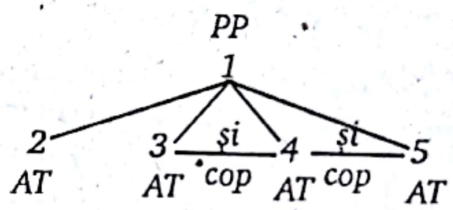

b) indicarea subiectului în fiecare propoziție:

1. *o inimă* = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărât proclitic *o;*
2. *care* („mâna") = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., în frază introduce o atributivă;
3. *ce* („o inimă") = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., în frază introduce o AT;
4. (o inimă) = subiect subînțeles;
5. (o inimă) = subiect subînțeles.

C_9 **1.** Vezi rezolvarea la pagina 107, subiectul C 8.1

2. Funcția sintactică a cuvintelor din următoarea propoziție și schema propoziției:

„Un văl străveziu, țesut din fire limpezi de lumină trandafirie și cer albastru, acoperea imensitatea solemnă a nesfârșitului."

C. Hogaș, *Singur*

acoperea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

un văl = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărât proclitic *un;*

străveziu = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *un văl* - genul neutru, numărul singular, cazul N., gradul pozitiv;

Scanned with OKEN Scanner

țesut = atribut adjectival exprimat prin verb la participiu cu formă adjectivală, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *un văl* - genul neutru, nr. singular, cazul N.;

din fire = complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *din;*

limpezi = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu o terminație, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *fire* - genul neutru, numărul plural, cazul Ac., grad pozitiv;

de lumină = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de;*

trandafirie = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *lumină* - genul feminin, numărul singular, cazul Ac., gradul pozitiv;

și = nu are funcție sintactică; conjuncție coordonatoare copulativă simplă, leagă complementele indirecte *din fire* și *cer;*

cer = complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat;

albastru = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *cer* - genul neutru, numărul singular, cazul Ac., gradul pozitiv;

imensitatea = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a;*

solemnă = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *imensitatea* - genul feminin, numărul singular, cazul Ac., gradul pozitiv;

a nesfârșitului = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul G., însoțit de articolul posesiv (genitival) *a*, articulat cu articolul hotărât enclitic *-lui.*

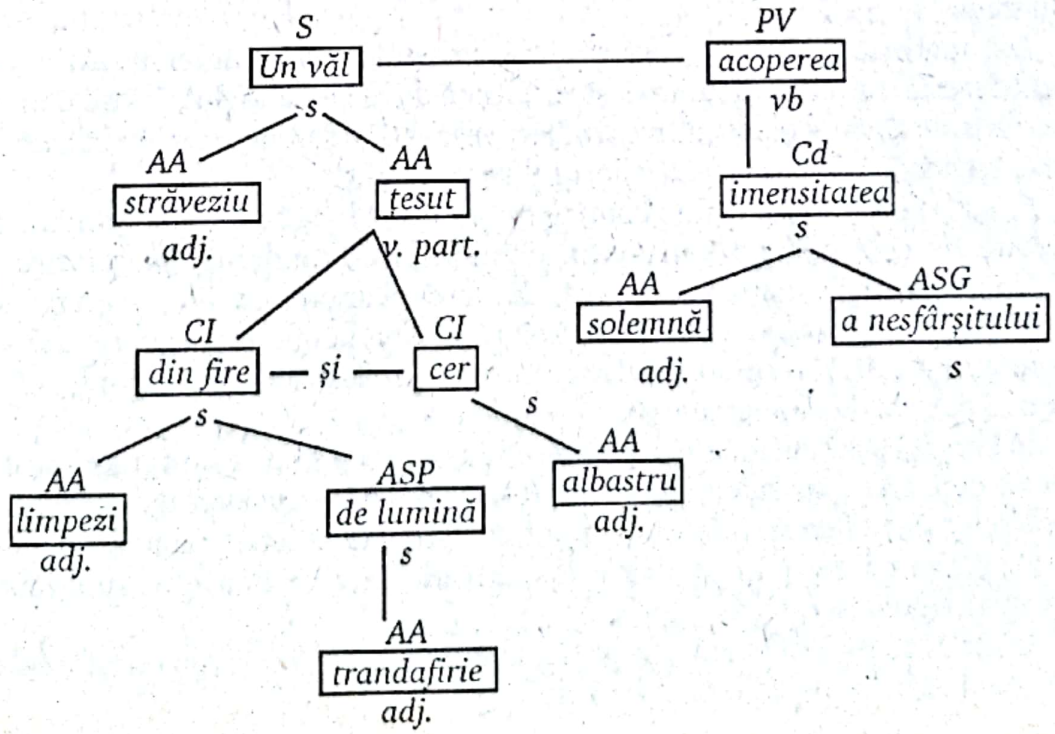

Scanned with OKEN Scanner

3. Pe baza schemei date nu se poate alcătui o frază, din următoarele motive:

a) propoziția consecutivă nu poate sta înaintea regentei;

b) propozițiile nu se coordonează prin conjuncția *să*, deoarece aceasta este conjuncție subordonatoare, nu coordonatoare;

c) conjuncția *dar* este conjuncție coordonatoare adversativă și nu poate stabili un raport de subordonare;

d) conjuncția *deși* este conjuncție subordonatoare concesivă și nu poate stabili un raport de coordonare în frază.

C_{10} 1. *a)* Vezi rezolvarea la pagina 108, subiectul C9.2.

b) Scurt comentariu stilistic al textului pe baza cunoștințelor gramaticale și literare:

În acest fragment, Calistrat Hogaș surprinde un aspect din natură, a doua zi dimineața, după furtună. Enunțul poate fi decodat în următoarea propoziție: *Razele soarelui și cerul senin acopereau întreaga natură.*

Subiectul multiplu *razele și cerul* este substituit în textul dat prin substantivul *un văl* (tot cu funcție sintactică de subiect) și grupul său de determinanți. Mai întâi îi urmează două determinări adjectivale *străveziu* și *țesut*, dintre care primul are valoare de epitet cu sensul de *limpede, luminos*. Astfel se accentuează caracteristica de *transparent* a substantivului *vălul* care semnifică o țesătură fină, de obicei transparentă.

În rangul doi de subordonare al grupului nominal din text întâlnim complementele indirecte *din fire* și *cer* care au ca termen regent participiul adjectival *țesut*. Determinanții *limpezi* și *de lumină* ai substantivului *fire* sunt folosiți cu sens figurat. Epitetul adjectival *limpezi*, sinonim, de fapt, cu *străveziu*, evidențiază caracteristica de *luminos, transparent*, iar sintagma *fire de lumină* devine o metaforă echivalentă cu *razele soarelui*.

La rândul său, substantivul *lumină* are și el o determinare adjectivală cu valoare de epitet - *trandafirie*, folosit cu sensul figurat de *senin, limpede, plin de optimism* (DEX, p. 965), punând astfel în evidență și starea sufletească a scriitorului. Și substantivul *cer* are un determinant - adjectivul *albastru*, care reliefează seninătatea văzduhului.

Din toate acestea se observă că, prin întregul grup nominal al textului dat, autorul descrie o atmosferă luminoasă, copleșită de razele soarelui, folosind în acest scop o serie de cuvinte (substantive și adjective), parțial sinonime: *străveziu, limpezi, lumină, trandafirie, albastru* - cu valori stilistice diferite.

Grupul verbal al enunțului conține numai două ranguri de subordonare, spre deosebire de cele patru ale grupului nominal. Determinanții *imensitatea* și *a nesfârșitului* pun în evidență un spațiu de dimensiuni impresionante, fără a fi folosiți cu sens figurat. Substantivul *nesfârșit* semnifică, pe lângă *nemărginire, infinit*, și *eternitatea* naturii, iar epitetul adjectival *solemnă* exprimă grandiosul, măreția peisajului potopit de lumina soarelui.

În întregul text sunt folosiți unsprezece determinanți dintre care opt sunt atribute, ponderea deținând-o atributele adjectivale (6), majoritatea cu valoare de epitete. Astfel, autorul reușește să descrie nuanțat peisajul, evidențiindu-i notele caracteristice.

2. Frază cu cel puțin patru propoziții dintre care una este subordonată circumstanțială consecutivă:

(Când) **am întâlnit**-o ieri[1],/ **era** atât de **supărată**[2],/ (încât) **n-a putut**[3]/ **(să)**-mi **spună** nimic[4],/ (deoarece) o **îneca** plânsul[5]./

Scanned with OKEN Scanner

P 1 - CT (2)
P 2 - PP
P 3 - CNS (2)
P 4 - CD (3)
P 5 - CZ (3)

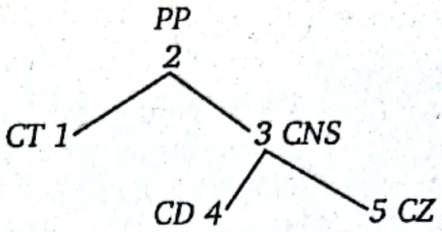

Motivarea semnelor de punctuaţie folosite:
prima virgulă s-a folosit pentru a despărţi o propoziţie temporală de regenta ei, fiind aşezată înaintea acesteia;
a doua virgulă desparte o subordonată consecutivă de regenta ei;
a treia virgulă desparte o propoziţie subordonată cauzală de regenta ei, între ele intercalându-se o altă subordonată cu aceeaşi regentă;
punctul s-a folosit la sfârşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative.

Îndrumări: Fraza poate să aibă în alcătuire patru sau mai multe propoziţii, dar trebuie să conţină în mod obligatoriu cel puţin o propoziţie principală. Fraza ce va fi formulată poate să conţină chiar trei propoziţii principale şi consecutiva solicitată:

A deschis poarta[1]/, *a intrat* în ogradă[2]/ (şi) ajungând în faţa casei şi-*a strigat* aşa de furios copiii[3], / (încât) i-*a speriat* şi pe vecini[4]./

P 1 - PP
P 2 - PP
P 3 - PP
P 4 - CNS (3)
juxt;
şi

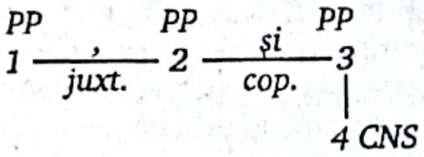

La introducerea consecutivei în frază trebuie să ţinem cont de conectivul subordonator *(încât)* şi de elementul corelativ: *aşa (de), atât (de), astfel.*

CONSTANŢA

C_{11} 1. Exemple de sinonime pentru fiecare din cuvintele: *falnic, temerar, solitar, straşnic, a conecta, candoare.*

Pentru *falnic* şi *temerar* vezi B12.2
solitar - singuratic, izolat, retras, tainic, pustiu, neumblat;
straniu - ciudat, bizar, ieşit din comun, neobişnuit, şocant;
a conecta - a uni, a conexa, a lega;
candoare - puritate, nevinovăţie, curăţenie morală.

2. Completarea spaţiilor punctate cu propoziţiile necesare şi felul subordonatei introduse de fiecare dată de conjuncţia *dacă:*

Nu se ştie *dacă vor veni.* (SB)
Întrebarea *dacă vor ajunge la timp* şi-au pus-o şi ei. (AT)
Dacă înveţi, ai satisfacţii. (CT)
Şi dacă te-ai fi grăbit, tot n-ai fi ajuns la timp. (CV)
Pentru orice elev întrebarea este *dacă va reuşi.* (PR)
Nu ştiu *dacă voi merge în excursie.* (CD)

COVASNA

C_{12} 1. Analiza frazei cu schema raporturilor dintre propoziţii:

„Nu se gândise îndeajuns[1],/ *nu-şi putuse* închipui[2]/ (că) omul *poate*[3]/ *(să) învingă)* pustiul, orice Sahară[4],/ (că) nisipurile africane *erau veşnice*[5]/ (şi) (că) apa,

Scanned with OKEN Scanner

într-adevăr *avea* odată şi odată *să* le *dea viaţă.*[6]"/

Observaţii:

1. Pronumele reflexiv *şi* nu aparţine verbului *a putea*, ci verbului *a(şi) închipui*. Verificarea se face prin trecerea celui de-al doilea verb, de la infinitiv, la conjunctiv: „... nu putea *să-şi închipuie*".

2. Predicatul *avea... să... dea viaţă* este un predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală la modul indicativ, timpul viitor popular perifrastic: *avea să însufleţească - va însufleţi.*

P1 - *nu se gândise îndeajuns* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P2 - *nu-şi pututse închipui* = propoziţie principală, regentă pentru P3, P5 şi P6, coordonată cu P1 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P3 - *că omul poate* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a-şi închipui* din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *să învingă pustiul, orice Sahară* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *poate* din P3, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *că nisipurile africane erau veşnice* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a-şi închipui* din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, coordonată prin juxtapunere cu P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *şi că apa, într-adevăr, avea odată şi odată să le dea viaţă* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a-şi închipui* din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P5 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observaţii: P3, P5 şi P6 au o dublă subordonare: faţă de P1 sunt CI, iar faţă de P2 sunt CD aşa cum au fost analizate de noi.

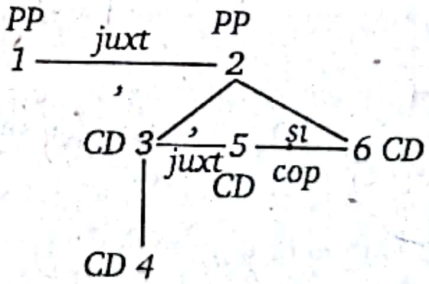

2. Transcrierea corectă a textului:

„Vă vor întovărăşi oameni de-ai mei până-n târg la Soroca."

M. Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*

C_{13} 1. Familia unui cuvânt ales: *pădure*

pădure, pădurice, pădurar, păduros, pădureţ, a împăduri, împădurit, împădurire, a reîmpăduri, reîmpădurit, reîmpădurire, a despăduri, despădurit, despădurire, păduratic, pădurărit, pădurean, pădureancă, păduriţă, pădurişte.

Scanned with OKEN Scanner

Îndrumări

În alcătuirea unei familii de cuvinte (lexicale) trebuie să ținem cont de următoarele aspecte teoretice:

- familia de cuvinte este alcătuită din cuvântul de bază și cuvintele derivate (cuvintele formate cu ajutorul sufixelor și al prefixelor), ea poate cuprinde și cuvintele compuse de la cuvântul de bază:
- cuvintele unei familii lexicale sunt înrudite între ele și au același radical (elementul comun tuturor cuvintelor dintr-o familie lexicală);
- uneori, în radical, pot să apară alternanțe fonetice (schimbări de sunete) vocalice sau consonantice;

bărbat - bărbăție: *a* ~ *ă* = alternanță vocalică; *t* ~ *ț* = alternanță consonantică;

- în alcătuirea cuvintelor derivate poate să apară și fenomenul dublei sufixări și/sau prefixări; primul sufix sau prefix formează împreună cu radicalul o temă la care se adaugă cel de-al doilea sufix sau prefix:

Temă	Temă
(a) *școl-ar*-iza	re *îm* - *pădur* - *i* - re
R S1 S2	P2 P1 R S1 S2

- familia lexicală nu trebuie să cuprindă același cuvânt flexionat după gen, număr, caz, mod, timp, persoană:

pădurar - pădurari; (a) *împăduri - împădurește* etc.

2. Sinonimul unuia dintre componenții familiei și introducerea lui într-o propoziție:

pădurice - zăvoi (pe malul unei ape).

În *zăvoi* se aude trilul privighetorilor.

3. Alcătuirea unei fraze care să conțină propoziția anterioară și în care una dintre propoziții să se afle în raport de subordonare temporală față de regentă:

(Când) *se înserează*[1],/ în zăvoi *se aude* trilul privighetorilor[2]/ (care) *răsună* mirific în răcoarea nopții[3]./

P 1 = CT (2)
P 2 = PP
P 3 = AT (2)

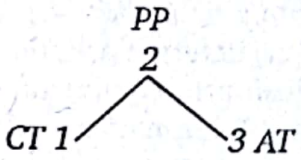

C_{14} **1.** Alcătuirea unei fraze care conține o propoziție principală, două subiective în raport de coordonare conjuncțională și o propoziție completivă directă:

Trebuie[1]*/ (să) mergi* la el[2]/ (și) *(să)-i spui*[3] */ (să) vină* la școală.[4]/

P 1 = PP
P 2 = SB
P 3 = SB
cop. *și*
P 4 = CD (3)

2. Schema raporturilor create:

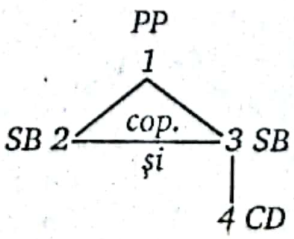

Scanned with OKEN Scanner

3. Analiza sintactică și morfologică a propoziției principale:

trebuie = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, impersonal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, are formă de persoana a III-a, numărul singular.

Subiectul îl constituie cele două subiective care îi urmează primei propoziții.

C_{15} **1.** Analiza sintactică a frazei și schema raportului creat între propoziții:

„(Și)[1]/ (de)-*o fi*[2]/ *(să) mor*
În câmp de mohor[3],/
Să-i *spui* lui vrâncean
Și lui ungurean[1]/
(Ca *să)* mă *îngroape*
Aice pe-aproape
În strunga de oi[4]/
(Să) fiu tot cu voi."[5]/

Mioriţa

Observaţii: 1. Conjuncția *și* de la începutul textului coordonează condiționala care urmează cu alta care lipsește din text: *de ești năzdrăvană*; aici, am procedat la delimitarea lui în altă propoziție, deoarece se află la începutul frazei lângă un element subordonator (vezi C26 1.b).

2. Conjuncția *să* din alcătuirea verbului *să spui* este numai marcă a unui conjunctiv prezent cu valoare de imperativ; dacă ar fi considerată ca element subordonator, fraza n-ar mai avea propoziție principală.

P1 - *și... să-i spui lui vrâncean și lui ungurean* = propoziție principală, regentă pentru P2 și P4; enunțiativă imperativă, exclamativă , afirmativă, dezvoltată;

P2 - *de-o fi* = propoziție subordonată condițională, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *să spui* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de = dacă;* enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *să mor în câmp de mohor* = propoziție subordonată subiectivă, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul predicativ impersonal *o fi = se va întâmpla* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *ca să mă îngroape, aice pe-aproape în strunga de oi* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spui* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *să fiu tot cu voi* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să îngroape* din P4 (ca înțeles depinde de întreaga propoziție), introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

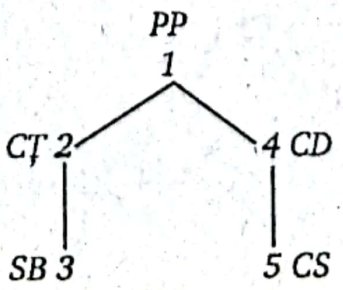

Scanned with OKEN Scanner

2. Analiza sintactică și morfologică a textului subliniat:

ca să = nu are funcție sintactică de parte de propoziție, deoarece este conjuncție subordonatoare compusă care introduce o propoziție subordonată completivă directă; *să* este și marcă a conjunctivului;

să... îngroape = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, nr. plural;

mă = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, numărul singular, cazul acuzativ;

aice = complement circumstanțial de loc exprimat prin adverb de loc, fără grad de comparație;

pe-aproape = complement circumstanțial de loc exprimat prin adverb de loc simplu, gradul de comparație pozitiv, precedat de prepoziția *pe;*

în strunga = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a*, precedat de prepoziția *în;*

de oi = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de;*

C_{16} 1. Analiza sintactică a frazei și raportul existent între propoziții:

„Degeaba *încerca* el[1]/ (să)-*i spună* (că) Sahara *e o regiune* doar părăsită de om, pentru o vreme[3],/ (că) toate pustiurile *sunt neadevărate*[4] (că) apa *există* în orice parte a pământului, ca și viața,[5]/ (și) √ *nu poate* nimeni[6]/ *(s)-o facă*[7]/ *(să) sece*[8]“./

D. R. Popescu

√ că

P1 - *degeaba încerca el* = propoziția principală, regentă pentru P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *să-i spună* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P3, P4, P5 și P6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *încerca* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *că Sahara e o regiune doar părăsită de om, pentru o vreme* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *că toate pustiurile sunt neadevărate* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P2, introdusă prin conjuncția *că*, coordonată cu P3 *prin juxtapunere;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *că apa există în orice parte a pământului, ca și viața* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P4 prin juxtapunere; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *și nu poate nimeni* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P7, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să spună* din P2, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată copulativ cu P5 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P7 - *s-o facă* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu poate* din P6, introdusă prin conjuncția

Scanned with OKEN Scanner

subordonatoare *s(ă);* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P8 - *să sece* = propoziţie subordonată completivă directă (predicativă suplimentară) răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *s(ă) facă* din P7, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

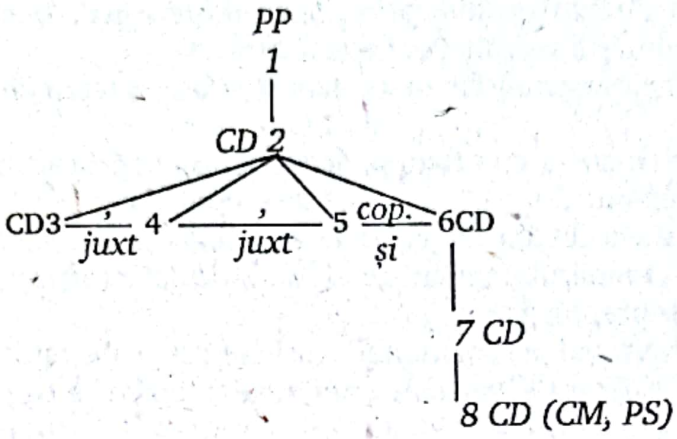

Observaţie: P8 este, de fapt, propoziţie predicativă suplimentară. Întrucât programa ciclului gimnazial nu prevede acest fel de subordonată, se poate accepta soluţia CD sau CM.

2. Sublinierea formei corecte a cuvintelor de mai jos şi explicarea ortografiei lor:

dezbatere - desbatere;

Se scrie prefixul *dez*, deoarece radicalul începe cu consoana *b* (sonoră);

dezcărcare - *descărcare;*

Se scrie prefixul *des-*, deoarece radicalul începe cu consoana *c* (surdă);

a răzfoi - *a răsfoi;*

Se scrie prefixul *răs-*, deoarece radicalul începe cu consoana *f* (surdă);

îmbogăţire - înbogăţire;

Se scrie prefixul *îm-*, deoarece radicalul începe cu consoana *b* (bilabială);

înnopta - înopta

Se scrie cu *-nn-*, deoarece primul *n* aparţine prefixului *în-*, iar al doilea aparţine radicalului, *înnopta* fiind un cuvânt derivat.

Observaţie: Pentru aceste reguli, vezi: *Îndreptarul...*, paragr. 81, 83, p. 14; paragr. 39, p. 15, paragr. 136, p. 23; paragr. 140, 142, p. 24; G. Beldescu, *Op. cit.*, paragraf 144, 145, p. 40; paragr. 146, p. 41.

C_{17} 1. Analiza sintactică a frazei cu reprezentarea grafică a raporturilor dintre propoziţii:

„Îmi *venea*[1]*/ (să) ţip* de bucurie[2],/ (dar) *am plecat*[3]*/*, (ca să) *nu-i supăr*[4]*/* (şi) *(să) nu-i stingheresc.*[5]“./

Ioan Slavici

P1 - *îmi venea* = propoziţie principală, regentă pentru P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *să ţip de bucurie* = propoziţie subordonată subiectivă, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul personal devenit impersonal *venea*, introdusă

Scanned with OKEN Scanner

prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *dar am plecat* = propoziție principală, regentă pentru P4 și P5, coordonată adversativ cu P1, prin conjuncția *dar*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *ca să nu-i supăr* = propoziție subordonată finală, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *am plecat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P5 - *și să nu-i stingheresc* = propoziție subordonată finală, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *am plecat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*, coordonată copulativ cu P4 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată:

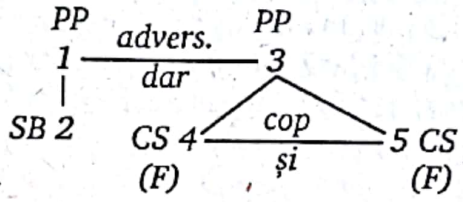

2. Analiza sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate în text:

*să ți*p = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana I, numărul singular;

de bucurie = complement circumstanțial de cauză exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de;*

să... nu supăr = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana I, numărul singular, forma negativă cu adverbul de mod de negație *nu;*

-i = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată de persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul Ac.

C_{18} 1. Propoziții cu paronimele cuvintelor:

familiar - familial;
maistru - maestru;
orar - oral;
originar - original;
solidar - solitar;

familiar - simplu, fără pretenții, prietenos, apropiat, binecunoscut, obișnuit.

Acest lucru ne este *familiar* tuturor.

familial - privitor la familie, destinat familiei.

A avut de rezolvat o problemă *familială.*

maistru - meșter, meseriaș, persoană care conduce un grup de muncitori, o secție din uzină; persoană care instruiește, învață pe cineva.

El este *maistru* la uzina din apropiere.

maestru - persoană care a adus contribuții deosebit de valoroase într-un domeniu de activitate.

Ion Voicu este un *maestru* al artei interpretative românești.

orar - program de activitate stabilit pe ore;

Azi avem în *orar* două ore de matematică.

Scanned with OKEN Scanner

oral - pe cale vorbită, prin viu grai
Creaţia populară s-a transmis pe cale *orală* din generaţie în generaţie.
originar - de loc, de origine, de obârşie
El este *originar* din Humuleşti.
original - care constituie întâiul exemplar dintr-un document, care are o valoare reală, de necontestat; propriu unei persoane sau unui autor; personal.
Are un mod foarte *original* de a se comporta.
solidar - unit,între care există legături strânse
El este *solidar* cu toţi cei nevoiaşi.
solitar - însingurat, singur, izolat, retras, tainic
Un om se plimba *solitar* pe malul lacului.

2. Despărţirea în propoziţii, felurile propoziţiilor, schema relaţională. Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate în text:

„(După ce) *strânse*[1]/ (şi) √1 *pecetlui* scrisoarea[2],/ *chemă* un fecior[3]/ (de)-i *aduse* o căruţă[4],/ (pe care) o *opri* la portiţa din dos a grădinii[5]/ (ca *să) nu afle* nimeni[6]/ (ce) *voia*[7]/ *(să) facă*[8]/, (pentru că)[9]/ (dacă) *s-ar fi întâmplat*[10]/ *(să) fie văzut* de cineva[11],/ planurile *ar fi fost descoperite*[9]/ (şi) √2 negreşit[12]/ (că) *ar fi pierdut* tot[13]/ (ce) *agonisise*"[14]/.

N. Filimon

√1 = după ce; √2 = pentru că

P1 - *după ce strânse* = propoziţie subordonată circumstanţială temporală, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *când,* determină verbul *chemă*, introdusă prin locuţiunea conjuncţională *după ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *şi pecetlui scrisoarea* = propoziţie subordonată temporală, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *chemă*, se subînţelege locuţiunea conjuncţională *după ce*, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *chemă un fecior* = propoziţie principală, regentă pentru P1, P2, P4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *de aduse o căruţă* = propoziţie subordonată finală, regentă pentru P5, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *chemă* din P3, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *de (= să, ca să);* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *pe care o opri la portiţa din dos a grădinii* = propoziţie subordonată atributivă, regentă pentru P6, P9 şi P12, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *căruţă* din P4, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziţia simplă *pe;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *ca să nu afle nimeni* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală) regentă pentru P7, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *opri* din P5 (ca înţeles depinde de întreaga propoziţie), introdusă prin conjuncţia subordonatoare compusă *ca să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P7 - *ce voia* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *să (nu) afle* din P7, introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P8 - *să facă* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P7, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *voia*, introdusă prin conjuncţia *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Scanned with OKEN Scanner

P9 - *pentru că... planurile ar fi fost descoperite* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P10, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *opri* din P5, introdusă prin locuțiunea conjuncțională *pentru că*; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P10 - *dacă s-ar fi întâmplat* = propoziție subordonată condițională, regentă pentru P11, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *ar fi fost descoperite* din P9 (verb la diateza pasivă cu funcție sintactică de predicat verbal), introdusă prin conjuncția *dacă*; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P11 - *să fie văzut de cineva* = propoziție subordonată subiectivă, are ca regentă P10, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *s-ar fi întâmplat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P12 - *și negreșit* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P13, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *opri* din P5, se subînțelege locuțiunea conjuncțională *pentru că*, coordonată copulativ cu P9 prin conjuncția *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P13 - *că ar fi pierdut tot* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P14, răspunde la întrebarea *ce*, determină adverbul predicativ *negreșit* din P12, introdusă prin conjuncția *că;* enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P14 - *ce agonisise* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P13, răspunde la întrebarea *care*, determină pronumele nehotărât *tot*, introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

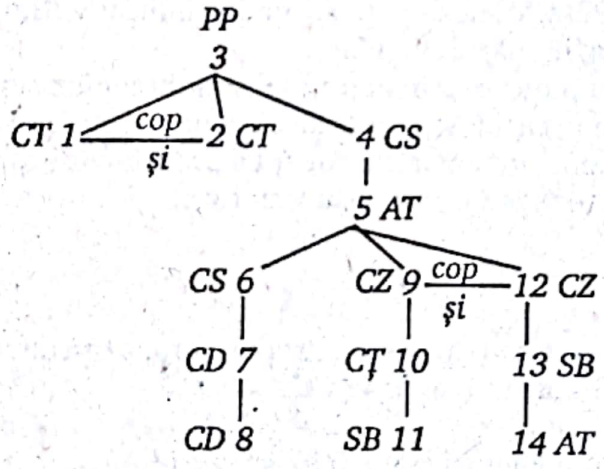

Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

pe care („pe căruță") = complement direct exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *pe,* în frază introduce o propoziție atributivă;

o = complement direct (reia complementul direct *pe care)* exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac.;

opri = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul singular;

la portița = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a,* precedat de prepoziția simplă *la;*

Scanned with OKEN Scanner

din dos = atribut adverbial exprimat prin locuțiune adverbială de loc („dinapoi");
a grădinii = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul G., precedat de articolul posesiv (genitival) *a*, articulat cu articolul hotărât enclitic *-i*.

C_{19} 1. Trei propoziții în care cuvântul *a câștiga* (flexionat după situație) capătă, pe rând, alt sens:
El *câștigă* zece mii de lei pe lună (a obține bani, salariu).
Câștigase simpatia tuturor. (a cuceri)
Copilul *a câștigat* în greutate vreo 500 de grame. (a crește, a spori greutatea)
2. Analiza sintactică a textului:

„Mai târziu, o coțofană
Fără ocupație
A adus o veste-n goană..."

G. Topârceanu

mai târziu = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp simplu, gradul comparativ de superioritate;
o coțofană = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, epicen cu formă de feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărât proclitic *o;*
fără ocupație = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *fără;*
a adus = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul singular;
o veste = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul nehotărât proclitic *o;*
-n goană = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin locuțiune adverbială de mod (prepoziție + substantiv).

DÂMBOVIȚA

C_{20} 1. Trei fraze în care conjuncția *că* introduce propoziții diferite:
Subiectivă: Este bine [1]/ (că) *ai venit.*[2]/
1 = PP; 2 = SB (1)
Predicativă: Părerea mea *este*[1]/ (că) *vei reuși* [2]./
1 = PP; 2 = PR (1)
Atributivă: Convingerea[1a] / (că) *vor ajunge* la timp[2] / îi *îmbărbăta*[1b]./
1 = PP; 2 = ST (1)

Observație: Conjuncția *că* mai poate introduce și următoarele feluri de subordonate:
Completivă directă: Mi-*a spus*[1]/ (că) *vine* la mine[2]./
1 = PP; 2 = CD(1)
Completivă indirectă: Se teme [1]/ (că) *va întârzia*[2]./
1 = PP; 2 = CI (1)
Cauzală: N-a venit la școală[1]/ (că) *a fost bolnav*[2]./
1 = PP; 2 = CZ (1)
Concesivă: Fierul[1a], / (că)-*i fier*[2],/ și tot *ruginește*[1b]./
1 = PP; 2 = CV (1)

Scanned with OKEN Scanner

Consecutivă: A alergat așa de mult[1], /(că) îl *dor* picioarele[2]./

1 = PP; 2 = CNS (1)

2. Comentarea sensului cuvintelor subliniate din textul:

„Numai în fața cerului, mai sus decât brazii ceilalți, vulturii pluteau neobosit *scăldându-și aripile în lumină.*

Gala Galaction

În mod obișnuit, verbul *a (se) scălda* are sensul de *a face baie, a (se) îmbăia.* În text, unde este folosit la diateza activă pronominală, fiind tranzitiv, dobândește înțelesul de *a muia.* Pus în relație cu complementul direct *aripile,* verbul a-*(și) scălda* sugerează și mișcarea determinată de zbor, asemenea mișcărilor pe care le presupune acțiunea de *a muia* ceva într-o apă. Mișcarea aripilor este, totodată, asemenea mișcării mâinilor în cazul înotului, dovadă fiind și faptul că verbul *scăldându-și* este determinant al verbului *pluteau.*

Substantivul *lumină* are sensul propriu de radiație sau complex de radiații electromagnetice emise de corpuri incandescente sau luminiscente care impresionează ochiul omenesc. În text este folosit cu sensul figurat de *strălucire, înseninare,* sugerând, deopotrivă, și imensitatea spațiului. Acest sens apare cu claritate, raportând cuvântul *lumină* la prima parte a textului: *„Numai în fața cerului, mai sus decât brazii cei înalți...“*

Substantivul *aripile* este utilizat cu sensul său propriu, având menirea de a contribui la precizarea sensurilor celorlalte cuvinte din context.

Așadar, zborul vulturilor sugerează mișcarea domoală a aripilor într-o atmosferă copleșită de senin și strălucire.

DOLJ

C_{21} 1. Frază alcătuită după schema următoarea. Sublinierea predicatelor; felul lor.

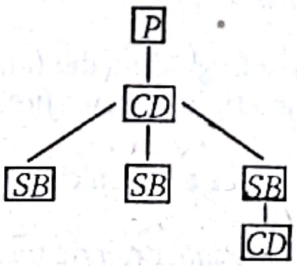

Precizări:

Realizarea frazei presupune un anume grad de dificultate, întrucât subiectivele, deși au aceeași regentă, nu sunt coordonate între ele. Aceasta înseamnă că ele determină cuvinte diferite.

Ținând cont de aceste aspecte trebuie ca subiectivele să aibă ca elemente regente termeni specifici (verb impersonal, expresie verbală impersonală) folosiți la un mod nepredicativ. Toți aceștia vor face parte din propoziția completivă directă, regentă a celor 3 subiective.

Regenta va fi o propoziție discontinuă cu trei intercalări.

El mi-*a mărturisit*[1]/ (că) trebuind[2] / *(să) te zbați* zadarnic[3],/ întâmplându-se[2]/ *(să) nu reușești*[4]/ și știindu-se [2] / (că) ceilalți *vor spune*[5]/ (că) *n-ai încercat* nimic[6]/ *înseamnă a renunța (a-ți recunoaște* înfrângerea)[2]./

Scanned with OKEN Scanner

P 1 = PP
P 2 = CD (1)
P 3 = SB (2)
P 4 = SB (2)
P 5 = SB (2)
P 6 = CD (5)

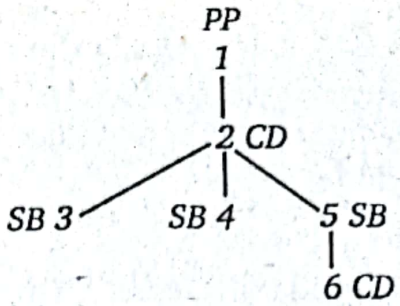

Observaţii:

1. Iată şi o altă variantă a unei astfel de fraze:

Simţi deodată[1] / (că) fiindu-i cu neputinţă[2a] / *(să) rămână*[3],/ dar trebuind[2b]/ *(să) se justifice*[4],/ îi *vine*[2]/ *(să) regrete*[5]/ (că) l-*a vizitat*[6]./

2. În cazul în care cele trei subiective ar fi fost coordonate între ele, fraza s-ar fi alcătuit mult mai uşor:

El mi-*a spus*[1] / (că) *trebuie*[2]/ *(să) studiez*[3],/ *(să) conspectez*[4]/ (şi) *(să) învăţ*[5]/ (ce) mi-*este necesar* pentru examen.[6]/

Predicatele din prima frază sunt:
a mărturisit - predicat verbal;
să te zbaţi - predicat verbal;
să nu reuşeşti - predicat verbal;
vor spune - predicat verbal;
n-ai încercat - predicat verbal;
înseamnă a renunţa - predicat nominal.

Predicatele din fraza a doua sunt:
a spus - predicat verbal;
trebuie - predicat verbal;
să studiez - predicat verbal;
să conspectez - predicat verbal;
să învăţ - predicat verbal;
este necesar - predicat nominal.

2. Omonimele cuvintelor: *păr, fus, port*: scurte propoziţii cu fiecare dintre ele:

păr:

Vecinul meu a plantat *un păr* în grădina din faţa casei. (pom fructifer).

Părul îi atârna, lung, peste umeri. (totalitatea firelor subţiri de natură epidermică, cornoasă; podoabă capilară)

Fusul se învârtea cu hărnicie în mâna bunicii, torcând fuiorul de in. (unealtă de tors)

Această bucată de piele nu are mai mult de *un fus*. (unitate de măsură pentru piele, egală cu 929 cm^2)

Bucureştiul este aşezat pe un alt *fus* orar decât Londra. (fiecare dintre cele 24 de porţiuni în care este împărţită suprafaţa pământului prin meridiane, distanţat la 15^0 unul de altul, sau prin alte linii de demarcaţie convenţională, urmând de aproape aceste meridiane).

Observaţie: Cuvântul *fus*, cu ultimul sens, nu este marcat în *DEX* ca omonim, ci e cuprins în articolul de la cuvântul-titlu *fus*[1], cu precizarea („*În sintagmele*")... (p. 359).

port:

Constanţa este *port* la Marea Neagră. (oraş care are un port, loc de ancorare a vaselor, de încărcare şi descărcare, prevăzut cu instalaţii speciale.)

Turiştii străini apreciază *portul* popular românesc. (îmbrăcăminte caracteristică a unui popor)

Eu *port* o haină nouă. (verb *a îmbrăca, a folosi pentru îmbrăcăminte)*

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie:

Port, ca omonim, se foloseşte ca element de compunere cu sensul *„purtător de...", „susţinător de..."*

Şi-a cumpărat un *portbagaj* nou.

Cuvântul *port,* ca substantiv, este folosit şi cu sensurile de *faptul de a deţine, de a purta; conduită obişnuită, firească,* dar DEX-ul nu-l înregistrează ca omonim, cu aceste sensuri (p. 723), fiind inclus în articolul de la cuvântul titlu *port²*.

Portul armelor este interzis.

Ori te poartă cum ţi-e vorba, ori vorbeşte cum ţi-e *portul.*

HUNEDOARA

C_{22} *a)* analiza sintactică a frazei (vezi B13).

b) Pentru analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor *băgai de seamă, decât mine,* vezi B13.

când = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb relativ, de timp, simplu, fără grad de comparaţie;

se părea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, impersonal, intranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza reflexivă - cu pronumele reflexiv *se*, formă neaccentuată în Ac., morfem al diatezei reflexive, fără funcţie sintactică de parte de propoziţie -, modul indicativ, timpul imperfect, are formă de persoana a III-a, numărul singular;

în vârful degetelor = complement circumstanţial de mod, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, plural, G., precedat de locuţiunea prepoziţională *în vârful,* articulat cu articolul hotărât enclitic - *lor;*

furiş = complement circumstanţial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, fără grade de comparaţie.

2. Tipuri de subordonate posibile pe lângă prepoziţia „Citeşte":

Subiectivă:

Citeşte¹ (cine) *vrea².*/

Completivă directă:

Citeşte¹/ (ce) îi *place².*/

Completivă indirectă:

Citeşte¹/ (cui) îl *ascultă².*/

Circumstanţială de loc:

Citeşte¹/ (unde) *vrea².*/

Temporală:

Citeşte¹/ (când) *are* timp².*/*

Modală:

Citeşte¹/ (cum) *a învăţat* la şcoală².*/*

Cauzală:

Citeşte¹/ (că) *e pasionat* de lectură².*/*

Finală:

Citeşte¹/ (ca *să) se informeze².*/

Condiţională:

Citeşte¹/ (dacă) *vrea².*/

Concesivă:

Citeşte¹,/ (deşi) îl *dor* ochii foarte tare².*/*

Consecutivă:

Citeşte¹/ (încât) *nu* mai *are* timp de altceva².*/*

Scanned with OKEN Scanner

Observație:

Nu se pot construi fraze care să conțină subordonatele predicativă și atributivă, deoarece prima determină din regentă un verb copulativ, iar a doua un substantiv sau un substitut al acestuia. Regenta *„Citește"* nu are în alcătuire decât un verb predicativ, personal, tranzitiv.

3. Explicarea semnelor de ortografie și punctuație din text prin analiză sintactică și morfologică.

„Lovi-o-ar moartea de vorbă, de care nu te mai saturi, Ilie!"

-*ghilimelele* sau *semnele citării* s-au folosit înainte și după un text reprodus în vorbire directă;

- *prima cratimă* marchează legătura gramaticală dintre grupul de cuvinte neaccentuate *o-ar*, postpuse cuvântului accentuat *lovi;*
- *a doua cratimă* marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, fără elidarea unei vocale: *o* - pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac., *ar* - verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea modului condițional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, formă verbală inversă *lovi-... -ar;*
- *prima virgulă* s-a folosit pentru a despărți propoziția subordonată atributivă explicativă (izolată) *„de care nu te mai saturi"* de regenta ei *„lovi-o-ar moartea de vorbă";*
- *a doua virgulă* marchează pauza dintre cuvintele unei propoziții și un substantiv în vocativ;
- *semnul exclamării* marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire și o propoziție enunțiativă optativă exclamativă: *„lovi-o-ar moartea de vorbă".*

IALOMIȚA

C_{23} 1. Analiza frazelor de mai jos (determinarea propozițiilor, felul lor):

„(Cine) le *spusese* lor chestia asta[1] / (sau) (dacă) pentru chestia asta *fusese trimis*[2]*/*, nimeni *nu știa*[3]*,/* (da') un oltean din baterie, servant la tunul meu, așa *a înțeles*[4]*,/* (că) *suntem luați* drept niște fricoși[5]*,/* (care) *nu știm*[6]*/ (să) luptăm*[7]*,/*(și) *l-a apucat* o furie așa, calculată, oltenească[8]*/* (de care) *nu mi-am dat seama* decât prea târziu[9]*/*

Marin Preda

P1- *cine le spusese lor chestia asta* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *nu știa,* introdusă prin pronumele relativ *cine;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *sau dacă pentru chestia asta fusese trimis* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu știa*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă*, coordonată disjunctiv cu P1 prin conjuncția *sau*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *nimeni nu știa* - propoziție principală, regentă pentru P1 și p2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P4 - *da' un oltean din baterie, servant la tunul meu, așa a înțeles* = propoziție principală, regentă pentru P5, coordonată adversativ cu P3 prin conjuncția *da(r);* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *că suntem luați drept niște fricoși* = propoziție subordonată completivă directă, regentă a P6, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *a înțeles* din P4,

Scanned with OKEN Scanner

introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observație: P5, prin punctuație (virgula dinainte), aduce o explicație la un cuvânt din regentă (**anume** că *suntem...*), de aceea ea ar trebui considerată *o apozitivă* sau măcar o modală explicativă (apozitivă), care determină (explică) adverbul *așa*.

Apozitivele explică însă un substantiv, pronume, numeral sau chiar o propoziție, nu un adverb: *un lucru (asta, două)* a înțeles, *anume că...*

P6 - *care nu știm* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P7, răspunde la întrebarea *ce fel de*, determină substantivul *niște fricoși* din P5, introdusă prin pronumele relativ *care;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P7 - *să luptăm* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *(nu) știm*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P8 - *și l-a apucat o furie așa, calculată, olteneasc*ă = propoziție principală, regentă pentru P9, coordonată copulativ cu P4 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P9 - *de care nu mi-am dat seama decât prea târziu* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P8, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *o furie*, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziția simplă *de;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

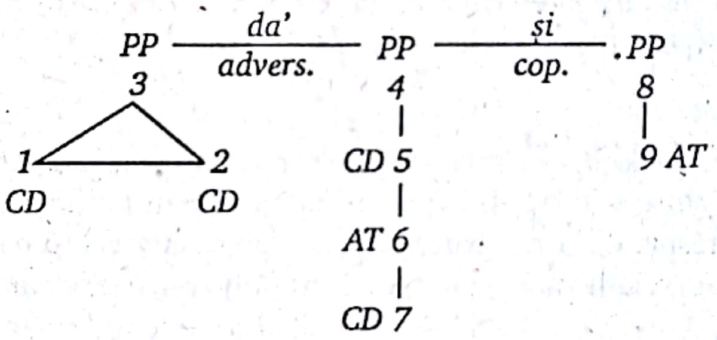

2. Exemple de subordonate (patru feluri) introduse prin conjuncția *dacă:*

subiectivă:

Nu se știe[1]*/* (dacă) *vor reuși*[2]*./*

predicativă:

Întrebarea *este*[1]*/* (dacă) *vor ajunge* la timp[2]*./*

atributivă:

- Toți *își puneau problemea*[1]*/* (dacă) mai *este necesar* acest efort[2]*./*

completivă directă:

- Nu mi-*ai spus*[1]*/* (dacă) *mergi* și tu în parc[2]*./*

Observație: Conjuncția *dacă* mai poate introduce:

completivă indirectă:

Se gândește[1]*/* (dacă) efortul său *va fi încununat* de succes[2]*./*

temporală:

(Dacă) *a văzut* așa[1]*,/* nora împăratului *s*-a mai *domolit*[2]*/* (apud G.A., II, p. 297).

cauzală:

(Dacă) *a venit* vremea pe jertfă[1]*,/* apoi... *nu mă dau în lături*[2]*/* (apud G.A., II. p. 302).

Scanned with OKEN Scanner

condiţională:

(Dacă) *vrei*[1], / *vino* şi tu[2]./

concesivă:

(Dacă) l-*ai ucide* în bătaie[1],/ şi tot nu recunoaşte[2].

3. Înţelesul cuvintelor: *straniu, a se resemna*. Propoziţii cu aceste cuvinte.

Pentru *straniu* vezi C11.1

Şocat de cele întâmplate, căpitanul avea un comportament *straniu.*

a se resemna - a accepta o situaţie grea, a suporta un rău, fără împotrivire.

S-a resemnat uşor, în faţa acestei situaţii fără ieşire.

C_{24} Sensul cuvintelor:

nostalgie - tristeţe, deprimare cauzată de dorinţa de a găsi ceva din trecut; melancolie; dorinţă plină de regrete pentru ceva greu de realizat.

paradox - opinie (absurdă), contrară adevărului îndeobşte acceptat; ciudăţenie, enunţ contradictoriu şi, în acelaşi timp, demonstrabil; enormitate, absurditate;

reverie - visare, piesă vocală sau instrumentală de mici proporţii, cu caracter visător;

teluric - pământesc, care aparţine pământului, privitor la pământ;

tandreţe - afecţiune plină de duioşie, de delicateţe, de gingăşie.

MUREŞ

C_{25} Analiza sintactică a frazei şi sintactico-morfologică a cuvintelor subliniate:

„*Ţineau* foarte tare la el aşa[1]/ (cum) *sunt în stare*[2]/ *(să) ţină* ţăranii unii la alţii în armată[3],/ (pe care) de altfel *o consideră* a lor"[4]./

Marin Preda

P1 - *ţineau foarte tare la el, aşa* = propoziţie principală, regentă pentru P2;

P2 - *cum sunt în stare* = propoziţie subordonată circumstanţială modală, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *cum*, determină adverbul *aşa* din P1, introdusă prin adverbul relativ *cum;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *să ţină ţăranii unii la alţii în armată* = propoziţie subordonată completivă indirectă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *în stare* din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *pe care de altfel o consideră a lor* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *armată*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţia simplă *pe;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată:

PP
1
|
2 CM
|
3 CI
|
4 AT

Scanned with OKEN Scanner

Analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:
o = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac.;
consideră = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, nr. plural;
a lor, = complement de mod (după *Gramatica Academiei* este element predicativ suplimentar) exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, cazul G., precedat de articolul posesiv-genitival *a*.

PRAHOVA

C_{26} În următoarea frază:

- „Oiță bârsană[1],/ Și lui ungurean[1]/
(De) *ești* năzdrăvană[2]/ (Ca *să*) mă *îngroape*
(Și) (de)-*a fi*[3] /(*să mor*) Aice pe-aproape,
În câmp de mohor[4],/ În strunga de oi[5],/
Să-i spui lui vrâncean *(Să) fiu* tot cu voi"[6]./

Miorița

a) explicarea semnelor de ortografie și punctuație:
- *ghilimelele* sau *semnele citării* s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *linia de dialog* marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la dialog (la convorbire);
- *prima virgulă* s-a folosit după o expresie în cazul vocativ formată dintr-un substantiv și un adjectiv și așezată la începutul comunicării;
- *a doua virgulă* s-a folosit după un grup de propoziții subordonate - două condiționale coordonate între ele și o subiectivă - intercalate între termenii propoziției principale nr. 1 care este regentă a celor două subordonate condiționale;
- *de (-) a fi* - cratima sau liniuța de unire marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi fără omiterea unei vocale: *de* = conjuncție simplă subordonatoare; *a* = verbul auxiliar *a vrea* din alcătuirea viitorului regional *a fi*, identic, ca formă, cu infinitivul;
- *să(-)i* – cratima sau liniuța de unire marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei *î : să* = conjuncție simplă, marcă a conjunctivului; *(î)i* = pronume personal, formă neaccentuată;
- *pe(-)aproape* = cratima marchează rostirea într-o singură silabă *(pe-a)* a unui cuvânt întreg și a începutului altui cuvânt, fără elidarea unei vocale: *pe* = prepoziție simplă; *aproape* = adverb;
- *a treia virgulă* desparte două părți de propoziție de același fel - două complemente circumstanțiale de loc - coordonate prin juxtapunere: *pe-aproape, în strunga;*
- *ultima virgulă* desparte propoziția subordonată circumstanțială de scop, de regenta ei;
- *punctul* marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative sau exclamative a căror intonație s-a estompat.

b) analiza sintactică a frazei folosind schema:

1 = PP
2 = CT (1) } cop. *și*
3 = CT (1) }
4 = SB (3)
5 = CD (1)
6 = CS (5)

Scanned with OKEN Scanner

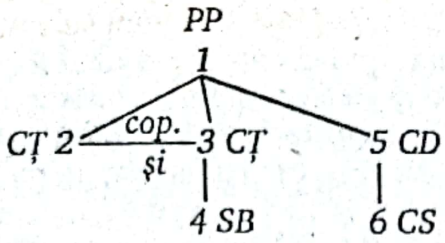

c) indicați sinonimele cuvintelor subliniate:

năzdrăvană - înzestrată cu puteri supranaturale, ieșită din comun, prevestitoare, cu darul prezicerii, al prevestirii;

Alte sensuri : om glumeț, poznaș, ghiduș;

strungă - țarc, îngrăditură în care se țin oile;

Alte sensuri: deschizătură, portiță, loc îngust de trecere; trecătoare îngustă (între munți); defileu, strâmtoare.

C_{27} În fraza următoare:

„Sălbaticul vodă *e*-n zale și-n fier[1]/
(Și) zalele-i *zuruie* crunte[2];/
Gigantică *poart*-o cupolă pe frunte[3],/
(Și) vorba-i *e tunet*[4],/ *răsufletul* √ ger,[5]/
(Iar) barda-i din stânga *ajunge* la cer[6],/
(Și) vodă-*i un munte*"[7]/

G. Coșbuc

√e

a) explicarea semnelor de ortografie și de punctuație:

- *ghilimelele* sau *semnele citării* s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară;

- *e(-)n (zale)* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei: *î : e* = verb; *(î)n* = prepoziție simplă;

- *și(-)n* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei *î : și* = conjuncție coordonatoare simplă; *(î)n* - prepoziție simplă;

- *zalele(-)i* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârșitului unui cuvânt și a unui cuvânt întreg cu omiterea vocalei *î : zalele* = substantiv; *(î)i* = pronume personal *(-le-i);*

- *punctul și virgula (;)* marchează pauza dintre două grupuri de propoziții ale unei fraze;

- *poart(-)o* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârșitului unui cuvânt și a unui cuvânt întreg cu elidarea vocalei *ă: poart(ă)* = verb; *o* = articol nehotărât; *(-t-o);*

- *virgula* - dinaintea conjuncției *și* (cu o oarecare valoare adversativă) desparte două propoziții principale;

- *vorba(-)i* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârșitului unui cuvânt și a unui cuvânt întreg cu elidarea vocalei *î : vorba* = substantiv; *(î)i* = pronume personal *(-ba-i);*

- *virgula a doua* desparte două propoziții principale coordonate prin juxtapunere;

- *virgula a treia* desparte două propoziții principale coordonate copulativ prin conjuncția *iar (= și);*

- *barda(-)i* - cratima marchează rostirea într-o silabă a sfârșitului unui cuvânt și a unui cuvânt întreg fără elidarea unei vocale: *barda* = substantiv; *i* = pronume personal *(-da-i);*

Scanned with OKEN Scanner

- *virgula a patra* - înaintea conjuncției *și* marchează o pauză, o accentuare a propoziției care urmează (P7);

- *vodă(-)i* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârșitului unui cuvânt și a unui cuvânt întreg cu omiterea vocalei *î* : *vodă* = substantiv; *(î)i* = formă scurtă, populară, a verbului *a fi (-dă-i);*

- *punctul* s-a folosit la sfârșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

b) analiza sintactică a frazei folosind schema relațională:

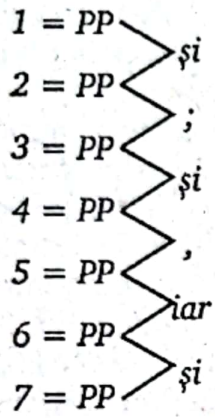

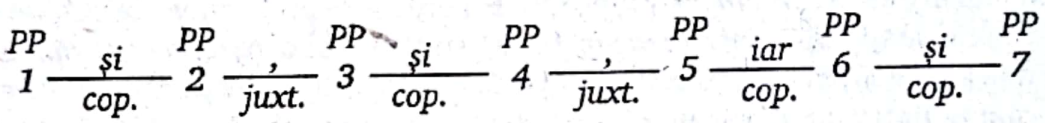

c) Sinonimele cuvintelor subliniate:
gigantică - uriașă, enormă, colosală, gigantescă;
răsuflet - răsuflare, respirație.

SUCEAVA

C_{28} În textul:

„Eu îți *vorbesc* ție[1]/ (ca *să) ai* o idee, chiar și aproximativă, de toate[2]/ (câte) *s-au întâmplat* atunci[3]/ (și) (ca *să-)ți amintești* mereu[4]/ (că) / (de) *n-ar fi fost* oameni, ca insul[6]/ (pe care) l-*ai văzut* sus la tribună, vorbind despre drepturile noastre[7]/, lucrurile *nu s-ar fi schimbat*[5]*,*/ *(ci)* √ *ar fi rămas*[8] *(cum) au fost* și mai înainte"[9]./

Marin Preda

√că

a) delimitarea propozițiilor și identificarea lor:

P1 - *eu îți vorbesc ție* = propoziție principală, regentă pentru P2 și P4; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *ca să ai o idee, chiar aproximativă, de toate* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *vorbesc* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *câte s-au întâmplat atunci* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *care*, determină pronumele nehotărât *toate*, introdusă prin pronumele relativ *câte*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *și ca să-ți amintești mereu* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, regentă pentru P5 și P8, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul

Scanned with OKEN Scanner

vorbesc din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare compusă *ca să*, coordonată copulativ cu P2 prin conjuncția simplă *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *că lucrurile nu s-ar fi schimbat* = propoziție subordonată completivă indirectă, regentă pentru P6, răspunde la întrebarea *despre ce*, determină verbul *să-ți amintești* din P4, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că;* enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, simplă;

P6 - *de n-ar fi oameni ca insul* = propoziție subordonată circumstanțială condițională, regentă pentru P7, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *(nu) s-ar fi schimbat* din P5, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *de (= dacă);* enunțiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P7 - *pe care l-ai văzut sus la tribună, vorbind despre drepturile noastre* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P6, răspunde la întrebarea *cum*, determină substantivul *insul*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziția simplă *pe;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P8 - *ci ar fi rămas* = propoziție subordonată completivă indirectă, regentă pentru P9, răspunde la întrebarea *despre ce*, determină verbul *să-ți amintești* din P4, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată adversativ cu P5, prin conjuncția simplă *ci;* enunțiativă optativă - neexclamativă, afirmativă, simplă;

P9 - *cum au fost și mai înainte* = propoziție subordonată predicativă, are ca regentă P8, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul copulativ *ar fi rămas* (cu funcție sintactică de predicat norminal incomplet), introdusă prin adverbul relativ *cum;*enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

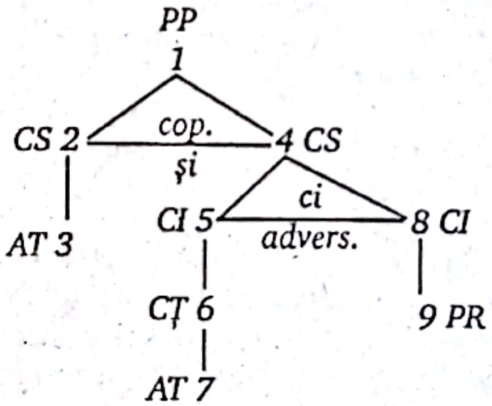

b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

de = nu are funcție sintactică de parte de propoziție; conjuncție subordonatoare simplă, introduce o condițională;

n-ar fi fost = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul condițional optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul plural, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu;*

oameni = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., nearticulat;

ca insul = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l*, precedat de adverbul de mod comparativ *ca;*

noastre = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *drepturile* - neutru, plural, Ac., - persoana I, mai mulți posesori;

Scanned with OKEN Scanner

cum au fost = predicat nominal alcătuit din:
cum = nume predicativ exprimat prin adverb relativ de mod, simplu, introduce o PR;
au fost = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul plural;
şi = nu are funcţie sintactică de parte de propoziţie; adverb de mod cu rol de întărire a complementului de timp;
mai înainte = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de timp simplu, gradul comparativ de superioritate.

C_{29} În textul:
„(Dacă) *învingi* momentul acela[1]/ (când) îţi *trece prin cap*[2]/ (că) *e zadarnic*[3]/ *(să) te* mai *ascunzi*[4]/, *îţi merge mintea* scânteie...[5]/ (Dacă) *nu eşti tare* în secunda aceea[1]/, *te zăpăceşti*[2]/ (şi) *spui* tot[3]/, (chiar dacă) *din gură taci*"[4]./

M. Preda

a) delimitarea propoziţiilor şi indicarea felului lor:
Fraza I
P1 - *dacă învingi momentul acela* = propoziţie subordonată condiţională, regentă pentru P2, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină locuţiunea verbală *(îţi) merge mintea* din P5, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P2 - *când îţi trece prin cap* = propoziţie subordonată atributivă, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *momentul* din P1, introdusă prin adverbul relativ *când*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P3 - *că e zadarnic* = propoziţie subordonată subiectivă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină locuţiunea verbală impersonală *trece prin cap* din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P4 - *să te mai ascunzi* = propoziţie subordonată subiectivă, are ca regentă P3; răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *e zadarnic,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P5 - *îţi merge mintea scânteie* = propoziţie principală, regentă pentru P1; enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată.

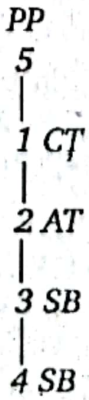

Scanned with OKEN Scanner

Fraza a II-a

P1- *dacă nu eşti tare în secunda aceea* = propoziţie subordonată, condiţională are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *te zăpăceşti*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P2 - *te zăpăceşti* = propoziţie principală, regentă pentru P1; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *şi spui tot* = propoziţie principală regentă pentru P4, coordonată copulativ prin *şi* cu P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *chiar dacă din gură taci* = propoziţie subordonată concesivă, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *spui*, introdusă prin locuţiunea conjuncţională subordonatoare *chiar dacă*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

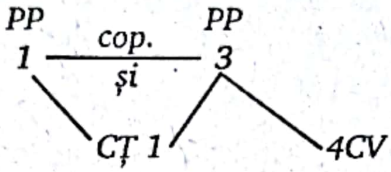

b) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

dacă = nu are funcţie sintactică de parte de propoziţie; conjuncţie subordonatoare simplă, introduce o condiţională;

nu eşti tare = predicat nominal alcătuit din:

nu eşti = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular, formă negativă;

tare = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu o terminaţie, genul masculin, numărul singular, cazul N., gradul pozitiv;

în secunda = complement circumstanţial de timp exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a*, precedat de prepoziţia *în;*

aceea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *secunda* - genul feminin, numărul singular, cazul Ac.

TELEORMAN

C_{30} 1. Frază formată din cel puţin patru propoziţii:

El *a plecat*[1] de acasă[1],/ *a trecut*[2] prin oraş[2]/, *s-a grăbit*[3] către şcoală[3]/ şi *a ajuns*[4] la timp[4]./

Precizări:

Această frază poate fi alcătuită din patru sau mai multe propoziţii. Toate propoziţiile pot să fie propoziţii principale. Numărul lor se stabileşte în funcţie de numărul predicatelor, deoarece într-o propoziţie trebuie să existe un singur predicat.

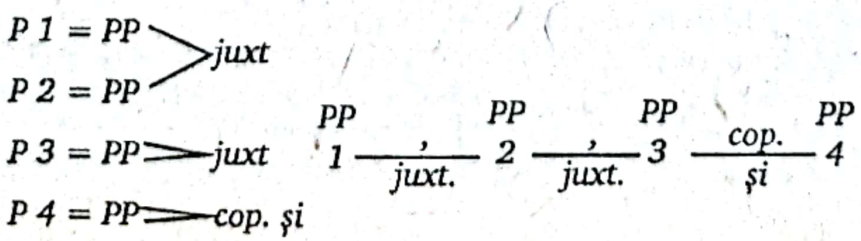

Scanned with OKEN Scanner

Fraza poate să conţină şi propoziţii secundare, numărul lor trebuind să fie cu cel puţin 1 mai mic decât numărul total al propoziţiilor din frază, deoarece aceasta conţine în mod obligatoriu propoziţie principală.

(Când) l-*am întâlnit*[1],/ mi-*a spus*[2]/ (că) *va veni*[3] / (să)-i *dau* o carte[4]./

P1 = CT (2)
P2 = PP

P3 = CD (2)
P4 = CS (3)

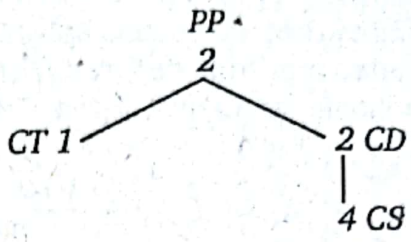

2. Expresii care cuprind cuvintele: *ochi, inimă, bun:*

ochi:

a umple ochi - a umple foarte tare;
ochi în ochi - privindu-se unul pe altul;
cu ochii închişi - fără discernământ;
văzând cu ochii - repede;
a da cu ochii de cineva - a vedea întâmplător;

inimă:

după voia inimii - după plac;
cu dragă inimă - cu mare plăcere;
a râde inima în cineva - a se bucura; a fi satisfăcut;
a unge la inimă - a face plăcere;
a seca la inimă - a produce cuiva o mare durere, supărare;

bun:

bun la inimă - milostiv;
bun şi rău - toată lumea (fără deosebire), oricine;
fii bun - te rog! ai bunătate!
na-ţi-o bună - asta-mi mai lipsea.

Observaţie:
Pentru alte expresii cu aceste cuvinte, vezi DEX, p. 103, 429, 618.

C_{31} În fraza:

„Această ştire *era* destul de *veche*[1]/ (şi) Dănilă o *spunea* Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat şi mâhnit în inimă[2]/ (că) veştile cele mari[3]/ (pe care) le *aştepta*[4]/ *nu* mai *veneau* deloc.“[3]/

G. Galaction

a) predicatele subliniate şi felurile lor:
era... veche - predicat nominal;
spunea - predicat verbal;
aştepta - predicat verbal;
nu venea - predicat verbal.
b) felul propoziţiilor din frază:

P1 - *această ştire era destul de veche* = propoziţie principală, enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *şi Dănilă o spunea Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat şi mâhnit în inimă* = propoziţie principală, regentă pentru P3, coordonată copulativ cu P1, prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P3 - *că veştile cele mari... nu mai veneau deloc* = propoziţie subordonată completivă indirectă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *de ce*, determină adjectivul participal *supărat* din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P4 - *pe care le aştepta* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *veştile*, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţia simplă *pe;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

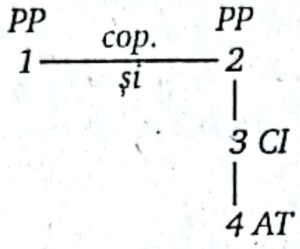

c) motivarea rolului virgulelor din text:

- *primele două virgule* s-au folosit pentru a marca pauzele dintre grupul complementului de mod *încă o dată* şi cuvintele regentei în care acest grup este intercalat (predicat..., complement de timp);

- *a treia virgulă* marchează pauza dintre grupul unui complement de timp şi un complement de mod (element predicativ suplimentar), care determină acelaşi verb regent.

VRANCEA

C_{32} Se dă textul:

„(Şi)/ (fiindcă) Pisicuţa *ar fi fost în stare*[2]*/ (să) smulgă* priponul[3]/ (şi) *(să) se ia* după mine[4],/ apoi *mă dusei*[1]/ (şi) dezrădăcinând în munte o stâncă uriaşă[5] / (ce)-mi *căzu la îndemână*[6] / o *răsurnai* peste capătul priponului ieşit afară din pământ"[5]/

Calistrat Hogaş

a) delimitarea propoziţiilor, precizarea felului lor şi întocmirea schemei:

P1 - *şi... apoi mă dusei* = propoziţie principală, regentă pentru P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *fiindcă Pisicuţa ar fi fost în stare* = propoziţie subordonată cauzală, regentă pentru P3 şi P4, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *mă dusei* din P1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *fiindcă;* enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *să smulgă priponul* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *în stare*, introdusă prin conjuncţia subordonatoate simplă *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *şi să se ia după mine* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *de ce*, determină locuţiunea adjectivală *în stare*, introdusă prin conjuncţia *să*, coordonată copulativ cu P3 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5- *şi dezrădăcinând în munte o stâncă uriaşă... o răsturnai peste capătul priponului ieşit afară din pământ* = propoziţie principală, regentă pentru P6, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P6 - *ce-mi căzu la îndemână* = propoziție subordonată artributivă, are ca regentă P5, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *stâncă*, introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

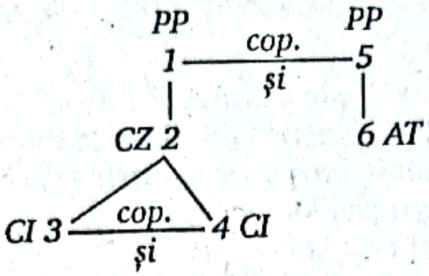

b) precizarea subiectului fiecărei propoziții:
P1 - subiect inclus;
P2 - *Pisicuța* - subiect simplu;
P3 - (ea, Pisicuța) subiect subînțeles;
P4 - (ea, Pisicuța) subiect subînțeles;
P5 - - subiect inclus;
P6 - *ce* - subiect simplu.

2. Dați patru exemple de propoziții subordonate introduse prin adverbul *unde* și precizați felul lor:

subiectivă:
Nu se știe[1]*/* (unde) *a plecat*[2]*./*
1 = PP; 2 = SB (1)

predicativă:
Întrebarea *este*[1]*/* (unde) *vom poposi*[2]*./*
1 = PP; 2 = PR (1)

atributivă:
Acesta *este locul*[1]*/* (unde) *au fost descoperite* vestigii ale trecutului[2]*/*
1 = PP; 2 = AT (1)

completivă directă:
Nu știu[1]*/* (unde) *a plecat*[2]*./*
1 = PP; 2 = CD (1)

Observație:
Adverbul relativ *unde* poate să mai introducă următoarele specii de subordonate:

completivă indirectă:
Habar nu am[1]*/* (unde) *au dispărut*[2]*./*
1 = PP; 2 = CI (1)

circumstanțială de loc:
S-a dus[1]*/* (unde) l-*ai trimis*[2]*./*
1 = PP; 2 = CL (1)

cauzală:
Nu a învățat pentru azi la fizică[1], / (unde = „pentru că") *știa*[2] / (că) *are* note[3]*/*
1 = PP; 2 = CZ (1); 3 = CD (2)

C_{33} **1.** Sinonime pentru fiecare din cuvintele:
biruință - victorie, izbândă;
mijloc - centru, talie, brâu, mediu, ambianță, jumătate, cale, metodă, procedeu, avere, bani, resurse, fonduri;

Scanned with OKEN Scanner

măreț - grandios, impunător, falnic, maiestuos, mândru, semeț, îngâmfat, trufaș, orgolios;
crâncen - cumplit, îngrozitor, înverșunat, aprig, crud, violent, nemilos, încrâncenat;
falnic - vezi B12.2.
mărunt - (foarte) mic, fin, sfărâmat, rupt în bucăți, scund, mic, neînsemnat, de rând.
2. Vezi C32.2.

C_{34} 1. Delimitarea propozițiilor în textul dat:
„(Și)[1]/, (deși) *eram încredințat*[2]/ (că) în cele din urmă biruința *va cumpăni* spre partea Pisicuții[3], *mă hotărâi* totuși[1]/ *(să) intru la mijloc* în această epopee măreață și crâncenă[4]/ (ce) *se desfășura* ochilor mei"[5]/

C. Hogaș

Observație: Acest text se află analizat și la A2.1, dar acolo despărțirea frazei s-a realizat în funcție de ordinea predicatelor. Aici analiza propozițiilor cuprinde și referiri la raporturile care se stabilesc între ele.

a) analiza sintactică a frazei și schema ei:

P1 - *și mă hotărâi totuși* = propoziție principală, regentă pentru P2 și P4; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *deși eram încredințat* = propoziție subordonată concesivă, regentă pentru P3, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *(mă) hotărâi* din P1, introdusă prin conjuncția specifică *deși*: enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă; în regentă se află adverbul corelativ *totuși;*

P3 - *că în cele din urmă biruința va cumpăni spre partea Pisicuții* = propoziție subordonată completivă indirectă, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *(mă) hotârâi* din P1, introdusă prin conjuncția *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *ce se desfășura ochilor mei* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *epopee*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

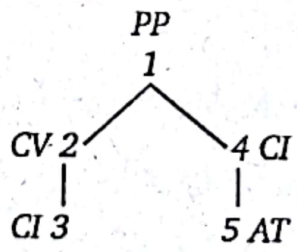

b) precizarea subiectului fiecărei propoziții:

P1 - subiect inclus;
P2 - subiect inclus;
P3 - *biruința* = subiect simplu, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a;*
P4 - subiect inclus;
P5 - *ce* = subiect simplu, exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N.

c) analiza atributelor din text:

Pisicuții = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv propriu, simplu, feminin, singular, G., articulat cu articolul hotărât enclitic *-i;*

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie:

1) Am considerat *spre partea* complement de loc exprimat prin substantiv în Ac. precedat de prepoziţia *spre*, urmat de atributul substantival genitival *Pisicuţii*;

2) *Spre partea* are şi sensul prepoziţiei *spre*. În acest caz, *spre partea Pisicuţii* este un complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv propriu, simplu, feminin, singular, G. precedat de *locuţiunea prepoziţională* „spre partea", articulat cu articolul hotărât enclitic *-i*.

această = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *epopee* - feminin, singular, Ac.;

măreaţă = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *epopee* – feminin, singular, Ac. – grad de comparaţie pozitiv;

crâncenă = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *epopee* – feminin, singular, Ac. - grad de comparaţie pozitiv;

mei = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ochilor* - masculin, plural, D. - , persoana I, un singur posesor.

2. Daţi şase exemple de subordonate introduse prin adverbul relativ *cum* şi arătaţi felul lor (vezi B2.2).

BUCUREŞTI

C_{35} Se dă textul:

„Se vedeau pietrele *pe fundul apei*, acolo[1]/ (pe unde) ar fi trebuit[2]/ *(să) curgă* apa[3],/ (dacă) n-ar fi secat."[4]/

D. R. Popescu

a) sublinierea predicatelor; felul lor:

P1 - *se vedeau* = predicat verbal;
P2 - *ar fi trebuit* = predicat verbal;
P3 - *să curgă* = predicat verbal;
P4 - *n-ar fi secat* = predicat verbal

b) delimitarea propoziţiilor şi identificarea fiecăreia:

P1 - *se vedeau pietrele pe fundul apei, acolo* = propoziţie principală, regentă pentru P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *pe unde ar fi trebuit* = propoziţie subordonată circumstanţială de loc, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *pe unde*, determină verbul *se vedea* din P1, introdusă prin adverbul relativ *unde*, precedat de prepoziţia *pe*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *să curgă apa* = propoziţie subordonată subiectivă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul impersonal *ar fi trebuit* din P2, introdusă prin conjuncţia *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *dacă n-ar fi secat* = propoziţie subordonată condiţională, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *să curgă*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *dacă*; enunţiativă optativă, neexclamativă, negativă, simplă;

Scanned with OKEN Scanner

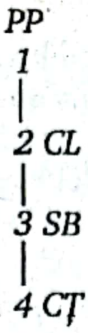

c) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

pe fundul = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, singular, Ac, precedat de prepoziția simplă „pe", articulat cu articolul hotărât enclitic *-l*;

apei = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, singular, G., articulat cu articolul hotărât enclitic *-i*.

Observație: *pe fundul* are și sensul unei prepoziții, fiind, în acest caz, locuțiune prepozițională, astfel că împreună cu substantivul *apei* ar fi complement circumstanțial de loc.

d) Vezi C_{32}.2

e) rolul virgulelor din frază:

- *prima virgulă* desparte două complemente circumstanțiale de loc, coordonate prin juxtapunere;
- *a doua virgulă* desparte o propoziție subordonată condițională de regenta ei.

SESIUNEA IUNIE 1981

D_1 1. a, b. Vezi G_{16} 1. a, b.

c) explicarea semnelor de punctuație folosite în text:

Prima virgulă desparte două propoziții principale (P1 și P3) coordonate adversativ prin conjuncția *dar*, între ele intercalându-se și o completivă directă (P2).

A doua virgulă desparte două propoziții subordonate circumstanțiale de loc (P5 și P6) coordonate prin juxtapunere.

A treia virgulă desparte (izolează) cele două propoziții circumstanțiale de loc (P5 și P6) intercalate între termenii regentei postpuse (P4).

Punctul marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

2. Vezi C_{32}.2.

SESIUNEA IUNIE 1982

E_1 Analiza frazei și analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

„Harap-Alb[1],/ (pentru că) *ești* așa de *bun*[2] / (și) √ *te-ai ostenit*[3]/ (de) ne-*ai făcut* adăpost[4],/ *vreau*[1]/ *(să)*-ți *fac* și eu un bine în viața mea[5]/: *na*-ți aripa asta[6]/ (și)[7]/ (când) *îi avea nevoie* de mine[8],/ *aprinde*-o[7]/ (și) eu îndată *am să*-ți *vin* întru ajutor[9]. /

Ion Creangă

Scanned with OKEN Scanner

√pentru că

P1 - *Harap Alb,... vreau* = propoziție principală, regentă pentru P2, P3 și P5; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *pentru că ești așa de bun* = propoziție subordonată cauzală, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *vreau*, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *pentru că*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *și te-ai ostenit* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *vreau* din P1, se subînțelege locuțiunea conjuncțională subordonatoare *pentru că*, coordonată copulativ cu P2 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *de ne-ai făcut adăpost* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *te-ai ostenit*, introdusă prin conjuncția *de;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Observație: Această subordonată are o nuanță consecutivă, raportându-se la un adverb subînțeles: *atâta.*

P5 - *să-ți fac și eu un bine în viața mea* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P6, P7 și P9, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vreau* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *na-ți aripa asta* = propoziție subordonată atributivă apozitivă, are ca regentă P5, determină și explică substantivul *un bine* provenit din adverb), nu are element relațional, raportul fiind marcat de cele două puncte; enunțiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P7 - *și... aprinde-o* = propoziție subordonată atributivă apozitivă, regentă pentru P8, determină și explică substantivul *un bine* din P5, (provenit din adverb), nu are element relațional, raportul fiind marcat de cele două puncte, coordonată copulativ cu P6 prin conjuncția *și;* enunțiativă imperativă, exclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P8 - *când îi avea nevoie de mine* = propoziție subordonată temporală, are ca regentă P7, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *aprinde*, introdusă prin adverbul relativ *când;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P9 - *și eu îndată am să-ți vin întruajutor* = propoziție subordonată atributivă apozitivă, are ca regentă P5, determină și explică substantivul *un bine* (provenit din adverb), coordonată copulativ cu P7 prin conjuncția *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

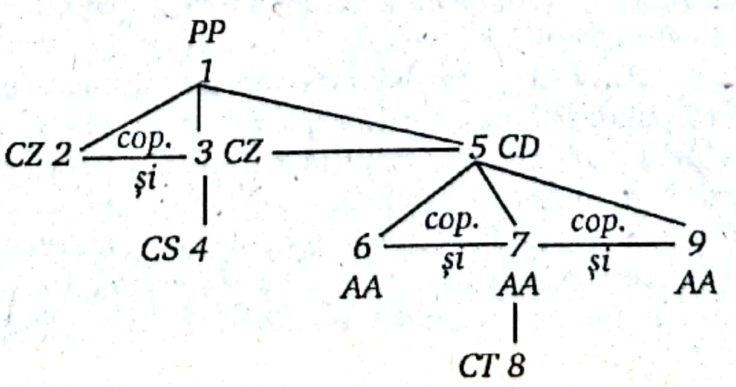

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: Pentru interpretarea propoziţiilor 6, 7 şi 9 ca apozitive se poate consulta şi N. Anghelescu-Temelie, *Dificultăţi*... p. 224.

În broşura *Admiterea în liceu şi şcoli profesionale*, apărută la Editura „Acolade literare", Bucureşti, 1991, cele trei propoziţii apozitive sunt considerate principale.

Harap-Alb = nu are funcţie sintactică, substantiv propriu, compus, genul masculin, numărul singular, cazul V., nearticulat;

te-ai ostenit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă - cu pronumele reflexiv *te* în Ac., - modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, numărul singular;

adăpost = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat;

asta = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, formă populară, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul *aripa* - feminin, singular, Ac.;

de mine = complement indirect exprimat prin pronume personal, formă accentuată, persoana I, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *de*.

SESIUNEA IULIE 1983

F_1 Transcrierea textului şi delimitarea propoziţiilor:

„(Când) *am sosit* la Iaşi[1], / cel dintâi gând al lui *a fost*[2]/ *(să)* mă *ducă* la Copou şi apoi la Socola[3],/ (ca *să)*-mi *arate* vederile[4]/ (ce) *se deschideau* spre lunca Bahluiului[5]/ (şi) *(să)* mă *plimbe* prin crângurile de prin împrejurime[6]/, (ca *să) mă-ncânt* şi eu de frunzişul pişcat de brumă[7]/ (şi) *(să) iau parte* la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vânt[8],/ (care) *fâşie* la tot pasul."[9]/

I. Slavici

a) analiza frazei şi schema raporturilor dintre propoziţii:

P1 - *când am sosit la Iaşi* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *a fost,* introdusă prin adverbul relativ *când;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *cel dintâi gând al lui a fost* = propoziţie principală, regentă pentru P1, P3, P6; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *să mă ducă la Copou şi apoi la Socola* = propoziţie subordonată predicativă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *a fost* din P2, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *ca să-mi arate vederile* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, regentă pentru P5, răspunde la întrebarea *cu ce scop,* determină verbul *să ducă* din P3, introdusă prin conjuncţia compusă *ca să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *ce se deschideau spre lunca Bahluiului* - propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *vederile*, introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P6 - *şi să mă plimb prin crângurile de prin împrejurime* = propoziţie subordonată predicativă, regentă pentru P7 şi P8, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *a fost* din P2, introdusă prin conjuncţia *să*, coordonată copulativ cu P3 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P7 - *ca să mă-ncânt şi eu de frunzişul pişcat de brumă* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, are ca regentă P6, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să plimbe*, introdusă prin conjuncţia compusă *ca să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P8 - *şi să iau parte la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vânt* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, regentă pentru P9, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să plimbe* din P6, introdusă prin conjuncţia *să*, coordonată copulativ cu P7 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P9 - *care fâşie la tot pasul* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P8, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *frunzele*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

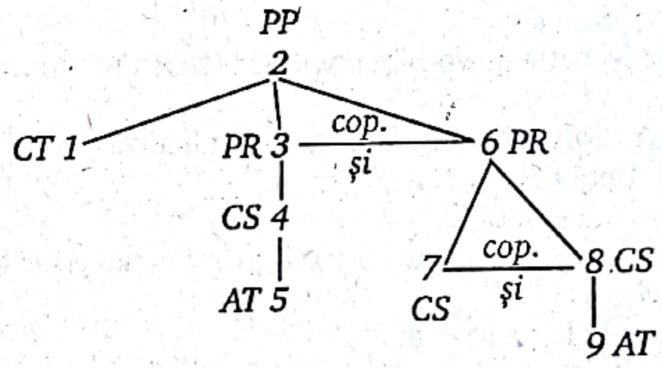

b) motivarea folosirii liniuţei de unire:

să(-)mi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi cu elidarea vocalei *î* : *să* = conjuncţie; *(î)mi* = pronume personal, formă neaccentuată;

mă(-)ncânt - cratima marchează rostirea într-o silabă a unui cuvânt întreg şi a începutului altui cuvânt, cu elidarea vocalei *î(mă-n/)*: *mă* = pronume reflexiv; *(î)ncânt* = verb;

c) folosirea articolului posesiv (genitival):

„Slova era *a* băiatului, iar vorbele *ale* baciului Alexe".

Mihail Sadoveanu

Observaţie:

Articolul posesiv (genitival) se acordă în gen şi număr cu obiectul posedat, care este cuvântul determinat de substantivul în cazul G. (de posesor): *a* - *se* acordă cu substantivul *slova* (fem., singular); *ale* - se acordă cu substantivul *vorbele* (fem. pl.).

ARGEŞ

F_2 a, b, vezi B_{13}

c) propoziţii care conţin cuvintele (grupurile de cuvinte) de mai jos; motivarea scrierii lor împreună sau separat:

întruna; într-una

Scanned with OKEN Scanner

Vorbeşte *întruna.*
Este adverb, sinonim cu *mereu.*
Într-una din zile a plouat.
Sunt două părţi de vorbire diferite la care se pronunţă într-o silabă ultima parte a primului cuvânt *(tr.)* cu prima parte a celui de al doilea cuvânt *(u):*
într(u) = prepoziţie, *una* = pronume nehotărât; se elidează şi vocala *u* de la sfârşitul prepoziţiei.

ai; a-i

Tu *ai* o carte.
Este o singură parte de vorbire: verbul *a avea* cu valoare predicativă.

Observaţie:
Cuvântul *ai* se scrie împreună şi când are următoarele valori morfologice:
- *verb auxiliar (a avea)* în alcătuirea indicativului perfect compus sau a condiţionalului-optativ prezent şi perfect:
Tu *ai* mers acasă.
Tu te-*ai* duce în excursie?
- *articol posesiv sau genitival:*
• când însoţeşte o parte de vorbire nominală (substantiv, pronume, numeral) în cazul G.:
Aceşti prieteni *ai* colegului meu sunt şi prietenii mei.
Aceşti ghiocei sunt *ai* ei.
Trandafirii sunt *ai* celor doi.
• când însoţeşte un pronume sau adjectiv pronominal posesiv:
Ai noştri au plecat.
„*Ai* noştri tineri la Paris învaţă..."

Mihai Eminescu

-interjecţie:
Ai, ce rău s-a lovit!
- substantiv (regional - „usturoi")
A venit la mine pentru *a-i* împrumuta o carte.
S-a folosit liniuţa de unire (cratima) deoarece sunt două părţi de vorbire diferite care se pronunţă împreună prin elidarea vocalei *î:*
a = prepoziţie simplă care intră în alcătuirea infinitivului; *(î)i* = pronume personal formă neaccentuată ½.

cei; ce-i

Elevii *cei* harnici învaţă.
Cei se scrie împreunat deoarece este o singură parte de vorbire: articol demonstrativ-adjectival care leagă un adjectiv de substantivul determinat.

Observaţii:
1. *Cei,* ca articolul demonstrativ adjectival, se întâlneşte şi în următoarele situaţii:
- când însoţeşte un adjectiv, o locuţiune adjectivală pe care le substantivează:
Cei harnici învaţă.
Cei din urmă vor fi cei dintâi.
- când intră în alcătuirea gradului superlativ relativ al unui adjectiv:
Ei sunt *cei* mai harnici.
- când însoţeşte un numeral:
Cei trei au plecat.

Scanned with OKEN Scanner

2. Cuvântul *cei* mai poate avea și următoarele valori morfologice:
- pronume demonstrativ (când înlocuiește un substantiv):
Cei („Băieții, copiii") de acolo sunt colegii mei.
- adjectiv pronominal demonstrativ (când însoțește un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz):
S-a întâlnit cu *cei* (acei) ciobănei.
- verb la indicativ prezent, pers. a II-a, sg., formă populară: cei = „ceri".
Ce-i acolo?
S-a folosit liniuța de unire (cratima) deoarece sunt două părți de vorbire diferite pronunțate într-o silabă (împreună): *ce* = pronume interogativ; *i* - verbul *a fi* (forma scurtă a lui *este*).

Observație:
Grupul de cuvinte *ce-i* poate fi format și din:
ce = pronume interogativ;
i = pronume personal, formă neaccentuată în dativ;
Ce-i dă?
ce = pronume relativ;
i = forma scurtă a verbului *a fi;*
Nu știu *ce-i* acolo.
ce = pronume relativ;
i = pronume personal, formă neaccentuată în dativ;
Nu mi-a mărturisit *ce-i* spusese.

BIHOR

F_3 Transcrierea textului:
„-Ați auzit, oameni buni, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomșei s-a petrecut din lumea asta ș-a venit în scaunul țării Alexandru-Vodă, pe care și noi l-am ajutat și i-am luat apărarea."

M. Sadoveanu

a) explicarea semnelor de ortografie și punctuație:
- *ghilimelele (semnele citării)* - s-au folosit înainte și după un text extras și reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *linia de dialog* - marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la dialog (la convorbire);
- *prima virgulă* - s-a folosit înaintea unui grup al vocativului alcătuit din substantiv și adjectiv, așezat la sfârșitul propoziției;
- *virgulele a II-a și a III-a* - izolează o propoziție principală incidentă de restul frazei:
(s-a) - cratima (liniuța de unire) - marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu omiterea (elidarea) vocalei *e:s(e)* = pronume reflexiv; *a* = auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus:
ș(-)a - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite) prin elidarea vocalei *i : ș(i)* = conjuncție coordonatoare copulativă; *a* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
- *Alexandru(-)Vodă* - cratima s-a folosit între părțile componente ale unui substantiv propriu compus prin alăturare;
-a patra virgulă - s-a folosit pentru a marca pauza dintre o propoziție subordonată atributivă explicativă și regenta ei;
- *l(-)am* - cratima marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi fără omiterea

Scanned with OKEN Scanner

unei vocale :*l* = pronume personal, formă neaccentuată; *am* - verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus;

- *(i) am* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părţi de vorbire diferite), fără omiterea unei vocale: *i* = pronume personal, formă neaccentuată; *am* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
- *punctul* marchează sfârşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative, neexclamative.

b) analiza sintactică, morfologică şi stilistică a cuvintelor subliniate:

oameni = nu are funcţie sintactică, substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul V., nearticulat;

buni = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *oameni* - masculin, plural, V., grad pozitiv.

Forma de adresare *oameni buni* exprimă, în mod obişnuit, o caracteristică a unei persoane integre, care întruneşte calităţi deosebite, se remarcă prin cinste şi corectitudine. Folosită însă de boierul Stroie Orheianu, ea pune în evidenţă ipocrizia acestuia, care, stăpân pe situaţie, vine să-i şantajeze pe răzeşi. În felul acesta, prin linguşire, el îşi ascunde adevăratele intenţii. Boierul vrea să exprime, de fapt, altceva decât ceea ce gândeşte.

s-a petrecut = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul singular.

A se petrece este o formă populară, având sensul de *a se scurge, a se desfăşura, a trece*. Pus în relaţie cu determinantul său *din lumea asta*, verbul capătă sensul de *trecere fără posibilitatea de întoarcere, de revenire*. Prin acest mod de exprimare, vorbitorul atrage atenţia asupra imposibilităţii de a se reveni la vechea domnie, sugerând astfel şi imposibilitatea de a i se refuza propunerea.

BOTOŞANI

F_4 Transcrierea textului:

„Niciodată *nu* mi-o *închipuiam* astfel[1]/ (şi) *trebuie*[2]/ *(să) recunosc*[3]/ (că)-i *stă bine*[4]/ (şi) (că) şoselele acestea, panglici negre[5]/ (care) *urcă*[6]/ (şi) √ *coboară* dealurile de calcar[7], / *îşi au* de asemenea poezia lor.[5*]/

Geo Bogza

√care

a) Alcătuirea schemei frazei:

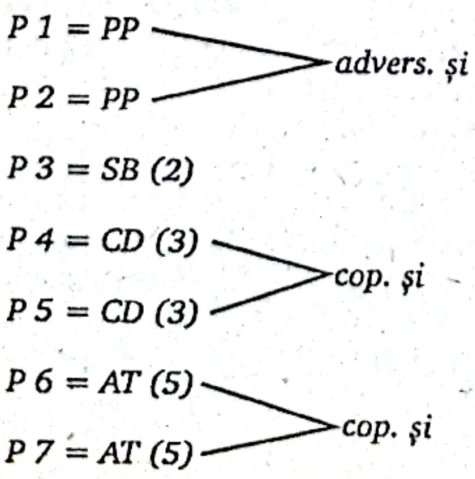

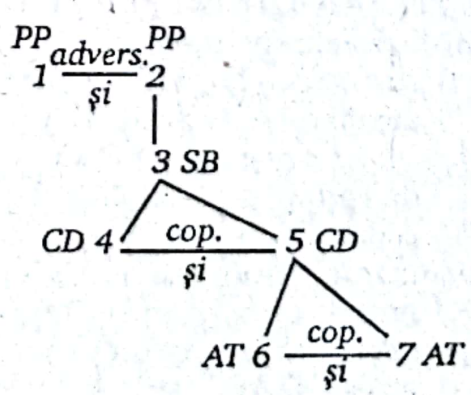

Scanned with OKEN Scanner

b) analiza sintactică a primei propoziții:

- *nu-mi închipuiam* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă - cu pronume reflexiv *mi* în D. - modul indicativ, timpul imperfect, persoana I, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu;*

niciodată = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp compus, fără grad de comparație;

- *o* = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a II-a, numărul singular, genul feminin, cazul Ac;

astfel = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod compus, fără grad de comparație.

c) Cel puțin cinci sinonime ale cuvântului *etern* în enunțuri corespunzătoare:

- nepieritor
- veșnic
- nemuritor
- perpetuu
- necontenit
- continuu
- necurmat
- neîntrerupt
- fără moarte

Amintirea lor va rămâne *veșnică* în inimile și sufletele urmașilor.

Prin natura sa, omul nu este *nepieritor.*

Numai zeii și natura sunt *nemuritori.*

Curgerea *necontenită* a izvorului sugerează însăși eternitatea.

Prin arta meșterilor și prin legenda lui Manole, mânăstirea va rămâne o construcție *fără moarte.*

BRAȘOV

F_5 Transcrierea textului și delimitarea propozițiilor:

„Noi *n-am lunecat* peste nimeni
În tulbure-al gloriei ceas,[1]/
Stă frunza în codri ciulită[2]/
(Să) dea[3],/ (de)-i primejdie[4]/, *glas.*[3]/

Ana Blandiana

a) Analiza frazei și schema gramaticală:

P1 - *noi n-am lunecat peste nimeni în tulbure-al gloriei ceas* = propoziție principală; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P2 - *stă frunza în codri ciulită* = propoziție principală, regentă pentru P3, coordonată prin juxtapunere cu P1; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *să dea... glas* = propoziție subordonată circumstanțială de scop, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul la participiu *ciulită* din P2, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 -*de-i primejdie* = propoziție subordonată condițională, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină locuțiunea verbală *să dea... glas*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

Scanned with OKEN Scanner

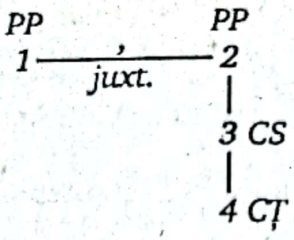

b) felul subordonatelor introduse prin conjuncţia *să:*

Vreau[1]/ *(să) reuşesc* în viaţă[2]/

1 = PP; 2 = CD (1)

E necesar[1]/ *(să) muncim*[2]/

1 = PP; 2 = SB (1)

Pare[1]/ (să) ştie carte[2]/

1 = PP; 2 = PR (1)

Mă gândeam[1]/ *(să) vin* şi eu[2]/

1 = PP; 2 = CI (1)

c) folosirea în enunţuri a cel puţin două sinonime ale cuvintelor: *tulbure, glorie, glas.*

Observaţie:

Pentru sinonimele cuvintelor *glorie* şi *glas*, vezi B_7,c.

tulbure - lipsit de transparenţă, de limpezime; agitat, învolburat, întunecat, posomorât, difuz, neclar, confuz, încurcat, neliniştit, agitat, frământat, zbuciumat;

Apele *învolburate* ale Dunării ameninţau barajul.

Cerul *întunecat* părea a se apropia de pământ.

Poporul nostru a trecut prin multe epoci *agitate* ale istoriei sale.

glorie:

Poeţii înalţă cântece de *slavă* poporului nostru.

Astfel, neamul românesc şi-a câştigat *faima* în lume.

glas:

Vocea sa răsuna puternic în liniştea pădurii.

În codru se auzea *cântecul* păsărelelor.

DOLJ

F_6 Transcrierea textului:

„*Ştiu*[1]/ (c)*ai depăşit* adesea dreptul dat de o solie;[2]/

(C)*-ai cătat*[3]/, aci, *(să) zdruncini* scaunul din temelie;[4]/

(Că) *te-ai dus* chiar pân-acolo[5]/ *(să) dai mână de-ajutor*

Ucigaşilor[6]/ (ce)-asupră-mi *încercat-au* un omor.[7]"/

Alexandru Davila

a) sublinierea predicatelor;

b) delimitarea propoziţiilor, numerotarea şi precizarea felului lor:

P1 - *ştiu* = propoziţie principală, regentă pentru P2, P3 şi P5; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *c-ai depăşit adesea dreptul dat de o solie* = propoziţie subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştiu* din P1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *c(ă);* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P3 - *c-ai cătat* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știu* din P1, introdusă prin conjuncția *c(ă)*, coordonată cu P2 prin juxtapunere; ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă;

P4 - *aci să zdruncini scaunul din temelie* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul personal și tranzitiv *ai cătat*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *că te-ai dus chiar pân-acolo* = propoziție subordonată completivă directă, regentă pentru P6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știu* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*, coordonată cu P3 prin juxtapunere; ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *să dai mână de-ajutor ucigașilor* = propoziție subordonată consecutivă, regentă pentru P7, răspunde la întrebarea *care este urmarea faptului că,* determină verbul *te-ai dus* din P5, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P7 - *ce-asupră-mi încercat-au un omor* = propoziție subordonată atributivă, are ca regentă P6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *ucigașilor,* introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

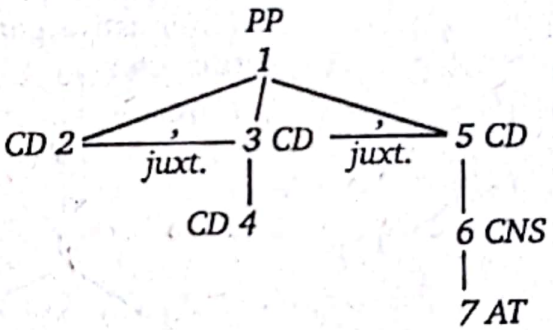

c) explicarea scrierii corecte a cuvintelor din text:

c-ai - s-a folosit cratima deoarece sunt două părți de vorbire diferite pronunțate împreună (într-o singură silabă) prin elidarea vocalei *ă: c(ă)* = conjuncție simplă subordonatoare; *ai* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus; când este o singură parte de vorbire se scrie împreună - *cai* = pluralul substantivului *cal;*

ce-asupra - s-a folosit cratima, deoarece un cuvânt și prima parte din cuvântul următor *(ce-a)* sunt pronunțate împreună fără elidarea unei vocale: *ce* = pronume relativ simplu; *asupra* = prepoziție cu regim de G., urmată în text de un pronume personal în dativ posesiv;

asupra-mi - s-a folosit cratima, deoarece ultima parte a unui cuvânt și un cuvânt întreg *(pra-mi)* sunt pronunțate într-o silabă: *asupra* = prepoziție cu regim de G., *mi* - pronume personal, formă neaccentuată în D, posesiv;

încercat-au - s-a folosit cratima, deoarece este forma inversă a verbului *au încercat*, iar ultima parte a unui cuvânt și un cuvânt întreg se pronunță într-o silabă *(t-au): încercat* = participiul verbului de conjugat; *au* = auxiliarul verbului *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus.

Scanned with OKEN Scanner

NEAMȚ

F_7 Transcrierea textului:

„*De piatră* (de)-*ai fi fost*[1],/ (și) *nu se putea*[2]/ *(să) nu*-ți *salte* inima de bucurie[3]/ (când) *auzeai* uneori în puterea nopții pe Mihai scripcariul din Humulești umblând tot satul cu câte-o droaie de flăcăi după dânsul și cântând..."[4]/

I. Creangă

a) delimitarea propozițiilor și felul lor:

P1 - *de piatră de-ai fi fost* = propoziție subordonată concesivă, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt,* determină verbul *nu se putea,* introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *și nu se putea* = propoziție principală, regentă pentru P1 și P3; ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P3 - *să nu-ți salte inima de bucurie* = propoziție subordonată subiectivă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv impersonal *nu se putea* din P2, introdusă prin conjuncția *să;* ; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *când auzeai uneori în puterea nopții pe Mihai scripcariul din Humulești umblând tot satul cu câte-o droaie de flăcăi după dânsul și cântând* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *să (nu) salte*, introdusă prin adverbul relativ *când*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Notă: P1 - CV depinde, de fapt, de P3, iar schema este:

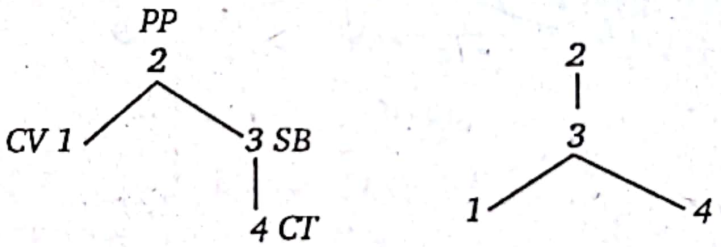

b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

când = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb relativ, de timp, simplu, fără grade de comparație, introduce o temporală;

auzeai = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a II-a, numărul singular;

uneori = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp compus, fără grade de comparație;

de flăcăi = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de.*

TIMIȘ

F_8 Transcrierea textului:

„(De)-*ar fi știut*[1]/ (că) *va călători* toată noaptea[2]/, tot *nu s-ar fi dat bătut.*[3]/ (Oricât) *încercam* noi[1]/ (*să*)-l *oprim*[2]/ (și) (oricum) *căutam*[3]/ (să)-l *convingem*[4] / (că) *exagerează*[5], / el *mergea* neabătut înainte."[6]/

Scanned with OKEN Scanner

a) delimitarea propoziţiilor şi felul lor:

Fraza I

P1 - *de-ar fi ştiut* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt,* determină locuţiunea verbală *nu s-ar fi dat bătut* din P3, introdusă prin conjuncţia *de*; enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *că va călători toată noaptea* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul (personal şi) tranzitiv *ar fi ştiut* (cu subiectul subînţeles), introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că;* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *tot nu s-ar fi dat bătut* = propoziţie principală, regentă pentru P1; enunţiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

Fraza a III-a:

P1 - *oricât încercam noi* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt,* determină verbul *mergea* din P6, introdusă prin adverbul nehotărât compus *oricât;* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *să-l oprim* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *încercam*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *şi oricum căutam* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt*, determină verbul *mergea* din P6, introdusă prin adverbul nehotărât compus *oricum*, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *să-l convingem* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *încercam* dinP3 (cu subiect inclus), introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *că exagerează* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P4, răspunde la întrebarea *de ce*, determină verbul *să... convingem*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P6 - *el mergea neabătut înainte* = propoziţie principală, regentă pentru P1 şi P3; ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

I.

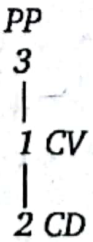

II.

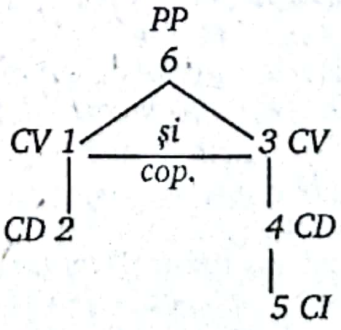

b) explicarea semnelor ortografice şi de punctuaţie:

- *de (-)ar* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi fără elidarea unei vocale: *de* = conjuncţie subordonatoare simplă: *ar* = auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea condiţionalului-optativ perfect;
- *prima virgulă* desparte propoziţia concesivă nr. 1 de regenta ei (fiind aşezată înaintea

Scanned with OKEN Scanner

a) delimitarea propoziţiilor şi felul lor:

Fraza I

P1 - *de-ar fi ştiut* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt,* determină locuţiunea verbală *nu s-ar fi dat bătut* din P3, introdusă prin conjuncţia *de;* enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *că va călători toată noaptea* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul (personal şi) tranzitiv *ar fi ştiut* (cu subiectul subînţeles), introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că;* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *tot nu s-ar fi dat bătut* = propoziţie principală, regentă pentru P1; enunţiativă optativă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

Fraza a III-a:

P1 - *oricât încercam noi* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P2, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt,* determină verbul *mergea* din P6, introdusă prin adverbul nehotărât compus *oricât;* ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *să-l oprim* = propoziţie subordonată completivă directă, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *încercam,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *şi oricum căutam* = propoziţie subordonată concesivă, regentă pentru P4, răspunde la întrebarea *în ciuda cărui fapt,* determină verbul *mergea* din P6, introdusă prin adverbul nehotărât compus *oricum,* coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *să-l convingem* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P5, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *încercam* dinP3 (cu subiect inclus), introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *că exagerează* = propoziţie subordonată completivă indirectă, are ca regentă P4, răspunde la întrebarea *de ce,* determină verbul *să... convingem,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P6 - *el mergea neabătut înainte* = propoziţie principală, regentă pentru P1 şi P3; ; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

I.

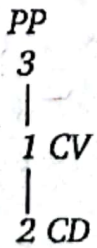

II.

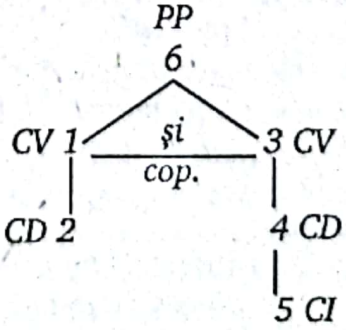

b) explicarea semnelor ortografice şi de punctuaţie:

- *de (-)ar* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi fără elidarea unei vocale: *de* = conjuncţie subordonatoare simplă: *ar* = auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea condiţionalului-optativ perfect;
- *prima virgulă* desparte propoziţia concesivă nr. 1 de regenta ei (fiind aşezată înaintea

Scanned with OKEN Scanner

acesteia și între ele intercalându-se o completivă directă care depinde de concesivă);
- *s(-)ar* = cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin elidarea vocalei *e* : *s(e)* = pronume reflexiv, *ar* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea condiționalului-optativ;
- *punctul* s-a folosit la sfârșitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziții enunțiative neexclamative;
- *să(-)l* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin omiterea vocalei *î*: *să*=conjuncție simplă subordonatoare, *(î)l* = pronume personal, formă neaccentuată;
- *să(-)l* - aceeași explicație;
- *virgula* desparte concesivele nr. 1 și 3 (coordonate între ele și regente ale altor subordonate) de regenta lor (P6), fiind așezate înaintea acesteia;
- *punctul* marchează sfârșitul unei fraze alcătuite din propoziții enunțiative neexclamative.

c) completivă indirectă introdusă prin *să:*
El *este demn*[1]*/ (să) poarte* numele de român.[2]/
1 = PP; 2 = CI (1)

BUCUREȘTI

F_9 1. b, c, (Vezi G_1 1. a, b.)
a) felul predicatelor:
s-așază = predicat verbal;
cum...-s = predicat nominal;
cum...-i = predicat nominal;
răsună = predicat verbal;
ține hangul = predicat verbal (locuțiune verbală)

2. (Vezi B_2.2).

3. mamă
- *nearticulat:*
G. al, a, ai, ale (acestei) *mame*
(acestei) *mame*
- *articulat cu articolul hotărât*
G. al, a, ai, ale *mamei*
D. *mamei*
- *articulat cu articolul nehotărât:*
G. al, a, ai, ale *unei mame*
D. *unei mame*

bunică
- *nearticulat:*
G. al, a, ai, ale (acestei) *bunici*
D. (acestei) *bunici*
- *articulat cu articolul hotărât:*
G. al, a, ai, ale *bunicăi, bunicii;*
D. *bunicăi, bunicii;*
- *articulat cu articolul nehotărât:*
G. al, a, ai, ale *unei bunici*
D. *unei bunici*

Scanned with OKEN Scanner

patrie
- nearticulat:
G. al, a, ai, ale (acestei) *patrii*
D. (acestei) *patrii*
- articulat cu articolul hotărât:
G. al, a, ai, ale *patriei*
D. *patriei*
- articulat cu articolul nehotărât:
G. al, a, ai, ale *unei patrii*
D. *unei patrii*
scânteie
- nearticulat:
G. al, a, ai, ale (acestei) *scântei*
D. (acestei) *scântei*
- articulat cu articolul hotărât:
G. al, a, ai, ale *scânteii*
D. *scânteii*
- articulat cu articolul nehotărât:
G. al, a, ai, ale *unei scântei*
D. *unei scântei*

Observaţii:

a) Pentru substantivul **bunică**, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, p. 77, prevede şi formele *bunicăi, bunichii,* la genitiv-dativ articulat cu articolul hotărât.

b) Când substantivele sunt precedate de adjective pronominale demonstrative (*acest, această, aceşti, aceste)* au formă nearticulată.

c) Genitivul şi dativul singular ale substantivelor feminine articulate cu articolul hotărât se formează prin adăugarea articolului *-i* la forma de G. - D. singular nearticulat. Fac excepţie femininele terminate în *i-e* (în hiat) la care articolul hotărât *-i* se adaugă la forma de N.-Ac. singular nearticulat. Când substantivele se termină în *ie* (diftong) se aplică regula generală (articolul se adaugă la forma de G.D. singular nearticulat).

d) Articolul nehotărât pentru G.-D. feminin (*i*) singular se adaugă fără excepţie la forma de G.D. singular, nearticulat.

d) Scrierea cu *ii* a substantivului (acestei) *patrii* se explică astfel: primul - *i* - aparţine radicalului, iar al doilea *-i* este desinenţa pentru G.D. singular. La substantivele *bunicii* şi *scânteii* primul *-i* este desinenţa pentru G.D., iar al doilea *-i* este articolul hotărât pentru aceeaşi formă de G.-D.

4. S-a oprit *în faţa* şcolii.
N-a venit *din cauza* frigului.

Observaţie: Locuţiunile prepoziţionale cu regim de genitiv au ultima parte componentă articulată definit (cu articol hotârât).

Munceşte *înzecit.* (valoare adverbială)
Efortul *înzecit* a dat roade. (valoare adjectivală)

Observaţii:

a) Numeralul multiplicativ arată în ce propoziţie creşte o cantitate şi se formează prin derivarea numeraluui cardinal cu prefixul *în-* şi sufixul *-it.*

b) Cu valoare de numerale multiplicative sunt şi neologismele *dublu* şi *triplu,* sinonime cu *îndoit* şi *întreit. Dublu, triplu* etc. sunt *adjective* variabile.

Scanned with OKEN Scanner

BRAŞOV

G_1 În textul:
„Socrul *roagă*[1] / -n capul mesei[2] / *(să) poftească* [3]/ *(să) se pună*[2]/
Nunul mare, mândrul soare, şi pe nună, mândra lună.[1]/
(Şi) *s-aşază* toţi la masă[1]/ (cum) li-*s* anii,[2]/ ((*cum)* li-*i* rangul,[3]/
Lin vioarele *răsună*[4]/, (iară) cobza *ţine hangul*".[5]/

M. Eminescu

a) analiza sintactică a frazei:

Fraza I

P1 - *socrul roagă... nunul mare, mândrul soare, şi pe nună, mândra lună* = propoziţie principală, regentă pentru P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *în capul mesei să se pună* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, are ca regentă P3, răspunde la întrebarea *cu ce scop,* determină verbul *să poftească*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *să poftească* = propoziţie subordonată completivă directă, regentă pentru P2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *roagă* din P1, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

Fraza a II-a:

P1 - *Şi s-aşază toţi la masă* = propoziţie principală, regentă, pentru P2 şi P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
Observaţie: Conjuncţia *şi* este un *şi* narativ.

P2 - *cum li-s anii* = propoziţie subordonată circumstanţială de mod, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *cum,* determină verbul *s-aşază*, introdusă prin adverbul relativ *cum*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *cum li-i rangul* = propoziţie subordonată circumstanţială de mod, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *s-aşază*, introdusă prin adverbul relativ *cum*, coordonată prin juxtapunere cu P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *iară cobza ţine hangul* = propoziţie principală, coordonată adversativ prin conjuncţia *iară* cu P4: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

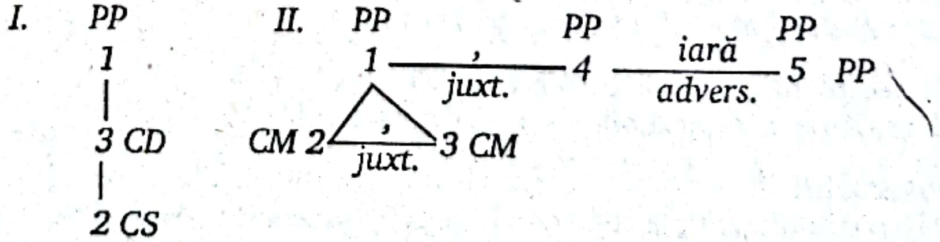

b) motivarea semnelor ortografice şi de punctuaţie:

- *ghilimelele (semnele citării)* s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus

Scanned with OKEN Scanner

întocmai dintr-o operă literară;
- *roagă(-)n* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârșitului unui cuvânt și a unui cuvânt întreg, cu omiterea vocalei *î (-gă-n): roagă* = verb; *(î)n* = prepoziție;
- *primele două virgule* izolează o apoziție dezvoltată de restul propoziției;
- *a treia virgulă* s-a folosit înaintea apoziției dezvoltate, așezate la sfârșitul propoziției, pentru a o izola de restul comunicării;
- *punctul* marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziții enunțiative neexclamative;
- *s(-)așază* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvânt întreg și a începutului altui cuvânt prin elidarea vocalei *e:(s(e)-a) : se* = pronume reflexiv; *așază* = verb;
- *a patra virgulă* din text desparte o propoziție subordonată modală de regenta ei;
- *li(-)s* - cratima marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi, *li* = pronume personal, formă neeacentuată; *(î)s* = forma scurtă a verbului *a fi;*
- *a cincea virgulă* desparte două propoziții subrdonate modale coordonate prin juxtapunere;
- *li(-)i* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi *li* = pronume personal, formă neaccentuată; *(î)i* = formă scurtă a verbului *a fi;*
- *a șasea virgulă* desparte două propoziții principale coordonate prin juxtapunere, între ele intercalându-se două subordonate modale care au ca regentă pe prima dintre cele două principale;
- *a șasea virgulă* desparte două propoziții principale coordonate adversativ prin conjuncția *iară;*
- *punctul* marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziții enunțiative neexclamative;

c) analiza sintactico-morfologică a textului subliniat:

lin - complement circumstanțial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod provenit din adjectiv prin schimbarea valorii gramaticale, grad pozitiv;

vioarele - subiect simplu, exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic - *le;*

răsună = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural;

iară = conjuncție coordonatoare adversativă simplă, coordonează două propoziții principale, nu are funcție sintactică;

cobza = subiect simplu, exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a;*

ține hangul = predicat verbal exprimat prin locuțiune verbală predicativă, intranzitivă, alcătuită din:

ține = verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

hangul = substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l;*

2. Câte două fraze în care conjuncția *dacă* introduce:

subiective:

Nu se știe[1]*/* (dacă) *va reuși* la examen[2]*./*

1 = PP; 2 = SB (1)

Nu s-a aflat[1]*/* (dacă) *se va* mai *ține* concursul.[2]*/*

Scanned with OKEN Scanner

1 = PP; 2 = SB (1)

predicative:

Întrebarea *este*[1]/ (dacă) *vor ajunge* până acolo.[2]/

1 = PP; 2 = PR (1)

Preocuparea lor *era*[1]/ (dacă) *vor rezolva* corect subiectele.[2]/

1 = PP; 2 = PR (1)

completive directe:

Nu mi-a *spus*[1]/ (dacă) *merge* în excursie.[2]/

1 = PP; 2 = CD (1)

Nu știe[1]/ (dacă) *a rezolvat* corect problema[2]./

1 = PP; 2 = CD (1)

condiționale:

(Dacă) *pot*[1]/ *vin* și eu[2]./

1 = CȚ (2) 2 = PP

atributive:

Întrebarea[1]/ (dacă) *vom reuși*[2]/ ne-o *puneam* toți.[1]/

1 = PP; 2 = AT (1)

Preocuparea[1]/ (dacă) *vor prinde* trenul[2]. îi *frământa* pe toți.[1]/

1 = PP; 2 = AT (1)

BUZĂU

G_2 În textul:

„(Când) *auzeam* noi pe moș Luca pomenind cu drag de casă[1]/ (și) (când) mai *vedeam*[2]/ *(cum) rămân* satele și locurile frumoase în urmă[3]/ (și) tot altele necunoscute *se înfățoșează* înainte-ne,[4]/ supărarea noastră *creștea* la culme[5]./"

Ion Creangă

a) delimitarea propozițiilor și precizarea felului lor:

P1 - *când auzeam noi pe moș Luca pomenind cu drag de casă* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, are ca regentă P5, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *creștea*, introdusă prin adverbul relativ *când*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *și când mai vedeam* = propoziție subordonată temporală, regentă pentru P3 și P4, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *creștea* din P5, introdusă prin adverbul relativ *când*, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *cum rămân satele și locurile frumoase în urmă* = propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vedeam* din P2, introdusă prin adverbul relativ *cum*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *și tot altele necunoscute se înfățoșează înainte-ne* - propoziție subordonată completivă directă, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *vedeam* din P2, se subînțelege adverbul relativ *cum*, coordonată copulativ cu P3 prin conjuncția *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *supărarea noastră creștea la culme* - propoziție principală, regentă pentru P1 și P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

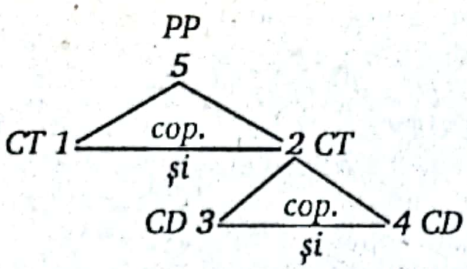

b) predicatele și felul lor:
auzeam = predicat verbal
vedeam = predicat verbal
cum rămân = predicat nominal
se înfățoșează = predicat verbal
creștea = predicat verbal
c) analiza sintactică și morfologică a textului subliniat:
supărarea = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic: *-a;*
noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *supărarea* - feminin, singular, N., persoana I, mai mulți posesori;
creștea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular;
la culme = complement circumstanțial de mod propriu-zis, exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

CLUJ

G_3 1. Analiza sintactică a propoziției:
„Miei albi fugeau către izvor."
fugeau = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. plural;
miei = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., nearticulat;
albi = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *miei* - masculin, plural, N., grad pozitiv;
către izvor = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția *către.*

2. Alcătuirea unei fraze pe baza unei scheme:
Indicații
Deoarece nu se dă schema și nu se precizează raporturile dintre propoziții, deducem din cerințele subiectului că atributiva 2 va avea ca regentă principala *1,* atributiva 4 va avea ca regentă principala 3, consecutivele 6 și 7 vor depinde de principala 5, fiind coordonate între ele, iar temporala 8 va avea ca regentă ultima dintre consecutive. Deci schema relațională ar trebui să se prezinte astfel:

Scanned with OKEN Scanner

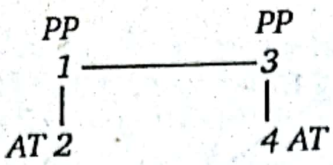

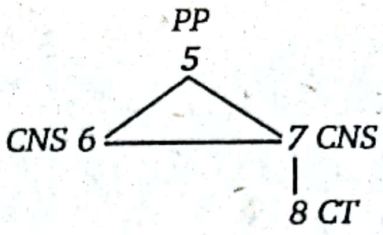

La construirea atributivelor trebuie să avem în vedere ca ele să determine din regente câte un substantiv sau substitut al lor (pronume, numeral). Consecutivele vor avea în regentă un element corelativ şi vor fi introduse printr-un element subordonator specific (echivalent cu conjuncţia *încât).*

L-*a interesat* mult cartea[1]/ (pe care) *am cumpărat-o* împreună[2]/, *a mers* cu ea în camera sa[3]/ (unde) studiază[4]/ (şi) *s-a cufundat* aşa de mult în lectură[5]/, (încât) *a stat* treaz toată noaptea[6]/ (şi) *a citit*[7]/ *(până ce)* s-a luminat.[8]/

COVASNA

G_4 Se dă textul: (vezi F_6).

a) analiza sintactică a versurilor şi schema relaţională (vezi F_6, 16)

b) analiza sintactică şi morfologică a primului vers:

ştiu: = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana I, nr. singular;

c(ă) = nu are funcţie sintactică, conjuncţie simplă subordonatoare, introduce o subordonată completivă directă;

ai depăşit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, nr. singular.

adesea = complement circumstanţial de timp exprimat prin adverb de timp compus;

dreptul = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l;*

dat = atribut adjectival exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, modul participiu cu formă adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *dreptul* = neutru, singular, Ac.;

de o solie = complement de agent exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul nehotărât proclitic *o,* precedat de prepoziţia simplă *de.*

c) explicarea semnelor ortografice şi de punctuaţie din text:

- *ghilimelele (semnele citării)* s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *c(-)ai* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin *elidarea* vocalei *ă, c(ă)* = conjuncţie subordonatoare simplă; *ai* verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus; *punctul şi virgula* - desparte două propoziţii completive directe coordonate prin juxtapunere; are valoarea unei virgule, dar marchează o pauză mai mare decât aceasta, fiind un mijloc stilistic prin care se accentuează ideea exprimată (vezi *Îndreptarul...* pag. 65);

c(-) ai - vezi mai sus;

primele două virgule - marchează pauzele făcute prin intercalarea unui complement circumstanţial de loc între un verb tranzitiv regent *(ai căutat)* şi subordonata completivă directă *(să zdruncini...);*

- *punctul şi virgula* - vezi mai sus;

Scanned with OKEN Scanner

- *te(-) ai* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi: *te* - pronume reflexiv; *ai* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
- *pân(-) acolo* = cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârşitului unui cuvânt şi a primei părţi a cuvântului următor prin omiterea vocalei *ă:* (n-*a);*
- *de(-)ajutor* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvânt întreg şi a începutului altui cuvânt fără omiterea unei vocale: *(de-a);*
- pentru cratimele următoare vezi F_6 1 c);
- *punctul* marchează sfârşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative neexclamative.

G_s *a)* Analiza sintactică a frazei:

„Sărmanu-*ngenunchează* pe iarba[1] / (ce) *străluce,*[2]/
Îşi pleacă fruntea *albă,* [3]/ smerit *îşi face cruce*[4]/
(Şi) pentru totdeauna *sărută* ca pe-o moaşte
Pământul[5] / (ce) *tresare*[6]/ (şi) (care)-l *recunoaşte.*"[7]/

Vasile Alecsandri

P 1 - *Sărmanu-ngenunchează pe iarba* = propoziţie principală, regentă pentru P 2;
P 2 - *ce străluce* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 1, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *iarba,* introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P 3 - *îşi pleacă fruntea albă* = propoziţie principală, coordonată cu P 2 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P 4 - *smerit îşi face cruce* = propoziţie principală, coordonată cu P 3 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P 5 - *şi pentru totdeauna sărută ca pe-o moaşte pământul* - propoziţie principală, regentă pentru P 6 şi P 7, coordonată cu P 4 prin conjuncţia simplă *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P 6 - *ce tresare* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *pământul,* introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P 7 - *şi care-l recunoaşte* = propoziţie subordonată atributivă, are ca regentă P 5, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *pământul,* introdusă prin pronumele relativ *care,* coordonată copulativ cu P 6 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

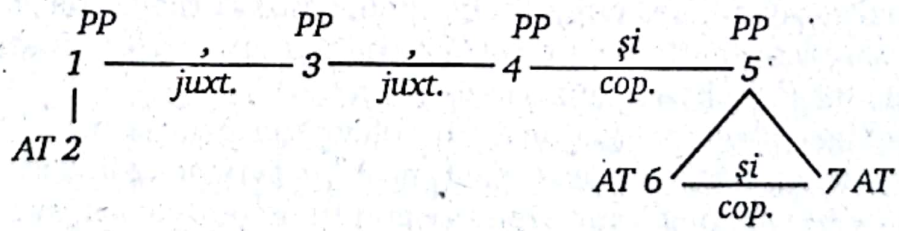

b) Explicarea semnelor de punctuaţie şi ortografice în textul:
„Pe mulţi tătari cuprins-ai de-ai morţii reci fiori!"

V. Alecsandri

- *ghilimelele (semnele citării)* - s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *cuprins(-)ai* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârşitului unui cuvânt şi a unui cuvânt întreg fără elidarea unei vocale*(s-ai); cuprins-ai* este formă verbală inversă;

Scanned with OKEN Scanner

- *de(-)ai* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, fără omiterea unei vocale: *de* = prepoziție *simplă*; *ai* = articol posesiv-genitival:
- *semnul exclamării* - marchează sfârșitul unei propoziții enunțiative propriu-zise, exclamative, dezvoltate.

c) Analiza sintactică și morfologică a acestei propoziții:

- *cuprins-ai* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, formă inversă, persoana a II-a, numărul singular;
- *(tu)* = subiect inclus;
- *pe... tătari* = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *pe;*
- *mulți* = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul *tătari* - masculin, plural, Ac., grad pozitiv; este frecvent considerat și adjectiv pronominal nehotărât;
- *de fiori* = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *de;*
- *ai morții* = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun simplu, feminin, singular, G. precedat de articolul posesiv-genitival „ai", articulat cu articolul hotârât enclitic *-i;*
- *reci* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil cu o singură terminație, acordat cu substantivul *fiori*; neutru, plural, acuzativ, gradul pozitiv.

IALOMIȚA

G_6 *a)* Analiza predicatelor:

repetă = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, nr. singular;

voia = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular;

să devină o amintire = predicat nominal alcătuit din:

să devină - verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

o amintire = nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, numărul singular, genul feminin, cazul N., articulat cu articolul nehotărât proclitic *o;*

devenea amintire = predicat nominal alcătuit din:

devenea = verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, nr. singular;

amintire - nume predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., nearticulat.

b) Stabilirea felului propozițiilor:

„El *repetă*[1]/ (fiindcă) *voia*[2]/ *(să) devină o amintire* plăcută[3],/ (dacă) *devenea amintire.*"[4]/

Dumitru Radu Popescu

P1 - *El repetă* = propoziție principală, regentă pentru P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Scanned with OKEN Scanner

P2 - *fiindcă voia* = propoziție subordonată cauzală, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *repetă* din P1, introdusă prin conjuncția subordonatoare *fiindcă;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *să devină o amintire plăcută* = propoziție subordonată completivă directă, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *voia*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *dacă devenea amintire* = propoziție subordonată condițională, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină verbul *voia,* introdusă prin conjuncția *dacă*, enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

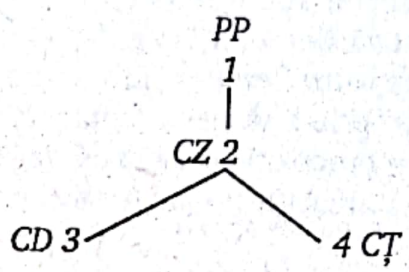

2. Fraza în care conjuncția *dacă* introduce două tipuri de subordonate (vezi G_1 2 p. 124-125)

IAȘI

G_7 Analiza sintactică a frazei:

„(Când) *vuia* în sobă tăciunele aprins[1]/ (care) *se zice*[2]/ (că) *face* a vânt și a vreme rea[3],/ (sau) (când) *țiuia* tăciunele[4]/ (despre care) *se zice*[5]/ (că) te *vorbește* cineva de rău[6]/, mama îl *mustra* acolo în vatra focului,[7]/ (și-l)*buchisea* cu cleștele,[8]/ (să) *se* mai *potolească* dușmanul.[9]/"

I. Creangă

P1 - *când vuia în sobă tăciunele aprins* = propoziție subordonată circumstanțială de timp, regentă pentru P2, răspunde la întrebarea *când?*, determină verbul *mustra* din P7, introdusă prin adverbul relativ *când;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *care se zice* = propoziție subordonată atributivă, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *tăciunele* din P1, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Observație: Este propoziție dezvoltată, deoarece pronumele relativ *care* este în cazul Ac., și are funcție sintactică de complement indirect cu subînțelegerea prepoziției *despre*, care apare în text, mai departe, într-o situație similară;

P3 - *că face a vânt și a vreme rea* = propoziție subordonată subiectivă, are ca regentă P2, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul impersonal reflexiv *se zice*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *că*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: Chiar dacă pronumele relativ *care* din P2 ar fi în cazul N, el ar avea funcţie sintactică de subiect în P3, iar această subordonată ar fi tot subiectivă.

P4 - *sau când ţiuia tăciunele* = propoziţie subordonată temporală, regentă pentru P5, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *mustra* din P7, introdusă prin adverbul relativ *când*, coordonată disjunctiv cu P1 prin conjuncţia *sau*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *despre care se zice* = propoziţie subordonată atributivă, regentă pentru P6, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *tăciunele* din P4, introdusă prin pronumele relativ *care*, precedat de prepoziţia *despre;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *că te vorbeşte cineva de rău* = propoziţie subordonată subiectivă, are ca regentă P5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv impersonal *se zice*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P7 - *mama îl mustra acolo, în vatra focului* = propoziţie principală, regentă pentru P1 şi P4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P8 - *şi-l buchisea cu cleştele* = propoziţie principală, regentă pentru P9, coordonată copulativ cu P7 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P9 - *să se mai potolească duşmanul* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop, are ca regentă P8, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *buchisea*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

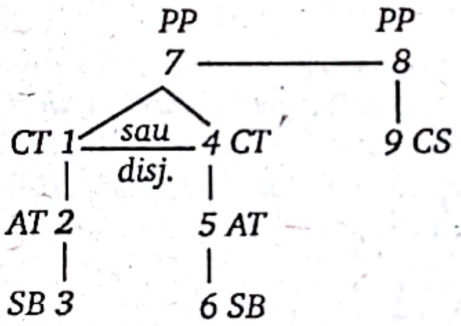

2. Două fraze în care s-au introdus expresiile *a duce cu vorba, a se duce într-un suflet:*

Deoarece nu este un om serios, *îl duce cu vorba* de multă vreme.
Când a aflat despre cele întâmplate, *s-a dus într-un suflet* până acolo.

HUNEDOARA

G_8 1. a, b, c, vezi C_{32},1.

2. Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor:

Pisicuţa = subiect simplu exprimat prin substantiv propriu simplu (provenit din substantivul comun), genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic: *-a;*

priporul = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l;*

(mă) dusei = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza reflexivă - considerată şi activă pronominală, deoarece

Scanned with OKEN Scanner

pronumele reflexiv *mă* este complement direct -, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana I, numărul singular;

ce („stânca") = subiect simplu exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., în frază introduce o AT;

la îndemână = parte componentă a locuțiunii verbale *căzu la îndemână (găsii)* cu funcție sintactică de predicat verbal; în cadrul locuțiunii verbale poate fi socotit complement circumstanțial de mod exprimat prin locuțiune adverbială de mod (vezi D. Ivănuș, *Limba română..., p. 218).*

MARAMUREȘ

G_9 În textul:

„Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri-aminte."

M. Eminescu

a) sublinierea propoziției regente cu o linie și a propoziției subordonate cu două linii:

b) motivarea utilizării liniuței de unire în cele trei situații din text:

n(-)oi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *u:n(u)* - adverb de mod, de negație, *oi* - forma populară a auxiliarului *a vrea* care intră în alcătuirea viitorului;

de(-)atunci - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvânt întreg și a începutului altui cuvânt, fără elidare de vocală: *(de-a)* - *de* = prepoziție; *atunci* - adverb de timp;

m(-)or - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi prin elidarea vocalei *ă : m(ă)* - pronume personal, formă neaccentuată; *or* - formă populară a auxiliarului *a vrea* care intră în alcătuirea viitorului.

c) explicarea sintactică și morfologică a expresiei *aduceri-aminte:*

aduceri-aminte = subiect simplu exprimat prin locuțiune substantivală, genul feminin, numărul plural, cazul N., formă nearticulată *(aducere aminte = amintire);* alcătuită din: *aduceri* = substantiv comun simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., nearticulat; *aminte* = adverb de mod compus.

Observație: Locuțiunile substantivale provin, de obicei, din locuțiuni verbale prin substantivizarea infinitivului:

a aduce aminte - aducere-aminte
(loc. vb.) (loc. subst.)
a (nu) băga de seamă - (ne)băgare de seamă.

MEHEDINȚI

G_{10} 1. a) Patru propoziții sau fraze în care apare câte un sinonim al cuvântului *falnic:*

Acolo se va înălța un monument *impozant* ridicat în cinstea eroilor revoluției.

Semețul voievod nu s-a închinat în fața dușmanilor.

Glasul *maiestuos* al patriei răsuna în inima românilor pe care ea îl chema la luptă.

Scanned with OKEN Scanner

Grandiosul palat al ducelui domina, prin înălțimea sa, împrejurimile.

b) analiza frazei:

„Și-nălțând a doua oară sabia, *răcni* așa de cumplit[1]/, (încât) mazurii, înfricoșați, *smuciră* frâiele[2]/ (și) √ *se năpustiră* spre poartă.[3]/

√încât

P1 - *și-nălțând a doua oară sabia, răcni așa de cumplit* = propoziție principală, regentă pentru P2 și P3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *încât mazurii, înfricoșați, smuciră frâiele* = propoziție subordonată consecutivă, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că*, determină verbul *răcni*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *încât;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - și se năpustiră pe poartă = propoziție subordonată consecutivă, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că,* determină verbul *răcni*,se subînțelege conjuncția subordonatoare *încât,* coordonată copulativ cu P4 prin conjuncția *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

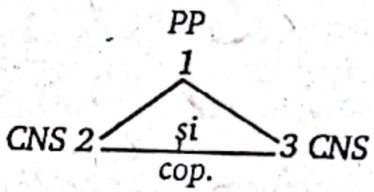

c) analiza sintactică și morfologică a ultimei propoziții:

și = conjuncție simplă coordonatoare copulativă, nu are funcție sintactică, leagă două consecutive;

se năpustiră = predicat verbal exprimat prin verb predicativ personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul plural;

(ei, mazurii) = subiect subînțeles;

spre poartă = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., nearticulat, precedat de prepoziția simplă *spre*.

OLT

G_{11} Felul propozițiilor introduse prin *că* și *de:*

a) Este bine[1]/ (că) *îți alegi* cu grijă cărțile[2]/ (pe care) le *citești.*[3]/

1 = PP; 2 = SB (1); 3 = AT(2)

1 PP
|
2 SB
|
3 AT

b) Părerea lui *este*[1]/ (că) primăvara aceasta *va fi ploioasă.*[2]/

1 = PP; 2 = PR (1)

1 PP
|
2 PR

Scanned with OKEN Scanner

c) N-a știut niciodată[1]/ (că) *este* atât de *bolnav.*[2]/

1 = PP; 2 = CD (1)

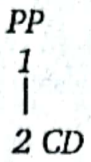

d) Se plângea mereu[1]/ (că) *este un om* de neînțeles.[2]/

1 = PP; 2 = CI (1)

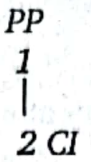

e) Alergau cu toții astfel[1]/ (că) *nu te puteai* ține după ei.[2]/

1 = PP; 2 = CNS (1)

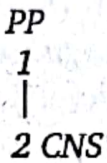

Observație: Pronumele reflexiv *te* nu însoțește verbul *a putea*, ci pe *a ține*. Dovada o avem prin trecerea celui de-al doilea verb la conjunctiv: *... că nu puteai să te ții...*

f) Părerea[1a]/ (că) numai oamenii grași *sunt sănătoși*[2]/ *este* cu totul *greșită.*[1b]/

1 = PP; 2 = AT (1)

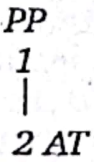

g) Țipa așa de tare[1]/ (de) *se auzea* la vecini.[2]/

1 = PP; 2 = CNS (1)

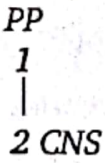

h) (De) *nu* ți-*e* teamă de frig[1],/ *poți* pleca și așa subțire îmbrăcată[2]./

1 = CȚ (2); 2 = PP

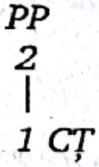

Observație: Verbul *a fi* este predicativ în expresii ca *(mi)-e sete, (mi)-e foame, (mi)-e somn, (mi)-e teamă, (mi)-e frică, (mi)-e frig,* deoarece arată existența, iar substantivele care-l însoțesc sunt subiecte (vezi *Gramatica Academiei,* vol II. pag. 100).

i) Mergea la mare[1]/ (de) *se trata* de reumatism.[2]/

1 = PP; 2 = CS (F) (1)

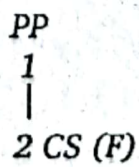

2. Pentru *întruna* și *într-una, cei* și *ce-i* vezi F_2, 1.c.

Scanned with OKEN Scanner

niciodată – nici o dată:

Niciodată nu l-am prețuit mai mult ca atunci. (nicicând = adv.)

N-a cunoscut *nici o dată* mai importantă din istoria acelui neam de viteji. (*nici o* adjectiv negativ; *dată* - substantiv)

cea – ce-a:

Eleva *cea* harnică obține rezultate deosebite.

cea - articol demonstrativ (adjectival), deoarece leagă un adjectiv de substantivul pe care acesta îl determină;

Observație: *Cea* este articol demonstrativ (adjectival) și în următoarele situații:

- când însoțește un adjectiv:

Cea harnică este lăudată:

- când însoțește un numeral ordinal:

Cea de-a treia este colega mea;

- când ajută la formarea gradului superlativ relativ de superioritate sau/și de inferioritate al adjectivelor:

Ei o laudă pe eleva *cea* mai harnică dintre toate.

Atenție!

În explicarea scrierii ortogramei *cea*, trebuie să avem în vedere că acest cuvânt poate să aibă și următoarele valori morfologice:

a) pronume demonstrativ:

Cea de acolo este colega mea: (înlocuiește un substantiv-*fata).*

b) adjectiv pronominal demonstrativ:

„Iar *cea* mioriță,
Cu lână plăviță..."

(stă pe lângă un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz - *mioriţa aceea)*

c) interjecție:

Cea! își îndeamnă plugarii boii.

Nu se știe *ce-a* făcut până la urmă.

ce = pronume relativ;

a = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus.

Liniuța de unire (cratima) marchează rostirea împreună (într-o singură silabă) a două părți de vorbire diferite.

Atenție!

Cuvântul *ce* din ortograma *ce-a* poate să aibă și alte valori morfologice:

a) Ce-a zis?

ce = pronume interogativ;

a = verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus.

b) Ce-a mai vorbit!...

ce - adverb (cât)

a - verbul auxiliar *a avea* din alcătuirea perfectului compus.

al - a-l

M-am întâlnit cu un prieten *al* lui Mihai.

al - este articol posesiv sau genitival, deoarece însoțește un substantiv în cazul G.

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie:
Al este articol posesiv (genitival) şi în următoarele situaţii:
- când însoţeşte o altă parte nominală decât substantivul în cazul G.: Caietul este *al* lui. (însoţeşte un pronume personal în G.);
- când însoţeşte un pronume posesiv sau un adjectiv pronominal posesiv:
Meritul este *al* său. (pronume posesiv).
Al meu prieten m-a dezamăgit. (adj. pron. posesiv);
- când însoţeşte un numeral ordinal:
Al treilea dintre ei este cel mai inteligent.

M-am dus la el pentru *a-l* felicita.
a = prepoziţie cu care se construieşte infinitivul;
l = pronume personal, formă neaccentuată.
Cratima marchează rostirea împreună (într-o silabă) a două părţi de vorbire diferite (două cuvinte întregi) prin elidarea vocalei *î*.

SATU-MARE

G_{12} a, b) analiza frazei:
„Dar el *ştia*[1],/ (că) *nu e aşa*[2],/ (fiindcă) *văzuse*[3],/ *(şi) strigase,* printre explozii[4]/ (care) îl *copleşeau*[5],/ acele comenzi[4]/ (care) *câştigă* o luptă"[6]./

Dumitru Radu Popescu

P1 - *Dar el ştia* = propoziţie principală, regentă pentru P2, P3, şi P4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P2 - *că nu e aşa* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *ştia*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că:* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;
P3 - *fiindcă văzuse* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *ştia*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *fiindcă*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P4 - *şi strigase printre explozii... acele comenzi* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P1, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină verbul *ştia*, se subînţelege conjuncţia *fiindcă*, coordonată copulativ cu P3 prin conjuncţia simplă *şi*, regentă pentru P5 şi P6; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P5 - *care îl copleşeau* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *explozii*, introdusă prin pronumele relativ *care;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P6 - *care câştigă o luptă* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *comenzi*, introdusă prin pronumele relativ *care*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
Observaţie: Deşi au aceeaşi regentă, cele două atributive nu sunt coordonate, deoarece determină substantive diferite.

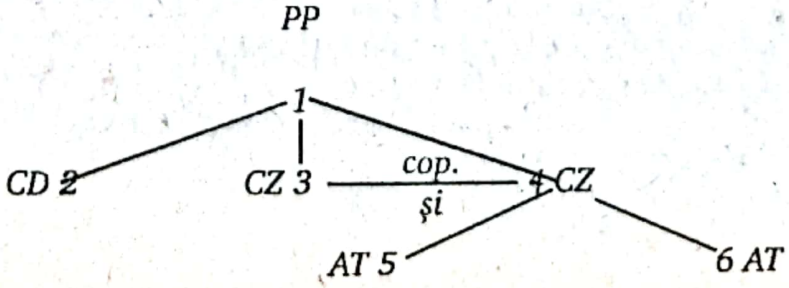

Scanned with OKEN Scanner

c, d) cuvântul *explozie* cu sens figurat:
O explozie de bucurie se auzi în momentul anunţării rezultatului.
- *explozie* - metaforă cu sensul de *manifestare bruscă, izbucnire neaşteptată şi puternică, dar de scurtă durată a unei acţiuni, a unui sentiment* etc. (DEX. p. 316).

SATU MARE

G_{13} „Şi după mintea[1]/ (ce)-o *aveam*[2]/, *ne-am fi întors* chiar atunci[1]/ (de) *nu eram daţi în seama* lui moş Luca[3]/, (de care) *ne ruşinam* ca şi de părinţii noştri.[4]"/

Ion Creangă

a) felul predicatelor:
aveam - predicat verbal;
ne-am fi întors - predicat verbal;
nu eram daţi în seama - predicat verbal, exprimat prin locuţiune verbală la diateza pasivă - *eram încredinţaţi;*
ne ruşinam - predicat verbal.
b) delimitarea propoziţiilor şi felul lor:
P1 - *şi după mintea... ne-am fi întors chiar atunci* = propoziţie principală, regentă pentru P2 şi P3; enunţiativă, optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P2 - *ce-o aveam* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P1, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *mintea*, introdusă prin pronumele relativ *ce*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P3 - *de nu eram daţi în seama lui moş Luca* = propoziţie subordonată condiţională faţă de P1, răspunde la întrebarea *cu ce condiţie*, determină verbul *ne-am fi întors*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *de*, regentă pentru P4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P4 - *de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P3, răspunde la întrebarea *care*, determină grupul de cuvinte *moş Luca* alcătuit din substantive, introdusă prin pronumele relativ *care* precedat de prepoziţia *de*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

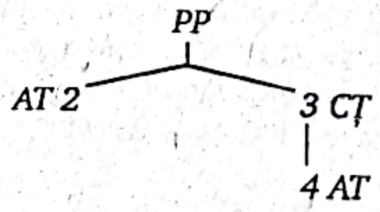

c, d) altă expresie în care apare cuvântul *seama*; folosirea ei ca predicat într-o regentă; subordonata cerută de această regentă
De bună seamă[1]/ (că) *se va ţine de cuvânt*[2]./
de bună seamă - locuţiune adverbială *(desigur)*
Propoziţia a doua (subordonată) este subiectivă (soluţie unică).
N-a băgat de seamă[1]/ (că) *a pierdut* stiloul[2]./
n-a băgat de seamă - locuţiune verbală *(n-a observat)*
Subordonata este completivă directă.
Nu şi-a dat seama[1]/ (de ceea ce) *s-a întâmplat*[2]./
nu şi-a dat seama - locuţiune verbală.
Subordonata este completivă indirectă.
N-a luat în seamă[1]/ (ce) *i-ai spus*[2]./
n-a luat în seamă - locuţiune verbală
Subordonata este completivă directă.

Scanned with OKEN Scanner

SIBIU

G_{14} *„Erau doi*[1]*/* (şi) prin zgomotul exploziilor prima lui împuşcătură *nu atrăsese atenţia* celui de-al doilea[2]*/*, (care) *îşi dăduse seama* prea târziu[3]*/* (că) *rămăsese singur*[4]*.“*

Marin Preda

a) analiza frazei:

P1 - *erau doi* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *şi prin zgomotul exploziilor prima lui împuşcătură nu atrăsese atenţia celui de-al doilea* = propoziţie principală, regentă pentru P3, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia simplă *şi*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P3 - *care îşi dăduse seama prea târziu* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P2, răspunde la întrebarea *care*, determină numeralul ordinal *celui de-al doilea* cu valoare substantivală, introdusă prin pronumele relativ *care*, regentă pentru P4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *că rămăsese singur* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P3, determină locuţiunea verbală intranzitivă *îşi dăduse seama*, răspunde la întrebarea *de ce*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că*, enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

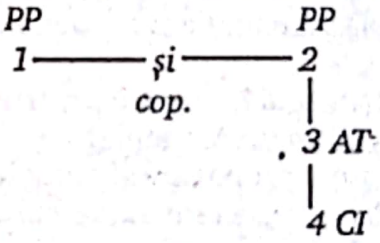

b) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

prin zgomotul = complement circumstanţial de timp (cu nuanţă cauzală) exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, precedat de prepoziţia simplă *prin*, articulat cu articolul hotărât enclitic *-l;*

exploziilor = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul G, articulat cu articolul hotărât enclitic *-lor;*

prima = atribut adjectival exprimat prin numeral ordinal simplu cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *împuşcătură* - feminin, singular, N., formă articulată cu articolul hotărât enclitic *-a* preluat de la substantivul *împuşcătură;*

lui = atribut pronominal genitival exprimat prin pronume personal, persoana a treia, numărul singular, genul masculin, cazul G.;

Observaţie: *(al, a, ai, ale) lui, ei, lor* sunt întotdeauna pronume personale, nu posesive.

Pronume (adjectivale) posesive sunt *(al) său, (a) sa, (ai) săi, (ale) sale.*

împuşcătură = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul *-a*, preluat de numeralul *prima* care îl precedă;

nu atrăsese atenţia = predicat verbal exprimat prin locuţiune verbală alcătuită din: *nu atrăsese* = verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a,

Scanned with OKEN Scanner

diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul singular, forma negativă, cu adverbul de mod de negaţie *nu;*
atenţia = substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a.*

TIMIŞ

G_{15} Analiza frazei:
„(Când) *am auzit*[1]*/* (că) ei *pleacă*[2]*/, am zis*[3]*/* (că)*mă duc* şi eu cu dânşii[4]*/*, (iară) Huţu, *văzând*[5]*/* (că) *voiesc*[6]*/ (să) merg,*[7]*/* m-*a luat* şi pe mine[5] */* (şi) *eram foarte vesel*[8]*/*, (căci) *era băiat* de tot hazul[9]*,/* √ *ştia*[10]*/ (să) facă* o mulţime de pozne[11]*/* (şi) *ne aşteptam*[12]*/ (să) întâlnim* pe drum sania noastră[13]*/*, (care) *să* ne *ducă* până la Cocorăşti.[14]*/*"

Ioan Slavici

√căci

P1 - *când am auzit* = propoziţie subordonată temporală faţă de P3, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *am zis*, introdusă prin adverbul relativ *când*, regentă pentru P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P2 - *că ei pleacă* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am auzit*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P3 - *am zis* = propoziţie principală, regentă pentru P1 şi P4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P4 - *că mă duc şi eu cu dânşii* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *am zis,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P5 - *iară Huţu văzând... m-a luat şi pe mine* = propoziţie principală, regentă pentru P6, coordonată adversativ cu P3 prin conjuncţia *iară;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P6 - *că voiesc* = propoziţie completivă directă faţă de P5, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *văzând,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*, regentă pentru P7; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P7 - *să merg* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P6, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *voiesc*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P8 - *şi eram foarte vesel* = propoziţie principală, regentă pentru P9, P10 şi P12, coordonată copulativ cu P5 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;
P9 - *căci era băiat de tot hazul* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare *căci*, enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P10 - *ştia* = propoziţie subordonată cauzală faţă de P8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, se subînţelege conjuncţia *căci*, coordonată cu P9 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Scanned with OKEN Scanner

P11 - *să facă o mulțime de pozne* = propoziție subordonată completivă directă față de P10, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știa*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 12 - *și ne așteptam* = propoziție subordonată cauzală față de P 8, răspunde la întrebarea *din ce cauză*, determină adjectivul *foarte vesel*, se subînțelege conjuncția subordonatoare *căci*, coordonată copulativ prin conjuncția *și* cu P9, regentă pentru P13; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P13 - *să întâlnim pe drum sania noastră* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P12, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *ne așteptam*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P14; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P14 - *care să ne ducă până la Cocorăști* = propoziție subordonată atributivă față de P13, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *sania*, introdusă prin pronumele relativ *care;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

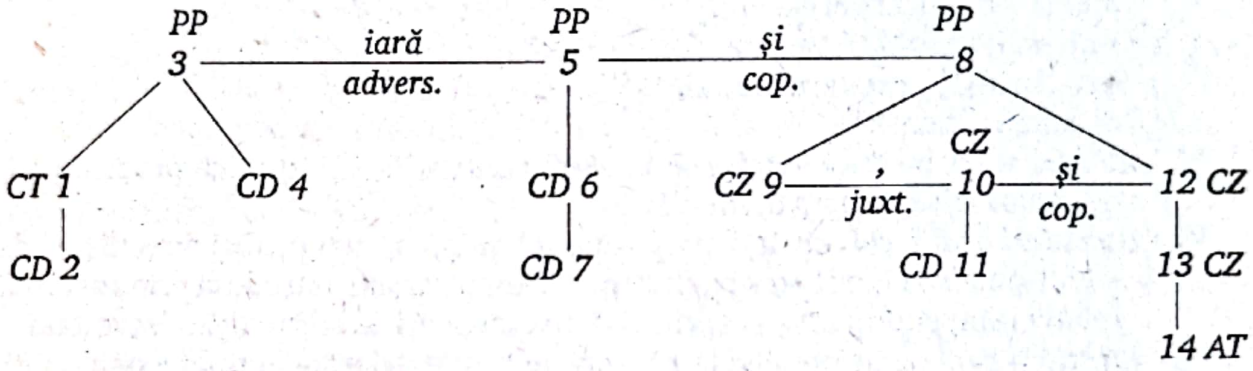

2. Alcătuirea frazei după schema dată:

(Să) înveți[1]*/ înseamnă*[2]*/* (să) *muncești*[3]*./*

1 = SB (2)
2 = PP
3 = PR (2)

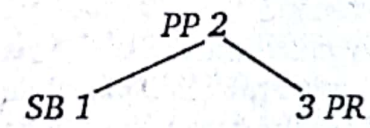

(Ce) nu-mi *place*[1]*/ este*[2]*/* (că) *nu învață*[3]*./*

1 = SB (2)
2 = PP
3 = PR (2)

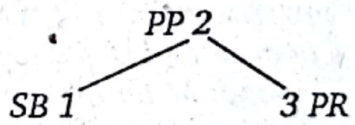

În aceste cazuri, propoziția principală regentă se reduce la un verb copulativ cu funcție sintactică de predicat nominal incomplet (insuficient, gol).

Atenție!

După verbul *a fi* precedat de o subiectivă poate urma și o finală sau o cauzală, nu numai o predicativă.

(Dacă) *citim*[1]*/ este*[2]*/* (pentru că) ne *place*[3]*./*

1 = SB (2)
2 = PP
3 =CZ (2)

(Dacă) *învățăm*[1]*/ este*[2] (ca să) *reușim*[3]*./*

1 = SB (2)
2 = PP
3 = CS (2)

În aceste situații verbul *a fi* este predicat impersonal.

Scanned with OKEN Scanner

BUCUREȘTI

G_{16} „*Nu știu*[1]/ (cum) *se cheamă* satul acesta[2], (dar) *știu*[3]/ (că) pretutindeni[4]/ (pe unde) m-*ai dus*,[5]/ (unde) s-*a vorbit* românește,[6]/ *este* pământul Patriei mele...[4]/"

Barbu Delavrancea

a) predicatele și felurile lor:

nu știu - predicat verbal

se cheamă - predicat verbal

Observație: Unii specialiști consideră că predicatul este *cum se cheamă* și este predicat nominal, deoarece verbul *se cheamă* este socotit copulativ.

În acest sens, Mioara Avram în *Gramatica pentru toți*, pag. 264 arată că: „în condițiile admiterii acestei părți de propoziție (a elementului predicativ suplimentar - n.n.) inventarul verbelor copulative se reduce simțitor, eliminându-se verbe cu sens lexical autonom ca *a se arăta, a se chema...*"

știu - predicat verbal

ai dus - predicat verbal

s-a vorbit - predicat verbal

este (se află) - predicat verbal.

b) analiza frazei:

P1 - *nu știu* = propoziție principală, regentă pentru P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă;

P2 - *cum se cheamă satul acesta* = propoziție subordonată completivă directă față de P1, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *nu știu*, introdusă prin adverbul relativ *cum*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *dar știu* = propoziție principală, regentă pentru P4, coordonată adversativ cu P1 prin conjuncția simplă *dar;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *că pretutindeni... este pământul Patriei mele...* = propoziție subordonată completivă directă față de P3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *știu*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, regentă pentru P5 și P6; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *pe unde m-ai dus* = propoziție subordonată circumstanțială de loc față de P4, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *este*, introdusă prin adverbul relativ *unde* precedat de prepoziția simplă *pe;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *unde s-a vorbit românește* = propoziție subordonată circumstanțială de loc față de P4, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *este*, introdusă prin adverbul relativ *unde*, coordonată cu P5, prin juxtapunere; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Observație: Propozițiile circumstanțiale de loc P5 și P6 pot avea ca termen regent și adverbul *pretutindeni*, deci nu pot fi considerate AT sau APOZ., ci cel mult CI explicative (vezi și *Observația* de la pag. 105).

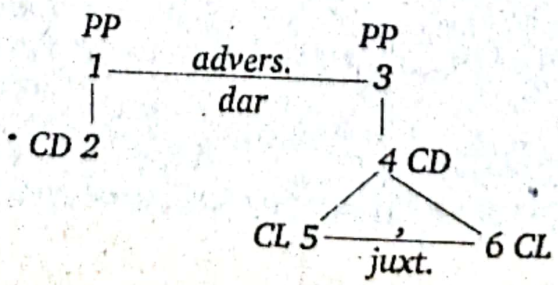

Scanned with OKEN Scanner

c) analiza sintactică şi morfologică a cuvântului subliniat:
acesta = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *satul:* neutru, singular, N.

2. *a)* Substantivul *muncă* (cu sau fără articol hotărât) folosit cu diferite funcţii sintactice:
subiect: *Munca* îl înnobilează pe om. (N.)
Îmi place *munca*. (N)
nume predicativ: Acesta este o *muncă* dificilă. (N.)
Răsplata este *pentru munca* depusă. (Ac.)
Roadele sunt *ale muncii lui* neîncetate . (G.)
atribut substantival genitival:
Cei harnici culeg roadele *muncii* lor. (G.)
atribut substantival prepoziţional:
Îl caracterizează dragostea *faţă de muncă.* (Ac.)
O privire atentă *asupra muncii lui* ne duce la această concluzie. (G.)
Rezultatele *graţie muncii* sale îl satisfac. (D.)
atribut substantival apoziţional:
Ea, *munca*, este creatoare de bunuri materiale. (N.)
complement direct:
Ei iubesc *munca*. (Ac.)

b) trei prepoziţii care se construiesc cu cazul D:
datorită, graţie, mulţumită
Ex.: A reuşit *datorită* eforturilor depuse.

Observaţie: Tot cu cazul D se mai construiesc şi prepoziţiile: *conform, contrar, potrivit*, precum şi adverbele cu valoare de prepoziţie *aidoma, asemenea.*

c) 3 propoziţii în care verbul *a învăţa* să fie folosit la:
- indicativ prezent:
El *învaţă* bine.
- indicativ, trecut (una din forme):
Tu *ai învăţat* la istorie?
(perfect compus)
- indicativ, viitor (una din forme):
În acest an noi *vom învăţa* şi mai bine.
(viitor)

Observaţie:
1. La timpul trecut, indicativul are şi următoarele forme:
imperfect: (eu) *învăţam*
perfect simplu: *(eu) învăţai*
mai mult ca perfect: (eu) *învăţasem*
2. la timpul viitor, indicativul mai are şi forma de viitor anterior:
Când vei veni la mine, eu *(îmi) voi fi învăţat* deja.

Scanned with OKEN Scanner

BRAŞOV

H_1 Fraza alcătuită din propoziţia dată, după transformarea părţilor de propoziţie subliniate în propoziţii:

(După ce) *ne-am liniştit*[1],/ toţi *începurăm*[2]/ *(să) lucrăm* cu mult entuziasm[1]/ (ca *să) terminăm* sarcina[4]/ (care) ne *fusese încredinţată*[5]./

a) felul propoziţiilor:

P1 - *după ce ne-am liniştit* = propoziţie subordonată circumstanţială temporală faţă de P2, răspunde la întrebarea *când,* determină verbul *începurăm,* introdusă prin locuţiunea conjuncţională *după ce;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *toţi începurăm* = propoziţie principală, regentă pentru P1 şi P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *să lucrăm cu mult entuziasm* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *începurăm*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să,* regentă pentru P4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *ca să terminăm sarcina* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală) faţă de P3, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *să lucrăm*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare compusă *ca să,* regentă pentru P5; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *care ne fusese încredinţată* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P4, răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *sarcina*, introdusă prin pronumele relativ *care;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

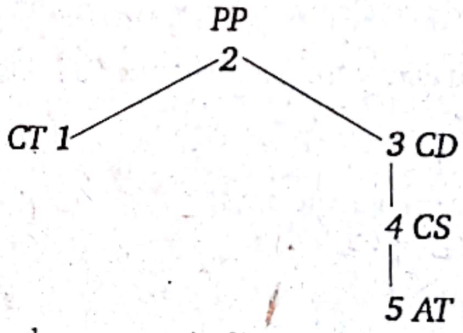

b) explicarea semnelor de punctuaţie din textul dat:

ghilimelele - s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;

două puncte - s-au folosit după un verb de declaraţie cu determinant şi înainte de vorbirea directă (dialog);

linia de dialog - marchează începutul vorbirii unei persoane care participă la convorbire;

....(.)*dragii mamei (,) de care* - prima virgulă s-a folosit înaintea unui substantiv în cazul vocativ urmat de un determinant şi aşezat la sfârşitul propoziţiei; a doua virgulă desparte o propoziţie subordonată atributivă explicativă de regenta ei;

semnul exclamării - s-a folosit la sfârşitul unei fraze care are în alcătuirea ei o propoziţie enunţiativă exclamativă:

„Turcii, dragii mamei...!" (cu predicatul subînţeles).

Scanned with OKEN Scanner

BRĂILA

H_2 „*N-am* mai *trecut* de mult prin sat[1]/ (și)-mi *spune*
Un om[2]/ (ce) de pe-acasă *a venit*[3]/
(Cum c)-*a-nflorit* la noi mălinul[4]/
(Și) (c)-*ai albit*, mămucă[5],/ *ai albit*[6]/"

Nicolae Labiș

a) sublinierea predicatelor
n-am trecut - predicat verbal
spune - predicat verbal
a venit - predicat verbal
a-nflorit - predicat verbal
ai albit - predicat verbal
ai albit - predicat verbal

b) delimitarea propozițiilor, felul acestora și schema frazei:

P1 - *n-am mai trecut de mult prin sat* = propoziție principală; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P2 - *și-mi spune un om* = propoziție principală, regentă pentru P3, P4, P5 și P6; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *ce de pe-acasă a venit* = propoziție subordonată atributivă față de P2 răspunde la întrebarea *care*, determină substantivul *om*, introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *cum c-a-nflorit la noi mălinul* - propoziție subordonată completivă directă față de P2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, introdusă prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *cum că*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *și c-ai albit, mămucă* - propoziție subordonată completivă directă față de P2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*, coordonată copulativ cu P4 prin conjuncția *și*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P6 - *ai albit* - propoziție subordonată completivă directă față de P2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *spune*, se subînțelege conjuncția subordonatoare *că*, coordonată prin juxtapunere cu P5; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă.

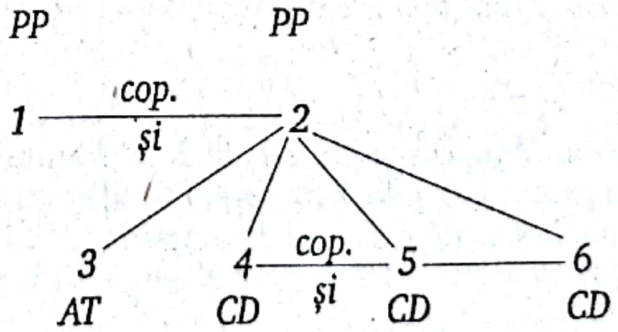

c) analiza morfosintactică a primei propoziții:

n-am trecut - predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana I, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod de negație *nu;*
mai - complement circumstanțial de mod propriu-zis, exprimat prin adverb de mod, simplu;

Scanned with OKEN Scanner

de mult - complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp simplu, precedat de prepoziția *de*, grad de comparație pozitiv;
prin sat = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *prin*, nearticulat;

d) explicarea semnelor de punctuație și de ortografie din ultimul vers:
n(-)am - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *u : n(u)* - adverb; *am* - verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus;
și(-)mi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvânt întreg și a începutului altui cuvânt *(pe-a) : pe* - propoziție simplă; *acasă* - adverb de loc, compus;
c(-)a(-)nflorit - cele două cratime marchează rostirea într-o silabă a două cuvinte întregi, prin elidarea vocalei *ă : c (ă)* - conjuncție simplă subordonatoare: *a* (auxiliarul *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus) și a începutului altui cuvânt, prin elidarea vocalei *î : (c-a-n) (ă)nflorit* - participiul verbului de conjugat care formează, împreună cu auxiliarul *a*, perfectul compus;
c(-)ai - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu omiterea vocalei *ă : c(ă)* - conjuncție simplă subordonatoare *: ai* auxiliarul *a avea* din alcătuirea perfectului compus;
ai albit (,) mămucă - virgula s-a folosit înaintea unui substantiv în cazul V., așezat la sfârșitul propoziției;
... mămucă (,) ai albit - virgula desparte două propoziții de același fel coordonate prin juxtapunere (două completive directe);
punctul - marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții principale enunțiative neexclamative.
e) cuvântul *noi* cu altă valoare morfologică decât în text:
Noi mergem la școală. (pronume personal)
Și-a cumpărat haine *noi.* (adjectiv)
f) În text adverbul *cum* introduce o subordonată completivă directă. Alt fel de subordonată introdusă prin *cum*:
(Cum) îți *vei așterne,*[1]*/* așa *vei dormi*[2]*./*
1 = CM (2)
2 = PP
Observație: Pentru alte tipuri de subordonate pe care le poate introduce vezi B_2, 2.

CONSTANȚA

H_3 „Mai mult chiar[1],/ (dacă) *se ține seama* de întinsul teritoriu romanizat de pe ambele maluri ale Dunării,[1] */ pare mai simplu*[1]*/ (să) se admită*[3]*/* (că) procesul de diversificare a limbii latine *începuse* mai de timpuriu[4]*./*“

Ion Coteanu

a) se ține seama - predicat verbal (locuțiune verbală)
pare mai simplu - predicat nominal (expresie verbală impersonală)
să se admită - predicat verbal (verb predicativ)
începuse - predicat verbal (verb predicativ)
b) P1 - *mai mult chiar... pare mai simplu* = propoziție principală, regentă pentru P2 și P3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P2 - *dacă se ține seama de întinsul teritoriu romanizat de pe ambele maluri ale Dunării* = propoziție subordonată circumstanțială condițională față de P1, răspunde la întrebarea *cu ce condiție*, determină expresia verbală impersonală *pare mai simplu*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *dacă;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *să se admită* = propoziție subrdonată subiectivă față de P1, răspunde la întrebarea *ce*, determină expresia verbală impersonală *pare mai simplu,* introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P4; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *că procesul de diversificare a limbii latine începuse mai de timpuriu* = propoziție subordonată subiectivă față de P3, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul reflexiv impersonal *să se admită*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

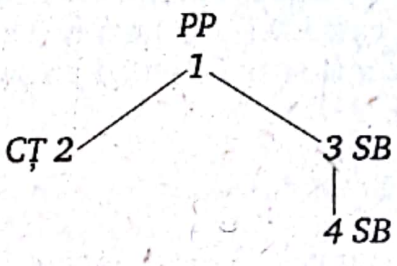

c) mai mult chiar = complement circumstanțial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu, gradul comparativ de superioritate, urmat de adverbul de mod de întărire *chiar*, fără funcție sintactică;

de pe ... maluri = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziția compusă *de pe*, articulat, întrucât articolul hotărât enclitic *-le* este preluat de numeralul precedent *ambele;*

ambele = atribut adjectival exprimat prin numeral cardinal colectiv cu valoare adjectivală, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *maluri* - neutru, plural, Ac., formă articulată cu articolul hotărât enclitic *-le* care aparține substantivului *maluri;*

ale Dunării = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv propriu, simplu, cu formă de feminin, singular, cazul G., precedat de articolul posesiv (genitival) *ale*, articulat cu articolul hotărât enclitic *-i.*

COVASNA

H_4 *a) E bine*[1] (că) îți *alegi* cu grijă prietenii[2]./
1 = PP; 2 = SB (1)
b) Părerea[1]/ (că) numai din cărți te *poți* instrui[2]/ *nu* mai *este actuală*[1]./
1 = PP; 2 = AT (1)
c) (De) nu ți-*e* teamă de un rezultat nemulțumitor[1],/ *poți* participa la concurs[2]./
1 = CT (2); 2 = PP
e) Citea așa de repede[1],/ (de) *nu se înțelegea* nimic[2]./
1 = PP; 2 = CNS (1)

Observații: În exemplul *b),* pronumele reflexiv *te* nu aparține predicatului, ci verbului la infinitiv care îi urmează. Verificăm prin transformarea infinitivului în conjunctiv: ... poți *să te instruiești.*

Scanned with OKEN Scanner

În exemplul *d)*, predicatul subordonatei este verbal, deoarece în expresii ca *(mi)-e teamă, (mi)-e sete, (mi)-e foame, (mi)-e frig* ş.a., verbul *a fi* este predicativ, iar substantivele care îi urmează sunt subiecte (*GA, II,* p. 100).

2. numai = adverb de mod restrictiv *(doar, decât),* o singură parte de vorbire compusă prin contopire (unire, sudură) din două adverbe;

nu mai = două părţi de vorbire diferite: ambele sunt adverbe: *nu* - adverb care ajută la alcătuirea formei negative a predicatului; *mai* - adverb de mod;

părerea - subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic - *a;*

nu... este actuală = predicat nominal format din: *nu este* - verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă, cu adverbul de mod de negaţie *nu; actuală* - nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, - genul feminin, numărul singular, cazul N., grad pozitiv (se acordă cu subiectul *părerea);*

mai = complement circumstanţial de mod propriu-zis exprimat prin adverb de mod simplu.

GIURGIU

H_S „Cel mai cuminte lucru *e*[1]*/ (să) chemi* pe oameni într-o duminică la dumneata[2]*/ , (să)* le *spui*[3] */* (că) *te-ai hotărât*[4]*/ (să)-ţi îngrijeşti* singur de treburi[5]*./*“

Duiliu Zamfirescu

a) analiza sintactică a frazei:

P1 - *cel mai cuminte lucru e* = propoziţie principală, regentă pentru P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *să chemi pe oameni într-o duminică la dumneata* = propoziţie subordonată predicativă faţă de P1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul copulativ *e,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare *să*, regentă pentru P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Observaţie: În această situaţie, valoarea copulativă a verbului *a fi* şi funcţia sintactică de subiect a substantivului *lucru* sunt determinate nu numai de topică, deşi substantivul este nearticulat, ci şi de forma adjectivului *cel mai cuminte,* întrucât substantivele precedate de adjective pronominale sau propriu-zise la superlativ sunt considerate *determinate* (ca şi cum ar fi articulate cu articol hotărât)“ (G. G. Neamţu, *Elemente de analiză gramaticală,* p. 213)

P3 - *să le spui* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop faţă de P2, răspunde la întrebarea *cu ce scop,* determină verbul *să chemi,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *că te-ai hotărât* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P3, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *să spui,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că,* regentă pentru P5; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P5 - *să-ţi îngrijeşti singur de treburi* = propoziţie subordonată completivă indirectă faţă de P4, răspunde la întrebarea *la ce,* determină verbul *te-ai hotărât,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

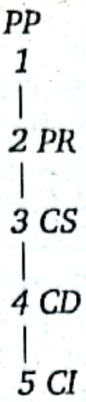

b) În text, verbul *a fi* are valoare copulativă. Alte valori:
- predicativ: Cartea *este* în bibliotecă. Nu-mi *era* teamă.
- auxiliar: Aș *fi* mers și eu în excursie.
(Vezi și B_3;2).

IALOMIȚA

H_6 „(Și *una e*[1]*/ (să) mori* la datorie[2], (când) te *izbește* un glonț sau o schijă[3]/, (și) *alta e*[4] */ (să) fii legat* de un stâlp[5]/ (și) (*să*) te *execute* plutonul de execuție.“[6]/

Marin Preda

a) P1 - *și una e* = propoziție principală, regentă pentru P2; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P2 - *să mori la datorie* = propoziție subordonată subiectivă față de P1, regentă pentru P3, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *una e*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *când te izbește un glonț sau o schijă* = propoziție subordonată circumstanțială de timp față de P2, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *să mori*, introdusă prin adverbul relativ *când*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *și alta e* = propoziție principală, regentă pentru P5 și P6, coordonată adversativ cu P1 prin conjuncția simplă *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P5 - *să fii legat de stâlp* = propoziție subordonată subiectivă față de P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *alta e*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P6 - *și să te execute plutonul de execuție* = propoziție subordonată subiectivă față de P4, răspunde la întrebarea *ce*, determină predicatul nominal *alta e*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, coordonată copulativ cu P5 prin conjuncția simplă *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

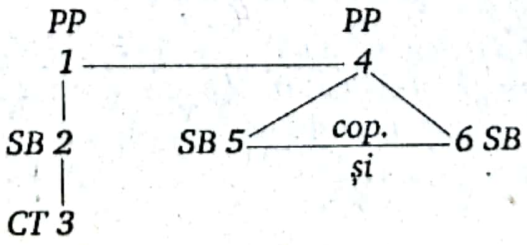

Scanned with OKEN Scanner

Observație: În *Analize gramaticale,* Aurel Nicolescu consideră subiectivele din acest text drept predicative. (p. 181).

b) să execute = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

te = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a II-a, numărul singular, cazul Ac.;

plutonul = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l;*

de execuție = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția *de*, nearticulat.

c) Trebuia[1] *(să) fi legat* bine pachetul.[2]/

să fi legat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul perfect, persoana a II-a, numărul singular.

MARAMUREȘ

H_7 *1. a)* Mi-*a spus*[1]/ (că) mâine *va pleca*[2]/.
1 = PP; 2 = CD (1)

b) Înapoiază cartea[1]/ (cui) ți-a *împrumutat-o.*[2]/
1 = PP; 2 = CI (1)

c) (Când) *ieșeam* de la școală[1],/ *ne-am întâlnit* cu el[2]./
1 = CT (2); 2 = PP

d) Merg repede acasă[1]/ (ca *să)*-mi *scriu* temele din vreme.[2]./
1 = PP; 2 = CS (1)

2. *Ieșind* de la școală, m-am întâlnit cu el. (complement circumstanțial de timp)

3. *ți(-)a* - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, fără omiterea unei vocale:
ți = pronume personal, formă neaccentuată;
a = verbul auxiliar *a avea;*

împrumutat(-)o - cratima marchează rostirea într-o silabă a sfârșitului unui cuvânt întreg, fără omiterea unei vocale, și a unui cuvânt întreg: *împrumutat* - verb la participiu; *o* - pronume personal, formă neaccentuată *(-t-o);*

să(-)mi - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi, cu elidarea vocalei *î : să* - parte componentă a conjuncției compuse *ca să; (î)mi* - pronume reflexiv.

MEHEDINȚI

H_8 1. Propoziție alcătuită după schema dată:
Astăzi noi facem exerciții de analiză sintactică.

2. „Șusteru *nu înțelese* pe dată[1]/ (ce) i *se spune*[2]), (parcă) *îi luase mințile*[3]/ (și)[4]/ (când) *se dezmetici*[5],/ celălalt *era* departe,[4]/ *se pierdea* pe sub arcadele podului vopsit în roșu[6],/ *dispărea* ca o nălucă, în fulgerările apei morților[7]."/

Fănuș Neagu

Scanned with OKEN Scanner

P1 - *Şusteru nu înţelese pe dată* = propoziţie principală, regentă pentru P2 şi P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;
P2 - *ce i se spune* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P1, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *nu înţelese*, introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P3 - *parcă îi luase minţile* = propoziţie subordonată circumstanţială de mod faţă de P1, răspunde la întrebarea *cum*, determină verbul *nu înţelese*, introdusă prin adverbul *parcă*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P4 - *şi... celălalt era departe* = propoziţie principală, regentă pentru P5, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia simplă *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P5 - *când se dezmetici* = propoziţie subordonată circumstanţială de timp faţă de P4, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *era*, introdusă prin adverbul relativ *când;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P6 - *se pierdea pe sub arcadele podului vopsit în roşu* = propoziţie principală coordonată cu P4 prin juxtapunere; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;
P7 - *dispărea ca o nălucă, în fulgerările apei morţilor* = propoziţie principală coordonată cu P6 prin juxtapunere: enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

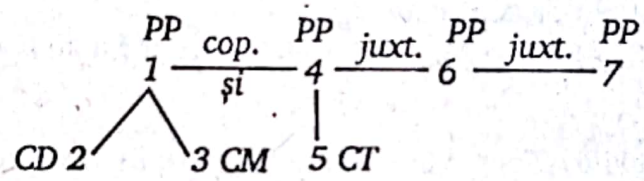

a) Şusteru - subiect simplu exprimat prin substantivul propriu simplu, cu formă de masculin, singular, cazul N., nearticulat;
nu înţelese = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă cu adverbul de mod negativ *nu;*
pe dată = complement circumstanţial de timp exprimat prin locuţiune adverbială de timp.
c) contragerea propoziţiei *(parcă) îi luase minţile:*
luându-i minţile (aiurându-se) - complement circ. de mod cu nuanţă cauzală.

VÂLCEA

H_9 „(Unde)-*i* unul[1], / *nu-i* putere
La nevoi şi la durere[2]./
(Unde)-*s* doi[1],/ puterea *creşte*[2]/
(Şi) duşmanul *nu sporeşte.*[3]"/

V. Alecsandri

Fraza I
P1 - *unde-i unul* = propoziţie subordonată circumstanţială de loc faţă de P2, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *(nu-i)*, introdusă prin adverbul relativ *unde;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P2 - *nu-i putere / La nevoi şi la durere* = propoziţie principală, regentă pentru P1; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

Fraza II

P1 - *unde-s doi* - propoziţie subordonată circumstanţială de loc faţă de regenta P2, răspunde la întrebarea *unde*, determină verbul *creşte*, introdusă prin adverbul relativ *unde;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *puterea creşte* = propoziţie principală, regentă pentru P1; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *şi duşmanul nu sporeşte* = propoziţie principală, coordonată copulativ cu P2 prin conjuncţia simplă *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă.

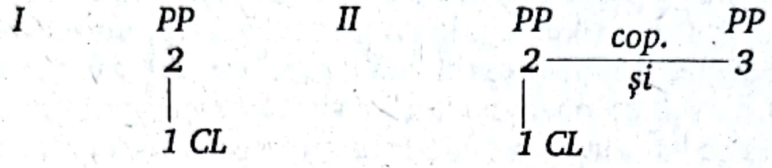

b) ghilimelele - s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;

unde(-)i - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârşitului unui cuvânt şi a unui cuvânt întreg *(-de-i): unde* - adverb; *(î)i* - verbul *a fi* (formă scurtă);

unul (,) nu-i - virgula desparte o subordonată circumstanţială de loc de regenta ei fiind aşezată înaintea acesteia;

nu(-)i - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi: *nu* - adverb;
(î)i - verbul *a fi;*

punctul (.) - marchează sfârşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative;

unde(-)s - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a sfârşitului unui cuvânt şi a unui cuvânt întreg, prin elidarea vocalei *î:unde* - adverb; *(î)s* verbul *a fi* (formă scurtă);

doi(,) puterea - virgula desparte o subordonată circumstanţială de loc de regenta ei, fiind aşezată înaintea acesteia;

punctul (.) - marchează sfârşitul unei fraze care are în alcătuire numai propoziţii enunţiative neexclamative.

BUCUREŞTI

H_{10} 1. „În ziua aceea *nu era* nici un nor deasupra[1]/ (şi) uriaşii munţi[2]/ (care) atâtea zile *frământaseră*[3]/ (şi) *sloboziseră*, din coamele lor zbârlite până la cer, ploile trăsnetele şi şuvoaiele,[4]/ *erau* acum *blajini, tihniţi...*[2]/"

Gala Galaction

a) felul predicatelor:
nu era - predicat verbal
frământaseră = predicat verbal
sloboziseră = predicat verbal
erau... blajini, tihniţi = predicat nominal.

b) analiza frazei:

P1 - *În ziua aceea nu era nici un nor deasupra* = propoziţie principală; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P2 - *şi uriaşii munţi... erau acum blajini, tihniţi* = propoziţie principală, regentă pentru P3 şi P4, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia simplă *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *care atâtea zile frământaseră* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *munţi* din P2, introdusă prin pronuele relativ *care;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *şi sloboziseră din coamele lor zbârlite până la cer, ploile, trăsnetele şi şuvoaiele* = propoziţie subordonată atributivă, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *munţi* din P2, se subînţelege pronumele relativ *care,* coordonată copulativ cu P3 prin conjuncţia simplă *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

c) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

aceea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ziua* - feminin, singular. Ac.;

deasupra = complement circumstanţial de loc exprimat prin adverb de loc compus.

Observaţie: Cuvântul *deasupra* poate fi şi prepoziţie cu regim de genitiv. Barca plutea *deasupra apei.*

2. analiza cuvintelor subliniate din propoziţia dată:

ei = subiect simplu, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, masculin, cazul N, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul plural;

au căzut = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a II-a diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul plural.

H_{11} „*Daţi*-mi mie de bună voie moşia voastră[1]*/* (căci) eu *mi-am pus obrazul* pentru voi[2]*/* (şi) *v-am cerut* iertare de la Vodă.[3]“*/*

Mihail Sadoveanu

$\sqrt{\text{căci}}$

Felul predicatelor:

daţi = predicat verbal;

(mi)-am pus obrazul = predicat verbal;

am cerut = predicat verbal.

a) analiza frazei:

P1 - *Daţi-mi mie de bună voie moşia voastră* = propoziţie principală, regentă pentru P2 şi P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *căci eu mi-am pus obrazul pentru voi* = propoziţie subordonată cauzală, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *din ce cauză,* determină verbul *daţi,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare *căci;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *şi v-am cerut iertare de la Vodă* = propoziţie subordonată cauzală, are ca regentă P1, răspunde la întrebarea *din ce cauză,* determină verbul *daţi,* se subînţelege conjuncţia subordonatoare *căci,* coordonată copulativ cu P2 prin conjuncţia *şi;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

Scanned with OKEN Scanner

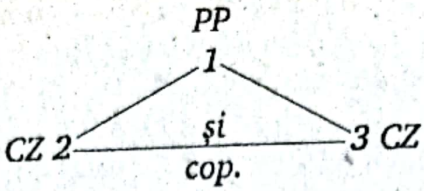

b) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor subliniate:

dați = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea I, diateza activă, modul imperativ, forma afirmativă, persoana a II-a, numărul plural;

moșia = complement direct exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., articulat cu articolul hotărât propriu-zis enclitic *-a;*

voastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *moșie* - feminin, singular, Ac. -, persoana a II-a, mai mulți posesori;

de la Vodă = complement indirect exprimat prin substantiv propriu, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția compusă *de la*, nearticulat.

c) sinonimele substativului *drapel:*

drapel - *steag, flamură, stindard*

„Nu-mi trebuie *flamuri,*
Nu voi sicriu bogat..."

M. Eminescu

Dorobanții au pus *stindardul* pe crâncena redută.

Steagul olimpic a devenit simbolul prieteniei dintre sportivii de pretutindeni.

SESIUNEA IUNIE 1986

I_1 *a) în adânc* = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *în*, nearticulat;

de cântec = atribut substantival prepozițional exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *de*, nearticulat;

acolo = complement circumstanțial de loc exprimat prin adverb de loc compus, fără grad de comparație;

o lume = subiect simplu exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul nehotărât proclitic *o.*

b) pozitiv:

Strunele viorii lui vibrează *puternic.*

- comparativ de superioritate:

Strunele viorii mele vibrează *mai puternic* decât strunele viorii lui.

- comparativ de egalitate:

Strunele viorilor noastre vibrează *la fel de puternic.*

- comparativ de inferioritate:

Strunele viorii tale vibrează *mai puțin puternic* decât strunele viorilor noastre.

- superlativ relativ de superioritate:

Strunele viorilor lor vibrează *cel mai puternic* dintre toate.

Scanned with OKEN Scanner

- *superlativ relativ de inferioritate:*
Strunele viorii ei vibrează *cel mai puţin puternic* dintre toate.
- *superlativ absolut de superioritate:*
Strunele viorii sale vibrează *foarte puternic.*
- *superlativ absolut de inferioritate:*
Dezacordându-se, strunele viorii mele vibrează *foarte puţin puternic.*

2. *În recreaţie*
Clopoţelul a sunat. Elevii (,) elevele şi învăţătorii părăsesc sălile de clasă.
Pe coridor se aude o voce(:)
- Gigele(!) Unde te duci (?)
Şcoala răsună de glasurile copiilor şi în curând şi curtea se umple de voie bună şi zarvă.

Precizări
În redactarea unei compuneri, fie gramaticală sau cu sarcini ortografice, trebuie să respectăm cerinţele generale ale alcătuirii unei astfel de lucrări.
În cazul de faţă este necesar să folosim semnele de punctuaţie indicate, iar textul să nu aibă mai mult de 10 propoziţii sau fraze.

SESIUNEA IUNIE 1987

J_1 Versurile fac parte din poezia „Noi" de Nichita Stănescu, odă închinată poporului român, în care se arată ceea ce reprezentăm noi ca popor, raportând această noţiune la pământul străbun, la istoria noastră şi la alţii „stăpâni peste pământ."

Poetul vorbeşte în numele poporului căruia îi aparţine şi de aceea titlul este construit din pronumele personal *noi*, reluat de patru ori cu formă identică, în conţinutul întregii poezii. El realizează totodată un impresionant portret moral al neamului căruia îi preamăreşte virtuţile.

Prima strofă este constituită, ca şi întreaga poezie, din metafore-simboluri, prin care Nichita Stănescu pune în evidenţă legătura cu pământul străbun, ideea conştiinţei naţionale şi a continuităţii noastre etnice.

Relaţia indisolubilă dintre popor şi spaţiul geografic al patriei este sugerată prin metaforele *seminţe* şi *pământ*. Tocmai datorită acestei identităţi, noi, românii, suntem cei mai îndreptăţiţi să ne cunoaştem originea (*„locul"*), strădaniile şi idealurile (*„şi patima şi rostul"*), să respectăm tradiţiile (*„legea"*) asigurându-ne progresul şi prosperitatea (*„mersul înainte"*). De-a lungul timpului, poporul român şi-a dovedit sensibilitatea şi compasiunea pentru oameni (*„lacrimă"*), dar a fost şi neînduplecat, dârz, neiertător (*„dinte"*), atunci când situaţia a impus-o(*„după nevoie"*).

Se remarcă folosirea în enumeraţie a metaforelor menţionate, a repetiţiei verbelor *„a şti"* şi *„a fi"* la indicativ, precum şi prezenţa adverbului la superlativ *cel mai bine*, care pun în evidenţă mândria patriotică, demnitatea şi încrederea în forţele noastre.

2. „Noi *suntem seminţe*[1]/ (şi) pământul *e la nostru,*[2]/
ştim cel mai bine locul şi patima şi rostul[3],
ştim cel mai bine legea şi mersul înainte,[4]/
suntem, după nevoie, *şi lacrimă şi dinte.*[5]/"

Scanned with OKEN Scanner

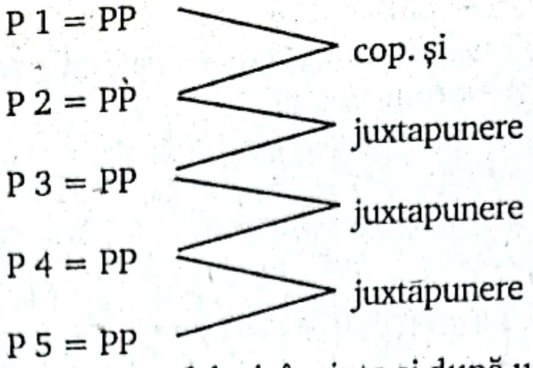

- *ghilimelele (semnele citării)* - s-au folosit înainte şi după un text extras şi reprodus întocmai dintr-o operă literară;
- *primele trei virgule* - despart propoziţii principale coordonate prin juxtapunere;
- *virgulele a patra şi a cincea* - izolează un complement circumstanţial de timp cu nuanţă condiţională („*după nevoie*") intercalat între verbul copulativ şi numele predicativ; are valoarea unei construcţii incidente;
- *punctul* marchează sfârşitul unei fraze care are în alcătuire propoziţii enunţiative neexclamative.

3. *Seminţele* au încolţit.
Sacul **cu seminţe** se află lângă magazie.
Această *patimă* îl stăpâneşte de multă vreme.
Neliniştea lui este urmărea firească **a patimii** devoratoare.
Pământul râde sub razele aurii ale soarelui.
Ţăranii se bucură de roadele **pământului.**
Rostul medicului este de a veghea sănătatea oamenilor.
A muncit mult pentru realizarea acestui **rost.**
Legea a fost votată de toate grupurile parlamentare.
Toţi cetăţenii se supun rigorilor **legii.**

J_2 *a)* Aceste versuri fac parte din poezia „Patria", de Zaharia Stancu, publicată în volumul „Poeme cu lună" din anul 1974. Poetul defineşte noţiunea de patrie liric, subiectivat, organizând elementele prin care este simbolizată patria pe trei coordonate: terestră, cosmică şi umană.

Primele două versuri se referă la coordonata cosmică semnificată prin *cer, soare, nori, lună* şi *stele*, elemente care sugerează eternitatea patriei atât în spaţiu, cât şi în timp. Substantivul *cer*, repetat, enumeraţia *soare, nori, lună, stele* şi antiteza *soare-nori* au menirea de a reliefa circuitul anotimpurilor, al zilelor şi al nopţilor, dar şi marile alternanţe ale istoriei acestui pământ, vremurile de glorie, de libertate, dar şi momentele de tragism, întunecate, ale existenţei noastre.

Coordonata umană este cuprinsă în versurile 3-5 şi este sugerată prin substantivele *oameni, fraţi, surori, străbuni* care constituie o enumeraţie. Lor le urmează, în versul al cincilea, substantivul comun *poporul* care le înglobează semantic, acesta devenind simbolul spiritualităţii româneşti. Adjectivele posesive „*mei*" (repetat) şi „*mele*" accentuează lirismul versurilor şi sentimentul apartenenţei poetului la acest univers, iar metafora „*ţărâna străbunilor mei*" are menirea de a pune în evidenţă legătura dintre generaţii, tradiţia perpetuă.

Ultimele patru versuri, prin comparaţiile „*ca o trestie subţire*", „*ca un plop*" şi prin metafora „*am ajuns... stejar*", relevă etapele formării poetului, ale devenirii sale. „*Trestia*" sugerează copilăria, „*plopul*" simbolizează tinereţea avântată, iar „*stejarul*" - maturitatea deplină, cu atributele sale: putere, statornicie, forţă creatoare, vitalitate.

Scanned with OKEN Scanner

Versurile acestea, ca şi întreaga poezie, pun în evidenţă simplitatea formei prin care Zaharia Stancu reuşeşte să înnobileze sentimentul patriotic şi să realizeze un poem liric concentrat, în care dragostea faţă de tot ceea ce este românesc este covârşitoare.

b) „Patria *e cerul* cu soare[1],/ *e cerul* cu nori[2],/
E cerul cu *lună*[3]/ (şi) *e cerul* cu stele,[4]/
Patria - *sunt oamenii* aceştia,
Fraţii mei, *surorile* mele[5],/
Ţărâna străbunilor mei.[6]/
Patria mea *e poporul* acesta[7]/
(În mijlocul căruia) *am răsărit,*
Ca o trestie subţire, ca un plop *mai apoi*[8]/
(Şi)-*am ajuns* la bătrâneţe *stejar*[9]/

P 1 = PP
P 2 = PP — juxtapunere
P 3 = PP — juxtapunere
P 4 = PP — cop. şi
P 5 = PP — juxtapunere
P 5 = PP — juxtapunere
P 5 = PP
P 5 = PP (7)
P 5 = PP (7) — cop. *şi*

b) *Prima virgulă* desparte două propoziţii principale (P1 şi P2), coordonate prin juxtapunere.

A doua virgulă desparte două propoziţii principale (P2 şi P3), coordonate prin juxtapunere.

Linia de pauză (Patria - sunt...) delimitează subiectul de predicat, folosirea ei fiind impusă de intonaţie; marchează insistenţa poetului, dar şi raportul de interdependenţă dintre subiect şi predicat, dezambiguizând totodată enunţul în ceea ce priveşte numele predicativ; acordul verbului copulativ se realizează cu numele predicativ (vezi *GA*, II, p. 12)

Virgulele a patra şi a cincea izolează apoziţia dezvoltată *fraţii mei* de restul propoziţiei. Virgula a cincea desparte totodată două părţi de propoziţie de acelaşi fel (două apoziţii dezvoltate), coordonate prin juxtapunere.

Observaţie: În funcţie de intonaţie şi accent, substantivele *fraţii, surorile* pot fi socotite părţi componente ale unui nume predicativ multiplu alături de substantivul *oameni*. În această situaţie, virgulele discutate despart părţile componente ale unui nume predicativ multiplu, coordonate prin juxtapunere.

A şasea virgulă desparte două propoziţii principale (P5 şi P6), coordonate prin juxtapunere.

Observaţie: Deoarece acordul verbului copulativ din propoziţia anterioară (P5) s-a realizat cu numele predicativ *„oamenii"*, considerăm substantivul *„ţărâna"* din P6 nume predicativ al unui verb copulativ subînţeles care impune, la rândul lui, un subiect subînţeles.

Scanned with OKEN Scanner

Punctul marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

A șaptea virgulă desparte complementul circumstanțial de mod comparativ „*ca o trestie*" de verbul determinat, deoarece nu se insistă asupra acestui complement.

Ultima virgulă desparte două complemente circumstanțiale de mod comparativ, coordonate prin juxtapunere.

și(-)am - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a două cuvinte întregi (părți de vorbire diferite): *și* - conjuncție coordonatoare copulativă simplă; *am* = verbul auxiliar *a avea* care intră în alcătuirea perfectului compus.

Punctul marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

c) Această frumoasă *patrie* este cântată de poeți.
Frumusețile acestei **patrii** au servit ca izvor de inspirație.
Acest mare *străbun* a condus poporul dac spre biruință.
Meritele acestui **străbun** vor fi mereu recunoscute.
Îmi place acest *popor* destoinic.
Dragostea **față de popor** este coordonata afectivă a acestei opere literare.
Foarte mulți *oameni* îndrăgesc natura.
Dragostea acestor **oameni** este nemărginită.
Acest *stejar* stă de strajă câmpiei.
Coroana acestui **stejar** e impresionantă.

SESIUNEA IUNIE 1988

K_1 **mândru** - *falnic, măreț, impunător, demn, satisfăcut, mulțumit, orgolios, îngâmfat, trufaș;*

Este *mulțumit* de rezultatele obținute de copiii lui.
Edificiul teatrului se ridică *falnic* în centrul orașului.
Este prea *îngâmfat* pentru a fi acceptat de colegi.
Accept comportamentul lui *demn*, în această situație.

2.

PP CD
Nu știu[1]*/* **(care)** *a reușit* la examen[2]*./*
N. - subiect
PP SB
Nu s-a constatat[1]*/* **(a cărui)** carte *a dispărut*[2]*./*
G. - atribut
PP AT
El *este elevul*[1]*/* **(pe care)** îl *căutam*[2]*./*
Ac. - compl. direct
PP PR
Întrebarea *este*[1]*/* **(căruia)** *să*-i *împrumut* cartea[2]*./*
D. -c. indirect
PP CI
Mă gândesc[1]*/* **(de la care)** *să împrumut* cartea[2]*./*
Ac. - compl. indirect

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie:

a) Pentru a rezolva corect acest subiect este necesar să alcătuim mai întâi o propoziţie interogativă cu pronumele interogativ *care*. Dăm răspunsul pentru a-i verifica funcţia sintactică, apoi transformăm propoziţia interogativă în subordonată căreia îi adăugăm o regentă. Astfel, pronumele interogativ devine pronume relativ, păstrându-şi funcţia sintactică:

Care a reuşit la examen?

Ionescu a reuşit la examen.

N. - subiect

Nu ştiu[1]*/* **(care)** *a reuşit* la examen[2]*./*

N. - subiect

b) Deoarece atunci când este atribut, pronumele relativ trebuie să determine un substantiv, vom avea în vedere ca acesta să nu se acorde cu substantivul determinat:

A cărui **carte** a dispărut?

A dispărut **cartea** *elevului (căruia).*

N. G.

Putem alcătui propoziţii interogative chiar cu substantivul în G. pe care îl vom înlocui cu pronumele interogativ, aşezându-l apoi înaintea substantivului determinat:

Cartea *elevului* a dispărut?

Cartea *căruia* a dispărut?

A cărui carte a dispărut?

Transformăm apoi propoziţia interogativă într-o subordonată pe care o introducem într-o frază (îi adăugăm regenta): Nu ştiu[1]*/ (a cărui)* carte a dispărut[2]*./*

c) Când are funcţie sintactică de complement direct, pronumele relativ *care* va fi însoţit de prepoziţia *pe* şi va fi reluat printr-o formă neaccentuată a pronumelui personal în Ac. Şi când are funcţie sintactică de complement indirect în cazul D, pronumele relativ va fi reluat printr-un pronume personal, formă neaccentuată, în acelaşi caz (D).

Atenţie!

Pronumele relativ *care* în Ac. şi D. poate avea şi funcţie sintactică de subiect. De aceea ţineţi cont de indicaţiile date!

Povestea[1]*/ căruia* îl asculta[2]*./*

subiect

Voi lua cartea[1]*/ de la care* învaţă mai bine[2]*./*

subiect

Aceste subiecte în D şi Ac. sunt excepţii de la cazul N. al subiectului sau de la modul de exprimare a subiectului, întrucât pronumele relativ *care* introduce câte o completivă indirectă.

K_2 *a)* Poezia „Vara" este un pastel, dar totodată este şi un adevărat imn închinat frumuseţilor naturii patriei noastre. Ea este structurată în trei strofe. Primele două constituie o secvenţă descriptivă, autorul percepând pitorescul peisajului, atât din perspectiva depărtărilor, a cadrului cosmic, cât şi din cea imediată, terestră.

În strofa a III-a, cea mai lirică, poetul devine entuziast şi meditativ dând glas optimismului său nereţinut.

Primele două versuri ale primei strofe pun în evidenţă cadrul nemărginit, larg, al înălţimilor, postura de contemplator şi încântarea autorului în faţa frumuseţilor naturii: „Priveam fără de ţintă-n sus/ Într-o sălbatică splendoare." Încântarea şi uimirea sunt sugerate prin expresia *„fără de ţintă"*, iar epitetul adjectival *„sălbatică"* antepus substantivului determinat *„splendoare"* accentuează asupra măreţiei peisajului.

Scanned with OKEN Scanner

Elementele ce compun cadrul natural sunt *Ceahlăul, soarele, zările* „albastre", *imensul senin, un nor* „cu muntele vecin" și *păsărelele* a căror prezență este doar sugerată prin expresia „cântece ciripitoare". Ceahlăul este văzut metaforic, „un uriaș cu fruntea-n soare", o axă a lumii care asigură stabilitate întregului univers, proiectându-se pe spații infinite. Toate celelalte elemente gravitează în jurul său: *norul, zările* albastre, *seninul* imens, *păsărelele.*

Tabloul descris este static, grav, solemn, iar atmosfera este luminoasă, fiind dominată de albastru și alb strălucitor, deoarece totul stă sub semnul seninului și al luminii solare. Imaginile vizuale sunt dominante, fiind realizate prin epitete (*„imens* senin"), („zări *albastre*"), comparații („*ca o taină* călătoare") și personificări („ *un nor*... plutea", n-avea *aripi* să mai zboare"). Aceste figuri de stil au și menirea de a dilata parcă la nesfârșit infinitul, de a spori măreția tainei cosmice și solemnitatea peisajului.

Singura imagine auditivă a strofei este realizată prin epitetul „cântece *ciripitoare*", contribuind și ea la exprimarea sentimentelor de încântare ale scriitorului, a comuniunii omului cu natura.

Pe plan afectiv, tabloul descris sugerează optimismul, încrederea și bucuria vieții, în deplină concordanță cu măreția și lumina naturii, temperamental, poetul fiind o fire optimistă, solară.

b) analiza cuvintelor subliniate:

ca o taină = complement circumstanțial de mod comparativ exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de adverbul comparativ cu valoare de prepoziție *ca*, articulat cu articolul nehotărât proclitic *o;*

plutea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

plin = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, simplu, variabil cu două terminații, acordat în gen, număr și caz cu substantivul *„văzduhul"* - neutru, singular, N., - fără grade de comparație.

de cântece = complement indirect exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *de,* nearticulat.

c) A păstrat cu sfințenie această *taină.*
Barca *plutea* pe valuri.
Găleata era *plină* cu apă.
Cântecul acesta m-a impresionat profund.

2. a, b.

Acolo este țara mea!

Patria *este tot*[1]*/* (ceea ce) noi *avem* mai de preț[2]*/*. Ea *înseamnă locul* nașterii noastre, *casa*[3]*/* (în care) *am crescut*[4]*,/ înseamnă poporul*[5]*/* (din mijlocul căruia) *am răsărit*[6]*/, luptele* înaintașilor și *străduințele* noastre[5]*./*

(Când) *spunem* patrie[7]*,/ spunem* demnitate[8], (căci) *se știe*[9]*/* (că) niciodată acest popor n-*a fost* definitiv *îngenuncheat*[1]*,/* (că) el *a rămas* mereu *treaz* în fața tuturor nevoilor[11]*/* (care) *au încercat*[12]*/* (*să*)-l *răpună*[13]*./*

De *aceea patria mea* se află *pretutindeni*[14]*/ (unde) se găsesc* urmele vitejiei[15]*,/* (unde) oamenii *au renăscut* din cenușa dezastrului atunci[16]*/* (când) alții *au venit* asupra noastră cu ură și războaie[17]*./*

Scanned with OKEN Scanner

Patria mea *este* acolo[18]/ (unde) râurile *spun*[19]/ *(că)* am fost prea mândri[20],/ (ca să) *fim biruiţi*[21],/ √ *prea săraci*[22],/ (ca să) *fim asupriţi*[23]./

√am fost

P 1 = PP
P 2 = AT (1)
P 3 = PP
P 4 = AT (3) — *juxt.*
P 5 = PP
P 6 = AT (5)
P 7 = CT (8)
P 8 = PP
P 9 = CZ (8)
P 10 = SB (9)
P 11= SB (9) — *juxt.*

P 12 =AT (11)
P 13 = CD (12)
P 14 = PP
P 15 = CL (14)
P 16 = CL (14) — *juxt.*
P 17 = CT (16)
P 18 = PP
P 19 = CL (18)
P 20 = CD (19)
P 21 = CNS (20) — *juxt.*
P 22 = CD (19)
P 23 = CNS (22)

c) Temporala nr. 7 se desparte prin virgulă de regenta ei, deoarece este aşezată înaintea acesteia.

Subiectiva nr. 10 nu se desparte prin virgulă de regenta ei, întrucât acest tip de subordonată nu se desparte niciodată prin virgulă de regentă, indiferent de topica ei.

Virgula dintre subiectiva nr. 10 şi subiectiva nr. 11 marchează raportul de coordonare dintre ele, realizat prin juxtapunere.

Subordonata circumstanţială de loc nr. 15 nu se desparte prin virgulă de regenta ei, deoarece stă lângă adverbul determinat (termenul regent) *pretutindeni.*

Virgula dintre circumstanţialele de loc nr. 15 şi nr. 16 marchează raportul de coordonare dintre ele, realizat prin juxtapunere.

Temporala nr. 14 nu se desparte de regentă prin virgulă, deoarece stă lângă termenul regent, adverbul *atunci.*

Circumstanţiala de loc nr. 19 nu se desparte prin virgulă de regentă, deoarece stă lângă termenul regent, adverbul *acolo.*

Consecutiva nr. 21 se desparte prin virgulă de regenta ei. Acest tip de subordonată se desparte, în general, prin virgulă de regenta ei.

Aceeaşi situaţie este şi în cazul consecutivei nr. 23.

Virgula după consecutiva nr. 21 stabileşte raportul de coordonare dintre completivele directe nr. 20 şi nr. 22.

SESIUNEA IUNIE 1989

L1 „Agripina... *s-ar fi trântit* întreagă în omătul[1]/ (ce) *fierbea* la nodurile lablanicioarei[2]/ (şi) *ar fi secat* şuvoiul dintr-o sorbire[3],/ (dar) mai *avea* atâta minte[4]/ *(să cugete*[5]/ (că) *ar fi rămas* pe loc *trăsnită*[6],/ copiii *s-ar fi prăpădit*[7]/ (şi) osteneala ei de până atunci *ar fi fost de prisos*[8]./"

Gala Galaction

a) analiza frazei

P1 - *Agripina s-ar fi trântit întreagă în omătul* = propoziţie principală, regentă pentru P2, enunţiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Scanned with OKEN Scanner

P2 - *ce fierbea la nodurile Iablanicioarei* = propoziție subordonată atributivă față de P1, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *omătul*, introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

P3 - *și ar fi secat șuvoiul dintr-o sorbire* = propoziție principală, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncția simplă *și*; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *dar mai avea atâta minte* = propoziție principală, regentă pentru P5, coordonată adversativ cu P3 prin conjuncția simplă *iar*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P5 - *să cugete* = propoziție subordonată consecutivă față de P4, răspunde la întrebarea *care e urmarea faptului că*, determină expresia (sintagma) *avea minte*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să*, regentă pentru P6, P7 și P8; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Observație: Am considerat această subordonată drept consecutivă, deoarce ea arată urmarea înțelepciunii Agripinei și are în regentă corelativul *atâta.* În baremul de corectare, subordonata aceasta era socotită finală, iar Aurel Nicolescu, în *„Analize gramaticale"*, o interpretează completivă indirectă. I se conferă, de asemenea, de către unii specialiști, valoare de atributivă. Dezbateri interesante pe această temă se găsesc în revista *Limba română*, nr. 1, 1990, p. 73-78 și nr. 5-6, 1991, p. 295-298.

P6 - *că ar fi rămas pe loc trăsnită* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *să cugete*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *că*; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P7 - *copiii s-ar fi prăpădit* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P5, răspunde la întrebarea *la ce,* determină verbul *să cugete*, se subînțelege conjuncția *că,* coordonată cu P6 prin juxtapunere; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P8 - *și osteneala ei de până atunci ar fi fost de prisos* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P5, răspunde la întrebarea *la ce*, determină verbul *să cugete*, se subînțelege elementul subordonator *că*, coordonată copulativ cu P7 prin conjuncția simplă *și*: enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată,

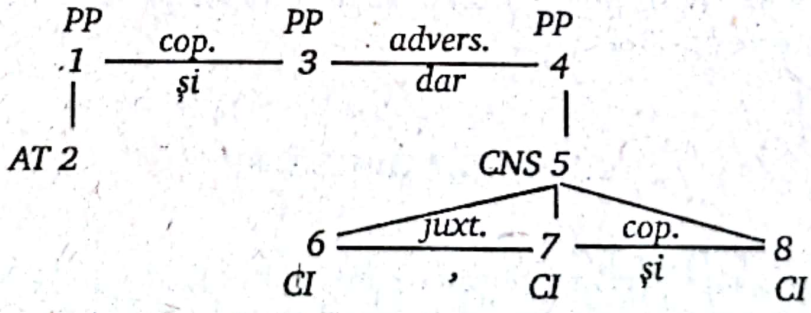

b) analiza predicatelor:

s-ar fi trântit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, conjugarea a IV-a, diateză reflexivă, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular;

fierbea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv (poate fi și tranzitiv), regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

Scanned with OKEN Scanner

ar fi secat = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular;

avea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, neregulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

să cugete = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea I, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular;

ar fi rămas trăsnită = predicat nominal format din:

ar fi rămas = verb copulativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular;

trăsnită = nume predicativ exprimat prin verb la modul participiu cu formă adjectivală, genul feminin, numărul singular, cazul N. (prin acord cu subiectul);

(s)-ar fi prăpădit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul condiţional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul plural; verbul este considerat la diateza activă pronominală, pronumele reflexiv *s(e)* fiind complement direct. De aceea verbul este tranzitiv;

ar fi fost de prisos = predicat nominal format din:

ar fi fost = verb copulativ, personal, intranzitiv, neregulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul singular;

de prisos = nume predicativ exprimat prin locuţiune adjectivală („= zadarnică")

Observaţie: *De prisos* este atât locuţiunea adjectivală, cât şi adverbială (vezi DEX, p. 745). În această situaţie o considerăm locuţiune adjectivală, deoarece cuvântul prin care se poate înlocui realizează şi acordul cu subiectul.

Locuţiunea adverbială este într-o expresie verbală impersonală: *E* **de prisos**[1]*/ (să) insişti*[2]*./*

L$_2$ *a)* Versurile acestea constituie strofa finală a poeziei „Noi", de Nichita Stănescu şi completează portretul moral al poporului român. De data aceasta, românii sunt raportaţi la alţii, „stăpâni peste pământ".

Poporul român n-a calomniat pe nimeni *(„nu zicem rău de nimeni")* şi a respectat celelalte popoare în virtutea dreptului la viaţă şi identitate naţională. Frumuseţea morală a românilor este evidenţiată prin forma negativă a verbului, întărită de pronumele negativ *„nimeni"*.

Versurile următoare relevă statornicia noastră pe aceste meleaguri pe care o datorăm vitejiei strămoşilor, ea fiind urmarea firească a luptelor celor care au îmbogăţit pământul cu oasemintele lor.

Antiteza *noi* (cei de astăzi) - *strămoşii* relevă, paradoxal, cum numai la Nichita Stănescu se poate întâmpla, nu opoziţia, ci comuniunea de idei şi sentimente, iar folosirea verbului *a fi* cu valoare predicativă, la indicativ prezent, repetat, accentuează ideea de permanenţă, de siguranţă.

Ultimele două versuri pun în evidenţă dorinţa de pace şi libertate a poporului român, o pace atotcuprinzătoare, universală. Ideea poetică este exprimată prin epitetele adjectivale *„universală"* şi, *„albastră"* ale substantivului *„boltă"* cu valoare de metaforă.

Şi din aceste versuri se degajă mândria patriotică, profundele sentimente de dragoste şi admiraţie faţă de popor.

Scanned with OKEN Scanner

b) (de) nimeni = pronume negativ simplu, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *de*, funcție sintactică de complement indirect;

noi = pronume personal, persoana I, numărul plural, cazul N., funcție sintactică de subiect;

să lucească = verb predicativ, personal, intranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, singular, funcție sintactică de predicat verbal;

deasupra = prepoziție compusă, provenită din adverb, cu regim de genitiv, nu are funcție sintactică;

Observație: Deși prepoziția *deasupra* are regim de genitiv, în această situație precedă un adjectiv pronominal posesiv („*noastră*") în cazul acuzativ (vezi *G.A.*, 1, p. 327).

c) „*Nu zicem* rău de nimeni, stăpâni peste pământ[1]/.
Noi *suntem* în picioare[2]/, sub noi străbunii *sunt*[3]./
De-aceea *poate*[4]/-n libertate*(să) lucească,*
Deasupra noastră, universala boltă albastră[5]./

1 = PP independentă
2 = PP
3 = PP > juxtapunere
4 = PP
5 = CD (4)

Prima virgulă desparte apoziția dezvoltată *stăpâni peste pământ* de restul propoziției.

Punctul s-a folosit la sfârșitul unei propoziții enunțiative neexclamative,

A doua virgulă desparte două propoziții principale (P2 și P3), coordonate prin juxtapunere.

Al doilea punct marchează sfârșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

de(-)aceea - cratima marchează rostirea într-o singură silabă a unui cuvânt întreg și a începutului altui cuvânt, fără omiterea unei vocale: *de* = prepoziție simplă; *aceea* = pronume demonstrativ de depărtare cu valoare neutră care formează locuțiunea adverbială împreună cu prepoziția *de;*

poate(-)n - cratima marchează rostirea într-o silabă a sfârșitului unui cuvânt și a unui cuvânt întreg, prin omiterea vocalei *î:poate* = verb; *(î)n* = prepoziție simplă;

Ultimele două virgule izolează complementul circumstanțial de loc *deasupra noastră* intercalat între predicat și subiect, deoarece subiectul este așezat în urma predicatului și se insistă asupra complementului.

Ultimul punct s-a folosit la sfârșitul unei fraze care are în alcătuire propoziții enunțiative neexclamative.

2.*a)* De dragoste de țară!

„M-am născut pe acest plai mirific, pe acest pământ de *baladă* și de legendă. Aici, în *țărâna gliei* străbune, și-au lăsat osemintele străbunii care au luptat pentru libertatea acestei *guri de rai* și de aceea, acum, noi cei de astăzi putem privi și respira *văzduhul* senin, limpede, al patriei.

Prin timp, am dovedit că suntem *un popor* demn, viteaz și curajos, că ne iubim, mai mult decât orice, pământul, apele, munții și câmpiile, tradițiile și înaintașii, căci toate sunt ale noastre.

Aici am învățat ce este durerea, dar și *bucuria*, aici răsună și acum în sufletele noastre *vibrația* înaltei chemări a acestui neam care și-a croit destinul învingând toate greutățile istoriei și ale soartei.

Scanned with OKEN Scanner

Aici suntem, am fost și vom fi, statornici și neclintiți, stăpâni pe pământul nostru".

b) Atribute adjectivale exprimate prin adjectivele folosite în compunere: *mirific* (plai); (gliei) *străbune;* (văzduhul) *senin, limpede;* (un popor) *demn, viteaz și curajos, înaltei* (chemări).

Atributele substantivale exprimate prin substantiv în cazul acuzativ cu prepoziție folosite în compunere: (pământ) *de baladă și de legendă.*

c) Complement circumstanțial de cauză:

Era gârbovă *de bătrânețe.* (substantiv în Ac. cu prepoziție)
A întârziat *din cauza ploii.* (substantiv în G. cu locuțiune prepozițională)
Întârziind, n-a mai intrat în clasă. (verb la gerunziu).

Complement circumstanțial de scop:

Se pregătește *pentru examene.* (substantiv în Ac. cu prepoziție)
A mers *la pescuit.* (verb la supin)
A venit la mine *pentru a lua* caietul. (verb la infinitiv)

Complement indirect:

Povestea *ascultătorilor.* (substantiv în D.)
Ei vorbeau *despre* această *întâmplare.* (substantiv în Ac. cu prepoziție)
Se teme *a pleca* la drum, noaptea. (verb la infinitiv)
S-a săturat *de așteptat (așteptând).* (verb la supin, și, respectiv, la gerunziu)

Transformarea complementelor în subordonatele corespunzătoare:

Cauzale:

Era gârbovă[1]/(deoarece) era bătrână[2]./
A întârziat[1]/ (din cauză că) a plouat[2]./
P1 = PP P2 = CZ (1)
(Fiindcă) a întârziat[1]/, n-a mai intrat în clasă[2]./
P1 = CZ (2) P2 = PP

Finale

Se pregătește[1]/ (ca să) susțină examenul[2]./
P1 = PP P2 = CS (1)
A mers[1]/ (ca să) pescuiască[2]./
P1 = PP P2 = CS (1)
A venit la mine[1]/ (să) ia caietul[2]./
P1 = PP P2 = CS (1)

Completive indirecte:

Povestea[1]/ (cui) îl asculta[2]./
P1 = PP P2 = CI (1)
Se teme[1]/ (să) plece la drum, noaptea[2]./
P1 = PP P2 = CI (1)
S-a săturat[1]/ (să) aștepte[2]./
P1 = PP P2 = CI (1)

SESIUNEA IULIE 1990

M_1 *a)* *(mă) deșteptai* = predicat verbal;
băgai de seamă = predicat verbal;

Scanned with OKEN Scanner

fusese... mai harnic = predicat nominal;
se părea = predicat verbal;
(se) înălțase = predicat verbal;
se uita = predicat verbal

b) Vezi B_{13}

c) Vezi B_{13}

pe ceruri = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *pe*, nearticulat;

în fundul peșterii = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul G., precedat de locuțiunea prepozițională *în fundul*, articulat cu articolul hotărât enclitic *-i*;

d) contragerea prinei subordonate:

Deșteptându-mă a doua zi..., băgai de seamă... (complement circumstanțial de timp exprimat prin verb la gerunziu).

La deșteptare, a doua zi... băgai de seamă... (complement circumstanțial de timp exprimat prin substantiv în Ac., cu prepoziție).

e) PR: Întrebarea *este*[1]/ (când) *vom ajunge* până acolo[2]./

AT: În momentul[1]/ (când) *a plecat*[2]/ *a izbucnit* într-un hohot de plâns[1]/.

M_2 *a, b,* Vezi G_2, *a. b.*

c) în urmă = complement circumstanțial de loc exprimat prin locuțiune adverbială de loc;

altele = subiect simplu exprimat prin pronume nehotărât simplu, genul neutru, numărul plural, cazul N.;

înainte-ne = complement circumstanțial de loc exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana I, numărul plural, cazul D. posesiv, precedat de prepoziția *înainte (a);* excepție de la cazul G;

noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *supărarea* - feminin, singular, N., -, persoana I, mai mulți posesori;

d) supărare = necaz, mâhnire, amărăciune, întristare, îndurerare, păs, neplăcere, suferință; nevoie, neajuns, lipsă, furie, iritare, mânie, nervozitate; pagubă, stricăciune, deranj;

Depărtându-se de sat, plecând de lângă cei dragi, *mâhnirea* copiilor era nemăsurată.

Acest copil nu le-a produs părinților nici *o neplăcere.*

M_3 „A fi patriot **nu e un merit**[1]/, **e o datorie**[2]./ Numai (cine) **nu socoate** iubirea de țară drept o datorie[1]/ **e în stare**[2]/ (să) se laude **cu ea**[3]./“

Observație: Deși adverbul *numai* stă înaintea pronumelui relativ *cine*, se ia în propoziția introdusă de acesta deoarece întărește întreaga propoziție subiectivă (P1) cu rol de subiect al regentei P2.

Fraza I

P1- *A fi patriot nu e un merit* = propoziție principală; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Observație: Subiectul *a fi patriot* este exprimat prin verbul copulativ *a fi* și substantivul *patriot*, deoarece verbele copulative, neavând înțeles de sine stătător, nu pot forma singure o parte de propoziție.

Scanned with OKEN Scanner

P2 - *e o datorie* = propoziție principală, coordonată prin juxtapunere cu P1; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

Fraza a II-a

P1 - *numai cine nu socoate iubirea de țară drept o datorie* = propoziție subordonată subiectivă față de P2, răspunde la întrebarea *cine,* determină predicatul *e în stare*, introdusă prin pronumele relativ *cine;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P2 - *e în stare* = propoziție principală, regentă pentru P1 și P3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P3 - *să se laude cu ea* = propoziție subordonată completivă indirectă față de P2, răspunde la întrebarea *de ce,* determină locuțiunea adjectivală *„în stare“,* introdusă prin conjuncția *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

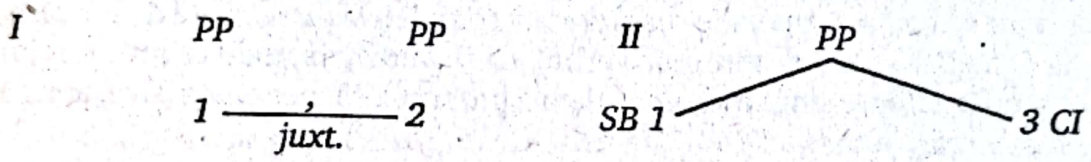

b) „... e în stare *a (se) lăuda* cu ea“.
c. indirect
Subordonata completivă indirectă s-a transformat în complement indirect.
Au avut loc următoarele modificări:
- a dispărut elementul subordonator;
- a dispărut predicatul prin trecerea verbului de la un mod predicativ (conjunctiv) la unul nepredicativ (infinitiv)..

c) Predicativă
Propunerea mea **este**[1]**/ (să) mergem** imediat acolo[2]./
1 = PP; 2 = PR (1)
Atributivă
El **are** pasiunea[1]**/ (să) citească**[2]./
1 = PP; 2 = AT (1)
Completivă directă
El **știe**[1]**/ (să) se comporte** politicos[2]./
1 = PP; 2 = CD (1)
Circumstanțială de scop
Studiază mereu[1]**/** *(să) câștige* examenul de admitere[2]./
1 = PP; 2 = CS (1)

d) În text, verbul *a socoti* are sensul de *a considera.*
Acest verb poate să mai aibă și următoarele sensuri:
- *a calcula:* El *socotește* zilnic câștigul realizat.
- *a gândi:* El *socotea* cu ce a greșit.
- *a număra:* Copilul *socotește* încă pe degete.
- *a lua în seamă:* El *nu socotește* sfaturile părinților săi.
- *a fi de părere:* Eu *socotesc* că nu e bine așa. (Vezi DEX, p. 874)

Scanned with OKEN Scanner

M_4 „Împărați[1]/ (pe care) lumea *nu putea*[2]/ *(să)*-i mai *încapă*[3]./
Au venit și-n țara noastră[1]/ (de)-*au cerut* pământ și apă[4]./"

a) nu putea = predicat verbal;
au venit = predicat verbal;
au cerut = predicat verbal;

b) P1 - *împărați, ... au venit și-n țara noastră* = propoziție principală, regentă pentru P2 și P4; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *pe care lumea nu putea* = propoziție subordonată atributivă față de P1, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *împărați*, introdusă prin pronumele relativ *care,* precedat de prepoziția *pe*, regentă a lui P3; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *să-i mai încapă* = propoziție subordonată completivă directă față de P2, răspunde la întrebarea *ce*, determină verbul *(nu) putea*, introdusă prin conjuncția subordonatoare simplă *să;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *de-au cerut pământ și apă* = propoziție subordonată circumstanțială de scop (finală) față de P1, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *au venit*, introdusă prin conjuncția subordonatoare *de*; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

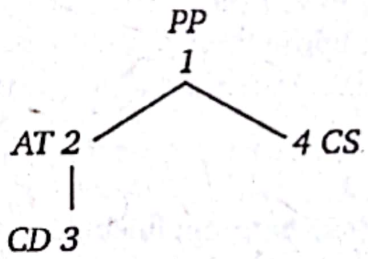

c) pe care = complement direct al verbului *să încapă* din P3, exprimat prin pronume relativ simplu, genul masculin, numărul plural, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *pe;* în frază este element de relație subordonator, introduce P2;

- *i* = complement direct exprimat prin pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul Ac., reia complementul *pe care* din P2;

- *în țara* = complement circumstanțial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziția simplă *în*, articulat cu articolul hotărât enclitic *a;*

d) SB: *Nu se știe*[1]/ (de) *va veni*[2]./
PR: Problema *este*[1]/ (de) *vom reuși*[2]/ (sau) *nu*[3]./
AT: *S-a pus* problema[1] (de) *mergem*[2]/ (ori) *nu*[3]./
CD: *Nu* mi-*ai spus*[1]/ (de) *pleci*[2]/ (ori) *rămâi*[3]./
CI: *Se gândește*[1]/ (de) *vor putea* ajunge cu toții până acolo[2]./
CS: (vezi fraza analizată)
CȚ: (De) *vrei*[1]/, *vino* pe la mine[2]./
CV: Mama[1]/, (de) *e mamă*[2]/, și tot mă *ceartă*[1]./
CNS: *Cânta*[1]/ (de) *vuia* satul[2]./

Scanned with OKEN Scanner

e) pământ

	pământean	nepământean
	pământeancă	pământos
	pământesc	pământel
	pământiu	pământenesc
(a)	împământeni	subpământean
	împământenit	nepământesc
	împământenire	
	neîmpământenit	
	neîmpământenire	
(a)	reîmpământeni	
	reîmpământenit	
	reîmpământenire	
(a)	împământa (despre aparate electrice)	
	împământat	
	împământare	
	neîmpământare	

M. „(Când) mama *nu* mai *putea* de obosită[1]/ (şi) *se lăsa* câte oleacă ziua[2]/ *(să) se odihnească*[3],/ noi băieţii tocmai atunci *rădicam* casa în slavă.[4]/"

Ion Creangă

a) nu putea = predicat verbal
(se) lăsa = predicat verbal
să se odihnească = predicat verbal
rădicam = predicat verbal.

b) P1 - *când mama nu mai putea de obosită* = propoziţie subordonată temporală faţă de P4, răspunde la întrebarea *când*, determină verbul *rădicam,* introdusă prin adverbul relativ *când*; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P2 - *şi se lăsa câte oleacă ziua* = propoziţie subordonată temporală faţă de P4, răspunde la întrebarea *când,* determină verbul *rădicam*, se subînţelege adverbul relativ *când*, coordonată copulativ cu P1 prin conjuncţia simplă *şi*, regentă a lui P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *să se odihnească* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop faţă de P2, răspunde la întrebarea *cu ce scop*, determină verbul *se lăsa*, introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *să;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă;

P4 - *noi băieţii tocmai atunci rădicam casa în slavă* = propoziţie principală, regentă pentru P1 şi P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

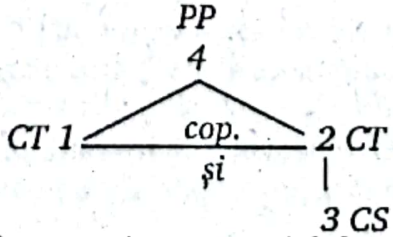

c) de obosită = complement circumstanţial de cauză exprimat prin adjectiv provenit din verb la participiu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *de;*

Scanned with OKEN Scanner

ziua = complement circumstanțial de timp exprimat prin adverb de timp, simplu, provenit din substantiv prin schimbarea valorii gramaticale.

Observație: Cuvântul *ziua* este substantiv într-un exemplu ca acesta: *Ziua* aceasta a fost călduroasă.

băieții = atribut substantival apozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-i;*

SESIUNEA IULIE 1991

N_1 *a)* Transpunerea textului din vorbire directă în vorbire indirectă:

Cu îndrăzneală apucă mâna lui Tudor, îl trase spre el și îl privi în ochi. Bătrânul îl întrebă, apoi, scurt dacă el nu este dintr-ai lui Ionașcu care au pribegit peste Nistru. Șoimaru răspunse mișcat (emoționat) că el este Tudor și că, dintre toți pribegii, el singur se întoarce înapoi.

Atunci, bătrânul strigă (îi spuse tare) că el îi este moșt drept, frate cu tatăl lui, și îi ceru să se uite la el și să-l recunoască. Șoimaru, emoționat, îi spuse îngânând că-l recunoaște.

Atenție!

În trecerea de la vorbirea directă la cea indirectă, textul suferă unele (modificări) transformări:

- *dispar* unele semne de punctuație (ghilimelele, linia de dialog, unele virgule etc.), unele părți de vorbire (interjecții, substantive sau pronume în cazul vocativ);
- *apar* verbe de declarație *(a zice, a spune, a întreba, a răspunde* etc.), elemente subordonatoare în frază (conjuncții subordonatoare, adverbe relative etc.);
- *se modifică* persoana pronumelor personale, reflexive și a verbelor (persoanele I și a II-a se înlocuiesc cu persoana a III-a), modul verbelor (imperativele se înlocuiesc cu conjunctive); unele propoziții principale devin secundare (subordonate); de asemenea, topica părților de propoziție și a propozițiilor suferă unele modificări.

b) felul construcțiilor și punctuația lor:

zise el scurt = propoziție principală incidentă;

- cele două virgule izolează propoziția principală incidentă de restul frazei:

- feciorul lui Ionașcu - apoziție dezvoltată analizabilă;

feciorul = atribut substantival apozițional exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-l;*

lui Ionașcu = atribut substantival genitival exprimat prin substantiv propriu simplu, cu formă de masculin, singular, cazul G., articulat cu articolul hotărât proclitic *lui;*

- prima virgulă desparte apoziția dezvoltată de restul propoziției;
- punctele de suspensie marchează întreruperea momentană a vorbirii din cauza unei stări emotive puternice;
- a doua virgulă desparte propoziția principală incidentă, care urmează, de restul frazei.

Scanned with OKEN Scanner

2. „De la holdele din Bărăgan Cu spicul greu atârnând sus În vârful înaltelor lănci Pierdute cândva de oastea lui Darius Am ştiut[1]/ (că) tot[2]/ (ce) ne *calcă* pământul[3]/ *Devine* paşnică *recoltă*[2].“

a) predicatele şi felul lor:

am ştiut = predicat verbal;

calcă = predicat verbal;

devine recoltă = predicat nominal.

b) analiza frazei:

P1 - *De la holdele din Bărăgan/ Cu spicul greu atârnând sus / În vârful înaltelor lănci / Pierdute cândva de oastea lui Darius*

Am ştiut = propoziţie principală, regentă pentru P2; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P2 - *că tot... devine paşnică recoltă* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P1, răspunde la întrebarea *ce,* determină verbul *am ştiut,* introdusă prin conjuncţia subordonatoare simplă *că,* regentă pentru P3; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P3 - *ce ne calcă pământul* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P2, răspunde la întrebarea *care,* determină adjectivul substantivizat *tot,* introdusă prin pronumele relativ *ce;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

PP
1
|
2 CD
|
3 AT

c) analiza cuvântului *atârnând:*

atârnând = atribut verbal exprimat prin verb, conjugarea I, diateza activă, modul gerunziu;

Observaţie: Având în vedere forma de neutru singular a cuvântului determinat, *atârnând* poate fi considerat şi atribut adjectival.

- transformarea acestei părţi de propoziţie în propoziţie subordonată corespunzătoare:

„... cu spicul greu *atârnând* sus
(atribut)

„... cu spicul greu[1]/ (care) *atârnă* sus...[2]/

2 = propoziţie subordonată atributivă

Observaţie: Transformarea unei părţi de propoziţie în subordonata corespunzătoare (expansiunea) se realizează prin predicativizare, care constă în:

- apariţia unui element subordonator;
- apariţia unui predicat;

Predicatul poate să apară prin:

- trecerea unui verb la un mod predicativ (personal) de la un mod nepredicativ (nepersonal);

Nu poate *veni* (c.d. - infinitiv)
Nu poate[1]/ (să) vină[2]./
CD

- includerea unui verb copulativ pe lângă un adjectiv:

Elevul *harnic* învaţă bine.

Scanned with OKEN Scanner

Elevul[1]/ (care) *este harnic*[2]/ învaţă bine[1]/.

Observaţii: Pentru alte procedee, vezi Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă*, p. 22 ş.u.

d) SB: *Se zice*[1]/ (că) *vor veni* toţi[2]./

AT: Îl *stăpânea* teama[1]/ (că) *nu va reuşi*[2]./

CI: *Este mândru*[1]/ (că) *are* nişte feciori aşa de destoinici[2]./

CZ: *A lipsit* de la şcoală[1]/ (că) *a fost bolnav*[2]./

CNS: *A alergat* aşa de tare[1],/ (că) îl *dor* picioarele[2]/.

e) Mama *calcă* rufele. („a netezi")

Fiind neatent, l-*a călcat* o maşină. („a accidenta")

În felul acesta, el *a călcat* legile în vigoare („a contraveni, a nu respecta")

Nu *călcaţi* iarba! („a bătători")

Calcă mai rar să nu te murdăreşti! („a păşi")

Observaţie: Pentru alte sensuri, vezi DEX, p. 130.

N_2 *a, b* - Vezi H_{10}, *a, b.*

c) analiza sintactică şi morfologică:

aceea = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ziua* - feminin, singular, Ac.;

munţi = subiect exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul plural, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-i* preluat de adjectivul *uriaşii* care îl precedă;

sloboziseră = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-lea, diateza activă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfect, persoana a III-a, numărul plural;

şuvoaiele = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul Ac., articulat cu articolul enclitic *-le;*

blajini = nume predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, genul masculin, numărul plural, cazul N., grad de comparaţie pozitiv (se acordă cu subiectul *munţi* în gen, număr şi caz); formează predicat nominal împreună cu verbul copulativ *erau;*

d) SB: (Care) *învaţă*[1]/ *ştie*[2]/

Nu se ştie[1]/ (care) *învaţă* foarte bine.[2]/

Observaţie: Pronumele relativ *care* poate să introducă şi:

PR: Întrebarea *este*[1]/ (care) dintre colegii mei *vor reuşi* la facultate.[2]/

CD: Nu mi-*ai spus*[1]/*(care) este* programul tău pentru mâine[2]./

CI: *Povestea*[1]/ (căruia) îl *asculta*[2]/... *(căruia* = D)

Se gândeşte [1]/ *(care) va fi* rezultatul demersului său[2]/

CL: *Se îndrepta* grăbit[1]/ (spre care) îl *aştepta*[2]/ (Ac. cu prepoziţie)

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1991

N_3 *a)* Când auzeau ei pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi când mai vedeau cum rămân satele şi locurile fumoase în urmă, şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înaintea lor, supărarea lor creştea la culme. Pentru fiecare fântână, pârâu, vâlcică, dumbravă şi alte locuri drăgălaşe ce lăsau în urma lor scoteau câte un suspin adânc

Scanned with OKEN Scanner

din piepturile lor. Şi după mintea ce-o aveau, s-ar fi întors înapoi chiar atunci, de nu erau daţi în seama lui moş Luca, de care se ruşinau ca şi de părinţii lor.

Observaţie: Respectând întocmai textul, expresiile *înaintea lor* şi *în urma lor* pot fi folosite şi cu formele: *înainte-le şi în urmă-le.*

b) „Pârcălabe, *vreau*[1]/ poporul meu *(să) fie înştiinţat*
De unirea şi-nrudirea[2]/ (care)-aci *s-au încheiat*[3]./
(Ca *să) pomenească* ţara, ca pe-o zi de praznic mare,
Ziua[4]/ (când) din letopiseţ şi-*a şters* anii de-nchinare...[5]"

2. *a) vreau* = predicat verbal;
să fie înştiinţat = predicat verbal;
să pomenească = predicat verbal;
(şi)-a şters = predicat verbal;

b) analiza frazei:

P 1 - *Pârcălabe, vreau* = propoziţie principală, regentă pentru P 2; enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă;

P 2 - *poporul meu să fie înştiinţat de unirea şi-nrudirea* = propoziţie subordonată completivă directă faţă de P 1, răspunde la întrebarea *ce,* regentă pentru P 3 şi P 4; enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 3 - *care-aci s-au încheiat* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 2, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivele *unirea* şi *înrudirea,* introdusă prin pronumele relativ *care;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 4 - *ca să pomenească ţara, ca pe-o zi de praznic mare, ziua* = propoziţie subordonată circumstanţială de scop (finală) faţă de P 2, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivele *unirea* şi *înrudirea,* introdusă prin pronumele relativ *care;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 5 - *când din letopiseţ şi-a şters anii de-nchinare* = propoziţie subordonată atributivă faţă de P 4, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *ziua,* introdusă prin adverbul relativ *când;* enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

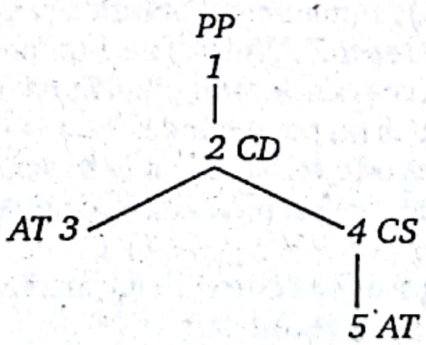

c) ...poporul meu să fie înştiinţat de unirea şi-nrudirea *încheiate* aci...
Atributiva a fost contrasă într-un atribut adjectival exprimat prin verb la participiu cu formă adjectivală.

d) subordonate introduse prin conjuncţia *să* (vezi B1).

e) analiza sintactică şi morfologică:

meu = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *poporul* - neutru, singular, N -, persoana I, un singur posesor;

Scanned with OKEN Scanner

care = subiect simplu, exprimat prin pronume relativ simplu, genul feminin, numărul plural, cazul N., introduce o atributivă;
țara = subiect simplu, exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a*.

SESIUNEA IULIE 1992

O_1 *a, b* - vezi G_{13} 1, *a, b,* p. 166.
c) două fraze în care pronumele relativ *ce* să introducă alte două propoziții subordonate, diferite de cea din text.
Este bine[1]*/* (ce) *ai făcut*[2]*./*
1 = PP; 2 = SB (1)
Preocuparea mea *este* (ce) *vom face* la examen[2]*./*
1 = PP; 2 = PR (1)
Observații: Pronumele relativ *ce* mai poate introduce:
CD - *Nu știe*[1]*/* (ce) *să facă*[2]*./*
CI - *Se gândește*[1]*/* (ce) *să răspundă* la această întrebare[2]*./*
AT - *A luat* atitudinea[1]*/* (ce) *se cuvenea*[2]*./*
CV - (Ce) *i-ai face*[1]*,/* tot *nu spune*[2]*./*
d) două fraze cu câte o propoziție subordonată care să aibă ca element regent verbul *a se întoarce* (diferite față de cea din text).
SB - *S-a întors*[1]*/* (cine) *a vrut*[2]*./*
CL - *S-a întors*[1]*/* (de unde) *a plecat*[2]*./*
Observații:
1. Verbul *a se întoarce* mai poate fi termen regent și pentru următoarele specii de subordonate:
CT: *S-a-ntors*[1]*/* (când) *a putut*[2]*./*
CM: *Se va întoarce* de acolo[1]*,/* (cum) *a plecat*[2]*./*
CZ: *S-a întors*[1]*/* (din cauză că) *își uitase umbrela*[2]*./*
CS: *S-a întors*[1]*/* (ca să) ne *comunice* hotărârea sa[2]*./*
CNS: *S-a întors* așa de repede[1]*/*, (încât) ne-*a uimit*[2]*./*
Cv: (Deși) *n-a călătorit* cu acceleratul[1]*,/ s-a întors* repede de la Craiova[2]*./*
2. De verbul *a se întoarce* nu pot depinde:
- predicativa (pentru că este verb predicativ, nu copulativ);
- atributiva (pentru că această subordonată nu determină un verb, ci un substantiv sau un substitut al acestuia);
- completiva directă (pentru că este verb intranzitiv, nu tranzitiv).
1.2. *a)* Justificarea virgulelor din textul dat:
- *Ați auzit (,) oameni buni...* = virgula s-a folosit înaintea unui substantiv în cazul vocativ urmat de un determinant și așezat la sfârșitul propoziției;
...(,) grăi deodată cu glas boierul (,)... = cele două virgule izolează o propoziție principală incidentă de restul frazei;
...Alexandru-Vodă(,) pe care și voi... = virgula desparte o propoziție atributivă explicativă (izolată) de restul frazei.
b) analiza sintactică și morfologică:
ați auzit = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a II-a, numărul singular;

Scanned with OKEN Scanner

asta = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, formă populară, acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat *lumea* - feminin, singular, acuzativ;

pe care = complement direct exprimat prin pronume relativ simplu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ, precedat de prepoziția simplă *pe,* în frază introduce o atributivă.

c) altă valoare gramaticală a cuvântului *asta:*

Asta este o problemă dificilă. (pronume demonstrativ de apropiere, cu o valoare neutră).

d) propoziții în care verbul *a se petrece* să aibă alte sensuri decât cel din text:

Florile *s-au petrecut.* („a se ofili, a se veșteji")

Așa *s-au petrecut* lucrurile. („a se desfășura, a evolua")

Pentru alte sensuri vezi DEX, p. 683-684.

O_2 În textul:

„Îi *bătea*[1]/ (și) *nu-i ieșea din gură* nici un cuvânt[2]/ (care) *să-l justifice* față de trupă și față de el însuși[3],/ *(cum) ar fi* de pildă ideea[4]/ (că) armata *e o școală* a asprimii și a încercărilor grele.../"

Marin Preda, *O oră din august*

a) analiza sintactică a frazei:

Observații: Considerăm expresia *nu ieșea din gură* drept locuțiunea verbală sinonimă cu un verb la diateza pasivă - *nu era pronunțat* (vezi D. Ivănuș, *Limba română. Sintaxă și morfologie,* p. 67). Întrucât subiectul cere analiza sintactică și morfologică a cuvintelor *din gură,* înclinăm să credem că propunătorul a considerat predicat doar verbul *nu ieșea,* așa cum procedează și Rodica Olivotto, *Teste pentru examenul de admitere în liceu...,* p.125.

P 1 - *îi bătea* = propoziție principală; enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P 2 - *și nu-i ieșea din gură nici un cuvânt* = propoziție principală, regentă pentru P 3 și P 4, coordonată copulativ cu P 1 prin conjuncția simplă *și;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată;

P 3 - *care să-l justifice față de trupă și față de el însuși* = propoziție subordonată atributivă față de P 2, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *cuvânt,* introdusă prin pronumele relativ *care;* enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

P4 - *cum ar fi de pildă ideea* = propoziție subordonată atributivă față de P2, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *cuvânt,* introdusă prin adverbul relativ *cum,* regentă pentru P5; enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată;

Observație: Nu este coordonată cu P 3, deoarece este o atributivă explicativă (izolată), iar cealaltă este o atributivă determinativă;

P 5 - *că armata e o școală a asprimii și a încercărilor grele* = propoziție subordonată atributivă față de P 4, răspunde la întrebarea *care,* determină substantivul *ideea,* introdusă prin conjuncția subordonatoare *că;* enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată.

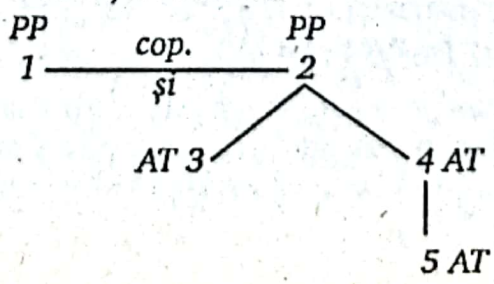

Scanned with OKEN Scanner

b) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

bătea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;
din gură = complement circumstanţial de loc exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul Ac., precedat de prepoziţia simplă *din*, nearticulat;
armata = subiect simplu exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul N., articulat cu articolul hotărât enclitic *-a;*
grele = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis simplu, variabil cu două terminaţii, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul *încercărilor* - feminin, plural, genitiv -, grad de comparaţie pozitiv.

c) polisemia cuvântului *gură;*
Nu-i tace *gura* toată ziua. (organ al vorbirii)
I s-a făcut o rană în *gură.* (cavitate bucală)
Privea pe *gura* podului. (deschizătura podului)
„Înc-o *gură* şi dispare..." (sărutare, sărut)
A luat o *gură* de apă şi a plecat. (înghiţitură)
Mai are încă o *gură* de hrănit. (membru de familie care trebuie hrănit)
Să nu te iei după *gura* lumii. (vorbe, bârfeli, scorneli)
Nu i se aude *gura.* (glas, grai)
Făcea o *gură!...* (gălăgie, ţipăt, ceartă)
Aşa spun *gurile* rele. (cei care vorbesc, vorbitori, bârfitori)
Observaţii: Cu sensul de *deschizătură* (exemplul al treilea), substantivul *gură* se foloseşte şi în alte sintagme *(gura vasului, gura cămăşii, gura canalului, gura fluviului* etc.).

Fâcând parte din vocabularul fundamental şi fiind un cuvânt moştenit, acest substantiv are o mare putere de compunere şi intră în numeroase expresii. (vezi DEX, p. 387-388)

SESIUNEA AUGUST-SEPTEMBRIE 1992

O_3 *a, b, c* - vezi M_4, *a, b, c pag. 196.*
pe care = complement direct al verbului *să înceapă,* exprimat prin pronume relativ simplu, substituie subst. „împăraţi": masculin, plural, acuzativ, precedat de prep. *pe,* introduce o AT;
nu putea = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, regulat, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, formă negativă;
noastră = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *ţara* - feminin, singular, Ac., persoana I, mai mulţi posesori;

d) contragerea ultimei propoziţii în partea de propoziţie corespunzătoare:
„Împăraţi... au venit şi-n ţara noastră *pentru a cere* pământ şi apă...
(complement circumstanţial de scop exprimat prin verb la infinitiv precedat de prepoziţie)

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: În contragerea unei subordonate în partea de propoziţie corespunzătoare au loc următoarele transformări:

- dispare elementul subordonator;
- dispare predicatul subordonatei prin:
  - trecerea verbului cu funcţie de predicat la un mod nepredicativ (nepersonal);
  - înlocuirea lui printr-un substantiv provenit din infinitivul lung;
  - înlăturarea verbului copulativ din predicatul nominal etc.

Iată câte un exemplu:

Nu poate[1]*/(să) plece*[2]*./*

Nu poate *pleca.*

Nu-i convenea *chemarea.*

Omul[1]/ (care) *este harnic*[2]*/ este lăudat*[1]*./*

Acest procedeu se numeşte depredicativizare (vezi Ion Diaconescu, *Probleme de sintaxă...*, p. 32)

e) familia lexicală a substantivului *pământ* (vezi M4. 1 *e*).

f) două propoziţii subordonate introduse prin conjuncţia subordonatoare *de* (vezi M4, 1. *d*).

O_4 *a)* sinonimele adjectivului *uriaş* şi folosirea în propoziţii a trei dintre ele:

uriaş = enorm, colosal, gigantic, fabulos, imens.

Un câmp *imens* se întindea înaintea noastră.

Giganticii munţi mângâie norii cu vârfurile lor.

Gândul acesta îl sfredelea sfâşietor, producându-i o suferinţă *enormă.*

b) trei fraze în care adverbul relativ *când* introduce diferite tipuri de subordonate:

SB: *Nu se ştie*[1]*/* (când) *va veni*[2]*./*

PR: Întrebarea *este* [1]*/* (când) *vor ajunge* până acolo[2]*./*

AT: *Vine* vremea[1]/ (când) *trebuie*[2]*/* (să) te hotărăşti[3]*./*

Observaţie: Adverbul relativ *când* mai poate introduce şi următoarele specii de subordonate:

CD: *Nu ştiu*[1]*/* (când) *vor sosi*[2]*./*

CI: *Se gândeşte*[1]*/* (când) *vor reuşi*[2]*/ (să) termine*[3]*./*

CT: *Pleacă* fiecare[1]/ (când) *vrea*[2]*./*

CZ: Cum *să nu se revolte*[1]*/* (când) *văd* atâtea ndreptăţi?[2]*/*

(are şi nuanţă temporală)

CŢ: (Când) *m-aş potrivi* lui[1]*,/ aş ajunge un om* de nimic[2]*./*

Valorile gramaticale ale verbului *a fi* vezi B3, 2.

SESIUNEA IULIE 1993

P_1 *a)* transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă:

Domnu Trandafir îl roagă pe necunoscut că, dacă este bun şi nu se supără, să-i spună cu cine are onoarea.

Străinul îi spune că el este inspectorul cutare.

Domnu Trandafir se miră şi se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector, spunându-i să nu glumească şi întrebându-l cine este celălalt domn.

Inspectorul îi spune că celălalt este domnul ministru.

Scanned with OKEN Scanner

Domnu Trandafir spune că asta este din cale-afară (prea-prea) şi începe a râde cu hohot, apreciind că domnul inspector are haz şi că asta-i chiar frumos.

Inspectorul îl întreabă pe domnu Trandafir dacă el crede că glumeşte.

b) Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor subliniate:

celălalt = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv demonstrativ de depărtare, compus, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat *domn:*

prea-prea = nume predicativ exprimat prin adverb de mod repetat, cu sens de superlativ; împreună cu verbul copulativ *e* formează predicatul nominal al propoziţiei;

dumneata = subiect exprimat prin pronume personal de politeţe, compus, persoana a II-a, singular, nominativ.

2. *a), b)* sublinierea predicatelor şi precizarea felului lor; delimitarea propoziţiilor şi indicarea felului acestora. (Vezi rezolvarea G16, 1. *a, b)*

CZ P

c) (Cum) *nu a învăţat,*[1]*/ a luat* o notă mică.[2]*/*;

d) pământ = *regiune, teritoriu, ţinut;*

e) pretutindeni = *nicăieri;*

a vorbi = *a tăcea.*

SESIUNEA SEPTEMBRIE 1993

P_2 *„Am încredere,* dom' colonel, [1]*/* i-am răspuns eu [2]*,/ îmi dau seama* [3]*/* (că) ne-aţi salvat vieţile, [4]*/* (dar) *nu ştim* [5]*/ (ce) s-a întâmplat* cu pistolarul [6]*/*.

1. a) stabilirea predicatelor; felurile lor:

am încredere = predicat verbal, exprimat prin locuţiune verbală

am răspuns = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ personal

îmi dau seama = predicat verbal, exprimat prin locuţiune verbală

aţi salvat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal

nu ştim = predicat verbal (formă negativă), exprimat prin verb predicativ, personal

s-a întâmplat = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal

b) delimitarea propoziţiilor şi felurile lor:

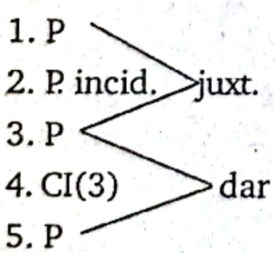

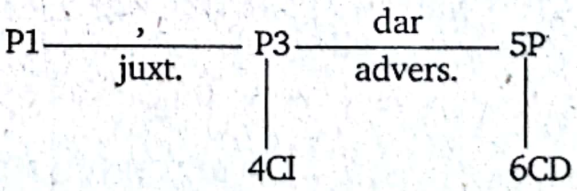

c) analiza morfologică şi sintactică a cuvintelor subliniate:

i = pronume personal, formă neaccentuată, persoana a III-a, singular, masculin, D, complement indirect;

vieţile - substantiv comun simplu, feminin, plural, Ac; articulat cu articolul hotărât enclitic - *le*, complement direct;

ce - pronume relativ simplu, invariabil, N, subiect, în frază este element subordonator care introduce o CD.

Scanned with OKEN Scanner

d) contragerea ultimei propoziții a frazei în partea de propoziție corespunzătoare și precizarea felului acesteia:

ce s-a întâmplat cu pistolarul - este o propoziție subordonată completivă directă care, prin contragere, devine complement direct:

întâmplarea (cu pistolarul)

povestea (cu pistolarul)

2. Sinonimele cuvintelor:

drum = cale, potecă, stradă, călătorie, voiaj, traseu

a se osteni = a se obosi, a se căzni, a se trudi, a se canoni

laudă = elogiu, omagiu, preamărire, slăvire, compliment

3. Antonimele cuvintelor:

pace - război

bătrân - tânăr

a veni - a pleca.

SESIUNEA IULIE 1994

R_1 1, 2 (subiecte de literatură - n.n.)

3. În textul:

„Această **știre** *era* destul de *veche* [1]/ (și) **Dănilă** o *spunea* Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat și mâhnit în inimă-i [2]/ (că) **veștile** cele mari [3]/ (pe care) le *aștepta* [4]/ *nu* mai *veneau* deloc". [3]/

Gala Galaction, *La Vulturi*!

a) sublinierea predicatelor; felul lor:

era (destul de) veche = predicat nominal

spunea = predicat verbal

nu veneau = predicat verbal

aștepta = predicat verbal

Notă: Adjectivul *veche* este la gradul pozitiv, precedat de adverbul *destul* cu funcția de complement de mod; unii specialiști consideră că adjectivul este la gradul superlativ absolut: *destul de veche* cu funcție de nume predicativ.

b) delimitați propozițiile și precizați felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele:

1. P
2. P — și
3. CZ(2)
4. AT(3)

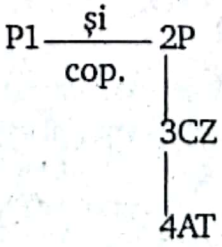

c) analizați sintactic și morfologic cuvintele: *această, spunea, le.*

această = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, feminin, singular, nominativ.

Scanned with OKEN Scanner

spunea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, tranzitiv, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular.

le = complement direct - care reia complementul direct *pe care* - exprimat prin pronume personal, forma neaccentuată, persoana a III-a, plural, feminin, acuzativ.

d) familia lexicală a cuvântului *veste,* cu ajutorul prefixelor şi sufixelor:

(a) vesti	*revestit*
vestire	*vestitor*
vestit	*nevestitor*
nevestit	*revestitor*

e) două enunţuri în care cuvântul *inimă* este folosit cu sens propriu şi cu sens figurat:

Are o afecţiune la *inimă.*

Peştera se întinde până în *inima* muntelui.

f) sinonimele cuvintelor:

uriaş = colos, gigant, titan, matahală, namilă, imens, enorm

splendoare = frumuseţe, măndreţe, strălucire, minunăţie, fast, lux, măreţie, grandoare

imens = colosal, enorm, gigantic, uriaş.

g) contragerea ultimei propoziţii din frază în partea de propoziţie corespunzătoare; felul părţii de propoziţie:

pe care le aştepta = atributivă care, prin contragere, devine *aşteptate* = atribut adjectival

Notă: prin numerotarea în ordinea predicatelor (cum practică unii profesori), ultima propoziţie este:

4. *că veştile cele mari... nu mai veneau deloc* = cauzală, care, prin contopire, devine:

de nevenirea (întârzirea) veştilor = complement circumstanţial de cauză.

h) o frază în care conjucţia *că* introduce o propoziţie subordonată atributivă:

Gândul [1]/ *(că) voi da examenul în curând*[2]/ mă neliniştește. [1]/

i) valorile morfologice ale verbului *a fi* şi construirea de enunţuri pentru fiecare:

- predicativ personal sau impersonal:

Eu *am fost* la ţară.

Dacă învăţ *este* că îmi place.

- copulativ personal sau impersonal:

Tu *eşti* foarte atent.

Este imposibil să ştii totul.

- auxiliar (morfologic):

Aş fi plecat, dacă *aş fi* vrut.

El *este* ajutat de colegi.

i) propoziţie cu un atribut pronominal exprimat prin pronume demonstrativ în Ac., şi propoziţie cu un complement exprimat prin pronume posesiv în D.:

Caietul *de lângă aceia* este al meu.

Am scris *alor mei* o scrisoare.

j) explicarea titlului nuvelei „La Vulturi!" de Gala Galaction (subiect de literatură - n.n.)

Scanned with OKEN Scanner

R_2 1, 2 (Subiecte de literatură - n.n.)

3. În textul:

„(Dar) **Păunaş** *se deşteptase* [1]/ (şi) *începuse* [2]/ *(să) plângă* [3]/ *(şi) i se părea* Agripinei [4]/ (că) numai **vuietul** pârâului *acoperea* destul de bine ţipetele lui." [5]/

Gala Galaction, *La Vulturi*

a) subliniaerea predicatelor şi felul lor:

se deşteptase = predicat verbal
începuse = predicat verbal
să plângă = predicat verbal
se părea = predicat verbal
acoperea = predicat verbal

b) delimitarea propoziţiilor şi felul acestora, indicându-se raporturile sintactice care se stabilesc între ele.

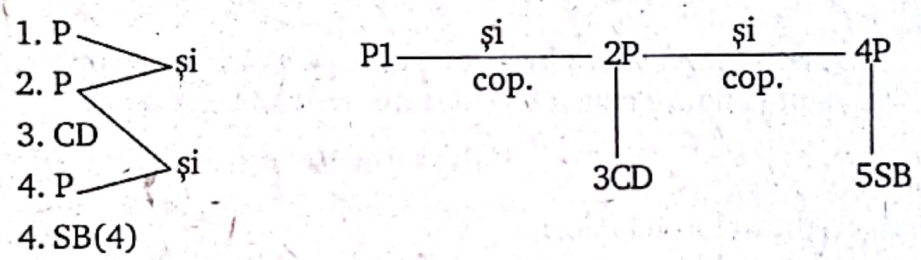

c) analizarea sintactică şi morfologică a cuvintelor: *să plângă, vuietul, lui,* din fraza dată.

să plângă = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a III-a, diateza activă, intranzitiv, conjunctiv, prezent, persoana a III-a, singular;

ţipete = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, neutru, plural, nominativ, articulat cu articolul hotărât enclitic - *le;*

lui = atribut pronominal, genitival, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, singular, masculin, genitiv.

d) sinonimele cuvintelor:

veşnic = etern, nemuritor, nepieritor, pururi, totdeaua, perpetuu
splendoare = frumuseţe, măndreţe, strălucire, minunăţie, fast, lux
aprig = înfocat, năvalnic, aspru, feroce, necruţător
prieten = amic, iubit

e) antonimele cuvintelor:

linişte = nelinişte, zbucium, gălăgie, vacarm
pretutindeni = nicăieri, niciunde, ici-colo
a ridica = a coborî, a micşora
vesel = trist, mâhnit, indispus, amărât

f) frază în care conjuncţia *că* introduce o propoziţie subordonată circumstanţială de cauză:

Nu a luat o notă mare [1]/ *(că) nu a învăţat.* [2]/

Scanned with OKEN Scanner

S_1 1. Caracterizarea personajului Tudor Şoimaru din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de Mihail Sadoveanu. (Subiect de literatură n.n.)

2. Comentarea versurilor:

„Fraţi buni ai frunzelor din codru,
Copii ai mândrei bolţi albastre
Sfinţiţi cu roua suferinţii
Ţărâna plaiurilor noastre!
Din casa voastră, unde-n umbră
Plâng doinele şi râde hora
Va străluci odată vremii
Norocul nostru, -al tuturora."

Octavian Goga, *Plugarii*

3. Daţi un exemplu de personificare din basmul „*Greuceanu*". (Subiect de literatură n.n.)

4. În textul:

„**Împăraţi** [1]/ (pe care) **lumea** *nu putea* [2]/ (să-i mai *încapă*[3]/
Au venit şi-n ţara noastră [1]/ (de)-*au cerut* pământ şi apă."[2]/

Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*

a) sublinierea predicatelor; felul lor:
nu putea = predicat verbal
să încapă = predicat verbal
au venit = predicat verbal
au cerut = predicat verbal

b) delimitarea propoziţiilor; felul acestora, indicându-se raporturile sintactice care se stabilesc între ele:

1. propoziţie principală, regentă pentru P2 şi P4;
2. propoziţie subordonată atributivă faţă de substantivul *împăraţi* din P1, regentă pentru P3;
3. propoziţie subordonată completivă directă faţă de verbul *nu putea* din P2;
4. propoziţie subordonată circumstanţială de scop faţă de verbul *au venit* din P1;

c) analiza sintactică şi morfologică cuvintelor:

nu putea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, tranzitiv, conjugarea a II-a, diateza activă, indicativ, imperfect, persoana a III-a, singular, forma negativă cu adverbul de mod de negaţie *nu*.

noastră = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, ţine locul mai multor posesori de persoana I, are formă acordată cu substantivul *ţara*; feminin, singular, acuzativ.

d) familia lexicală a cuvântului pământ (cel puţin cinci derivate):

pământ	*reîmpământenire*
pământuleţ	*împământenit*
pământel	*neîmpământenit*

Scanned with OKEN Scanner

pământiu	*reîmpământenit*
pământos	*pământesc*
împământeni	*pământeşte*
reîmpământeni	

e) sinonime pentru substantivul *pământ* şi pentru verbul *a cere:*
pământ = *teritoriu, lut, tină*
a cere = *a solicita, a pretinde*

f) despărţirea în silabe a cuvintelor:
exemplu = e-xem-plu
fiindcă = fi-ind-că
jertfă = jert-fă
inegal = in-e-gal
punctuaţie = punc-tu-a-ţi-e

g) precizarea, prin rescriere, a paronimului utilizat corect în exemplele următoare:
zăcământ *petrolier/petrolifer* = zăcământ *petrolifer*
greutăţi *familiale/familiare* = greutăţi *familiale*
pericol *iminent/eminent* = pericol *iminent*
păcat *original/originar* = păcat *originar*

h) o frază în care se află o propoziţie subordonată predicativă introdusă prin conjucţia *să.*
Gândul lui era [1]/ să plece în America. [2]/

i) două enunţuri în care cuvântul *de* are alte valori morfologice decât cea din text; precizaţi-le:
Notă: în text *de* este conjuncţie subordonatoare.
1. Am o carte *de* gramatică. (*de* = prepoziţie)
2. Omul *de* trece pe drum este un vecin. (*de* = pronume relativ, formă populară „care".)
3. *De,* ce să-i faci? (*de* = interjecţie)

j) propoziţie în care complementul direct este exprimat prin numeral cardinal:
I-am ajutat *pe cei doi* (*pe cei doi* = numeral cardinal propriu-zis).
k) propoziţie în care complementul direct este exprimat prin adjectiv cu valoare substantivală:
I-am văzut *pe cei mai buni* (*pe cei mai buni* = adjectiv substantivat).

SESIUNEA AUGUST 1995

S_2 1. Caracterizarea personajului Nică din opera literară „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă. (Subiect de literatură n.n.)
2. Comentarea versurilor: (Subiect de literatură n.n.)

„Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un şirag de piatră rară
Pe moşie revărsată."

Alexe Mateevici, *Limba noastră*

Scanned with OKEN Scanner

3. Exemplu de repetiție din poezia „Scrisoarea III" de Mihai Eminescu. (Subiect de literatură n.n.)

4. În textul:

Aș vrea [1]/ *(să) plâng* de fericit, [2]/
(Că) *simt* suflarea ta divină, [3]/
(Că) *pot* [4]/ *(să) văd* [5]/ *(ce)-ai plăsmuit!* [6]/

George Coșbuc, *Vara*

a) felul predicatelor:
aș vrea = predicat verbal
să plâng = predicat verbal
simt = predicat verbal
pot = predicat verbal
să văd = predicat verbal
ai plăsmuit = predicat verbal

b) delimitarea propozițiilor, precizarea felului acestora, indicarea raporturilor sintactice stabilite:

1. propoziție principală, regentă pentru P2;
2. propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *aș vrea* din P1, regentă pentru P3 și P4;
3. propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de verbul *să plâng* din P2;
4. propoziție subordonată circumstanțială cauzală față de verbul *să plâng* din P2, coordonată cu P3 prin juxtapunere, regentă pentru P5;
5. propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *pot* din P4, regentă pentru P6;
6. propoziție subordonată completivă directă față de verbul tranzitiv *să văd* din P5;

c) analiza sintactică și morfologică a cuvintelor:

aș vrea = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, personal, conjugarea a II-a, diateza activă, tranzitiv, condițional, prezent, persoana I, singular;

suflarea = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, feminin, singular, acuzativ, articulat cu articolul hotărât enclitic *-a;*

ta = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, substituie un posesor de persoana a II-a, are formă acordată cu substantivul *suflarea:* feminin, singular, acuzativ;

ce = complement direct, exprimat prin pronume relativ simplu, invariabil, substituie substantivul *suflarea*, feminin, singular, acuzativ, în frază este element subordonator care introduce o completivă directă.

d) câte un sinonim pentru cuvintele:
moșie = *latifundie*
a plăsmui = *a imagina, a crea*
suflare = *respirație*
divin = *sacru, sfânt*

e) despărțirea în silabe a cuvintelor:
exemplu = e-xem-plu
funcționar = func-ți-o-nar
inegal = in-e-gal

Scanned with OKEN Scanner

punctuație = punc-tu-a-ți-e
subiect = su-biect

f) precizarea, prin rescriere, a paronimului corect în exemplele următoare:
bazin *carbonier/carbonifer* = bazin carbonifer
reuniune *familiară/familială* = reuniune *familială*
răspuns *oral/orar* = răspuns *oral*

g) alcătuirea unei fraze în care conjucția *că* să introducă o atributivă:
Mă obsedează gândul [1]/ *că drumul va fi greu.* [2]/

h) valorile morfologice ale cuvântului *o* și alcătuirea de enunțuri pentru fiecare:
substantiv: „Cuvântul alcool se scrie cu doi „o".
articol nehotărât proclitic: „Era odată un moș și *o* babă".
pronume personal, formă neaccentuată, feminin: „Am văzut-*o* la teatru."
pronume personal cu valoare neutră: „Am zbughit-*o*".
adjectiv pronominal nehotărât: „Eu am citit *o* carte, iar tu alta."
numeral cardinal propriu-zis: „Eu am citit *o* carte, iar tu mai multe."
verb auxiliar (a avea): „El *o* (=are) să vină repede."
verb auxiliar (a vrea): „*O* (=va) pleca sau nu?"
interjecție: „*O*, ce frumoasă ești!"

i) construirea enunțurilor în care cuvântul *fericit* să fie, pe rând, adjectiv și adverb, îndeplinind în ambele situații funcția de nume predicativ:
Acest părinte este *fericit*.
E fericit să-ți cinstești patria și familia.
Notă: Expresia verbală impersonală *e fericit* este foarte rar folosită.

SESIUNEA IULIE 1996

T_1 1. Caracterizarea lui Dan, personajul principal din poemul „Dan, căpitan de plai" de Vasile Alecsandri.

2. Explicarea titlului romanului „Neamul Șoimărești*lor*" de Mihail Sadoveanu, cu referire la capitolele studiate.

3. Exemplu de metaforă din poezia „Plugarii" de Octavian Goga: *frați buni ai frunzelor din codru*.

4. În textul:

(Și) [1]/ (fiindcă) **Pisicuța**, din iarba înaltă [2]/ (în care) *stătea* înmormântată până la gât, [3]/ *sforăia* deznădăjduit, [2]/ *mă dusei* [1]/ (*s*)-o *dezleg* din pripon [4]/ (și) (*s*)-o *aduc* între întărituri. [5]/

Calistrat Hogaș, *Singur*

a) sublinierea predicatelor și felul lor:
stătea = predicat verbal
sforăia = predicat verbal
mă dusei = predicat verbal
s(ă) dezleg = predicat verbal
s(ă) aduc = predicat verbal

b) delimitarea propozițiilor, felul acestora, indicându-se raporturile sintactice care se stabilesc între ele:

Scanned with OKEN Scanner

P1=P
P2=CZ(1)
P3=AT(2)
P4=CS(1) — și
P5=CS(1) —

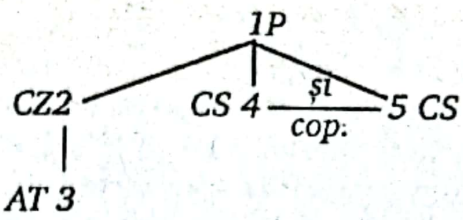

c) analizarea sintactică și morfologică a cuvintelor:

în care = complement circumstanțial de loc, exprimat prin pronume relativ care substituie substantivul *iarbă*: feminin, singular, acuzativ precedat de prepoziția *în*, introduce AT nr. 3

înaltă = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil cu două terminații și patru forme flexionare, feminin, singular, acuzativ, gradul pozitiv

-o = complement direct, exprimat prin pronume personal, forma neaccentuată, persoana a III-a, singular, acuzativ.

d) câte un sinonim pentru următoarele cuvinte:

a înmormânta = a îngropa, a înhuma

deznădăjduit = disperat

a dezlega = a desface, a deznoda, a descifra

e) familia lexicală a cuvântului *înalt* (cel puțin cinci derivate):

a înălța	înălțător (adj.)	Preaînalt
înălțat	înălțător (subst.)	Înaltpreasfântul
înălțare	neînălțat	Înălțimea sa
Înălțarea (Domnului)	reînălțat	înăltuț
înălțime	înaltul (cerului)	înăltișor

f) despărțirea în silabe a cuvintelor:

înainte = î-na-in-te — *răsplată* = răs-pla-tă

deznădăjduit = dez-nă-dăj-du-it — *inacceptabil* = in-ac-cep-ta-bil

conjuncție = con-junc-ți-e

g) precizarea, prin rescriere, paronimului utilizat corect în exemplele următoare:

transcriere literară / literală = transcriere *literală*

zonă petrolieră / petroliferă = zonă *petroliferă*

locuință temporală / temporară = locuință *temporară*

original / orginar din Craiova = *originar* din Craiova

băi termice / termale = băi *termale*

h) două fraze în care conjuncția *să* introduce, pe rând, o propoziție subordonată atributivă și o propoziție subordonată circumstanțială concesivă:

I-a venit ideea [1]/ *(să) se urce în pod.* [2]/ (2=AT)

(Să) fi vrut, [1]/ și tot nu ieșea așa de bine. [2]/ (1=CV)

i) două enunțuri în care cuvântul *deasupra* are valori morfologice diferite; precizarea acestor valori:

1) Cerul este curat *deasupra*. (*deasupra* = adverb)

2) *Deasupra* casei și-a construit un foișor. (*deasupra* = prepoziție)

SESIUNEA AUGUST 1996

T_2 1. Caracterizarea Agripinei din opera literară „La Vulturi!" de Gala Galaction.

Scanned with OKEN Scanner

2. Comentarea versurilor:

„Limba noastră-i numai cântec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre."

Alexe Mateevici, *Limba noastră*

3. Exemplu de enumerație din fragmentul „Ardealul" de Nicolae Bălcescu:
Stânci prăpăstioase, munți uriași, ..., păduri întunecoase, lunci înverzite, livezi mirositoare, văi răcoroase, gârle..., p\raie repezi.

4. În textul:

„ – Oiță bârsană, [1]/
(De) *ești năzdrăvană* [2]/
(Și) (de)-*a fi* [3]/ *(să) mor*
În câmp de mohor, [4]/
Să-i *spui* lui vrâncean
Și lui ungurean [1]/
(Ca *să*) mă *îngroape*
Aice pe-aproape,
În strunga de oi, [5]/
(Să) fiu tot cu voi; [6]/
În dosul stânii [5]/
(Să)-mi *aud* cânii." [7]/

Miorița

a) sublinierea predicatelor și felul lor:
ești năzdrăvană = predicat nominal
a fi = predicat verbal
să mor = predicat verbal
să spui = predicat verbal
să îngroape = predicat verbal
să fiu = predicat verbal
să-(mi) aud = predicat verbal

b) delimitarea propozițiilor și felul acestora, indicându-se raporturile sintactice care se stabilesc între ele:

1. P
2. COND(1)
3. COND(1)
4. SB(3)
5. CD(1)
6. CS(5)
7. CS(5)

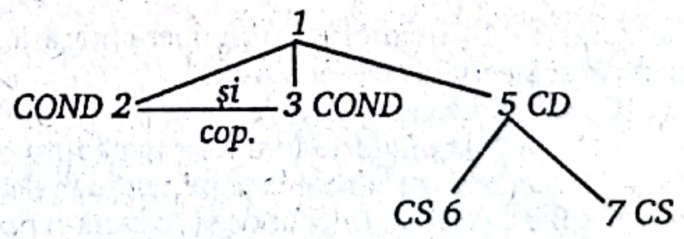

c) analizarea sintactică și morfologică a cuvintelor:
a fi = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conjugarea a IV-a, diateza activă, intranzitiv, modul indicativ, timpul viitor – forma populară, are formă de persoana a III-a, singular
mă = complement direct, exprimat prin pronume personal, forma neaccentuată, persoana I, singular, acuzativ

d) explicarea mecanismului de formare a cuvintelor:

Scanned with OKEN Scanner

oiță = derivat de la cuvântul de bază *oaie* cu sufixul diminutival *-iță*
vrâncean = derivat de la cuvântul de bază *Vrancea* cu sufixul *-ean*
ungurean = derivat de la cuvântul *ungur* cu sufixul *-ean*
e) precizați sensul cuvintelor:
bârsană = „(oaie) cu lână lungă și aspră"
mohor = plantă erbacee din familia gramineelor, folosită ca furaj
strungă = loc în stână unde se mulg oile
f) două enunțuri în care cuvântul *a îngropa* este folosit
– cu sens propriu: Câinele *a îngropat* osul în grădină.
– cu sens figurat: Și-*au îngropat* necazurile într-un pahar de vin.
g) câte un sinonim neologic pentru:
a muri = a deceda, a sucomba
a îngropa = a înhuma, a înmormânta
h) câte două enunțuri în care cuvintele *de, tot* au alte valori morfologice decât cele din text; precizarea lor:
În text, *de* este conjuncție și prepoziție. Cuvântul *de* are și alte valori:
– pronume relativ (formă populară): Ăla *de* i-am dat bani a fugit.
(*de* = căruia)
– interjecție: *De*, mai știi?
În text, *tot* este adverb de mod. Cuvântul *tot* mai poate fi:
– adjectiv: *Tot* pământul este arat.
– substantiv: *Totul* îi este clar.
i) locuțiunea prepozițională din textul de mai sus; locuțiunea adverbială corespunzătoare acesteia:
în dosul = locuțiune prepozițională cu regim de genitiv
în dos = locuțiune adverbială
j) frază în care există o propoziție subordonată completivă indirectă introdusă prin conjuncția *să*:
Nu-mi aduc aminte ¹/ *(să) te fi întâlnit vreodată.* ²/ (2 = CI)
5. Despărțirea în silabe a cuvintelor:
conștiință = con-ști-in-ță
suplu = su-plu
punctuație = punc-tu-a-ți-e

SESIUNEA IULIE 1997

T_1 (varianta1) 1. Întâmplările din opera literară „La Vulturi!" de Gala Galaction; momentele subiectului acestei nuvele.
2. Comentarea versurilor:

„Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde și suspină-n flori molatic,
Când coboară-n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuibar rotind de ape, peste care luna zace"

Mihai Eminescu, *Călin (File din poveste)*

3. Exemplu de inversiune din poezia „Vara" de George Coșbuc.
4. În textul:

„- Vezi ce bine-i șade lui - *zice mam-mare* - cu costumul de marinel?
-Mamițo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?

Scanned with OKEN Scanner

- Da cum?
- Marinal...
- Ei! Ziceţi voi cum ştiţi; eu zic cum am apucat."

Ion Luca Caragiale, *D-l Goe...*

a) transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă;

„Mam'mare întreabă dacă vede ce bine-i şade lui cu costumul de „marinel". I se atrage atenţia că nu se zice *marinel*. La întrebarea acesteia cum se zice, i se răspunde că *marinel*. „Mam'mare" spune că să zică ei cum vor, că ea zice cum a apucat.

Construcţia subliniată e *incidentă* şi, de aceea, este izolată prin linii de pauză.

5. Se dă textul:

„- Spune-i şi d-ta băietului, omule, ce se cuvine, ca să-şi ieie nădejdea şi să-şi caute de drum".

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

a) sublinierea predicatelor şi felul lor:

spune - predicat verbal
se cuvine - predicat verbal
să(-şi) ieie nădejdea - predicat verbal
să(-şi) caute de drum - predicat verbal

b) delimitarea propoziţiilor şi felul acestora, indicându-se raporturile sintactice care se stabilesc între ele:

P1: Spune-i şi d-ta băiatului, omule = prop. principală
P2: ce se cuvine = prop. completivă directă (la P1)
P3: ca să-şi ieie nădejdea = prop. finală (la P1)
P4: şi să-şi caute de drum = prop. finală (la P:), coordonată cu P3

c) analizarea sintactică şi morfologică a cuvintelor: *omule, ce, se cuvine.*

omule = fără funcţie sintactică, substantiv comun, simplu, masculin, singular, vocativ, articulat cu articol hotărât enclitic - *le*.
ce = subiect, exprimat prin pronume relativ simplu.
se cuvine = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, impersonal, conj. a IV-a, intranzitiv, diateza reflexivă, indicativ, prezent, pers. a III-a, singular

d) familia lexicală a cuvântului *om* (cel puţin cinci derivate):

om	*neomenie*
omuleţ	*neomenesc*
omuşor	*omenesc*
omenie	*omenire*

e) câte un sinonim neologic pentru: *a spune, nădejde, drum*

a spune = a exprima, a relata
nădejde = speranţă
drum = rută, traseu

f) indicaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi* în textul de mai sus.

şi(d-ta) = adverb
(să)-şi = pronume reflexiv
şi(să) = conjuncţie

g) trei enunţuri în care pronumele personal de politeţe *dumneata* este, pe rând, nume predicativ, atribut pronominal genitival, complement direct.

nume predicativ: Cartea e *a dumitale.*
atribut pronominal genitival: Cartea *dumitale* e pe masă.
complement direct: Te-am văzut şi *pe dumneata* acolo.

Scanned with OKEN Scanner

h) frază în care pronumele relativ *ce* introduce o propoziție completivă indirectă:
Se gândea *ce să cumpere.*
6. Despărțirea în silabe a cuvintelor: *greșeală, impetuos, dezaprobare, atlas.*
gre-șea-lă, im-pe-tu-os, dez-a-pro-ba-re, a-tlas.

T_2(varianta 2) 1. Întâmplările cuprinse în capitolul „Crucea răzeșilor" din romanul „Neamul Șoimăreștilor" de Mihail Sadoveanu.
2. Comentarea versurilor:

„Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde și suspină-n flori molatic,
Când coboară-n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuibar rotind de ape, peste care luna zace."

Mihai Eminescu, Călin (file din poveste)

3. Exemplu de hiperbolă din poezia „Pașa Hassan" de George Coșbuc.
4. În textul:
„- Mă rog, domnule, dacă ești bun și nu te superi... cu cine am onoarea?
- Eu?... Eu sunt inspectorul cutare...
- Hm! Și domnu Trandafir se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector. Nu, fără șagă!... Dar celălalt domn?...
- Celălalt e domnul ministru!
Asta e prea-prea; și Domnu începu a râde în hohot.
- Ei, știi că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos!
- Cum, dumneata crezi că glumesc?"

Mihail Sadoveanu, *Domnu Trandafir*

a) transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă:
Domnul Trandafir a întrebat cu cine are onoarea. Cel întrebat a spus că el este inspectorul cutare.
Învățătorul s-a uitat cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector și a vrut să știe cine este celălalt domn.
Răspunzându-i-se că este ministrul, Domnu Trandafir a început a râde cu hohot și a exclama că inspectorul are haz, că asta-i chiar frumos.
Inspectorul a întrebat dacă învățătorul crede că glumește.
b) formarea cuvântului *neîncrezător.*
Adjectivul *neîncrezător* este format cu prefixul *ne-* de la adjectivul *încrezător*, care, la rândul lui, provine din verbul *a (se) încrede* (tema *încrez-)*, care este urmat de sufixul- *(ă)tor.încrede* este derivat cu prefixul *în* de la cuvântul de bază *(a)crede* (rădăcina *crez-*)
5. În textul:
„Tot ce-i putem da este plumbul din pusce, pe care i-l vom trimite noi de pe ziduri, fără să se mai ostenească să vie înăuntru."

a) sublinierea predicatelor și felul lor:
putem - predicat verbal
este plumbul - predicat nominal

Scanned with OKEN Scanner

vom trimite - predicat verbal
să se osteneaască - predicat verbal
să vie - predicat verbal

b) delimitarea propoziţiilor şi felul acestora, indicându-se raporturile sintactice care se stabilesc între ele:

P1: *Tot... este plumbul din pusce* = prop. principală
P2: *ce-i putem da* = prop. atributivă, subordonată la P1
P3: *pe care i-l vom trimite noi de pe ziduri* = prop. atributivă, subordonată la P2
P4: *fără să se mai osteneaască* = prop. circumstanţială de mod, subordonată la P3
P5: *să vie înăuntru* = prop. completivă indirectă, subordonată la P4

c) analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor: *plumbul, pe care.*

plumbul = nume predicativ, exprimat prin substantiv comun, neutru, singular, nominativ, articulat cu art. hotărât enclitic - *l.*

pe care = complement direct, exprimat prin pronume relativ, masculin, singular, acuzativ, precedat de preopoziţia pe.

d) familia lexicală a cuvântului *zid* (cel puţin patru derivate):

zid	*(a) zidi*	*zidăriţă*	*zidărime*
ziduleţ	*zidire*	*zidărie*	*ziditură*
zidişor	*zidar*	*ziditor*	

e) câte un sinonim neologic pentru cuvintele *a da, a trimite:*

a da = a oferi
a trimite = a expedia

f) două enunţuri în care cuvintele *tot, vie* au alte valori morfologice decât cele din text; precizarea lor.

În text *tot* este pronume nehotărât *vie* este verb.
Toate acestea formează *un tot* indestructibil *(un tot* - substantiv)
Colegul *tot* n-a venit. (*tot* = adverb)
Am fost la *vie. (vie* = substantiv)
Materia *vie* îşi are propriile legi de dezvoltare (*vie* - adjectiv)

g) trei locuţiuni verbale de la verbul *a da*; sensul acestora:

a se da pe brazdă = a se îndrepta
a se da de-a rostogolul = a se rostogoli

h) frază în care pronumele relativ *ce* introduce o propoziţie subordonată completivă indirectă:

Se îndoia *de ce i-ai spus.*

6. Despărţirea în silabe a cuvintelor: *impetuos, dezechilibru, examen, aglomeraţie:*
im-pe-tu-os, dez-e-chi-li-bru, e-xa-men, a-glo-me-ra-ţi-e.

SESIUNEA AUGUST 1997

T_3 1. Portretul moral al ţăranului român, aşa cum se desprinde din poezia „Plugarii" de Octavian Goga.

2. Comentarea următorului fragment din opera literară „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă:

Scanned with OKEN Scanner

„Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare şi limpede ca cristalul, în care se oglindeşte cu mâhnire Cetatea Neamţului de atâtea veacuri! Dragi-mi erau tata şi mama, fraţii şi surorile, şi băieţii satului, tovarăşii mei din copilărie, cu cari, în zilele geroase de iarnă, mă desfătam pe gheaţă şi la săniuş, iar vara, în zile frumoase de sărbători, cântând şi chiuind, cutreieram dumbrăvile şi luncile umbroase, prundul cu stioalnele, ţarinile cu holdele, câmpul cu florile şi mândrele dealuri, de după care-mi zâmbeau zorile în zburdalnica vârstă a tinereţii!"

3. Exemplu de personificare din poemul „Dan, căpitan de plai" de Vasile Alecsandri.

4. În textul:

„Şi-s-aşază toţi la masă, cum li-s anii, cum li-i rangúl,
Lin vioarele răsună, iară cobza ţine hangul."

Mihai Eminescu, *Călin, (file din poveste)*

a) sublinierea predicatelor şi felul lor:
s-aşază - predicat verbal
cum-s - predicat nominal
cum-i - predicat nominal
răsună - predicat verbal
ţine hangul - predicat verbal

b) delimitarea propoziţiilor, felul acestora şi raporturile sintactice care se stabilesc între ele:
P1: Şi-s-aşază toţi la masă = prop. principală
P2: cum li-s anii = prop. circumstanţială de mod, subordonată la P1
P3: cum li-i rangul = prop. circumstanţială de mod, subordonată la P1, coordonată cu P2
P4: Lin vioarele răsună = prop. principală, coordonată cu P1
P5: iară cobza ţine hangul = prop. principală, coordonată cu P4

c) analizarea sintactică şi morfologică a cuvintelor: *toţi, anii, lin:*
toţi = subiect, exprimat prin, plural, masculin, nominativ
anii = subiect, exprimat prin substantiv comun, masculin, plural, nominativ, articulat cu articol hotârât enclitic *-i*
lin = complement circumstanţial de mod, exprimat prin adverb de mod, gradul pozitiv.

d) indicaţi, printr-un simplu cuvânt, sinonimele următoarelor locuţiuni: *a ţine hangul, în faţă, a băga de seamă, în floarea vârstei, mort-copt.*
a ţine hangul = a acompania
în faţă = înainte
a băga de seamă = a observa
în floarea vârstei = matur
mort-copt = obligatoriu

e) despărţirea în silabe a cuvintelor *cobză, instinctiv, istorie, dezafecta, iniţial:*
cob-ză, in-stinc-tiv, is-to-ri-e, dez-a-fec-ta, i-ni-ţi-al

f) precizarea, prin rescriere, paronimului utilizat corect în exemplele următoare: răspuns *oral/orar* (corect: *oral*), zonă *petrolieră/petroliferă* (corect: *petroliferă*), *virtuos/virtuoz* al pianului (corect: *virtuoz*), carieră *literată/literară* (corect: *literară*), plecat *temporal/temporar* (corect: *temporar*).

g) două forme de plural ale substantivului *masă* şi propoziţii alcătuite cu acestea:
mase: Unul din obiectivele Şcolii Ardelene a fost răspândirea culturii în *mase*.

Scanned with OKEN Scanner

mese: Am adus la cantină câteva *mese* noi.

h) frază în care o propoziție circumstanțială de timp este introdusă cu ajutorul adverbului relativ *cum:*

Cum a ajuns la mare, a şi intrat în apă.

NOTĂ: *Cum*, în subordonate, este conjuncție, fără funcție sintactică de parte de propoziție.

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

I Repere metodice: Tipologia subiectelor, dificultăți, îndrumări 5
II Subiecte date la examenele de admitere în licee 1978-1997 31
Sesiunea iunie 1978 31
Sesiunea iunie 1979 31
Sesiunea iunie 1980 35
Sesiunea iunie 1981 43
Sesiunea iunie 1982 44
Sesiunea iunie 1983 44
Sesiunea iunie 1984 47
Sesiunea iunie 1985 51
Sesiunea iunie 1986 55
Sesiunea iunie 1987 55
Sesiunea iunie 1988 56
Sesiunea iunie 1989 57
Sesiunea iulie 1990 57
Sesiunea septembrie 1990 59
Sesiunea iulie 1991 59
Sesiunea septembrie 1991 60
Sesiunea iulie 1992 61
Sesiunea august-septembrie 1992 62
Sesiunea iulie 1993 62
Sesiunea septembrie 1993 63
Sesiunea iulie 1994 63
Sesiunea august 1994 64
Sesiunea iulie 1995 65
Sesiunea august 1995 66
Sesiunea iulie 1996 66
Sesiunea august 1996 67
Sesiunea iulie 1997 68
Sesiunea august 1997 70
III Rezolvarea subiectelor
Sesiunea iunie 1978 73
Sesiunea iunie 1979 76
Sesiunea iunie 1980 99
Sesiunea iunie 1981 138
Sesiunea iunie 1982 138
Sesiunea iunie 1983 140
Sesiunea iunie 1984 152
Sesiunea iunie 1985 172
Sesiunea iunie 1986 182
Sesiunea iunie 1987 183
Sesiunea iunie 1988 186
Sesiunea iunie 1989 189
Sesiunea iulie 1990 193
Sesiunea septembrie 1990 196
Sesiunea iulie 1991 198
Sesiunea septembrie 1991 200
Sesiunea iulie 1992 202
Sesiunea august-septembrie 1992 204
Sesiunea iulie 1993 205
Sesiunea septembrie 1993 206

Scanned with OKEN Scanner

Sesiunea iulie 1994 207
Sesiunea august 1994 209
Sesiunea iulie 1995 210
Sesiunea august 1995 211
Sesiunea iulie 1996 213
Sesiunea august 1996 214
Sesiunea iulie 1997 216
Sesiunea august 1997 219

Tipar executat la IMPRIMERIA EUROPONTIC S.R.L.
Cluj-Napoca,
Tel./fax. 40/064/14.29.07

Scanned with OKEN Scanner

Lucrarea constituie cea mai amplă culegere de subiecte date la concursurile de admitere în liceu, în ultimele două decenii, în ţara noastră.

- *Peste 80 de seturi, cuprinzând 300 de subiecte cu o tematică diversă*
- *Rezolvări integrale explicitate*
- *Comentarii lămuritoare pentru subiectele mai dificile şi mai complexe*
- *Analizare a subiectelor din punct de vedere al structurii şi evoluţiei în timp*
- *Recomandări pentru candidaţii la concursuri în legătură cu modul în care trebuie să se pregătească şi să abordeze cerinţele incluse în subiecte*

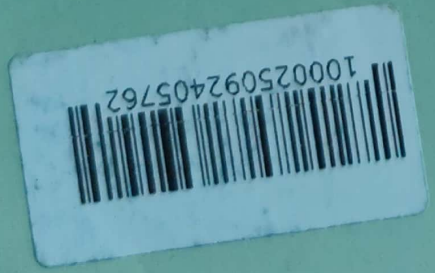

ISBN 973-568-212-5

27 000

Scanned with OKEN Scanner